Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sanja Ropoša

Socialna izključenost starih ljudi v občini Grad

Diplomsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Sanja Roposa

Socialna izključenost starih ljudi v občini Grad

Diplomsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentor: doc. dr. Srečo Dragoš

Ljubljana, 2019

Zahvala

V prvi vrsti bi se rada zahvalila mentorju doc. dr. Sreču Dragošu za vse napotke, usmeritve pri pisanju diplomskega dela in za njegovo hitro odzivnost.
Zahvala gre tudi moji družini, ki me je podpirala tako med celotnim študijem kot tudi pri pisanju zaključnega dela.
Mojega diplomskega dela seveda ne bi bilo brez sogovornic, katerim gre prav tako posebna zahvala za čas, ki so si ga vzele zame.

Socialna izključenost starih ljudi v občini Grad
Povzetek diplomskega dela:

V diplomskem delu sem pisala o socialni prikrajšanosti starih, podeželskih ljudi. Ker veljajo stari ljudje s podeželja še posebej za ranljivo skupino na tem področju, se mi je zdelo vredno dati poudarek marginalizaciji in s tem povezanim težavam, s katerimi se ljudje spoprijemajo. Podatke sem zbirala pri dveh skupinah ljudi, in sicer sem intervjuvala organizacije, ustanove oziroma društva (v nadaljevanju organizacije), ki imajo stike s starimi ljudmi. Zanimalo me je, katere organizacije delujejo v občini za zadovoljevanje potreb ljudi in kakšne dejavnosti opravljajo za večjo kakovost življenja. Poudarek sem dala tudi potrebam ljudi, ki jih organizacije najpogosteje opažajo med sodelovanjem. Osredotočila sem se na pomanjkljivosti in prednosti, ki jih organizacije zaznavajo v okviru skrbi za stare, in slabosti ter pozitivne plati v okviru delovanja le-teh. Intervjuvanke sem povprašala še o spremembah, ki si jih želijo na področju skrbi za stare v občini. Druga skupina so bili konkretni posamezniki, torej stari ljudje nad 65 let iz občine Grad. Osredotočila sem se na glavna življenjska področja, na katerih je problematika izključenosti najbolj opazna (materialno stanje, stanovanjske razmere, socialna mreža, zdravstvo, vprašanje dostopa do pomembnih ustanov in socialno-delavsko področje). Vzorec je bil namenski in priročen, izvedena raziskava pa kvalitativna, empirična in poizvedovalna. Podatke sem zbirala s polstrukturiranim intervjujem, pri katerem sem imela teme in nekatera vprašanja vnaprej zastavljena. Vprašanja sem med pogovorom tudi dodajala oziroma preoblikovala, saj sogovornic nisem hotela preveč omejevati pri odgovarjanju. Zbrano gradivo sem analizirala s kvalitativno metodo, natančneje s kodiranjem.
Rezultati raziskave kažejo, da je socialna dejavnost v občini Grad dokaj razvita. Organizacije ljudem pomagajo predvsem materialno in finančno. Ljudi obiskujejo tudi na domovih in v domovih za stare. Ena izmed ključnih potreb starih ljudi v občini je potreba po pogostejših obiskih v njihovem domačem okolju, saj izstopa problematika osamljenosti. Zaradi tega bi bilo potrebnih več terenskih obiskov, obiskov prostovoljcev in prejemnikov denarne socialne pomoči. Glavni vir opore ljudem so domači in sosedje, ki so lahko v nekaterih primerih primarni vir opore. Za ljudi, ki potrebujejo več pomoči, se mi zdi najprimernejša osebna asistenca, ki se zares posveti zgolj človeku in njegovim potrebam. Druga težava je finančni vidik, saj so pokojnine nizke in stari ljudje komaj shajajo čez mesec. Zaradi finančne nestabilnosti si jih veliko ne more privoščiti nujno potrebne pomoči, ki bi morala biti za te ljudi brezplačna.

Ključne besede: stari ljudje, prikrajšanost, socialna dejavnost, materialno stanje, stanovanjske razmere, socialna mreža.

Social Exclusion of Seniors in Municipality of Grad
Graduation Thesis Abstract:

The paper investigates the social exclusion of seniors, living in the countryside. Since seniors from the countryside are said to be especially vulnerable to social exclusion, an emphasis is put on the marginalisation of seniors and problems related to it. We collected data in two groups of people by conducting interviews with organisations and institutions or associations (organisations hereinafter) that work with seniors. We wanted to determine which organisations in the municipality take care of the people's needs and which activities they perform to achieve a better quality of life. Furthermore, stress was put on the people's needs that are most frequently recognized by organisations during their cooperation. We focused on the advantages and disadvantages that are, according to the organisations, present in senior care as well as shortcomings and strengths in how these organisations function. The interviewees were asked what changes were needed in the field of senior care in their municipality. The other group consisted of individuals—seniors aged above 65 from the municipality of Grad. We concentrated on the main areas of life where social exclusion is the most evident (material situation, housing conditions, social network, question of access to important facilities and social work). The sample was purposive and convenient and the conducted research used qualitative, empirical and investigative methods. The data were collected by conducting a semi-structured interview where the topics and some of the questions were prepared in advance. The questions were added or changed throughout the interview as we did not want to limit the answers of our interviewees. The data collected were analysed by using a qualitative method, more precisely, by encoding.
The results of the research show that social activities in the municipality of Grad are quite developed. The organisations offer financial and material support and pay visits to seniors at home or at nursing homes as well. Nonetheless, one of the essential needs of the seniors in the municipality is the need for more frequent visits in their home environment—the problem of loneliness stands out. Due to that, more field visits as well as visits by volunteers and recipients of social assistance would be necessary. The main source of support are families and neighbours that can even be the primary source of support in some cases. We believe that personal assistance would be the most appropriate for people who require more help as thus special attention is given to the person and their needs. Another problem is financial resources since the pensions are low and the seniors can barely make ends meet. Because of financial instability, many people cannot afford the necessary help they should otherwise receive for free.

Keywords: seniors, exclusion, social activity, material situation, housing conditions, social network.

Vsebina

1. Teoretični uvod 1
   1.1. Pojmovanje starosti 1
   1.2. Socialna izključenost 5
   1.3. Socialna mreža in socialna opora 10
   1.4. Stari ljudje in strokovne službe 14
2. Opredelitev problema 20
   2.1. Raziskovalna vprašanja 21
3. Metodologija 24
   3.1. Vrsta raziskave 24
   3.2. Raziskovalni instrument in viri podatkov 24
   3.3. Populacija in vzorčenje 25
   3.4. Zbiranje podatkov 26
   3.5. Obdelava in analiza podatkov 26
4. Rezultati in razprava 30
5. Sklepi in predlogi 60
6. Uporabljena literatura 63
7. Priloge 68
   7.1. Priloga A: Smernice za intervju 68
   7.2. Priloga B: Odprto kodiranje (intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi) 70
   7.3. Priloga C: Osno kodiranje (intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi) 145
   7.4. Priloga D: Socialne dejavnosti za stare ljudi v občini Grad 174
   7.5. Priloga E: Opravljeni intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi 186
   7.6. Priloga F: Predstavitev temeljnih življenjskih področij sogovornic 201
   7.7. Priloga G: Opravljeni intervjuji s starimi ljudmi 220

Kazalo preglednic

Preglednica 1: Odprto kodiranje (intervju za organizacije – INTERVJU A) 28
Preglednica 2: Osno kodiranje (intervju za organizacije – INTERVJU A) 28
Preglednica 3: Odprto kodiranje (intervju za stare ljudi – INTERVJU A1) 28
Preglednica 4: Osno kodiranje (intervju za stare ljudi – INTERVJU A1) 29

1. Teoretični uvod

1.1. Pojmovanje starosti

»Staranje moramo sprejeti kot priložnost za odkrivanje novih svetov v sebi« (Grün, 2012, str. 35). Star človek potrebuje občutek, da dela in živi svoji starosti primerno in se tako tudi počuti. Na ta način ostane notranje živ (Grün, 2012, str. 62). Čeprav imajo ljudje v starosti drugačne potrebe in zmožnosti v primerjavi z mladostjo in srednjimi leti, je treba upoštevati, da je starost enako pomembno obdobje kot preostalo človekovo življenje.

Starost lahko opredelimo tudi kot obdobje, ko posameznik družbi vrača izkušnje, ki jih je pridobil tekom življenja (Kristančič, 2005, str. 26). Za družbo je to dragocenost, ker je le družba, sestavljena iz tako bogatih posameznikov, lahko bogata družba (Drenik, 2006, str. 50).

Kakovostno starost lahko označimo kot obdobje po 60. ali 65. letu, ki ga zaznamujejo dobro fizično stanje posameznika, prijetno počutje in dobri socialni odnosi. Nekateri avtorji dodajajo še pozitivno samopodobo in ugodno oceno svojega življenja. Ob tem ne smemo spregledati dejstva, da veliko starih ljudi ne doživlja kakovostne starosti, ki je pogojena z zdravstvenimi, socialnimi in psihološkimi dejavniki. Na prvem mestu je vsekakor zdravje, saj človek s slabim zdravstvenim stanjem ne more ravno reči, da svojo starost doživlja kakovostno. Velja pa tudi obratno. Dobro zdravje ni nujno merilo za kakovostno starost, če človek nima pozitivne podobe o sebi, dobrih socialnih odnosov (Šiplič in Kadiš, 2002, str. 296).

Za zadovoljnejše življenje starih ljudi je treba upoštevati naslednja načela: neodvisnost, participacijo, pomoč, samoizpolnjevanje in dostojanstvo. Za zagotovitev *neodvisnosti* morajo stari imeti (Mednarodno leto starejših, 1999, str. 180–182):

- […] »dostop do primerne prehrane, vode, stanovanja, obleke, zdravstvenega varstva z zagotavljanjem dohodka, podpore družine in skupnosti in s samopomočjo«.
- Zagotoviti jim je treba dostop do dela ali do drugih možnosti zaslužka, izobraževanja in programov usposabljanja.
- Upoštevati je treba njihovo mnenje glede tega, kdaj in v kakšni meri se upokojujejo.
- Omogočiti jim je treba, da živijo v varnem okolju, ki je v skladu z njihovimi osebnimi potrebami.
- Imeti morajo možnost, da živijo v svojem domačem okolju tako dolgo, kot je možno.

V skladu z upoštevanjem načela *participacije* je treba poskrbeti za naslednje:

- Starejši morajo dejavno sodelovati pri oblikovanju in izvedbi dejavnosti, ki neposredno vplivajo na njihovo kakovost življenja, kar pripomore k temu, da ostanejo vključeni v domače okolje.
- Priskrbeti jim je treba možnosti za vključevanje v prostovoljno delo, ki ustreza njihovim interesom in zmožnostim.
- Treba jim je dati priložnost za ustanavljanje gibanj ali zvez starih ljudi.

Za načelo, ki se navezuje na *pomoč*, velja naslednje:

- Starim ljudem je treba zagotoviti dostop do družinske pomoči in zaščite okolja z upoštevanjem kulturnih vrednot v družbi, kjer živijo.
- Imeti morajo dostop do zdravstvenega varstva z namenom, da lahko obdržijo dobro fizično in psihično zdravje ter kakovostno življenje nasploh, poleg tega jim mora biti omogočen dostop do socialne in pravne pomoči.
- Omenja se tudi primerna institucionalna pomoč, ki naj bi si prizadevala za zaščito, rehabilitacijo, spodbujala naj bi socialno in duševno plat posameznikov v humanem okolju.

Za zagotovitev potrebe po *samoizpolnitvi* je treba:

- Dati možnost, da stari ljudje v polni meri razvijejo svoje potenciale in da jim je omogočen dostop do različnih virov v družbi (izobraževalnih, kulturnih, verskih in rekreacijskih).

Upoštevati je treba vse človekove pravice v skladu z upoštevanjem dostojanstva starih ljudi, verskega prepričanja, potreb, zasebnega življenja in odločanja o skrbi zase. Delati moramo na humanem in spoštljivem odnosu do starih ljudi, ne glede na spol, starost, narodnost, invalidnost ali kakšen drug status.

Stereotipi in dejstva o staranju in starosti

Kljub smiselnosti in pomembnosti tretjega življenjskega obdobja je starost še vedno tabuizirana tema, povezana s posplošenimi prepričanji o starih ljudeh, ki jim pravimo stereotipi. Gre za tipizirane sodbe, ki se ne skladajo z realnostjo in ne upoštevajo individualnih razlik ter spodbujajo oblikovanje družbenih predsodkov (Ule, 2009, str. 178). Ugotovitve raziskav so pokazale, da ni mogoče ugotoviti nekega splošnega načina obnašanja, ki bi ga lahko posplošili na celotno staro populacijo (Cijan in Cijan, 2003, str. 25).

Hvalič Touzery (2003, str. 53–55) omenja osem najpogostejših stereotipov o staranju:

– Starost prinaša slabljenje telesnih funkcij, v starosti smo dovzetnejši za bolezni.

Avtorica izpodbija omenjeno prepričanje, saj pravi, da je nastop telesnih in duševnih bolezni v starosti različen, prav tako se ne pojavijo pri vseh ljudeh istočasno. Sprememb torej ne bi smeli povezovati zgolj s starostjo, saj gre po navadi za bolezni, ki so ozdravljive.

– Staranje je bolezen.

Hvaličeva trdi, da starost ni bolezen, saj ta najpogosteje prizadene tkiva, ki se težje popravijo in regenerirajo. Najpogostejši vzroki smrti naj bi bili rak, nesreče, cerebro- in kardiovaskularne bolezni. Starali naj bi se enako hitro ne glede na bolezen.

– Stari ljudje so nekoristni.

V družbi prevladuje prepričanje, da stari ljudje ne morejo nič več prispevati k blaginji družbe, da so skupina ljudi, ki več prejemajo kot dajejo. Avtorica opozarja na spregledano dejstvo, da stari ljudje opravljajo veliko večino prostovoljnega dela v skupnosti, ki je premalo cenjeno (skrb za vnuke, negovanje partnerja, finančna, praktična pomoč). V projektu Starejši za starejše je namreč 58,7 odstotka starejših od 69 let povedalo, da pomagajo mlajšim generacijam. 42 odstotkov starih otrokom in vnukom pomaga finančno, 34 odstotkov jih pomaga z delom, 33 odstotkov starih mladim zagotavlja prostor v svojih stanovanjih. Raziskovalci so ugotovili, da bi bile mlade družine brez pomoči staršev revnejše, kot so sedaj (Kožuh-Novak, 2007, str. 13–14). Stereotipna prepričanja družbe glede nekoristnosti starih povzročajo, da bioloških sprememb ne dojemamo kot nekaj običajnega, ampak kot nekaj nesamoumevnega. Posledično družba stereotipno stare ljudi označuje kot senilne, zanemarjene, grde (Irgl, 1995, str. 297).

Postati star, nemočen in druge opredelitve, ki opredeljujejo starost, so priučene in jih stari ljudje morajo prevzeti, čeprav v večini primerov proti svoji volji, saj starosti ne opredeljujemo kot nekaj naravnega in neizbežnega (Hockey in James, 1993, str. 130). V skladu s stereotipnimi prepričanji družbe stari ljudje razvijejo negativno samopodobo in negativen odnos do starosti.

– V starosti je neizogibna izguba spomina, nastopi demenca.

Pozabljanje je del našega celotnega življenja. Veliko bolj kot s starostjo je povezano z zaskrbljenostjo, depresijo, zdravili in z alkoholom (McGoran, 1995, str. 40).

- Starost lahko enačimo z nesamostojnostjo in onemoglostjo.

Podatki, pridobljeni z raziskavo, kažejo, da ne more v celoti zase skrbeti 12 odstotkov ljudi, starejših od 65 let, medtem ko jih pet odstotkov potrebuje stalno nego in varstvo. Omenjene ugotovitve izpodbijajo prepričanje o nesamostojnosti in onemoglosti starih. Nekateri ljudje potrebujejo pomoč, ni pa nujno, da so nesamostojni in onemogli, le vseh opravil ne morejo več opraviti sami (Hvalič Touzery, 2003, str. 54).

- V starosti postanemo odvisni od drugih, v ospredje stopi potreba po institucionalizaciji.

Raziskava, s katero so ugotavljali potrebe, zmožnosti in stališča starih ljudi v Sloveniji, je ugotovila, da so ljudje pri opravljanju vsakodnevnih opravil (oblačenju, osebni higieni, uporabi stranišča in kopalnice, hranjenju, vstajanju iz postelje, gibanju po stanovanju) v večini samostojni do 80. leta, nato čedalje pogosteje potrebujejo pomoč. Pri instrumentalnih vsakodnevnih opravilih (kuhanju in pripravi hrane, čiščenju stanovanja, pranju in likanju perila, drobnih popravilih v hiši, nakupovanju, denarnih poslih) potrebujejo pomoč pred 80. letom in tudi pogosteje. Večina starih ljudi želi do smrti živeti doma, saj se v domačem okolju dobro počutijo. V povezavi s tem bi bilo primerno uvesti zakonsko določeno in bolj organizirano dolgotrajno oskrbo s širokim področjem storitev, kamor bi bilo treba vključiti tako formalne kot neformalne vire pomoči (Rant, 2012, str. 41).

- Stari ljudje so aseksualni.

Raziskave seksologov Mastersa, Kinseya in Johnsonove zanikajo trditve večine, da s staranjem moškim peša spolna moč, prav tako trditev, da je po menopavzi za ženske konec spolnega življenja. Upad zanimanja in zmožnosti za spolnost z leti namreč ni nujen. Raziskovalci trdijo, da se spolnost s starostjo spremeni, kar pa ne pomeni, da jo stari ljudje nehajo prakticirati (Ziherl, 1998, str. 48).

- Stari ljudje so med seboj enaki.

McGoran (1995, str. 40) v svojem delu piše, da se razlike med ljudmi z višjo starostjo povečujejo, na kar vplivajo posameznikove življenjske izkušnje in različno prilagajanje na starost. Zaradi tega ne moremo trditi, da so stari ljudje homogena skupina ljudi.

Z vzgojo, izobraževanjem in opozarjanjem članov družbe, bi bilo treba razvijati in osvojiti novo filozofijo starosti in staranja, kamor sodi razumevanje, da življenjski cikel ni premočrten, temveč se odvija v krogih (tudi današnja mlada generacija bo nekoč postala stara, česar se večina ne zaveda). Pri tem je pomemben poudarek na odprtem, medsebojnem sporazumevanju, ki v osredje postavlja spoštljiv, iskren, pristen in empatičen odnos (Kristančič, 2007, str. 82). Potrebno bi bilo ozaveščanje javnosti o dejanskem stanju, s katerim se srečujejo stari in družba na splošno, npr. kako preživi večina upokojencev s svojo nizko pokojnino, koliko je razvitega prostovoljnega dela in samopomoči med starimi, kakšen je prispevek stare generacije k družinskemu proračunu svojih otrok, koliko potencialnega strokovnega kadra ostaja neizkoriščenega zaradi zaprtosti družbe do starosti itd. (Šonc, 2007, str. 38). V povezavi z omenjenim je pomembna zagovorniška vloga, ki se zavzema za koristi starih ljudi, za pozitivno podobo starosti na splošno in za posameznikove pravice (Irgl, 1995, str. 301). Z namenom, da se začarani krog diskriminacije zaključi, morajo posamezniki, ki jih družba opredeljuje kot dejavne člane, stare opolnomočiti. Spodbuditi jih je treba k zavedanju o lastni moči, ki po navadi ostaja neizražena. Skozi številne življenjske izkušnje imajo stari ljudje možnost (pa čeprav delno), da sami pripomorejo k omilitvi oziroma prekinitvi začaranega kroga diskriminacije (Pavliha, 2006, str. 65).

1.2. Socialna izključenost

Opredelitev pojma

Pojem socialne izključenosti izvira iz Francije, z začetka sedemdesetih let 20. stoletja in ni razumljen zgolj kot ekonomski, politični in socialni problem, temveč zajema tudi moralno plat, saj do izključevanja prihaja tudi zaradi rezultatov pomanjkanja solidarnostnih in družbenih vezi. Slovenski raziskovalci pri opredelitvi koncepta povzemajo Rooma in druge družboslovce (1992), pri čemer navajajo, da socialna izključenost predstavlja prikrajšanost na različnih življenjskih področjih, kot so: dohodek, davki in socialna zaščita, poraba in zadolženost, izobraževanje, zaposlitev in poklicno izobraževanje, stanovanje in stanovanjske razmere, delovni pogoji, zdravje in zdravstvena oskrba, socialno varstvo ter socialne mreže. Te vrste prikrajšanosti se morajo ohranjati skozi čas, da lahko govorimo o konceptu izključenosti (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010, str. 14–15).

Britanski družboslovci se pri opredeljevanju pojma opirajo na socialne pravice posameznika in državljanstvo. V sklopu tega je socialna izključenost razumljena kot neizpolnjevanje oziroma nekakovostno izpolnjevanje socialnih pravic državljanov, kamor uvrščamo pravico do določene osnovne življenjske ravni ter pravico vključevati se v poglavitne socialne in poklicne institucije družbe (Room, 1995).

Filipovič Hrastova (2011, str. 62) povzema naslednje značilnosti socialne izključenosti (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010; Madanipour idr., 2000; Room, 1995; Trbanc, 1996; Tsakloglou in Papadopoulos, 2002; Vlemenickx in Berghman, 2001):

- *Večdimenzionalnost*; kar pomeni, da se posamezne razsežnosti izključenosti med seboj povezujejo, da ena lahko spodbudi drugo. Izključenost opazujemo v odnosu do različnih področij v družbi tako, da posamezno področje nima prednosti pred drugim.
- *Dinamičnost koncepta;* gre za značilnost, pri kateri se usmerimo na procese izključevanja in možnosti za prihodnost, saj ne gre za trenutno stanje izključenosti, ampak potencial, da posameznik oziroma skupina v prihodnosti ne bo več izključena.
- *Umeščenost in relativnost pojma v času in prostoru;* pri tej lastnosti primerjamo med seboj različne družbene skupine in pogledamo, kaj je običajno v neki družbi v določenem prostorskem in časovnem obdobju.
- *Pomembnost relacijskega vidika*, kjer je poudarek na sodelovanju, interakciji in povezovanju.
- *Pomembnost prostorske dimenzije* nam kaže, da je izključenost povezana tudi s stanjem skupnosti, soseske, in ne le s stanjem posameznika oziroma skupine.

Vlemenickx in Berghman (2001) socialno izključenost opredeljujeta kot prikrajšanost na več različnih področjih, ki se med seboj povezujejo in utrjujejo. Koncept povezujeta z umikom posameznikov iz okolja, ki ima za posledico osamljenost posameznikov oziroma skupin ter prikrajšanost za priložnosti, ki so družbeno pogojene. Avtorja omenjata, da koncept pomeni nezmožnost vključevanja oseb v osrednje sisteme družbe, med katere spadajo: demokratični in pravni sistem (ki si prizadeva za enakopravnost državljanov), trg dela (pri čemer je pomembno, da imamo zaposlitev, dohodke za preživljanje, določeno ekonomsko funkcijo v družbi), sistem blaginje (kjer imamo dostop do socialnih in javnih storitev, programov) in sistem medsebojnih mrež (kamor spadajo družina, skupnost, prijatelji, ki zadovoljujejo potrebo po varnosti, zaščiti posameznikov).

Sen (2000, str. 14–15) opredeljuje dejavno in nedejavno izključenost. Pri prvi gre za izključevanje, ki je namerno, zakonsko ali sistemsko, ko posameznikom oziroma določenim

skupinam ljudi niso priznane pravice, možnosti, ki sicer veljajo za druge člane družbe, npr. prepoved oziroma omejevanje statusa državljanstva beguncem, kar za sabo potegne številne druge omejitve. V okviru nedejavnega izključevanja pa je treba biti pozoren na ekonomske in socialne procese, ki sicer nimajo namere izključevati, npr. ekonomska gibanja, ki pripomorejo k brezposelnosti.

Leta 2017 je bilo 345.000 oseb izpostavljenih stopnji tveganja socialne izključenosti, ki se je glede na leto 2016 znižala za 1,3 odstotka (v letu 2016 je stopnja znašala 18,4 odstotka, medtem ko je leto pozneje štela 17,1 odstotka). Ugotovili so, da so se znižale vrednosti vseh treh kazalcev socialne izključenosti, in sicer stopnja tveganja revščine, stopnja hude materialne prikrajšanosti in vrednost stopnje nizke delovne intenzivnosti (Intihar, 2018).

Merjenje socialne izključenosti

V nadaljevanju bom povzela dve raziskavi, ki sem ju analizirala z namenom, da bi proučili, kako je s socialno izključenostjo v evropskih državah, vključno s Slovenijo.

Prva raziskava je Evropska raziskava kakovosti življenja (EQLS) iz leta 2007, v kateri je sodelovalo 31 držav, med katerimi je bilo vseh 27 članic EU in štiri druge evropske države. Podatke, pridobljene iz raziskave, je za Slovenijo podrobneje analizirala Filipovič Hrastova (2011). Opazovala je naslednja področja socialne izključenosti: materialno prikrajšanost, stanovanjsko prikrajšanost, zdravje in dostop do zdravstva, prostorsko prikrajšanost in izključenost iz medsebojnih odnosov (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015, str. 101–102). Raziskovalka ugotavlja, da Slovenija kaže najnižjo stopnjo večkratne izključenosti v primerjavi z drugimi državami vzhodne Evrope. Izstopa v velikem deležu starih, ki živijo pod pragom revščine, kar avtorica opredeli kot monetarno revščino, ki je posledica neustreznega delovanja sistemov blaginje (socialni transferji, pokojninski sistem). Drug vidik, kjer je Slovenija postavljena v neugodno smer, je prostorska izključenost, saj velik delež starih ljudi nima dostopa do osnovnih zgradb in institucij v lastnem okolju, kar predstavlja enega izmed ključnih dejavnikov za znižanje kakovosti življenja. V pozitivno smer pa izstopamo pri vpetosti starih v socialna omrežja, vendar se v povezavi s tem pojavi težava preobremenjenosti omrežij (največjo obremenjenost po navadi čuti družina), če se opiramo na dejstvo, da imajo stari ljudje težji dostop do osnovne infrastrukture. Omrežja so tudi vključena že v osnovna opravila, kot sta nakup živil in obisk banke. Pri tem ima ključni pomen skupnostna mreža, ki družini priskoči na pomoč in jo posledično razbremeni (Filipovič Hrast, 2011, str. 78).

Druga raziskava je raziskava Trbančeve (1996), ki je socialno izključenost merila kot akumulacijo prikrajšanosti pri posameznikih na področju izobrazbe, zaposlitve, finančnih virov, funkcionalne pismenosti, potrošnje, stanovanjskih razmer, opremljenosti gospodinjstva in domačega okolja z javnimi storitvami, bistvenimi ustanovami ter na področju socialnih vezi (Trbanc, 1996). Ugotovila je močno povezavo med socialno izključenostjo in velikostjo kraja, kjer posameznik živi. Meja naj bi bila med kraji z manj kot 500 prebivalci, kjer naj bi bil izključen vsak tretji posameznik. Na podlagi tega lahko potrdimo, da se izključenosti kopičijo na prostorsko osamljenem in manj razvitem podeželju. Raziskovalka opaža tudi povezavo med socialno izključenimi in izobrazbo, saj je med takšnimi četrtina tistih, ki imajo končano osnovno šolo. Pri tistih, ki imajo končano več kot poklicno izobrazbo, je odstotek socialno depriviligiranih zanemarljiv. V povezavi z delovno aktivnostjo čutijo največjo deprivacijo kmetje in upokojenci, ki se še vedno ukvarjajo s kmetovanjem. V boljšem položaju so samozaposleni, kot so obrtniki, podjetniki, saj je pri njih odstotek socialno izključenih izredno majhen. Avtorica ugotavlja, da v Sloveniji prevladuje tradicionalna oblika socialne izključenosti, ki se kopiči v majhnih krajih med starimi, slabo izobraženimi kmeti in osebami, ki nimajo redne zaposlitve, ampak opravljajo priložnostna dela. Čeprav se omenjena raziskava ni omejila zgolj na kmečko populacijo, lahko iz rezultatov sklepamo, da se prikrajšanosti kopičijo bolj na podeželju kot v urbanem okolju (Trbanc, 1996).

Socialna izključenost in stari ljudje

Situacija starih ljudi v nekaterih državah ni nujno slabša, kot je položaj preostale populacije, prav tako lahko identificiramo kot najranljivejše tiste ljudi, ki so zelo stari, tiste z nizkimi dohodki, z ožjo socialno mrežo in tiste, ki imajo šibke možnosti za neodvisnost (Grundy, 2006). Stari ljudje so čedalje bolj priljubljeni med raziskovalci zaradi demografskih sprememb in posledično njihove vse večje ranljivosti. Na neugodno situacijo vplivajo slabo razvite mreže, ki zagotavljajo socialno varnost (Filipovič Hrast, 2011, str. 65).

V okviru programa Starejši za starejše (pod okriljem društev upokojencev) so na vzorcu 36.830 anketiranih ljudi, starih nad 69 let, ugotovili, da 35,65 odstotka posameznikov ne more s svojim finančnim stanjem pokriti osnovnih življenjskih potreb. Pri tem jim tudi nihče ne pomaga. Raziskava je pokazala, da več kot polovici posameznikov pomagajo otroci, vnuki ali sorodniki. Le 1,73 odstotka ljudi si pomaga s socialnimi transferji. Izsledki jasno kažejo na težek materialni položaj starih ljudi, ki so odvisni predvsem od podpore svojih otrok. Ker pa vsi otroci ne morejo pomagati staršem, številni stari ljudje preživijo ob odrekanju in skrajnem

varčevanju. Problematiko v povezavi z revščino oziroma materialno prikrajšanostjo bi morala reševati država, ki je starim do zdaj minimalno pomagala (Zajec, 2017, str. 34–35).

Pri posameznikih lahko kazalce socialne izključenosti (brezposelnost, revščina, pomanjkanje možnosti za izobraževanje, šibke možnosti za vključenost na trg delovne sile) apliciramo na življenjsko zgodovino prikrajšanosti, ki se še dodatno kopiči v starosti. V tem primeru ne gre za trenutno stanje izključenosti, pač pa za zgodovino ranljivosti, ki se v starosti spreobrne v druge oblike prikrajšanosti (nizka pokojnina, manj razvite kompetence, sposobnosti). V okviru koncepta je treba dati poudarek naslednjim področjem (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010, str. 20–22):

- Prikrajšanosti na področju sistema socialne varnosti v primeru, ko se posamezniki znajdejo v pomanjkanju in ne prejemajo socialne pomoči – bodisi zato, ker do njih niso upravičeni, bodisi zato, ker niso vložili zahtevkov. Razlogi za neuveljavljanje pravic do socialnih prejemkov v primeru, ko so ljudje do njih upravičeni, so različni: stigma, ki je povezana s prejemanjem socialne pomoči, pomanjkanje informacij glede tega, do česa je posameznik upravičen in v katerih situacijah, zapleteni in zamudni administrativni postopki za uveljavljanje pravic. Pomembna tema v povezavi s socialnimi transferji je problematika zlorabe socialnih pomoči, kadar star človek do teh ni upravičen (kljub nizki pokojnini) in je vzporedno s tem slabše obveščen o svojih pravicah ter manj zmožen, da bi jih uveljavil (težava dostopnosti storitev, funkcionalne pismenosti).
- Izključenosti iz zdravstva in sistema dolgotrajne oskrbe, pri čemer je v ospredju vprašanje prilagojenosti zdravstvenih sistemov zaradi večanja potrebe po dolgotrajni oskrbi, po zdravljenju različnih vrst bolezni. Težava je tako v dostopnosti dolgotrajne oskrbe na domu kot tudi v domovih za stare, saj se ljudje spopadajo z dolgimi čakalnimi vrstami, visokimi cenami storitev, zemljepisno neenakomerno pokritostjo, nemogočim fizičnim dostopom.
- Prikrajšanosti na področju potrošnje, kjer je govora o prikrajšanosti iz dostopa do virov (dobrin), ki posamezniku pomagajo pri vključevanju v vsakdanje življenje, npr. dostop do telefona, interneta, rekreacijskih, kulturnih dejavnosti. V povezavi s tem se pojavlja problematika, saj podjetja dandanes iščejo kakovostnejše, naravnejše, bolj zdrave, tehnično bolj zapletene izdelke, ker se jim enostavnejših proizvodov ne splača več izdelovati, saj se večina uporabnikov pomika navzgor po lestvici plačilne zmožnosti. Posledično si prejemniki socialnih pomoči pogosto ne morejo privoščiti

osnovnih življenjskih dobrin, pri čemer se pojavlja tudi vprašanje primernosti novejših izdelkov za stare ljudi (predvsem zaradi zapletene uporabe).

- Finančni prikrajšanosti, o kateri se govori v zadnjih letih. Gre za odtegnitev, ko posameznik nima bančnega računa in posledično ne more upravljati bančnih storitev. Omenjena problematika je povezana z izključenostjo iz drugih storitev, kjer je bančni račun nuja, npr. dvig gotovine z bančno kartico, nakazovanje socialnih pomoči na bančni račun itd. V povezavi s to vrsto izključenosti igrata pomembno vlogo dva dejavnika, in sicer starost ter zemljepisno območje, saj so bančno izključeni predvsem zelo mladi in zelo stari ljudje, prav tako tisti, ki živijo v ruralnem, slabše razvitem okolju. V tem primeru je torej izredno ranljivo staro, podeželsko prebivalstvo.
- Izključenosti iz socialnih omrežij – dobro razvite socialne mreže (vpetost v družinske, prijateljske mreže, v skupnost) lahko pripomorejo k zmanjšanosti drugih, zgoraj omenjenih vidikov socialne izključenosti, saj zagotavljajo medsebojno povezanost, pomoč, oporo in varnost, kadar jo ljudje potrebujejo. V primeru, da so ta omrežja šibko razvita, so lahko neugodne posledice na preostalih področjih izključenosti izrazitejše. V tem primeru so v najbolj neugodnem položaju vdovci in vdove, stari ljudje, ki nimajo otrok, in enostarševske družine.

1.3. Socialna mreža in socialna opora

Socialna omrežja in opora v starosti

Besedna zveza socialna mreža se navezuje na posameznikovo povezanost z drugimi ljudmi in jo štejemo med temeljne človekove potrebe (Socialna mreža, b.d.). Nekateri avtorji socialna omrežja opredeljujejo kot kazalce socialne vključenosti in kot prostor, kjer se razvija oziroma kopiči socialni kapital (Javornik, 2006, str. 11).

Hlebčeva in Kogovškova (2003, str. 106–107) opredeljujeta naslednje oblike socialnih opor (Vaux, 1988; Cauce et al., 1990; Walker, Wasserman in Wellman, 1994; Wan, Jaccard in Ramey, 1996):

- instrumentalno (materialno) pomoč, kamor spada posojanje denarja, pripomočkov, pomoč pri hišnih opravilih itd.;
- informacijsko oporo, ki zajema informacije, ki jih posameznik potrebuje ob večjih spremembah v življenju (npr. pri iskanju nove zaposlitve, ob selitvi);

- čustveno oporo, v okviru katere se zagotavlja pomoč ob večjih ali manjših krizah v življenju (npr. ob smrti bližnjega, ločitvi, družinskih nesoglasjih, težavah na delovnem mestu itd.);
- druženje, npr. izleti, obisk kina;
- vodenje, ki vključuje dajanje nasvetov, informacij in podpore osebi, s katero so ljudje globlje povezani.

Star človek igra v družini pomembno vlogo, saj zagotavlja (Milavec Kapun, 2011, str. 87):

- pomoč pri vsakodnevnih opravilih, kot so kuhanje, pospravljanje, pomoč pri opravilih zunaj hiše,
- družabništvo,
- pomoč pri vzgoji, varstvu otrok,
- psihično podporo, kamor spadajo poslušanje, empatija, svetovanje, deljenje izkušenj, modrosti,
- stik s preteklostjo (seznanjanje s starimi običaji in navadami),
- finančno podporo in
- povezovanje med generacijami, priložnost za medgeneracijsko učenje.

Ko opazujemo starega človeka z njegovimi lastnostmi in lastnostmi njegove osebne mreže (ljudje, ki so za starega človeka kakor koli pomembni, npr. družina, prijatelji, sosedje), dajemo poudarek naslednjim značilnostim (Filipovič Hrast in Hlebec, 2015, str. 59):

- Velikosti lokalnega omrežja, pri čemer nas zanima, ali posameznik ima koga, ki mu je pripravljen pomagati, ko potrebuje pomoč, koliko je sploh takih ljudi, ki so mu pripravljeni biti v oporo.
- Strukturi osebnega omrežja – kako trdno in na kakšne načine so posamezniki neformalnega omrežja med seboj povezani, npr. ali se odrasli otroci med seboj družijo le ob posebnih družinskih praznikih ali se srečujejo pogosteje.
- Prevladujoči sestavi omrežja – ali ima star človek ob sebi le partnerja ali le otroke, ali ima dobre odnose s prijatelji in sosedi, ali se druži le s svojo generacijo, če nima otrok, ali je odnos med starim človekom in posamezniki osebnega omrežja razumevajoč, ali so ljudje z omrežjem zadovoljni, ali člani omrežja živijo v neposredni okolici starega človeka, ali so stiki med njimi pogosti, redni itd.

Poleg družinskih članov so za stare ljudi pomemben vir socialne opore sosedske vezi. Te so še posebej pomembne za samostojne osebe, tiste, ki ne živijo v domovih za stare in ne bivajo s katerim od članov družine. Slovenske raziskovalke (Wengerjevi, 1994) povzemajo tipologijo socialnih omrežij, pri čemer je bilo ugotovljeno, da ima že občasna sosedska pomoč pozitivne učinke na zmanjšanje potrebe po formalnih oblikah pomoči in na omogočanje dolgotrajnejšega, samostojnejšega življenja v skupnosti (Filipović, Kogovšek in Hlebec, 2005, str. 205–206). V omenjeni tipologiji avtorica navaja, da imajo na socialne mreže starih ljudi vpliv tudi biološke značilnosti (ali so posamezniki vezani, ali imajo otroke itd.), posameznikov temperament (kako je oseba družabna) in selitve v skupnosti. Migracije so še posebej ključen dejavnik, saj se povezanost med ljudmi vzpostavlja skozi daljše obdobje, zato se v neustaljeni skupnosti dolgotrajnejša, trdna razmerja težje oblikujejo. Potrebe starih ljudi po formalnih oblikah pomoči so zato v naseljih z visoko stopnjo migracije večje, zaradi manj razvitih neformalnih omrežij (Filipović, Kogovšek in Hlebec, 2005, str. 210).

Raziskave kažejo, da približno med pet in deset odstotkov starih ljudi redno prejema sosedsko, prostovoljno pomoč. V okviru analize podatkov je moč zaznati štiri vrste odnosov med starim človekom in osebo, ki z njim ni v sorodstvu. Prva vrsta odnosa je *površinski odnos (casual)*, ki je po navadi kratkotrajen in se čustvom ne pripisuje velikega pomena. V ospredju sta druženje s starim človekom in instrumentalna pomoč na neosebni ravni. Tak tip odnosa lahko enačimo z običajnim sosedskim razmerjem. Druga vrsta odnosa je *zamejen odnos (bounded)*, ki je nekoliko intimnejši od prejšnjega, vendar pomoč v večini ostaja praktična (npr. pomoč pri opravljanju gospodinjskih opravil). Tretji tip je *zavezan odnos (committed)*, za katerega sta značilna večja čustvena povezanost in dalj časa trajajoče razmerje, opora pa je kompleksnejša. Zadnji tip je najdlje trajajoče razmerje, in sicer *vključevalni odnos (incorporative)*, pri katerem je stopnja intimnosti največja ter obsega tudi osebno nego in skrb (Barker, 2002).

V okviru socialnih mrež starega človeka se mi zdi vredno omeniti medgeneracijsko povezovanje, ki ima pozitivne učinke na vse generacije – mlado, srednjo in staro. Medsebojno povezovanje namreč daje vsem generacijam občutek pripadnosti, koristnosti in izpolnjenosti, kar se še posebej kaže pri stari generaciji, ki se krepi tako duševno kot socialno. Ublažijo se predsodki in stigmatizacija mlade in srednje generacije do starih ljudi, prav tako ima vsak posameznik možnost, da iz odnosa pridobi novo znanje, spretnosti. Še posebej je poudarek na usvajanju socialnih veščin, prek katerih mladi spoznavajo izkušnje starih, priložnost imajo spoznati razlike med ljudmi različnih starosti in prispevati k večji kakovosti življenja stare generacije (Milavec Kapun, 2011, str. 76–77).

Vendar ni nujno, da neposredni stiki med starimi ljudmi in njihovo neformalno socialno mrežo vodijo h kakovostnejšim odnosom in večji stopnji solidarnosti. Kljub rednim tedenskim stikom razmerja med starši in otroci lahko ostanejo čustveno oddaljena, poleg tega ni pogojeno, da si posamezniki med pogostimi stiki izmenjujejo veliko opore. Redni in pogosti stiki se torej lahko izvajajo tudi v manj kakovostnih odnosih (npr. otroci obiskovanje staršev občutijo le kot dolžnost, ki jo je treba izpolnjevati) (Šadl in Hlebec, 2011, str. 111).

Robert in House (1996) navajata, da so socialne mreže starih ljudi nekakšen varovalni dejavnik, ki pozitivno vpliva na zdravje, vendar je treba upoštevati, da to ne velja enako za vsakega posameznika. Učinek socialnih mrež je odvisen predvsem od treh dejavnikov, in sicer od materialnega stanja starega človeka, njegovega spola in fizičnega zdravja. Še najbolj na udaru je dohodkovno stanje, saj so ljudje z nižjimi dohodki podvrženi večjemu zdravstvenemu tveganju, slabši je njihov dostop do zdravstvenih storitev in so pogostejše žrtve kriminala. Dragoš (2000, str. 304–305) navaja, da gre za ljudi, ki najbolj potrebujejo podporo socialne mreže in so ranljivejši, če ostanejo brez nje v primerjavi z ljudmi, katerih materialno stanje je stabilno. Če preidem k fizičnemu zdravju, lahko povzamem, da je posameznik, ki je še vitalen in brez zdravstvenih težav, ki bi mu omejevale opravljanje vsakodnevnih opravil, manj odvisen od osebnega omrežja. Težava nastane, ko ima človek šibke fizične sposobnosti in hkrati oslabljeno socialno mrežo, kar lahko povzroči resnejše težave z zdravjem. Kot sem povzela zgoraj, je učinek socialnih mrež odvisen tudi od spola, kar z ene skrajnosti pomeni, da se ženske nekoliko bolj znajdejo v medsebojnih odnosih, spretnejše so pri vzpostavljanju stikov, pri iskanju pomoči, ko jo potrebujejo, prav tako znajo odnose vzdrževati bolj kot moški. Posledično so podporni učinki socialnih mrež izrazitejši pri ženskah. Če pogledamo z drugega vidika, so učinki socialnih mrež močnejši pri moških, če predpostavimo, da so moški socialno manj iznajdljivi in posledično ranljivejši, ko ostanejo brez podpore. Pahor, Domajnko in Hlebec (2009, str. 223–224) definirajo socialno izolacijo kot dolgotrajno stanje, povezano s stresom in hitrejšim staranjem organizma. Osamljenost povezujejo z boleznimi, ki nastopijo v starosti, in z upadom posameznikovih življenjskih funkcij. Nasprotno pa dobro razvita socialna mreža izboljšuje miselne funkcije pri starih ljudeh.

Dragoš (2004, str. 147) omenja, da so socialna omrežja tudi ključna pri reševanju težav v zvezi s socialno politiko in oskrbo starih ljudi, kjer je težava predvsem v neusklajenosti socialnih in zdravstvenih storitev za ljudi, ki potrebujejo pomoč na domu. Poleg tega omenjena kategorija ljudi doživlja prikrajšanost v primerjavi z ljudmi, ki živijo v domovih za stare, saj so ljudje, ki živijo na svojih domovih, upravičeni le do socialne oskrbe, čeprav bi jih

kar tretjina potrebovala tudi zdravstveno nego, ki je sistem zdravstvenega zavarovanja ne zagotavlja. Enaka storitev je na voljo posameznikom, ki živijo v instituciji in je financirana iz blagajne zdravstvenega zavarovanja. Neugodne posledice takšne ureditve se kažejo v:

- povečanem povpraševanju za bivanje v domovih za stare, ki bo preseglo število ponujenih zmogljivosti;
- dolgotrajni negi in oskrbi ljudi, ki živijo doma, se prenaša na dobičkonosni sektor;
- institucionalnem bivanju, negi in oskrbi, ki si jih ne more privoščiti večina starih ljudi, zato bo celotna oskrba prepuščena neformalni socialni mreži (v večini ženskam).

1.4. Stari ljudje in strokovne službe

Zdravstvo, zdravje in stari ljudje

Zdravje je koncept, ki ima za večino ljudi osrednji pomen in na neki način opredeljuje posameznikov obstoj, kar je najbolj razvidno ob »pomanjkanju zdravja« oziroma ob pojavu hujših bolezenskih stanj. Bolezen ne pomeni zgolj napada na telo v instrumentalnem smislu, temveč negativno vpliva tudi na samopodobo posameznika (Malnar, 2002, str. 4). Zdravje je osnovna človekova pravica, ki človeku omogoča opravljanje številnih dejavnosti, upoštevajoč omejitve, ki se pojavijo zaradi bolezni in drugih oviranosti. Posameznik si odgovornost za zdravje deli z državo, ki je prek javnih sektorjev pristojna za oblikovanje, sprejem in uresničevanje zdravstvene politike (Kersnič, 2003, str. 39). Pomembno vprašanje v povezavi z zdravjem in starimi ljudmi je težava dostopa do zdravstvenih storitev, v smislu zemljepisne, cenovne dostopnosti in čakalnih dob. V ta namen bi bilo treba storitve v zdravstvu prilagoditi potrebam starih ljudi, recimo s fleksibilnejšim delovnim časom zdravstvenega osebja, s krajšimi čakalnimi vrstami, z informiranjem glede pravic in postopkov, ki se tičejo starih ljudi, s prevozi, ki so prilagojeni starim ljudem, s predhodnim osebnim svetovanjem glede sprejetja zdravstvenih odločitev, ki vplivajo na posameznike itd. (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010, str. 91).

Socialno delo s starimi ljudmi

Izjemnost socialnega dela s starimi ljudmi

Mali (2008, str. 60–61) navaja, da je bilo na začetku stoletja delo s starimi ljudmi premalo spoštovano, saj so ga povezovali z nepomembnostjo in odvečnostjo. Na razvoj nehumanih stališč socialnih delavcev do starih ljudi so vplivali naslednji dejavniki (Koskinen, 1997):

- Kulturno ustvarjena zasnova o staranju: obravnavanje starih oseb kot bolnih, nekoristnih, senilnih, odvisnih in nezmožnih za samostojno življenje v domačem okolju. Na podlagi negativnega odnosa družbe do starosti so posledično tudi socialni delavci razvili neprimeren odnos do starih posameznikov.
- Nerazvitost gerontologije in socialne gerontologije, kar je posledično vplivalo na togo znanje o staranju, starosti in delu s starimi ljudmi.
- Drugačna zasnovanost socialnega dela, kjer so bili v rabi predvsem terapevtski modeli iz psihoanalize (teorije niso bile usmerjene v stiske starih).
- Politika do staranja se je osredotočala zgolj na težave revnih ljudi in ne na celotno staro prebivalstvo.

V šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja se je situacija spreobrnila, saj se je interes za delo s starimi ljudmi povečal. Vzroke je treba iskati v:

- povečanem deležu starih ljudi, kar je privedlo do prikazovanja starih kot pomembnih posameznikov v družbi,
- razcvetu socialne gerontologije kot aplikativne vede,
- humanejšem odnosu do staranja in starosti v družbi,
- razvoju zdravstvenih, socialnih služb in v razvoju politike upokojevanja,
- v vedno večjem razvoju in raznolikosti stroke socialnega dela ter
- dobrih izkušnjah socialnih delavcev ob interakcijah s starimi.

Mali (2008, str. 64–65) socialno delo s starimi ljudmi opredeljuje kot posebno področje stroke in ga povezuje s sodobnim razumevanjem procesa staranja, v okviru katerega pride do življenjskih sprememb, ki jih prinaša splet bioloških, psiholoških in družbenih procesov. Socialni delavci se morajo za delo s starimi ljudmi strokovno usposobiti, treba je poznati socialno politiko do starih in razumeti proces staranja. Vešči morajo biti v uporabi strokovnih tehnik, metod in pristopov, kot so sposobnost sporazumevanja, sodelovanja v timih,

ocenjevanja in združevanja različnih generacij. Težava nastane, ko se pojavijo etična vprašanja zaradi nestrokovnega ravnanja strokovnjakov, pri čemer je vzroke treba iskati v družbeno pogojeni konstrukciji starosti in v predsodkih o staranju in starih ljudeh (Koskinen, 1997).

Socialno delo na področju starih deluje v okviru treh stopenj, in sicer na mikro, mezo in makro ravni. Stroke socialnega dela ne moremo izvajati zgolj na eni ravni, saj se vsaka mala sprememba pri posamezniku odraža na drugih dveh stopnjah, poleg tega se spremembe (tiste, ki jim socialno delo pripisuje še posebej velik pomen) kažejo tudi v razmerju do drugih strok in ljudi, ki delajo s starimi (denimo, da stari niso le nedejavni prejemniki pomoči, temveč so ljudje, ki dejavno pripomorejo k oblikovanju kakovostnega življenja v starosti). Posamezniki v tretjem življenjskem obdobju niso homogena skupina, temveč je vsak posameznik edinstvena osebnost, kar je pomembno spoznanje za socialno delo na ravni posameznika. Tudi politično sestavo je treba oblikovati na tak način, da bo tako na lokalni kot na nacionalni ravni izvirala iz potreb starih ljudi in bo temeljila na krepitvi moči posameznikov. V ospredje je treba postaviti samega starega človeka, njegove potenciale, in stremeti k temu, da iz svojih dragocenih življenjskih izkušenj pridobiva moč za obvladovanje neprijetnosti v sedanjosti. Socialni delavci se morajo truditi za omilitev oziroma odpravo diskriminirajočega odnosa ter pridobitev političnih, socialnih in ekonomskih pravic, kar je domena socialnega dela na makro ravni (Mali, 2013, str. 62–63).

V nadaljevanju bom predstavila načela socialnega dela s starimi ljudmi, ki temeljijo na celostnem razumevanju posameznika. Človek je v tem primeru razumljen kot soustvarjalec v delovnem odnosu oziroma v procesu pomoči z namenom, da bi prevzel nadzor nad izbiro različnih vrst pomoči (Miloševič Arnold, 1999).

Prvi koncept je *partnerski* odnos, ki pomeni, da socialni delavec in uporabnik razvijeta enakovreden odnos, v katerem soustvarjata opredelitev težave in se dogovarjata glede želenih rešitev. V takem odnosu morata prevladovati medsebojno spoštovanje in sodelovanje, kjer so uporabnik in uresničevanje njegovih pravic in potreb na prvem mestu. Strokovnjak verjame v kompetence starega človeka, da se je zmožen spopasti s svojo težavo in uvideti rešitve. Zaupa mu, da je sposoben izboljšati neuspešne vzorce vedenja in da je zmožen prevzeti nadzor nad svojim življenjem. V praksi se koncept partnerstva izrecno ne izvaja, čeprav se nanj opirajo v kodeksu etike socialnih delavk in delavcev Slovenije. Zapostavljanje partnerskega odnosa je najbolj vidno v okviru izvajanja javnih pooblastil, kjer je med upravnimi postopki uporabljena prisila države, ki jo pod njeno taktirko izvajajo strokovnjaki socialnega dela. Temeljni, dopolnjujoč koncept delovnega odnosa je tudi *perspektiva moči*, v okviru katere na starega

človeka gledamo z drugega zornega kota, kar pomeni, da se socialni delavec osredotoči na iskanje možnih ugodnih rešitev in priložnosti za posameznika. Pri tem je pomembno, da ne poudarja človekove težave, ampak napore vloži v iskanje virov in moči tako v posamezniku kot v njegovi okolici (njihovo znanje, sposobnosti, podpora socialne mreže itd.) (Mali, 2008, str. 70–72).

Med socialno-delovnim odnosom morajo biti strokovnjaki pozorni na *socialne stike*, ki jih star človek vzdržuje z drugimi ljudmi (številčnost stikov, njihova pogostost, ali gre bolj za formalne oziroma bolj za neformalne stike, kakšne vrste pomoči so deležni pri neformalni mreži, kakšno pomoč prejemajo v okviru formalnih stikov, drugi učinki stikov itd.).

Za socialno delo z ljudmi v tretjem življenjskem obdobju so pomembne *skupine za samopomoč*. Gre za skupino ljudi, sestavljeno iz prostovoljcev, ki jih povezujejo enake potrebe ali težave. Ljudje se v okviru skupine sestajajo za daljše obdobje z namenom dajanja opore, izmenjave informacij o praksah, metodah, ki so se pokazale kot učinkovite pri reševanju nastalih težav. Osrednjega pomena je tudi *zagovorniška dejavnost* starih ljudi, saj gre za ljudi v življenjskem obdobju, ko so najbolj občutljivi na izgube in spremembe družbenih vlog, kar vpliva na pešanje lastne moči (Miloševič Arnold, 1999, str. 19–20). Koncept zagovorništva opredeljujemo kot dejavnega, v katerega so vključeni posamezniki ali skupine, ki stremijo k udejanjanju svojih potreb in želja. Njihova prizadevanja lahko zadevajo uresničevanje skupnih ciljev pri »pomembnih drugih« z namenom, da bi prišli do potrebnih storitev. Zagovorniška praksa želi pri ljudeh povečati občutek moči, pridobiti samospoštovanje in samozaupanje, povečati izbire v življenju in minimalizirati prikrajšanosti oziroma izgube (Zaviršek, Zorn in Videmšek, 2002, str. 80).

Nujno načelo socialne stroke je, da so strokovnjaki *antidiskriminatorno usmerjeni*, kar pomeni, da so odločno proti negativnemu odnosu in predsodkom do starih ljudi. Njihova dolžnost je, da so pozorni (in v povezavi s tem opozarjajo) na diskriminacijo, ki temelji na naslednjih okoliščinah: na spolu, rasi, etnični in verski pripadnosti, starosti itd. Strokovnjak, ki je antidiskriminacijsko orientiran, ne sme spregledati dveh ključnih etičnih načel, in sicer upoštevanja in ohranjanja dostojanstva starih ljudi. S tem lahko ustvari kakovosten in pristen delovni odnos med sabo in uporabnikom (Mali, 2013, str. 63).

Zadnje področje, ki zadeva socialno delo starih, je področje *skupnostne skrbi*, ki si prizadeva povečati kakovost življenja posameznikov v skupnosti. Omenjena sintagma je kolektivne narave in temelji na procesu deinstitucionalizacije, vzpostavljanju primernih mrež pomoči za stare ljudi v skupnosti in ustanavljanju stanovanjskih skupin. Pomembno je, da

ljudje pri načrtovanju skupnostne skrbi izhajajo iz potreb posameznikov, ki jim bodo službe pomoči namenjene (Mali, 2008, str. 76).

Socialna zaščita starih ljudi

Po Cijan, Cijan (2003, str. 121–123) socialna zaščita ni naravnana zgolj v zagotavljanje bistvenih, za življenje potrebnih materialnih dobrin, ampak v zadovoljevanje celostnih potreb starega človeka, od katerih so odvisni njihovo duševno in fizično zdravje ter njihovo celotno življenjsko ugodje in dostojanstvo. Varstvo se ne osredotoča le na dajanje denarnih pomoči in na namestitev v domove za stare, temveč vključuje tudi dejavnosti, ki starim ljudem zagotavljajo humane stanovanjske razmere, ustrezne vzorce prehranjevanja, rekreacijske, kulturne dejavnosti, družabništvo, oskrbo in servisne storitve. Sodobna socialna zaščita se ne sme nanašati samo na materialno ogrožene stare ljudi, temveč na celotno populacijo starih.

Obstajata dve vrsti socialne zaščite, in sicer odprta oziroma zaprta. Cilj prve oblike je človekovo čim daljše bivanje v domačem okolju ob zagotovitvi čim večje življenjske kakovosti. Med to vrsto zaščite spadajo:

- pomoči na domu, ki so namenjene starim ljudem, ki živijo sami in temeljnih človeških potreb ne morejo zadovoljevati zaradi omejene mobilnosti;
- gotovi obroki, ki so jih deležni ljudje, ki živijo na svojih domovih in si hrane ne morejo sami pripraviti, zato koristijo »obroke na kolesih«;
- hišne nege, ki jih opravljajo za to kompetentne negovalke v domačem okolju starih ljudi;
- zdravstvena nega na domu;
- društva starih občanov, v okviru katerih ljudje zadovoljujejo potrebo po druženju;
- institucije, kjer se ljudje dnevno zadržujejo in kjer so jim zagotovljene prehrana ter različne oblike sprostitve.

Na drugi strani so zaprte oblike socialne zaščite, za katere so odgovorne humane organizacije, druge zasebne institucije in družbena skupnost. Ta oblika varstva se imenuje tudi »institucionalna zaščita«, saj se izvaja v za to namenjenih ustanovah.

Med zaprte oblike spadajo:

- domovi za stare, ki zagotavljajo stalno bivanje, tople obroke ter zdravstvene, socialne in negovalne storitve;
- gerontološki centri, ki so podobni domovom za stare, le da se v okviru centrov izvaja več funkcij, navadno tudi zagotavljajo odprte oblike zaščite;

- institucije za terminalno nego, ki so namenjene umirajočim starim ljudem. V okviru teh ustanov je treba izvajati strokovno nego, ki bo zagotavljala, da posamezniki dostojno končajo življenje;
- geriatrične bolnišnice oziroma oddelki geriatrije v splošnih bolnišnicah, kjer so stari ljudje deležni zdravstvenega varstva, v okviru katerega se bolezen šele odkrije (se postavi diagnozo) in oblikuje način zdravljenja;
- socialno-medicinske institucije, ki zagotavljajo stalno namestitev in ljudem, ki imajo težave v fizičnem in psihičnem smislu, omogočajo neodvisno življenje.

2. Opredelitev problema

Splošno znano je, da stari ljudje spadajo med ranljivejši del celotne populacije. Med starostjo se srečujejo z raznimi družbenimi omejitvami in težavami zaradi negativne naravnanosti družbe do staranja in starosti. Potem so tu še osebne, zdravstvene težave, ki jih prinaša starost. Ravno zaradi kompleksnosti težav, s katerimi se spopadajo, lahko rečem, da so stari ljudje ena izmed najbolj socialno izključenih skupin. Še najbolj na udaru je staro, revno, kmečko prebivalstvo, kar omenja Trbanc (1996).

Ker sama živim na podeželju in imam pogosto priložnost priti v stik s starimi ljudmi, sem se odločila, da se bo moje diplomsko delo nanašalo prav na problem socialne marginalizacije starih ljudi v domači občini, torej v občini Grad. Ko sem bila v interakcijah s starimi ljudmi že med študijem (zaradi opravljanja študijskih nalog in tudi na osebni ravni), sem zaznala ogromno stisk, s katerimi se ljudje srečujejo. To je bila še dodatna pobuda, da stanje prikrajšanosti v domačem okolju podrobneje raziščem in s tem opozorim na težave, ki so v mojem okolju v večini zapostavljene.

Koncept socialne izključenosti je mogoče povezati s konceptom kakovosti življenja, ki izhaja iz pregleda nad dobrinami, ki jih posameznik uporablja za zadovoljevanje potreb na različnih področjih. Omejevanje pri uporabi različnih virov oziroma slab nadzor nad njimi posledično vpliva na slabšo kakovost življenja, saj ljudje omenjenih potreb ne morejo zadovoljiti v polni meri (Trbanc, 1996, str. 287). Filipovič Hrastova in Hlebčeva (2015, str. 97) pišeta o naslednjih življenjskih področjih, kjer lahko opazujemo koncept kakovosti življenja: zdravje in dostop do zdravstva, finančni viri, zaposlovanje in delovne razmere, izobrazba, znanje, stanovanje, družina, družba in skupnost, udeležba, lokalno okolje, prevoz, varnost in kriminal, kultura in identiteta, prosti čas in rekreacija ter politični viri in človekove pravice (Mandič 1999, 2005). V svoji raziskavi bom nekaj teh področij skušala zajeti.

Poleg tega bom v raziskavo vključila ustanove, društva in organizacije, ki sodelujejo s starimi ljudmi v občini oziroma imajo z njimi kakršen koli stik. Želim dobiti globlji vpogled v dojemanje in zaznavanje izključnosti posameznikov od organizacij. Zanimala me bo predvsem njihova ozaveščenost glede obstoja služb, ustanov v občini, ki se zavzemajo za pomoč in podporo starih ljudi. Osredinila se bom na potrebe ljudi in na njihovo poznavanje s strani ustanov. Že iz tega bom lahko razbrala, koliko pozornosti se posveča starim ljudem in njihovim stiskam. Ali ne gre morda zgolj za skupino, ki je več ali manj odrinjena na družbeni rob? Smiselno se mi zdi povprašati tudi o prednostih in slabostih, ki jih organizacije zaznavajo pri skrbi za ljudi v občini in v okviru njihovega delovanja. Glede na to, da želim v

okviru raziskave priti do konkretnejših spoznanj v povezavi z omenjeno problematiko izključenosti in relevantnih predlogov za omilitev marginalizacije, se bom pozanimala tudi glede sprememb, h katerim stremijo organizacije za zadovoljnejše življenje v starosti. Poleg tega bo govora o zavzemanju ustanov, društev in organizacij za kakovostnejše življenje ljudi v okviru njihovega delovanja.

Pogovarjala se bom tudi s konkretnimi posamezniki – starimi ljudmi. Kot sem omenila že prej, se bom osredotočila na življenjska področja, na katerih se nekako najbolj odraža stopnja vključenosti oziroma izključenosti. Zanimalo me bo posameznikovo materialno stanje glede na to, da so starostne pokojnine nizke in je problematika revščine čedalje bolj na uradu. Spraševala bom o morebitnih možnostih varčevanja in o strategijah za lažje preživetje. Naslednje področje bodo bivalne razmere ljudi in njihovo zadovoljstvo glede tega. Tretje ključno področje bodo socialne mreže posameznikov. Zanimalo me bo, kakšne socialne stike imajo, ali je njihova mreža okrnjena ali razširjena, kdo in na kakšen način jim najpogosteje pomaga. V okviru tega bo govora tudi o fenomenu osamljenosti. Glede na to, da ima večina starih ljudi nekoliko pogostejši stik z zdravstvom kot preostale generacije, se mi zdi vredno poudariti tudi to točko. Zanimali me bodo njihova mnenja, izkušnje z zdravstvenim osebjem, kakšen je njihov dostop do zdravstva in do drugih pomembnih ustanov, kot so trgovina, pošta, banka, lekarna … Zadnje področje se bo navezovalo na pomoč s socialno-delavskega vidika. Osredinila se bom na oblike socialnih pomoči in na potrebo po dodatnih oblikah pomoči. Spraševala bom po mnenjih glede tega, kako je poskrbljeno za blaginjo starih ljudi in kakšne so njihove želje glede sprememb za izboljšanje njihove blaginje.

2.1. Raziskovalna vprašanja

Osredotočila se bom na poznavanje služb, ustanov oziroma virov za zadovoljevanje potreb starih ljudi v občini, na opredelitev prednosti in pomanjkljivosti v povezavi s skrbjo za ljudi v višji starosti v domačem okolju in v povezavi z delovanjem organizacij. Zanimalo me bo, kakšne potrebe oziroma želje ljudi zaznavajo posamezniki med stiki s starimi. Spraševala bom tudi po konkretnih spremembah, ki si jih organizacije želijo na področju skrbi za stare ljudi. Glede na to, da gre za organizacije, ki imajo stike s starostniki, se bom pozanimala, kako s svojim delovanjem pripomorejo h kakovostnejšemu življenju v starosti.

V drugem delu raziskave bom ob pomoči izkušenj in življenjskih zgodb starih ljudi proučila konkretna področja, med katere bom uvrstila:

- Kakšne so materialne razmere starih ljudi v občini?

V okviru tega me bodo zanimali viri dohodkov starih ljudi, za kakšne potrebe denar največkrat porabijo, ali jim denar zadostuje za nakup najosnovnejših stvari. Zanimalo me bo, ali na mesec lahko kaj privarčujejo in koliko ter kaj si običajno s prihrankom privoščijo. Spraševala bom tudi, kako se znajdejo ob pomanjkanju denarja.

– Kako stari ljudje gledajo na svoje stanovanjske razmere?

V povezavi s tem področjem bom poskušala priti do podatkov glede prednosti in pomanjkljivosti, ki jih ljudje zaznavajo v zvezi s svojim bivanjskim prostorom, na kakšen način skrbijo za kurjavo in kako prostoren se jim zdi lasten stanovanjski prostor.

– Kakšna je njihova socialna mreža?

Ker smo ljudje družabna bitja, igrajo socialni stiki v posameznikovem življenju pomembno vlogo. Zaradi tega bom poudarila tudi to področje, ki je povezano s socialno izključenostjo. Skušala bom ugotoviti, s kom se ljudje najpogosteje družijo in kako pogosto so z njimi v stiku. Glede na to, da se socialne mreže prepletajo s socialno oporo, me bo zanimalo, na kakšne načine posamezniki starim ljudem pomagajo. Omenila bom tudi osamljenost, in sicer jih bom spraševala, kaj po navadi počnejo, ko so sami in kako samota vpliva na njihovo počutje.

– Kaj bi lahko povedali glede stika in izkušenj z zdravstvom?

Pri tem se bom usmerila na trenutno počutje posameznikov in na načine skrbi za lastno zdravje. Poudarek bom dala tudi težavam, s katerimi se ljudje spopadajo, ko želijo priti do zdravstva. Ker je medsebojni odnos ena izmed zadev, s katero se vsakodnevno srečujemo, bom spraševala tudi o izkušnjah glede medsebojnih stikov starih ljudi z zdravstvenim osebjem.

– Kako se ljudje znajdejo v primeru potrebe po drugih pomembnih ustanovah?

Vprašanje, ki ga je vredno pri tem poudariti, je: Kako se ljudje znajdejo v primeru, ko želijo priti do ustanov, kot so trgovina, banka, pošta, lekarna itd.?

– Kakšne vrste socialno-delavske pomoči so stari ljudje v občini Grad deležni?

Zanimalo me bo, kakšne vrste socialnih pomoči ljudje uporabljajo in kakšno vrsto dodatne pomoči bi najbolj potrebovali. V povezavi s tem jih bom vprašala, kako bi dodatna

pomoč vplivala na njihovo življenje oziroma kaj bi bilo za njih takrat drugače. Na tem področju se bom usmerila še na dve stvari, in sicer bom poskušala ugotoviti, kakšno mnenje imajo ljudje glede skrbi za stare ljudi v občini in kakšnih sprememb si želijo v povezavi s tem.

3. Metodologija

3.1. Vrsta raziskave

Moja izvedena raziskava je kvalitativna, empirična in poizvedovalna.

Raziskava je kvalitativna, ker vključuje besedne opise, ki se navezujejo na temo raziskovanja. Dobljeni podatki so analizirani kvalitativno oziroma na besedni način (Mesec, 2009, str. 85).

Empirična je, ker sem zbirala nove, izkustvene podatke, ki se nanašajo na raziskovani pojav. Zbiranje lahko poteka prek opazovanja ali spraševanja (Mesec, 2009, str. 84).

Raziskava je tudi eksplorativna oziroma poizvedovalna, ki se osredotoča na zbiranje novega gradiva v povezavi s še ne dovolj raziskanim problemom, na odkrivanje glavnih značilnosti raziskovane problematike. Prisotno je tudi oblikovanje hipotez. Pri omenjeni vrsti raziskave se lahko omejimo zgolj na besedne opise in si ne prizadevamo raziskovati celotne populacije, temveč se lahko osredotočimo zgolj na nekoliko primerov (Mesec, 2009, str. 80). V svoji raziskavi sem raziskovala problematiko socialne izključenosti starih ljudi v kmečkem, podeželskem okolju. Želela sem pridobiti čim več uporabnega gradiva, zato sem raziskovala iz dveh plati, in sicer sem podatke zbirala pri samih starih ljudeh na eni strani in v okviru ustanov, društev oziroma organizacij na drugi strani. S pomočjo tega sem dobila boljši, jasnejši vpogled v omenjeno problematiko.

Teme moje raziskave so ozaveščenost organizacij glede socialne izključenosti starih ljudi na podeželju, materialno stanje starih ljudi, stanovanjske razmere, socialna mreža, stiki z zdravstvom, dostop starih ljudi do drugih pomembnih ustanov (trgovina, banka, pošta, lekarna itd.), pomoč starim ljudem z vidika socialnega dela.

3.2. Raziskovalni instrument in viri podatkov

Podatke sem pridobila s spraševanjem, natančneje s polstrukturiranim intervjujem, saj sem imela teme in nekatera vprašanja vnaprej zastavljena, nekatera pa sem med pogovorom z ljudmi dodajala oziroma preoblikovala glede na trenutno situacijo. Za to vrsto spraševanja sem se odločila, ker sem od respondentov želela pridobiti čim več informacij in jih nisem imela namena omejevati pri podajanju odgovorov. Hkrati sem bila pozorna, da s sogovornikom nisva preveč zašla s teme. Intervju za organizacije je imel en sklop, in sicer ozaveščenost organizacij glede socialne prikrajšanosti starih ljudi v občini Grad. V okviru tega sklopa sem si zamislila šest vprašanj, ki so se mi zdela najbolj primerna za raziskovanje

preučevane problematike. Vprašanja sem spreminjala oziroma dodajala glede na okoliščine pogovora. Intervju za stare ljudi sem sestavila iz šestih sklopov (materialno stanje, stanovanjske razmere, socialna mreža, stik z zdravstvom, dostop do drugih pomembnih ustanov, pomoč s socialno-delavskega vidika). Pri vsakem sklopu sem oblikovala okvirna vprašanja, ki so se mi zdela najbolj relevantna za posamezno temo.

3.3. Populacija in vzorčenje

Občina Grad leži na severovzhodu Slovenije, na zahodnem delu Goričkega. Občina je sestavljena iz sedmih vasi, in sicer so to: Motovilci, Dolnji Slaveči, Grad, Vidonci, Kovačevci, Kruplivnik in Radovci. Precej prebivalstva je zaposlenega v Murski Soboti in Avstriji. Aktualno je tudi sezonsko delo čez mejo. Ljudje se ukvarjajo s kmetijstvom za lastne potrebe. V vasi Grad so pomembnejše ustanove, kot so: občina, matični urad, osnovna šola in vrtec, pošta, trgovina z živili, zdravstveni dom, lekarna, zobna ambulanta, frizerski salon, bencinska črpalka, cerkev in nekaj gostiln (Predstavitev občine, b.d.).

Moja populacija so posamezniki, ki delujejo v okviru ustanov, organizacij oziroma društev in sodelujejo s starimi ljudmi iz občine Grad oziroma imajo stik z njimi, poleg tega pa ljudje, stari nad 65 let, iz prej omenjene občine. Krajevna opredelitev je torej občina Grad, časovna pa od 15. januarja do 11. februarja 2019.

Opravila sem vzorčenje, ker sem se želela poglobljeno posvetiti vsakemu sogovorniku posebej in priti do podrobnejših podatkov. Ker pa gre za manjši vzorec, lahko omenim problematiko posploševanja na celotno populacijo.

Moj vzorec je namenski, ker sem izbirala ljudi, ki mi lahko dajo največ informacij v povezavi z mojo temo raziskave glede na to, da gre za posameznike, ki se pogosto srečujejo z življenjskimi zgodbami starih ljudi. Prav tako sem izbirala stare ljudi, za katere vem, da se spopadajo s stiskami, ki se navezujejo na mojo temo. Vzorec je tudi priročen, saj sem se pogovarjala z ljudmi, ki sem jih poznala oziroma sem jih kontaktirala prek poznanstev. Šlo je za posameznike, ki so mi bili precej lahko dostopni za sodelovanje v raziskavi (Mesec, 2009, str. 153).

Pogovarjala sem se z županjo občine Grad, socialno delavko, ki je zaposlena pri društvu Mozaik, in upokojenko, ki je članica Društva upokojencev Grad, poleg tega še s predsednico krajevne organizacije Rdečega križa Grad in članico Karitasa, ki deluje pri Gradu, vse skupaj torej s petimi posameznicami. Ker sem se omejila zgolj na občino Grad, sem želela opraviti intervjuje predvsem z osebami, ki imajo v večini stik samo s starimi iz moje domače občine.

Po drugi strani pa sem želela na problematiko izključenosti starih dobiti nekoliko širši pogled, zato sem intervjuvala tudi socialno delavko Društva za socialno vključenost, ki deluje na nekoliko širšem območju, vključno z območjem Goričkega.

Intervjuvala sem tudi tri posameznice s podeželja, stare 66, 82 in 83 let.

3.4. Zbiranje podatkov

Informacije sem zbrala s polstrukturiranim intervjujem med 15. januarjem in 11. februarjem 2019. Tri intervjuje sem izvedla v dopoldanskem času, pet pa v popoldanskem. Intervjuji so v povprečju potekali eno uro. Pet pogovorov sem opravila na domovih sogovornic, dva sta potekala na delovnem mestu sogovornic, en intervju pa sem opravila pri sebi doma. Želela sem, da bi pogovore opravila v mirnem, nemotečem okolju, ki bi lahko vplivalo na njegov potek, da nas ne bi motili recimo hrup, prisotnost tretje osebe, občutek nedomačnosti. Intervju sem opravila z vsako sogovornico posebej. Stremela sem k temu, da je bilo vzdušje med pogovorom čim bolj sproščeno, zato sogovornicam nisem vsiljevala vprašanj, ampak sem pustila, da so povedale do konca, kar so želele v povezavi s temo, ki je bila trenutno v obravnavi. Med intervjujem sem jih z vprašanji zgolj usmerjala.

Sogovornice sem kontaktirala prek telefona, v dveh primerih sem uporabila elektronsko pošto. Najprej sem se jim predstavila in povedala, kakšen je moj namen in kaj sploh raziskujem. Vprašala sem jih, ali bi bile pripravljene sodelovati, poleg tega sem omenila, da je vse anonimno (še posebej starim ljudem). Intervjuje sem snemala z mobilnim telefonom, razen v enem primeru, ko sem si podatke zapisovala sproti, ker se sogovornica s snemanjem ni strinjala. Težav z iskanjem sogovornikov nisem imela, saj nihče ni zavrnil sodelovanja, kar me je pozitivno presenetilo. Presenečena sem bila tudi, da so se skoraj vse strinjale glede snemanja pogovora, saj sem mislila, da bodo ženske do tega bolj odklonilne. To mi je seveda omogočilo, da sem zajela zares vse informacije, ki so mi jih sogovornice posredovale. Veliko lažje mi je bilo tudi pri prepisovanju intervjujev.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Zbrano gradivo sem obdelala s kvalitativno analizo, ki ima šest stopenj, in sicer urejanje gradiva, določitev enot kodiranja, odprto kodiranje, izbor in opredeljevanje bistvenih pojmov in kategorij, odnosno kodiranje in oblikovanje končne teorije (Mesec, 2014, str. 29).

Sama sem najprej prepisala in uredila vseh osem intervjujev v Wordovem dokumentu, nato sem vsako izjavo v intervjujih označila z ustrezno šifro, kar je podrobneje prikazano na

koncu diplomskega dela v prilogah E in G. Šifre sem oblikovala glede na sogovornika (npr. SA – sogovornik intervjuja A), temo (npr. T1, T2 …) in glede na številko izjave pri posamezni temi (npr. I1, I2 …). Nato sem začela z odprtim kodiranjem, ki sem ga naredila v obliki razpredelnic (prikazano je v prilogi B). Razpredelnice sem naredila v obliki petih stolpcev, v prvi stolpec sem napisala oznake izjav (npr. SA1 T1 I1), nato izjave respondentov (npr. dobivam pokojnino po možu v višini 199 evrov), v naslednjem razdelku so sledili pojmi (recimo pokojnina po možu v višini 199 evrov), potem podkategorije (npr. vrsta prihodka) in v zadnji stolpec sem uvrstila kategorije (npr. materialno stanje), ki so bila moja raziskovalna področja. V intervjujih za ustanove, društva in organizacije sem sogovornice označila s SA, SB, SC, SD, SE in vključila šest tem, ki sem jih označila od ena do šest. Pri intervjujih za stare sem respondentke imenovala s SA1, SB1, SC1 in vključila prav tako šest tem, ki sem jih označila enako kot v prvem primeru (od ena do šest).

Nato je sledilo osno kodiranje, ki sem ga prav tako naredila v obliki razpredelnic (navedeno je v prilogi C). Oblikovala sem dva stolpca, v prvega sem vnesla podkategorije (npr. pristojnost občine), v drugega pa pojme (npr. plačevanje domov nastanjenih starejših), ki so se navezovali na v prvem stolpcu navedeno podkategorijo. Če so se pojmi v različnih intervjujih glede na isto temo ponavljali, jih nisem zapisala še enkrat, pač pa sem njihove oznake izjav dodajala k že zapisanim. Po istem postopku sem kodirala tudi intervjuje s starimi ljudmi, vendar tega zaradi preobsežnosti nisem priložila v priloge. Celotno kodiranje hranim pri sebi. V nadaljevanju navajam primere kodiranja za obe vrsti intervjujev (za intervjuje z organizacijami in za intervjuje s starimi ljudmi). Na enak način, kot je prikazan spodaj, so kodirani in analizirani vsi drugi intervjuji.

Preglednica 1: Odprto kodiranje (intervju za organizacije – INTERVJU A)

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
SA T1 I1	Občina ima to pristojnost, da plačuje domove naših starejših, ki so nastanjeni v domovih.	Plačevanje domov nastanjenih starejših	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I2	Plačamo jih na osnovi odločbe centra za socialno delo.	Plačilo na osnovi odločbe CSD	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I3	Potem tudi doplačujemo pomoč na domu,	Doplačevanje pomoči na domu	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I4	torej ko si prek centra uredijo,	Ureditev prek CSD	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I5	da se jim nosi hrana	Nošenje hrane	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I6	ali se zanje izvajajo kakšne druge usluge.	Izvajanje drugih uslug	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi

Preglednica 2: Osno kodiranje (intervju za organizacije – INTERVJU A)

Pristojnost občine	• Plačevanje domov nastanjenih starejših (SA T1 I1, SA T1 I7) • Plačilo na osnovi odločbe CSD (SA T1 I2) • Doplačevanje pomoči na domu (SA T1 I3)
Pomoč na domu	• Ureditev prek CSD (SA T1 I4) • Nošenje hrane (SA T1 I5) • Izvajanje drugih storitev (SA T1 I6)

Preglednica 3: Odprto kodiranje (intervju za stare ljudi – INTERVJU A1)

Oznaka izjave	Izjava	Pojem	Podkategorija	Kategorija
SA1 T1 I1	Dobivam pokojnino po možu, 199 evrov,	Pokojnina po možu v višini 199 evrov	Vrsta prihodka	Materialno stanje
SA1 T1 I2	in dodatek za pomoč in postrežbo, 146 evrov.	Dodatek za pomoč in postrežbo v višini 146 evrov	Vrsta prihodka	Materialno stanje
SA1 T1 I3	Denar porabim za položnice,	Poraba denarja za položnice	Poraba denarja	Materialno stanje
SA1 T1 I4	pozimi za kurjavo	Poraba denarja za kurjavo	Poraba denarja	Materialno stanje
SA1 T1 I5	in za življenjske potrebščine, se pravi za hrano	Poraba denarja za hrano	Poraba denarja	Materialno stanje
SA1 T1 I6	in stvari za higieno.	Poraba denarja za stvari za higieno	Poraba denarja	Materialno stanje
SA1 T2 I1	Najbolj mi je	Težavno premikanje z	Velikost stanovanja	Stanovanjske

	problem, da sem večino časa na vozičku in se je težko premikati s tem po hiši. Celotni prostori so za ta pripomoček zelo ozki.	invalidskim vozičkom po hiši zaradi ozkih prostorov		razmere
SA1 T2 I2	V redu je, ko so pri meni hčerke in mi pomagajo,	Pomoč hčerk pri premikanju	Velikost stanovanja	Stanovanjske razmere
SA1 T2 I3	problem se pojavi, ko sem sama.	Težave pri premikanju po stanovanju v primeru samote	Velikost stanovanja	Stanovanjske razmere
SA1 T2 I4	Takrat se zelo težko obrnem.	Težko obračanje po prostorih	Velikost stanovanja	Stanovanjske razmere
SA1 T2 I5	Kurim si z lesom.	Kurjenje z lesom	Skrb za kurjavo	Stanovanjske razmere
SA1 T2 I6	Pri nabavi drv sem zaprosila za enkratno denarno socialno pomoč, ki sem jo potem tudi dobila.	Uporaba enkratne denarne socialne pomoči pri nabavi drv	Skrb za kurjavo	Stanovanjske razmere

Preglednica 4: Osno kodiranje (intervju za stare ljudi – INTERVJU A1)

Vrsta prihodka	• Pokojnina po možu v višini 199 evrov (SA1 T1 I1, SB1 T1 I9) • Dodatek za pomoč in postrežbo v višini 146 evrov (SA1 T1 I2) • Socialna pomoč v višini 150 evrov (SB1 T1 I1) • Pokojnina v višini 400 evrov (SC1 T1 I1) • Dohodek po možu v višini 280 evrov (SC1 T1 I2) • Moževa pokojnina v višini 400 evrov (SC1 T1 I3)
Poraba denarja	• Poraba denarja za položnice (SA1 T1 I3, SB1 T1 I10, SC1 T1 I6) • Poraba denarja za kurjavo (SA1 T1 I4, SC1 T1 I8) • Poraba denarja za hrano (SA1 T1 I5, SB1 T1 I11, SC1 T1 I5) • Poraba denarja za stvari za higieno (SA1 T1 I6, SC1 T1 I9, SC1 T1 I11)
Velikost stanovanja	• Težavno premikanje z invalidskim vozičkom po hiši zaradi ozkih prostorov (SA1 T2 I1, SA1 T2 I4) • Pomoč hčerk pri premikanju (SA1 T2 I2) • Težave pri premikanju po stanovanju v primeru samote (SA1 T2 I3)
Skrb za kurjavo	• Kurjenje z lesom (SA1 T2 I5) • Uporaba enkratne denarne socialne pomoči pri nabavi drv (SA1 T2 I6) • Enkratna pomoč kot velika olajšava zaradi visoke cenovne vrednosti drv (SA1 T2 I7) • Težko samostojno kritje stroškov za drva (SA1 T2 I8)

4. Rezultati in razprava

– *Organizacije, ustanove, službe, društva v občini Grad za zadovoljevanje potreb starih ljudi*

V občini Grad obstaja devet organizacij, ustanov, društev oziroma služb (v nadaljevanju organizacij), ki sodelujejo s starimi ljudmi iz občine. Za lažji pregled in razumevanje sem obstoječe organizacije razvrstila v tri glavne sektorje, in sicer v državni, tržni in v sektor, kamor spadajo civilno-družbene organizacije. Iz razpredelnice (v prilogi D) je vidno, da v občini delujejo štiri organizacije, ki spadajo v državni sektor, in sicer občina, pomoč na domu, patronažna služba in šola. Drugi stolpec je skoraj povsem prazen, saj v občini obratuje samo ena trgovina z živili. Tržnih dejavnosti ni, ker gre za slabše razvito občino, kjer ljudje v večini živijo skromno (sploh starejši) in jih je precej. V sektor civilne družbe sem zajela pet organizacij, med katerimi so Društvo upokojencev, Društvo kmečkih žena in deklet, Karitas, Rdeči križ in društvo Mozaik, ki svoje programe izvaja tudi na območju Goričkega. Ti programi so: Zavetišče za brezdomne osebe, Pomoč na vratih – terensko delo, Za boljši jutri z demenco, Večgeneracijski center in Socialna aktivacija. Iz tega lahko sklepam, da je socialna dejavnost za stare ljudi v občini dokaj razvita, vendar se ob tem pojavi težava, saj so organizacije podvržene slabostim oziroma skrbem, ki motijo uspešnost njihovega dela oziroma so ovira pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Posledično stari ljudje ne dobijo dovolj kakovostne pomoči in podpore.

– *Dejavnosti organizacij in potrebe starih ljudi v skupnosti*

Občina ljudem pomaga predvsem finančno. *»Ja, mi kot občina, lokalna skupnost ima to pristojnost, da plačuje domove naših starejših občanov, ki so nastanjeni v domovih (SA T1 I1). Potem tudi doplačujemo pomoč na domu (SA T1 I3). S tem, da mi kot občina, socialno najbolj ogroženim starejšim družinam oziroma tudi posameznikom nudimo enkratno denarno pomoč v mesecu decembru (SA T1 I15).«* Denarno pomoč občine je omenila tudi predstavnica Rdečega križa. *»Pri tem moram omeniti še občino, ki ljudem pomaga predvsem finančno (SB T1 I12, SB T1 I13).«* Županja je poleg finančne pomoči poudarila obiskovanje ljudi na domovih. »*Potem tudi občasni obiski ljudi po domovih (SA T6 I4).«* Seznanjena je tudi z družabnimi dejavnostmi Društva upokojencev. *»V okviru društva ljudi obiskujejo tudi na domovih (SA T1 I17), organizirajo piknik (SA T1 I18) … izlete. Tudi v mesecu decembru hodijo vse te ljudi, ki so v domovih, obiskat. Navadno gremo občane, ki so v Domu Kuzma in*

Rakičan, skupaj obiskat s člani društva (SA T1 I20, SA T1 I21, SA T1 I22).« Pomembnost druženja z ljudmi in razvedrila so poudarile še ostale štiri sogovornice. *»Imamo tudi dva izleta, enega daljšega in enega krajšega (SD T3 I33, SD T3 I34). Na programu imamo, da se vključujemo v pohode (SD T3 I16). No vsako leto imamo tudi eno srečanje (SD T3 I22). No, poleg tega imamo tudi Martinovanja po različnih lokacijah (SD T3 I38). Dobra so tudi ta organizirana druženja, ki jih največkrat organizira Društvo upokojencev. Vem, da v tednu starejših organizirajo druženje z vnuki, ki jih obiščejo v vrtcu (SE T3 I4, SE T3 I5).«* Sogovornica navaja tudi organiziranje proslave v tednu starejših, ki je namenjena tej starostni skupini, in izvedbo verskih srečanj. *»V okviru tega tedna se izpeljejo še razna druga druženja, v okviru Karitasa recimo verska srečanja (SE T3 I7).«* Članici Društva upokojencev in Karitasa sta omenili še obiskovanje ljudi v domovih za stare. *»Nujni in koristni se mi zdijo obiski v domovih (SD T6 I1, SD T6 I2). Vsako leto gremo tudi dvakrat letno na obisk v domove (SE T6 I19).«* Gospa iz upokojenskega društva je poudarila druženje med občnim zborom. *»Imamo pa še tudi ta občni zbor, ki se ga radi udeležujemo, čeprav nas je mnogo od nas 'že v letih' (SD T6 I9).«* Pri društvu tudi opozarjajo na težave, s katerimi se spopadajo ob nastopu tretjega življenjskega obdobja. *»Da ne pozabim še to, se trudimo opozarjati na neprijetnosti, s katerimi se srečujemo v starosti (SD T6 I19).«* Intervjuvanka je med pogovorom opozorila na neprilagojenost okolja za stare ljudi in na negativen odziv družbe do sprememb, ki nastopijo s starostjo. Starost je običajno predstavljena kot tabu tema, kot nekaj neprijetnega in nezaželenega. Posledično so stari ljudje potisnjeni na družbeni rob in vlada prepričanje, da ne morejo nič več koristnega narediti za družbo. Zaradi tega so prisiljeni prevzeti nedejavne vloge, ki jih popolnoma odrinejo od družbenega dogajanja (Irgl, 1995, str. 297). Dobrodejni učinek medsebojnih stikov je poleg članice Karitasa poudarila tudi članica Rdečega križa. *»Naši obiski na domu ljudi se mi zdijo kot priložnost za druženje in tudi kot možnost za lajšanje osamljenosti (SB T1 I7, SB T1 I8). Mi se zavzemamo recimo tudi za človekovo dobro duševno zdravje prek obiskov (SE T1 I5).«* Kogoj (2004, str. 750) pravi, da se lahko ob vse večji samoti pojavi občutek osamljenosti zlasti v primerih, ko okoliščine ovirajo, da bi ljudje lahko imeli medsebojne stike, npr. v primeru bolezni. Avtor opozori, da osamljenost ni pogojena s tem, če človek redko vstopa v odnose in živi sam. Ni torej nujno, da vsi ljudje, ki živijo sami, zaradi tega doživljajo negativna čustva. Dokler imajo stari ljudje kakovostne, stabilne medsebojne odnose, v okviru katerih doživljajo občutke zaupanja, varnosti, lahko živijo polno, izpolnjujoče kljub temu, da živijo sami (Kogoj, 2004, str. 750). Članici Karitasa in Rdečega križa sta omenili tudi pozitiven vpliv pogovora na človeka. *»... sicer se mi zdi pomembno omeniti tudi možnost pogovora (SB T1 I5).«* Ena izmed dejavnosti

Karitasa je tudi obiskovanje ljudi ob posebnih priložnostih. *»Ljudem veliko pomeni, ko jih obiščemo pred prazniki ali pa ko imajo rojstni dan (SE T6 I2, SE T6 I3).«* Druženje poteka tudi v okviru medgeneracijske skupine in v času organiziranih delavnic. *»Imamo tudi pogovorno, medgeneracijsko skupino, ki se zbere za kakšno uro po sveti maši (SE T6 I15). Pred prazniki organiziramo tudi kakšne delavnice (SE T6 I20).«* V občini obstaja tudi Društvo kmečkih žena in deklet, ki se zavzema za razvedrilo in večje medsebojno povezovanje žensk. Po besedah županje je v društvo vključenih več starejših kot mlajših žensk. *»… imajo kakšne razstave ročnih del, kaj spečejo, pomagajo pri ostalih prireditvah, ki jih imajo športna in gasilska društva (SA T1 I26, SA T1 I27, SA T1 I28).«* Društvo Mozaik deluje na območju Goričkega v okviru projekta LAS Goričko, torej sodeluje tudi z občino Grad. *»Ja, z njimi delamo v okviru projekta LAS Goričko – Krepitev medgeneracijskega sodelovanja na območju LAS Goričko, ki pomeni lokalna akcijska skupina Goričko (SC T5 I12).«* Socialna delavka iz društva poudarja ključnost medsebojnega povezovanja skozi vključevanje v raznovrstne delavnice, recimo obiskovanje kulinaričnih, glasbenih, ustvarjalnih, vrtnarskih in zeliščarskih delavnic. Tu so še delavnice za izboljšanje telesnega in duševnega zdravja, delavnice za ohranjanje ročnih spretnosti, za vzdrževanje in razširjanje socialne mreže, delavnice psihosocialne podpore, delavnice z živalmi, dejavnosti sproščanja v naravi. Omeniti je treba še organiziranje pohodov, piknikov in družabnih iger v okviru programov. Dejavnosti medgeneracijskega povezovanja se odvijajo na eko socialni kmetiji Korenika v Šalovcih. V okviru programa »Večgeneracijskega centra« so ustanovili tudi pevski zbor. Dejavnosti v centru so prilagojene obstoječim razmeram. *»Program imamo zastavljen tako, da imamo v času počitnic organiziranih več aktivnosti za mlajše, medtem ko imamo v času šole več aktivnosti, ki so namenjene starejšim (SC T1 I209, SC T1 I210).«* Intervjuvanka je poudarila še delovanje skupine za samopomoč v okviru programa »Za boljši jutri z demenco«, v okviru katere se svojci lažje spopadajo s spremembami, ki se pojavijo ob nastopu bolezni. *»Pomembne so tudi skupine za samopomoč, prek katerih svojci bolje razumejo vedenjske vzorce starejših, pri katerih se kažejo znaki demence. Prek teh skupin dobijo neko moč prek izmenjav izkušenj, zgodb vseh članov skupine (SC T1 I138, SC T1 I139, SC T1 I140, SC T1 I141).«* Skupine za samopomoč so za ljudi kot »nadomestne družine«, kjer ni stroge meje med tistimi, ki pomoč dajejo in tistimi, ki jo prejemajo. Obiskovanje skupine za samopomoč človeku omogoči, da samostojno, z lastnimi zmožnostmi, in ob sodelovanju z drugimi vpliva na večjo kakovost življenja (Kladnik, 2010, str. 74). V okviru društva se tudi zavzemajo, da se pomoč ljudem zagotavlja celostno. Vsi njihovi programi so usmerjeni k realnim ciljem, ki jih skušajo doseči s pomočjo socialno-delavskih metod. *»Recimo zastaviš si neki cilj, npr. hočeš*

pripomoči k izboljšanju kvalitete življenja, s tem da so pred ciljem metode dela, aktivnosti, ki te pripeljejo do tega, da se lahko cilj doseže (SC T6 I17, SC T6 I18).« Strokovna delavka kot metode omenja individualno delo z uporabnikom, npr. izdelavo individualnega načrta, pogovor, svetovanje, informiranje, zagovorništvo, obiske na domu, razne skupinske oblike dela. V metodah socialnega dela se odražajo vsi drugi osrednji elementi socialnega dela in se v njihovem okviru udejanjajo. Razvitost metod je razlog, da lahko govorimo o strokovnosti socialnega dela (Miloševič Arnold in Poštrak, 2003, str. 100).

Poleg obiskovanja ljudi na domovih in razvedrila Rdeči križ in Karitas ljudem pomagata prek zagotavljanja hrane, materialnih dobrin. *»Zdi se mi, da ti dve organizaciji nekako najbolj poskrbita za stare ljudi, prek zagotavljanja za življenje potrebnih dobrin, kot sta hrana in obleka (SE T1 I3, SE T1 I4). Prek Rdečega križa trikrat do štirikrat na leto razdeljujemo pakete (SB T6 I1).«* Kot je povedala intervjuvanka, gre največkrat za prehrambne pakete. *»Ti paketi običajno vsebujejo prehrambne artikle, kot so mleko, moka, olje, makaroni, razne konzerve, pa tudi pralni prašek (SB T6 I3, SB T1 I4, SB T1 I5, SB T1 I6, SB T1 I7, SB T1 I8, SB T1 I9).«* Sogovornica iz Karitasa je povedala, da so v okviru njihove organizacije ljudje lahko deležni še pomoči v obliki darilnega bona in zagotovitve potrebnih prevozov. *»... v obliki darilnih bonov ali se opravijo kakšni prevozi, če jih ljudje rabijo, npr. prevoz do zdravnika (SE T6 I13, SE T6 I14).«* Pri teh dveh organizacijah gre za dobrodelnost, ki jo lahko opredelimo kot zagotavljanje materialne pomoči tistim, ki jo potrebujejo (Miloševič Arnold in Poštrak, 2003, str. 47). O podobnem je spregovorila tudi sogovornica iz Rdečega križa. *»Na splošno sem pa opazila, da tisti, ki bi pomoč najbolj potrebovali, se nekako tega najbolj sramujejo (SB T6 I23).«* Iz tega lahko sklepam, da se ljudje zaradi vidne potrebe po pomoči počutijo manjvredni. Dobrodelnost lahko štejemo med osrednji neposredni vir socialnega dela, saj se je socialno delo kot stroka razvilo prav v njenih razsežnostih (Miloševič Arnold in Poštrak, 2003, str. 48).

Dve intervjuvanki sta kot dejavnost poudarili izobraževanje ljudi. *»... to so različna predavanja, ki jih izvajajo strokovnjaki, zdravniki, patronažna sestra (SC T1 I134). Potem so tu tudi razna strokovna, potopisna predavanja (SC T1 I186, SC T1 I187).«* Strokovna delavka iz društva Mozaik je omenila še povezovanje z drugimi službami in ustanovami, kot so šole, vzgojno-izobraževalni zavodi, zdravstvena služba itd.

Pomembno je tudi izvajanje storitve pomoči na domu v občini, v okviru katere se ljudem prinese hrana in se izvajajo druge storitve. *»Za zadnja tri leta, torej za leto 2016, 2017 in 2018 se številka giblje nekje med 15 do 17 uporabnikov, ki imajo organizirano pomoč na domu (SA T1 I11).«* Gre za pomoč, ki dviguje raven kakovosti posameznikovega življenja in

človeku omogoča, da čim dlje živi v svojem domačem okolju. Storitev je prilagojena konkretnim potrebam posameznika in vključuje pomoč pri gospodinjskih opravilih, pomoč pri osebni higieni in pomoč pri vzdrževanju socialnih vezi (Mencej, 2008, str. 16).

V občini je prisotna tudi patronažna služba, ki opravlja zdravstveno oskrbo. V okviru državnega sektorja je treba omeniti tudi šolo, ki se na stare ljudi spomni ob posebnih priložnostih. *»No ja, omenila sem tudi šolo, ja. Kolikor vem, so otroci pred novoletnimi prazniki v okviru Simbioze na šoli pekli piškote in izdelovali voščilnice. Nato so iz tega naredili 'paketke' in jih razdelili med stare ljudi v občini (SB T1 I31, SB T1 I32, SB T1 I33, SB T1 I34).«*

Govora o obiskovanju starih ljudi v njihovem domačem okolju je bilo tudi na temo potreb ljudi v skupnosti. Dve sogovornici sta povedali, da bi bili potrebni pogostejši obiski ljudi na domovih. *»Ja tako, kot sva povedali, da bi bilo malo več obiska za njih na terenu (SA T4 I1). Kot sem že rekla, se mi zdi, da bi bilo najbolj smiselno, da se jih obišče doma (SA T4 I7). Veliko starih ljudi rabi družbo (SE T4 I1) … V občini bi se morali za stare ljudi, ki so sami, ki so jim pojenjale zmožnosti, organizirati vsakodnevni obiski, enkrat na dan (SE T5 I1, SE T5 I2).«* Na potrebo po pristnem medčloveškem odnosu je opozoril tudi Ramovš (2000, str. 322). Pravi, da gre za eno izmed najnujnejših nematerialnih potreb v starosti. Tako kot županja je tudi sogovornica iz Karitasa omenila skrb glede prehrane v okviru terenskih obiskov. *»Tistim, ki si ne zmorejo skuhati, bi se v okviru tega prinesla hrana (SE T5 I3).«* Sprememba bi pozitivno vplivala tudi na svojce, saj bi jih s tem razbremenili. O preobremenjenosti domačih sta spregovorili tudi sogovornici iz Rdečega križa in Društva upokojencev. *»Predvsem preobremenjenost mladih, da bi lahko zagotavljali več pomoči starejšim (SB T2 I1).«* Ena izmed intervjuvank je omenila, da bi bile v povezavi s skrbjo za stare ljudi potrebne spremembe na državni ravni. *»Veliko pomanjkljivost pa zaznavam tudi na državni ravni, saj se mi zdi, da je država prva, kjer bi bilo potrebno ukrepati (SB T2 I6, SB T2 I7).«* Sama občina namreč brez državne podpore težje naredi premike, sploh, če za to ni finančnih sredstev. *»Na občinski ravni se mi zdi to precej težko, če za to ni financ (SB T2 I9).«*

Ena sogovornica je omenila več vsakodnevne pomoči starim ljudem, ki bi jo dajali prejemniki denarne socialne pomoči. *»Potrebno bi bilo predvsem več pomoči pri vsakodnevnih opravilih, ki bi jih lahko izvajali prejemniki denarnih socialnih pomoči (SB T4 I1, SB T4 I2). Rada bi torej izpostavila, da bi bilo precej dobro, če bi bolj zaposlili prejemnike denarnih socialnih pomoči, seveda tiste, ki delo lahko opravljajo, da bi pomagali starim ljudem (SB T5 I6).«* Več obiskov bi morali biti deležni tudi ljudje v domovih, saj se ljudje tam prav tako spopadajo s problematiko osamljenosti. *»… saj imajo nekateri zelo malo obiskov,*

praktično razen nas, Rdečega križa in Karitasa nimajo nobenega (SD T2 I27, SD T2 I28, SD T2 I29, SD T2 I30).« V domovih posameznika obkroža običajno veliko ljudi (stanovalci, zaposleno osebje), vendar človeku manjka nekdo, s katerim bi lahko razvil globlji, kakovosten odnos, zato se počuti osamljeno. Težava je v tem, da nima nikogar, komu bi bil pripravljen zaupati svoje stiske. Spopadanje z osamljenostjo spremljajo še druge težave, kot so nespečnost in pomanjkanje teka, kar posledično vodi v oslabitev imunskega sistem, zato ni nič nenavadnega, da človek po prihodu v dom kmalu zboli oziroma celo umre, čeprav je bil pred prihodom povsem zdrav (Ramovš, 2000, str. 323). Med pogovorom s članico Društva upokojencev sem izvedela, da so poleg ljudi v domačem okolju tudi ljudje v domovih prikrajšani za materialne stvari. *»… zato jim mi probamo kupiti stvari, ki so res uporabne, recimo kakšno spalno srajco, spodnje hlače (SD T2 I32).«* Dve intervjuvanki sta poudarili potrebo ljudi po zagotovitvi občutka zaupanja in varnosti. *»Iz lastnih izkušenj vem, da če osebi znaš zagotoviti občutek zaupanja, varnosti, sama začne govoriti o mogoče malo zasebnejših temah (SE T4 I6, SE T4 I7) … Gre za strašno ranljive ljudi, pri katerih je v prvi vrsti treba doseči odnos zaupanja (SC T3 I33). Pomembno je zgraditi odnos zaupanja (SC T3 I54) …«* Tudi Mali (2008, str. 67) v okviru načel gerontološkega socialnega dela omenja, da je treba upoštevati etičnost med sodelovanjem z ljudmi. To pomeni, da je treba ceniti in ohranjati dostojanstvo posameznikov. Upoštevanje etičnosti v okviru socialnega dela ljudem omogoča samostojno sprejemanje za njih pomembnih odločitev in odnos obogati z občutki zaupanja.

Strokovna delavka iz društva Mozaik je poudarila, da ljudje s podeželja potrebujejo pomoč in podporo na vseh življenjskih področjih. *»Ljudje na podeželju rabijo pomoč, podporo na vseh nivojih, recimo pri urejanju pravic, vzpostavljanju, krepitvi, širjenju socialne mreže (SC T4 I1, SC T4 I2, SC T4 I3, SC T4 I4, SC T4 I5) … mi jih tudi dostikrat oskrbimo s prehrambnimi paketi Rdečega križa (SC T4 I8) … viški hrane, ki pridejo iz trgovine, recimo ta pripravljena hrana, ki se dnevno ne proda in mora ven iz trgovine (SC T4 I10).«* Omenila sem že potrebo po materialnih stvareh, kot sta obleka in obutev, na kar sta opozorili dve sogovornici. *»Dostikrat rabijo tudi materialno pomoč, saj so penzije nizke (SC T4 I6, SC T4 I7).«* Članica Društva upokojencev je povedala, da so stari ljudje na podeželju vajeni skromnega življenja in ne čutijo, da bi kaj potrebovali. *»Naši ljudje so vajeni skromnega življenja (SD T4 I4) … ker so celo življenje v 'siromaštvu' živeli. Te starejše mislim, mojo generacijo, letnik '37 (SD T4 I11).«* Potrudijo se, da jim mesečno finančno znese. *»Moja soseda bi rekla, 'jaz s svojimi 240 evri kmečke penzije in 100 evri avstrijske penzije preživim' (SD T4 I1).«* Sogovornica je poudarila še delavnost podeželskih ljudi. *»Vsak*

še rad pomaga doma, če je to na vrtu ali če je to pomoč otrokom (SD T4 I6, SD T4 I7).« Poudarila je tudi splošno nezadovoljstvo z življenjem mlajših starih ljudi in njihov izključujoč odnos do sogovorničine generacije. *»Tem mladim, kaj pa tem manjka, polno vsega. Takim med 60 do 75 let. Recimo to, če gremo na izlet, se hvalijo, jaz mam 1.200 evrov 'penzije', jaz imam 1.600 (SD T4 I12, SD T4 I13). To, ko gremo na izlet, se prav vidi na avtobusu, ko ti mlajši določajo, kje naj sedimo, da bomo lažje prišli ven, češ da smo že stari. To delajo tako bolj na prikrit način, samo to mi opazimo, nismo neumni (SD T4 I15, SD T4 I16, SD T4 I17).«* V povezavi s tem je opozorila na pojav občutkov manjvrednosti in nekoristnosti. O podobnem piše Irgl (1995, str. 297–298), saj pravi, da negativno družbeno dojemanje starosti neugodno vpliva na samopodobo starega človeka. Ljudje začnejo razvijati diskriminirajoč odnos do samega sebe zaradi družbenega razvrednotenja starosti. Izkazalo se je, da v praksi ni prisotno zgolj izključevanje starih s strani mladih, temveč tudi zapostavljanje med sosednjimi generacijami. Intervjuvanka je omenila dve pomembni okoliščini, na podlagi katerih je njena generacija najpogosteje podvržena izključenosti. *»Takšen občutek nam dajejo, kot da so oni 'nekaj več' zato, ker so mlajši, in poleg tega še, ker so delali v tujini, v Nemčiji, v Avstriji (SD T4 I18, SD T4 I19).«* Ti dve okoliščini sta torej starost in zaposlitev. Starost je pri nas predstavljena kot življenjsko obdobje, ki ne prinaša nič dobrega, kot obdobje, v okviru katerega čakamo zgolj na smrt. Nekatere družbe starost in stare ljudi dojemajo v pozitivnem smislu, zato lahko rečem, da je starost družbeno pogojen pojem.

Kot pomembno potrebo je sogovornica navedla še premestitev banke na prejšnje mesto, torej v samo središče vasi Grad. Zdaj je ustanova za stare ljudi iz občine Grad na povsem odročnem mestu zaradi premestitve v sosednjo občino. Zaradi tega so ljudje vezani na javni prevoz in na svoje bližnje.

- *Slabosti oziroma skrbi v povezavi s skrbjo za stare ljudi v občini in v povezavi z delovanjem organizacij ter želene spremembe na omenjenih področjih*

Tri intervjuvanke kot glavno skrb navajata osamljenost starih ljudi. *»Mene skrbi to, da so predolgo sami (SA T2 I11) …, saj, kot sem že rekla, na terenu opažam, da so stari ljudje v naši občini osamljeni (SB T6 I21). Največji problem je osamljenost starih ljudi (SE T2 I1) …, saj obstajajo tudi taki, ki praktično nimajo nikogar, razen občasnih obiskov (SE T2 I3).«* V mojem domačem okolju je precej starih ljudi, ki živijo sami ali preživijo večino časa sami. To so predvsem tisti, ki živijo skupaj s svojci, ti pa so navadno v službah in imajo že svoje družine, posledično pa tudi s tem povezane obveznosti. Tisti ljudje, ki živijo sami, jih svojci

navadno ne obiskujejo vsak dan. Menim, da na pogostost obiskov najbolj vplivajo trije dejavniki. Kot sem omenila že prej, lastne obveznosti domačih, krajevna oddaljenost starega človeka in njegovega bližnjega ter sam odnos s starim človekom. Pri tem mislim na stopnjo povezanosti, navezanosti in na globino odnosa. Ena intervjuvanka je v povezavi z osamljenostjo navedla stisko, ki jo ljudje občutijo. *»… če lahko povem v narekovajih, jih 'ubija samota' (SA T2 I5). Eni se popolnoma zaprejo vase (SE T2 I6).«* Nekateri ljudje se na samotno in samosvoje življenje navadijo, zato so zadržani do obiskov, kar članica Karitasa omenja kot dodatno skrb. Hrovat (2010, str. 139) pravi, da ima stiska, povezana z osamljenostjo, za posameznika več posledic, med katerimi so izogibanje novim situacijam, nezaupljivost do ljudi, nespremljanje družbenega dogajanja, pomanjkanje spretnosti sodelovanja z ljudmi, oblikovanje negativne samopodobe in med drugim krčenje socialne mreže, kar vodi v osamljenost. Stari ljudje tudi težje sprejmejo odločitev za odhod v dom in za pomoč na domu. *»Potem druga stvar je pa ta, da se stari ljudje težko odločijo za pomoč na domu ali pa tudi samo nastanitev v domu (SA T2 I6, SA T2 I7).«* Gre za odločitvi, ki v veliki meri vplivata na nadaljnje življenje posameznika. S prihodom starega človeka v dom se diskriminacija ne odpravi, ampak zgolj poglablja, saj v domu človek postane še bolj odvisen. Prilagajati se mora domskim pravilom, kar ga prisili, da je »ujet« v vsakodnevno rutino (npr. točno določena ura obrokov in dejavnosti). V domu človek težko najde prostor samo zase, kar pomeni, da mu je odvzeta tudi zasebnost (Irgl, 1995, str. 300). Nekateri stari ljudje so v negotovosti tudi glede uporabe pomoči na domu. Zdi se mi, da se ti dvomi odražajo prav v posledicah, ki se pojavijo v času stiske v povezavi z osamljenostjo. Stari ljudje se torej izogibajo novi situaciji (v tem primeru storitvi pomoči na domu), poleg tega je najverjetneje prisotno nezaupanje do zaposlenih, kar sem omenila že prej. Nekateri ljudje se za pomoč običajno ne odločijo tudi s finančnega vidika.

Sogovornici iz Karitasa se zdijo organizirana druženja dobra, vendar je opozorila, da jih je premalo. *»Sicer v občini obstajajo ta nekatera organizirana druženja, vendar je to vse premalo (SE T2 I4).«* Članica iz Društva upokojencev navaja umik banke iz občine kot veliko slabost. *»Ta banka se mi zdi ena velika pomanjkljivost (SD T2 I17) …«* Ljudje sicer imajo na voljo bankomat, vendar za nekatere posameznike ta predstavlja težavo. *»Saj je bankomat sicer ostal, a to se mi nekako ne zdi praktično za starejše (SD T2 I2).«* Kot sem omenila prej, so ljudje zaradi premestitve banke vezani na prevoz in posledično na stroške, še zlasti, če uporabljajo javni prevoz. Ena intervjuvanka je omenila nepraktičnost uporabe avtobusa za starega človeka zaradi ovir. *»… pa še stopnice ima, kar je za starega človeka še posebej neugodno (SD T2 I12).«* Poudarila je tudi redkost pomoči, ki jo dajejo vozniki. *»Saj nekateri*

avtobusni šoferji pomagajo po tistih strmih stopnicah, vendar redko naletiš na take (SD T2 I14).« Težava pa ni povezana samo s prevozom, temveč so ljudje z izgubo banke prikrajšani za medsebojne stike. *»Ljudje smo se tam srečevali, šli na kavo (SD T2 I7) … Zdaj smo 'oropani' tudi tega (SD T2 I9).«* Ljudje imajo težave tudi z dostopom do pošte. *»Potem tudi pošto so premaknili iz samega centra v trgovino, tako da je spet težje priti do nje (SD T2 I15, SD T2 I16).«* V občini prav tako primanjkuje trgovina s tekstilom in obutvijo, na kar opozarja sogovornica. *»Ko smo imeli še trgovino Tuš, si lahko kupil vsaj spodnje hlače, zdaj pa ko je 'Špar', niti tega več ne moreš (SD T2 I33).«* Ob tem ponovno stopi v ospredje težava glede dostopa. Prva tekstilna trgovina je namreč v sosednji občini, vendar ni velike izbire, tako da so se ljudje primorani peljati do Murske Sobote, kjer so večji nakupovalni kompleksi. Intervjuvanka je omenila tudi težave na duhovnem področju. *»Edino, kar imamo, je cerkev, pa še pri tem so bile lani neke komplikacije, ker so župnika želeli premestiti drugam (SD T2 I34, SD T2 I35).«* Kot skrb je še navedla prej omenjeno negativno usmerjenost družbe do starosti. Gre za resno in širšo težavo, ki ji ljudje ne pripisujejo velikega pomena. Osebno menim, da se bo čim prej moral zgoditi nekakšen ugoden preobrat v dojemanju starosti in v samem pogledu na stare ljudi. Zdi se mi, da se ljudje še vedno ne zavedajo povsem, da bo v prihodnje starih čedalje več in da se bo vsak prej ali slej znašel v tretjem življenjskem obdobju. Kladnik (2010, str. 71) navaja, da je na starost treba gledati kot na smiselno življenjsko obdobje in se zavedati, da se v času skrbi za stare ljudi srednja generacija pripravlja na lastno starost.

V nadaljevanju se bom posvetila slabostim oziroma skrbem, ki so jih intervjuvanke navajale v povezavi z delovanjem organizacij. Sogovornica iz Rdečega križa je poudarila pomanjkanje sodelovanja med njimi in Karitasom. *»Pri tem bi rada dodala, da pogrešam več sodelovanja med nami in Karitasom (SB T1 I21). Dostikrat se namreč pri razdeljevanju prehrambnih paketov zgodi, da en posameznik dobi dva paketa (torej od Karitasa in Rdečega križa) v zelo kratkem časovnem razmaku, recimo v obdobju dveh tednov, medtem ko drug posameznik ne dobi nobenega (SB T1 I22, SB T1 I23, SB T1 I24).«* Zaradi razhajanj in pomanjkanja medsebojnega dogovarjanja med organizacijama prihaja do nepravilnosti, ki jih v prvi vrsti občutijo prejemniki pomoči. Zaradi tega bi bila nujna večja medsebojna usklajenost, kar bi pripomoglo k pravičnejši delitvi omenjene pomoči. Skrb v povezavi z delovanjem Rdečega križa je tudi v tem, da je v okviru organizacije dejavna v večini le starejša generacija. S tem sicer ni nič narobe, vendar se težava pojavi pri razdeljevanju paketov. Ti so namreč precej težki, kar za stare ljudi pomeni obremenitev.

Strokovna delavka iz društva Mozaik je opozorila na zahtevnost njihovih programov. *»No slabost je v tem, da gre za razvojne programe, recimo program 'Za boljši jutri z demenco' (SC T2 I1) … V tem enem letu moramo ogromno in zelo dobro delati, imeti je treba tudi rezultate (SC T2 I3, SC T2 I4, SC T2 I5).«* Tako zaposleni kot uporabniki so zato izpostavljeni stalnemu pritisku in dvomom glede uspešnosti pri delu. *»… zato si vedno v neki negotovosti, saj čakaš na odgovor ministrstva, ali boš ta program dobil ali ne (SC T2 I7).«*

Intervjuvanka Društva upokojencev je glede skrbi v povezavi z delovanjem društva poudarila velik starostni razpon članov. *»Težava je to, da smo v društvo upokojencev vključeni ljudje od 60 do 85 let. Gre za zelo velik starostni razpon (SD T1 I5, SD T1 I6) …«* Dejavnost nekaterih članov v društvu je namreč zmanjšana zaradi visoke starosti, medtem ko so mlajši člani zaradi nekdanje zaposlenosti v tujini še vedno vezani na tamkajšnje obveznosti. Zaradi nestalnega bivanja v domačem okolju nimajo volje sprejeti dolžnosti v društvu. *»… in tisti starejši, se pravi, ki so čez 80, so 'svoje dali skoz', ti mlajši so pa večinoma bili zaposleni v tujini in so nanjo še vezani. Tako da kakšne obveznosti v društvu nimajo volje sprejeti, ker so 'malo tu, malo tam' (SD T1 I7, SD T1 I8, SD T1 I9, SD T1 I10).«* Gre za razloge, ki vplivajo na minimalno število izvajanja dejavnosti v sklopu društva. *»Aktivnosti ni veliko, ker enostavno ni ljudi, ki bi to 'držali gor' (SD T1 I18).«*

Kot je omenjeno zgoraj pri potrebah starih ljudi, bi bilo potrebno več pomoči na domu v obliki prostovoljstva. *»Tako kot sem že omenila, več pomoči na domu, recimo v obliki prostovoljstva (SA T5 I1, SA T5 I2) … vsekakor je prostovoljstvo tisto, ki se mi zdi smiselno (SA T2 I14).« No v glavnem, sprememba bi se mogla zgoditi tudi na področju prostovoljstva, in sicer bi se ga moralo bolj poudarjati in aktivirati (SB T5 I11, SB T5 I12).«* Težava je namreč tudi v pomanjkanju prostovoljcev, saj se redki posamezniki odločajo za to dejavnost. Mislim, da sta osrednja dejavnika za omenjeno težavo »prepad« med generacijami in pomanjkanje časa zaradi današnjega hitrega življenjskega tempa. Mladi imajo popolnoma različne življenjske poglede, vrednote, cilje, zato se nimajo interesa družiti se s starimi, medtem ko velja srednja generacija za najbolj dejavno, preobremenjeno in odgovorno za preživetje. Zaradi pomanjkanja stikov med mladimi in starimi,se mladi nimajo priložnosti učiti iz življenjskih izkušenj starih ljudi, ker so v stiku bolj s srednjo generacijo. Poleg tega stari ljudje nimajo nikogar, s komer bi delili svoje modrosti in znanja. »Prepad« med generacijami se najbolj odraža ravno na stari generaciji, ker se jih potiska na rob družbe in so običajno predstavljeni kot odvečni ljudje v skupnosti (Kladnik, 2010, str. 73). Ravno na tem področju bi morali narediti premike v smislu, da bi ljudje različnih generacij znali bolje medsebojno sodelovati. Intervjuvanka iz Rdečega križa je poudarila, da bi se spremembe

morale zgoditi na področju pokojnin. *»Vsi starejši bi mogli dobiti tako pokojnino, da bi si določeno pomoč lahko plačali, če bi jo potrebovali (SB T5 I1).«* Glede na to, da so nekateri stari ljudje odklonilni do pomoči, bi jih bilo treba spodbujati glede sprejema pomoči na domu v primeru, ko zase in za svoj življenjski prostor ne bi bili več zmožni skrbeti, na kar je opozorila članica Karitasa. Dokler je človek še pri zmožnostih, se mi zdi smiselno, da mu pustimo, da poskrbi zase, za vsakodnevna opravila, saj je ključno, da mu omogočimo ohranjati vpliv nad lastnim življenjem. S tem dejanjem ljudem damo vedeti, da verjamemo v njih, v njihovo neodvisnost, kljub starosti. Zdi se mi, da je to pri starih ljudeh še toliko pomembnejše zaradi njihove ranljivosti v družbi.

Socialna delavka iz društva Mozaik je opozorila na krepitev sodelovanja med organizacijami in službami s socialno-varstvenega področja. *»Zelo pomembno pri tem je krepiti sodelovanje vseh organizacij in služb, ki delujejo na socialno-varstvenem področju (SC T5 I1) … centri za socialno delo, domovi za starejše, ponudniki pomoči na domu. Sem spadajo tudi cerkvene, humanitarne organizacije, kot so EHO podpornica, Rdeči križ, Karitas (SC T5 I5, SC T5 I6, SC T5 I7, SC T5 I8, SC T5 I9, SC T5 I10).«* Sogovornica je povedala, da je povezovanje teh organizacij ključno za spopadanje s težavo socialne marginalizacije starejših.

– *Prednosti v povezavi s skrbjo za stare ljudi in v povezavi z delovanjem organizacij*

Županja kot prednost navaja prakticiranje obiskov na domovih ljudi, ki imajo na večino blagodejen vpliv. *»… dajejo mu občutek pomembnosti in spoštovanja sploh za tiste, ki nimajo zares nikogar (SA T3 I4, SA T3 I5).«* Pozitiven pogled ima na vztrajanje ljudi z življenjem v domačem okolju. *»Dobro se mi tudi zdi, da naši starejši ljudje tako dolgo vztrajajo z življenjem v domačem okolju kljub temu, da bi bilo morda za njih v domovih bolje poskrbljeno. Pri tem se vidi ta navezanost na lasten dom. Ljudje se običajno odločijo za odhod v dom takrat, ko zares več ne vidijo drugega izhoda (SA T3 I6, SA T3 I7, SA T3 I8).«* V povezavi s tem lahko omenim, da starim ljudem ogromno pomeni »občutek domačnosti«. Zdi se mi, da jih veliko potrebuje samo varen, domač prostor, ki so si ga privzgojili.

Sogovornica iz Rdečega križa je omenila koristnost ustanovitve dnevnega centra v občini. *»Velika prednost se mi zdijo dnevni centri za starejše, ki pa jih na žalost v naši občini ni. Če bi bil človek vsaj nekaj ur v centru, doma ne bi rabil več toliko pozornosti od domačih (SB T3 I1, SB T3 I2).«* Center je ena od možnosti, ki bi razbremenila svojce starih ljudi, vendar se mi glede na razmere naših ljudi zdi boljša možnost (težave z dostopom, zdravstvene težave,

navezanost na dom, dom kot varen prostor itd.), da se jih pogosteje obišče v domačem okolju, na kar sta opozorili tudi županja in članica Karitasa.

Intervjuvanki iz Rdečega križa in Karitasa sta kot prednost navedli možnost prejema paketa v primeru nujne človekove potrebe. *»Velika prednost je v tem, da lahko ljudje dobijo pakete tudi izven terminov predvidenega razdeljevanja takrat, ko se pojavi trenutna potreba, recimo, ko nekdo umre, npr. partner (SB T6 I13). Če se v družini pojavi bolezen, se tudi gre vprašat, če rabijo pomoč (SE T6 I11).«* S temi dejanji ljudem zares pokažejo, da so jim v oporo, ko jo najbolj potrebujejo, da so za njih »tukaj in zdaj«.

Strokovna delavka iz društva Mozaik je poudarila spodbujanje ljudi k vključevanju v skupinske dejavnosti in k sodelovanju z njimi v okviru humanega, strokovnega, nevsiljivega odnosa. *»… ljudem pustimo malo 'dihati', jim damo čas za razmislek (SC T3 I38, SC T3 I39) …«* Treba je delati postopno in ljudem zagotoviti prostor, v katerem se bodo počutili varno in zaupljivo. *»Če oseba želi pomoč na 'dolgi rok', potem gremo postopoma (SC T3 I53).«* Socialna delavka meni, da imajo dobro organizirano seznanjanje ljudi o obstoječih programih v okviru društva. Informiranje poteka tako v okviru društva kot tudi s pomočjo patronaže, ki se z ranljivo populacijo ljudi skoraj vsakodnevno srečuje. *»… damo jim zloženke, jim povemo, kakšne možnosti jim ponujamo (SC T3 I40) … S temi ljudmi se sestre na terenu namreč srečujejo vsak dan, opazijo pa tudi določene socialne stiske in nas o tem informirajo (SC T3 I44, SC T3 I45, SC T3 I46)«.* Dobra ozaveščenost ljudi o možnih oblikah pomoči je ključnega pomena, saj ljudje vedo, na koga se v primeru stiske lahko obrnejo. Pri nekaterih posameznikih je težava ravno v tem, da niso seznanjeni, kakšne oblike pomoči so jim na razpolago, kar povečuje njihovo prikrajšanost. Društvo se torej zavzema, da ljudem dejavnosti in vsebine približa v njim znano okolje. *»Prednost našega dela je v tem, da mi vse te aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru programov, približujemo ljudem. 'Pripeljemo' jim te vsebine v okolje, v katerem oni živijo, kjer se počutijo varno, tam kjer so doma (SC T3 I1, SC T3 I2, SC T3 I3, SC T3 I4).«* Intervjuvanka je opozorila tudi na njihov program »Pomoč na vratih«, in sicer: *»… in z naslednjim letom se bomo imeli možnost prijaviti kot program, ki bo trajal dlje časa, kar potem zagotavlja tudi eno varnost tako zaposlenemu kot tudi samemu uporabniku (SC T3 I9, SC T3 I10, SC T3 I11).«* Prednost je tudi v tem, da se dejavnosti v okviru programov vrstijo nenehno, kar pomeni, da se ljudje imajo vselej možnost vključiti v kakšno izmed dejavnosti. Glede na to, da imajo nekateri ljudje težave z dostopom do organiziranih dejavnosti (težave s prevozom, zdravstvene težave itd.), je v okviru društva dejavna terenska delavka, ki ljudem na domovih zagotavlja potrebno pomoč in podporo. *»Imamo tudi terensko delavko, ki prihaja na domove ljudi. Se z njimi pogovori, se z njimi*

podruži, oni z njo podelijo določene zgodbe, stiske, ona pa skuša pomagati na vseh nivojih človekovega delovanja (SC T3 I24, SC T3 I25, SC T3 I26, SC T3 I27, SC T3 I28).«

Članica Društva upokojencev v okviru skrbi za stare ljudi v občini kot prednost navaja razširitev nege na domu na območju Goričkega. *»To se je zdaj 'fajn' razširilo, saj si do tega prej težko prišel (SD T3 I2, SD T3 I3) ...«* Dobro se ji zdi poskrbljeno tudi glede samega strokovnega kadra, izvajanja in organiziranja pomoči. *»... zdaj pa, četudi je kakšen izpad, recimo bolniška, imajo organizirano tako, da se potem med seboj pokrijejo. To je dobro, ker v tem primeru nisi prepuščen samemu sebi (SD T3 I6, SD T3 I7). Dobro je to, da so to ljudje večinoma z medicinske šole (SD T3 I9) ...«* Zaradi tako organiziranega načina dela ljudem ni treba biti v skrbeh, da pomoči kdaj ne bi bili deležni. V tem primeru je pritisku bolj izpostavljeno osebje, ki pokriva območja svojih sodelavcev zaradi povečanega števila oskrbovancev, kar lahko vodi v preobremenjenost. Prednost je tudi v tem, da v okviru omenjene storitve dostavljajo hrano kljub odsotnosti nege. *»Dostavljajo hrano, četudi nimaš nege (SD T3 I8).«*

Sogovornica iz Karitasa je kot ugodnost poudarila medsebojno povezanost in pomoč med ljudmi na podeželju. *»Prednost vidim predvsem v tem, da so ljudje med sabo še precej povezani in so si pripravljeni priskočiti na pomoč. Prednost je torej v tem, da sosedska pomoč na vasi še zmeraj živi (SE T3 I1, SE T3 I2, SE T3 I3).«* Sosedska omrežja so še posebej pomemben vir opore starih ljudi, saj v nekaterih primerih niso zgolj dodatek k primarni opori (družina), temveč predstavljajo glavno oporo še posebej takrat, ko človek ne prejema zadostne količine pomoči sod sorodnikov (Filipović, Kogovšek in Hlebec, 2005, str. 209).

– *Materialno stanje*

Eden izmed glavnih kazalcev socialne izključenosti in kazalec položaja starih ljudi je vsekakor njihov dohodek (Hlebec, Kavčič, Filipovič Hrast, Vezovnik in Trbanc, 2010, str. 27). Ugotovila sem, da so moje sogovornice prejemnice različnih socialnih transferjev. Dve prejemata pokojnino po možu. *»Dobivam pokojnino po možu, 199 evrov (SA1 T1 I1) ... Dobivam še tudi 'penzijo' po možu (SB1 T1 I9).«* Ena sogovornica dobiva dohodek po možu zaradi njegovega zdravstvenega stanja, »… *drugače pa še dobim za moža 280 evrov (SC1 T1 I2) ...«* in svojo pokojnino. *»Ja, prejemam 'penzijo', malo čez 400 evrov ...«* Pokojnino prejema tudi njen mož. *»... pa tudi mož dobi 400 evrov, tako da nama finančno gre skozi (SC1 T1 I3, SC1 T1 I4).«* Njeno finančno stanje je dokaj stabilno v primerjavi z drugima sogovornicama. Ena intervjuvanka prejema dodatek za pomoč in postrežbo, ki ga zakonsko

lahko dobijo prejemniki pokojnine in zavarovanci s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Prejemek je namenjen poravnavi stroškov, ki nastanejo zaradi zdravstvenih omejitev posameznika pri opravljanju glavnih življenjskih potreb. Tak posameznik potrebuje tujo nego in pomoč (Flaker idr., 2008, str. 169). Gospa je namreč na invalidskem vozičku zaradi težav s sklepi, tako da že pri najmanjšem opravilu potrebuje pomoč, ki ji jo v največji meri zagotavlja snaha. Deležna je bila tudi enkratne denarne socialne pomoči za drva, saj si nakupa z lastnimi dohodki ni mogla privoščiti. Lahko rečem, da je njen finančni položaj precej negotov. Ena sogovornica je prejemnica denarne socialne pomoči. *»Ja zdaj dobivam socialne pomoči 150 evrov (SB1 T1 I1).«* Dobila je tudi občinsko pomoč v višini petdesetih evrov, ki jo delijo enkrat na leto.

Vse intervjuvanke so navedle, da gre največ denarja za plačevanje položnic, hrano in za stvari za osebno higieno. *»Recimo jaz si položnice vse moram sama plačevati s tega denarja, ki ga dobim. Nihče mi nič ne plača (SB1 T6 I40, SB1 T6 I41).«* Dve sta omenili še plačevanje kurjave. *»...zdaj pozimi tudi za kurjavo precej porabiva, ker ni poceni (SC1 T1 I8).«* Ena gospa je omenila še porabo denarja za plačevanje najemnine in za nakup stvari v povezavi s skrbjo za moža. *»Za moža je tudi treba skoz kaj nabaviti, recimo kakšne negovalne kreme, oblačila, ostale stvari za osebno nego (SC T1 I9, SC1 T1 I10, SC1 T1 I11).«* Težava, s katero se spopada sogovornica, je v doplačevanju vseh kakovostnejših stvari glede ustrezne nege in skrbi. *»... moram vseeno doplačevati, če želim imeti kaj kvalitetnejšega. To se precej 'nabere skupaj' (SC1 T1 I13, SC1 T1 I14).«* Eden izmed izdatkov je bil tudi nakup očal zaradi poslabšanja vida. *»Zdaj sem recimo mogla dati za stekla za očala 120 evrov, saj s starimi več nisem nič vidla. 70 evrov sem dala jaz, 50 sem si pa izposodila od soseda (SB1 T1 I39, SB1 T1 I40, SB1 T1 I41).«* Stroški nastajajo tudi ob poškodbah, in sicer: *»Zdaj bom recimo spet dala za zobe, ker sem si tri ob padcu poškodovala in jih je potrebno popraviti, tako da je vedno nekaj (SC1 T1 I15, SC1 T1 I16).«*

Pri vseh sogovornicah izstopa nezmožnost mesečnega varčevanja denarja. *»Na mesec s tem denarjem ne morem nič privarčevati, denar mi komaj zadostuje za osnovne stvari za življenje (SA1 T1 I7, SA1 T1 I8). 'Prišparati' si ne morem nič. Mesečno mi ostane 5 evrov, če sploh (SB1 T1 I31, SB1 T1 I32). Po navadi je tako, da nič kaj dosti ne ostane (SC T1 I17) ...«* Intervjuvanke se razlikujejo v namenu porabe denarja v primeru možnosti varčevanja in komu bi denar namenile. Dve sta sicer omenili, da bi si kupili hrano in si privoščili kakšen tekstilni izdelek. *»Če povem odkrito, ne bi več toliko gledala na ceno v trgovini, ampak bi si občasno privoščila malo boljše stvari, malo boljšo, dražjo hrano, pa tudi kakšno obleko več bi si kupila. Čeprav nikamor dosti ne grem, ker sem na vozičku, mi je vseeno pomembno, da lepo*

izgledam (SA1 T1 I9, SA1 T1 I10, SA1 T1 I11, SA1 T1 I12, SA1 T1 I13, SA1 T1 I14). Vesela bi bila, če bi mi mesečno kdaj kaj ostalo, da bi si vsaj lahko kupila kakšno novo obleko (SB1 T6 I23, SB1 T6 I24).« Ena izmed intervjuvank je povedala, da bi si privoščila terapije za izboljšanje svojega zdravstvenega stanja. *»… zato bi mi denar 'krvavo' prav prišel za kakšne terapije proti tej bolezni, ki so vse plačljive (SA1 T1 I16).«* Ena sogovornica bi denar porabila za lastne potrebe. *»Če bi mi mesečno kaj ostalo, bi si lahko privoščila kdaj tudi kakšne druge stvari, ki si jih trenutno ne morem (SB1 T6 I32, SB1 T6 I33)«*, medtem ko druga sogovornica v ospredje postavlja potrebe bližnjih. »… *če pa že ostane, pa vnukom kupim kakšno malenkost. Za lastne potrebe si jaz ravno ne kupujem nič novega, recimo kakšne nove obleke ali čevlje, ker tako redko kam grem. Te stvari kupim, ko jih res rabim. Raje tisti denar namenim možu in mu kupim kaj kvalitetnejšega (SC1 T1 I18, SC1 T1 I19, SC1 T1 I20, SC1 T1 I21, SC1 T1 I22).«* V povezavi s sogovorničinimi prioritetami najbolj izstopa njen mož, skoraj do te mere, da pozablja nase in na lastne potrebe. Razlog je najverjetneje v tem, da mu posveča skoraj štiriindvajseturno pozornost tako, da si zase redko vzame čas. To seveda ni prav, saj mora obstajati neko razmerje med časom zase in za druge. V tem primeru obstaja velika verjetnost preobremenjenosti sogovornice, ki se lahko kaže tako v poslabšanju njenega telesnega kot duševnega zdravja. Gospa se spopada še z drugimi težavami, ki dodatno povečujejo njeno stisko in preobremenjenost, ki jih bom navedla v nadaljevanju.

Pomanjkanje denarja negativno vpliva na nižjo kakovost vseh življenjskih področij (preživetje, družabništvo, stanovanje itd.) in hkrati oblikuje začaran krog izključenosti, kar pripomore k vzdrževanju velikega števila ljudi na pragu revščine (Flaker idr., 2008, str. 172–173). Dve sogovornici sta poudarili, da znata načrtovati porabo denarja tako, da jima finančno na mesec znese. *»Vedno gledam in probam načrtovati tako, da mi denar za osnovne stvari nekoliko zadostuje (SA1 T1 I20) … To imam skrbno načrtovano. Z najinimi dohodki znam gospodariti (SC1 T1 I24, SC1 T1 I25). Jaz s tem znam upravljati tako, da se prebijeva skozi mesec (SC1 T6 I58).«* V povezavi z denarno obliko pomoči so intervjuvanke navedle pomoč domačih in sosedsko pomoč. *»… če se pa slučajno zgodi, da mi zmanjka, prosim sina, da mi posodi kak evro (SA1 T1 I21).* Ena sogovornica ima s sosedom globlji odnos kot z domačimi. *»Sosed je edini tisti, ki mi ga ni nerodno prositi, ker vem, da razume mojo situacijo (SB1 T1 I57). Ko prosim soseda za pomoč, se počutim dosti bolj sproščeno in nimam bojazni, da bi me obsojal (SB1 T1 I61, SB1 T1 I62). Ja pa še to ne smem pozabiti, da večkrat speče kakšno pecivo in nama prinese na pokušino (SB1 T3 I18, SB1 T3 I19).«* V tem primeru gre za finančno, materialno in tudi psihično oporo. Sogovornici sosedska pomoč ogromno pomeni, kar je razvidno iz njenih besed. *»Ta sosed je res 'zlata vreden' (SB1 T1 I46).«* Lahko bi rekla,

da gre za zavezan odnos, s katerim povezujemo kompleksnejšo pomoč, ki vključuje materialno, instrumentalno oporo in je intimnost večja (Barker, 2002). Gospa je omenila še hčerkino pomoč, kjer gre predvsem za recipročen odnos. »*Saj hčerka mi tudi da kakšno hrano pa kakšne druge materialne stvari, vendar ji jaz v zameno za to hodim pomagat na kmetijo (SB1 T1 I58, SB1 T1 I59, SB1 T1 I60)*. Intervjuvanka kot pomoč v povezavi s finančno nestabilnostjo navaja tudi dogovore, ki jih načrtuje s posamezniki (npr. s pekom glede dostave kruha). *»Zdaj z njim imam dogovorjeno, da če slučajno nimam denarja, mi kruh vseeno da, pa mu ga potem naslednji teden plačam, saj k meni hodi samo enkrat tedensko (SB1 T1 I34, SB1 T1 I35). Isto je bilo zadnjič, ko tudi nisem imela, pa je bil samo en dan do 'penzije' (SB1 T1 I37).«* Kot je razvidno, se finančna težava najpogosteje pojavi ob koncu meseca. Čeprav je sogovornici uspelo izoblikovati pristen odnos s sosedom, navaja neprijetne občutke, ki se občasno pojavijo ob prosjačenju. *»Zdaj, kot sem že rekla, mi je pa nerodno iz meseca v mesec nekoga prositi. Ponižano se počutiš (SB1 T6 I28, SB1 T6 I29).«* Negativni občutki, ki se porajajo v njej, imajo lahko negativen vpliv na njeno samopodobo, češ da ni dovolj sposobna, da bi prišla do lastnega dohodka, ki bi vplival na bolj zadovoljivo življenje. O podobnih neprijetnih občutkih je spregovorila tudi druga intervjuvanka. *»Zagotovo pa so taki, ki bi rabili dodatno finančno pomoč, samo dosti je takih, ki jih je to sram povedati (SC1 T6 I59, SC1 T6 I60).«*

– *Stanovanjske razmere*

Ena sogovornica se srečuje z izrazito stanovanjsko problematiko, saj živi v neurejenih razmerah, kjer ne more oziroma s težavo zadovoljuje osnovne življenjske potrebe (potreba po hranjenju, počitku, skrbi za osebno higieno itd.). Živi namreč v kontejnerju, ki ji ga je priskrbela občina. *»Temu, kar imam jaz, ravno ne morem reči stanovanje. Živim v bivalnem kontejnerju, ki mi ga je 'zrihtala' občina (SB1 T2 I1, SB1 T2 I2, SB1 T2 I3).«* Gre za zelo omejeno prostornost, saj gospa bivak koristi kot skupek vseh prostor, ki bi jih običajno stanovanje naj imelo. »*To imam vse v enem, tu not spim, kuham, se umivam. To je vse v celoti (SB1 T2 I6, SB1 T2 I7, SB1 T2 I8, SB1 T2 I9, SB1 T2 I10). … zdaj je pa to vse skupaj in je neprijetno. Recimo, če kaj kuham, moram vedno prezračevati, ker ima vedno vonj po hrani, in potem še moram v tem spati (SB1 T6 I35, SB1 T6 I36, SB1 T6 I37).«* Sogovornica se spopada še z drugimi stanovanjskimi nevšečnostmi, kot so pomanjkanje stranišča, umivanje v škafu, nabiranje pare v prostoru, vlaga v stenah, luščenje sten, pogosto preoblačenje posteljnine

zaradi vlage, težava z blatom okrog kontejnerja, njegovo sesedanje in odtekanje vode pod njega.

»Stranišča nimam. Hodim v gozd. Umivam se pa v kontejnerju. Not si prinesem škaf z vodo in se umijem (SB1 T2 I11, SB1 T2 I12, SB1 T2 I13, SB1 T2 I14). Najhujše je, da je to zelo mali prostor, in ko kuham, se vsa para nabira, in se vse 'cedi dol' po stenah (SB1 T2 I26, SB1 T2 I27). Zaradi te vlage moram posteljnino vsak drugi dan preoblačiti (SB1 T2 I32). Saj to še ne bi bil takšen problem to preoblačenje, ampak stene so mokre, ker se to ne posuši do konca, in se začnejo luščiti. Na splošno celoten kontejner bi se moral prestaviti, ker se vse seseda in tudi voda teče pod njega. Zaradi tega imam okoli veliko blata, kar je spet slabo (SB1 T2 I34, SB1 T2 I35, SB1 T2 I36, SB1 T2 I37, SB1 T2 I38, SB1 T2 I39).«

Vzrok za njeno stanovanjsko stisko je naravna nesreča, in sicer plaz, ki ji je uničil hišo do te mere, da ni več primerna za bivanje. Sogovornica sicer v njej še hrani nekaj potrebnih stvari, kot sta zamrzovalna skrinja in pralni stroj, vendar vsakič, ko vstopi v hišo, obstaja verjetnost, da se kakšen del zruši nanjo. Poleg vseh omenjenih neprijetnosti je izpostavljena še temu tveganju. Drugi dve intervjuvanki imata v primerjavi z njo dokaj urejene bivalne razmere, saj ena živi v hiši, druga v bloku. Zagotovljene imata vse potrebne prostore, kot jih imajo običajna stanovanja, vendar se tudi onidve spopadata s pomanjkljivostmi, ki jih navajam v nadaljevanju. Za prvo sogovornico je največja težava invalidski voziček zaradi premikanja po prostoru. *»Najbolj mi je problem, da sem večino časa na vozičku in se je težko premikati s tem po hiši. Celotni prostori so za ta pripomoček zelo ozki (SA1 T2 I1).«* Težava je najbolj v ospredju, ko je gospa sama, ko ni nikogar, da bi ji pomagal. Kot negativnost je navedla še oddaljenost kopalnice, ki predstavlja težavo zaradi njenega zdravstvenega stanja.

»Slabost je, da je kopalnica zelo daleč za moje razmere (SA1 T2 I9). Nimam je v hiši, ampak moram ven, da lahko pridem do nje (SA1 T2 I10). To zame predstavlja ogromen problem, sploh zdaj pozimi, ko grem iz tople hiše ven na mrzlo (SA1 T2 I11), ali pa umita iz kopalnice nazaj v hišo (SA1 T2 I12). Mislim, da sem se zaradi tega zdaj spet prehladila (SA1 T2 I13). To ni prvič (SA1 T2 I14).«

Drugi sogovornici, ki živi z možem, se zdi velikost njunega stanovanja ravno pravšnja. *»Zdi se mi, da imava primerno veliko stanovanje (SC1 T2 I1) …«* Težava je plesen. *»Začela se je nabirati plesen. Saj ta Ceresit imava, vendar ne vem, če to kaj dosti pomaga. Zdaj v kratkem bo sobo treba prepleskati, ker ta plesen ni zdrava. Bojim se za moža, ker je že tako ali tako bolan (SC1 T2 I8, SC1 T2 I9, SC1 T2 I10, SC1 T2 I11).«* Težavo vidi tudi v pomanjkanju dvigala v bloku, predvsem zaradi moža, ki je v postelji. Glede na to, da ga je kdaj treba peljati v bolnišnico, obstaja težava, kako ga spraviti po stopnicah, ker se ne more

premikati. Po drugi strani bivanje v bloku pomeni prednost, ker ni skrbi glede urejanja okolice. Glede na to, da gre za starejši par, ki ima omejene fizične zmožnosti (gospod v postelji, žena težave s ščitnico in prebolevanje raka), bi morala (poleg vseh drugih težav) iskati nekoga, ki bi skrbel za notranja in zunanja, fizično težja opravila. *»Po drugi strani se mi pa zdi dobro, da živiva v bloku, in da nimava skrbi še s tem, kdo bo urejal okolico (SC1 T2 I12). Pa tudi to je dobro, da nimam veliko za čistiti, ker stanovanje ni ne vem kako veliko (SC1 T2 I15).«*

Dve intervjuvanki sta kot prednost poudarili njuno skromnost. Zadovoljni sta s tem, kar imata, čeprav se spopadata z ovirami, ki jima v življenju povzročajo težave (npr. težave, povezane s stanovanjem, socialno mrežo, dostopom do storitev itd.). *»Jaz sem že od nekdaj živela skromno, zato sem se na tako življenje že privadila. Nikdar ni bilo blesteče, tako da sem z malimi stvarmi zadovoljna (SA1 T6 I29, SA1 T6 I30).«* Pri drugi sogovornici poleg skromnosti izstopa navezanost na lasten dom. Čeprav to ni običajno stanovanje, ima do svojega bivaka posebna čustva. *»Ne bi šla drugam, dokler me ne bodo nesli ven. Veš to je to, kje si se ti učil, pa veliko dal 'skoz', tam ostaneš (SB1 T2 I51, SB1 T2 I52, SB1 T2 I53).«* Dom ji zagotavlja občutek varnosti, udobja. *»Ne grem nekam, kjer ne poznam ljudi. Nikoli ne veš, med kakšne ljudi prideš (SB1 T2 I57, SB1 T2 I58).«* Kljub svoji skromnosti in glede na obljube županje vseeno upa na obnovitev in postavitev še enega bivaka, ki bo namenjen izključno spanju. *»Upam, da to niso le prazne besede (SB1 T2 I64).«*

Vse tri sogovornice so navedle različne načine ogrevanja stanovanja, od ogrevanja z lesom in s klimo do kurjenja s peleti. Ena izmed njih je povedala, da se bivak segreje tudi med kuhanjem z električnim štedilnikom. Druga je omenila, da občasno dodatno ogreva z električno pečjo (predvsem v sobi, kjer leži mož), ker se s peleti stanovanje ne ogreje dovolj.

– *Socialna mreža*

Intervjuvanke imajo ozke socialne mreže, ki so omejene predvsem na stike z domačimi. *»Živim s sinom, ki pa ima začetek demence (SA1 T3 I2) ...«* Zaradi bolezni se med njima pojavljajo pogosti konflikti in razhajanja.

»*Pogosto sem zelo žalostna, ker imam že sama s sabo zadosti težav, saj veš, kako je to, ko si že star in te različne bolezni in starostne težave. Potem pa imam še probleme s sinom, ki zadnje čase dela 'nenormalne' stvari. Zaradi tega se veliko 'živciram'. Ni mi jasno, zakaj to počne (SA1 T3 I4, SA1 T3 I5, SA1 T3 I6, SA1 T3 I7, SA1 T3 I8, SA1 T3 I9, SA1 T3 I10, SA1 T3 I11).«*

Iz sogovorničinih besed je razvidno, da gre za kompleksno stisko. Na eni strani se gospa spopada z lastnimi zdravstvenimi težavami, na drugi strani je stisko mogoče zaznati v povezavi z njenim odnosom s sinom. Opazno je, da gospa nima dovolj informacij o sami bolezni, njenih znakih in na splošno o življenju z osebo z demenco. Pomembno bi bilo, da bi ji v okviru tega poiskali pomoč, da bi lahko s pomočjo boljšega poznavanja bolezni, njenega poteka ustvarila boljši odnos s sinom. Najpomembnejše je, da se pomoč svojcem zagotovi na začetku razvoja bolezni zaradi njenega nepoznavanja, neznanja, kako ravnati v določenih situacijah in kakšno skrb zagotavljati osebi z demenco (Flaker idr., 2008, str. 303). Poleg stika s sinom ima intervjuvanka stik še z drugim sinom in snaho, ki ji pomagata pri večini opravil. *»Domači mi pomagajo praktično pri vsem, pri oblačenju, pri umivanju, pomagajo mi priti na voziček. Snaha mi tudi pripravlja dnevne obroke. Dobro je tudi to, da dela v trgovini z živili, kar pomeni, da ji hrano in pijačo kadar koli lahko naročim (SA1 T3 I42, SA1 T3 I43, SA1 T3 I44, SA1 T3 I45, SA1 T3 I46).«* Zanjo je pomembna tudi sinova pomoč, ki je omejena bolj na zunanja opravila. *»Sin mi po navadi naredi kaj zunaj hiše, pokosi travo, pospravi listje in pozimi prinaša drva (SA1 T3 I50, SA1 T3 I51, SA1 T3 I52, SA1 T3 I53).«*

Lahko rečem, da gre za podporne stike, prek katerih je gospa deležna podpore in pomoči, ki ju potrebuje v vsakdanjem življenju (Gottlieb, 1981). Intervjuvanka je poudarila tudi občasne stike s sosedo. Zaradi oddaljenosti hčerk pogreša več stikov z njimi, tako neposrednih kot virtualnih stikov. *»Imam še druge hčerke, ki pa živijo daleč vstran, zato me poredko obiščejo, le enkrat mesečno. Pokličejo pa tudi bolj poredko, kar me boli (SA1 T3 I30, SA1 T3 I31, SA1 T3 I32, SA1 T3 I33).«*

Pri eni sogovornici izstopajo sosedske vezi, ki jih prav tako lahko uvrstim v podporne stike. *»Ko ga prosim, me tudi pelje v trgovino, k zdravniku, na banko ali na pošto. Ja, pa še to ne smem pozabiti, da večkrat speče kakšno pecivo in nama prinese na pokušino (SB1 T3 I14, SB1 T3 I15, SB1 T3 I16, SB1 T3 I17, SB1 T3 I18, SB1 T3 I19).«* Gospa ima še menjalne stike s hčerko, saj si izmenjujeta potrebne dobrine in storitve (Flaker idr., 2008, str. 259). Hčerka ji zagotavlja materialno pomoč, medtem ko ji sogovornica v zameno pomaga pri kmečkih opravilih. Drugače ima gospa le bežne, za njo manj pomembne stike z ljudmi, na primer z zdravstvenim osebjem ob obisku zdravnika. *»Drugače pa jaz nikamor drugam ne grem, razen v Soboto, ko moram k zdravniku ali po kakšnih drugih nujnih opravkih (SB1 T3 I5, SB1 T3 I6) ...«* Tretja intervjuvanka je prav tako omejena na stike z domačimi, predvsem na svojega moža, ki ji veliko pomeni. Razloge za omejitev socialne mreže na domači krog ljudi lahko iščemo v stigmatizaciji in s tem povezanim sramom pred skupnostjo (Flaker idr., 2008, str. 265). Tako se na primer ena izmed sogovornic ne udeležuje družabnih srečanj Društva

upokojencev (čeprav bi se morda še lahko kljub zdravstvenemu stanju), ker jo je sram pogledov drugih, češ kaj si bodo mislili, da uporablja voziček. *»No, ne gre se toliko za to, da zares ne bi mogla, saj če bi se zares potrudila, bi mogoče nekako še. Bolj me je sram priti tja na vozičku. Nočem, da me vsi gledajo in sprašujejo, če sem bolna (SA1 T6 I25, SA1 T6 I26, SA1 T6 I27, SA1 T6 I28).«* Drug razlog za zaprtost socialne mreže je lahko prevelika osredotočenost na bližnjega, ki je bolan. Dolgotrajna skrb za družinskega člana vpliva na pomanjkanje časa, energije in zanimanje za širjenje socialne mreže (Flaker idr., 2008, str. 265–266). Podobno je tudi v mojem primeru, kjer je sogovornica skoraj v celoti »izstopila« iz družabnega življenja zaradi moža, ki je v postelji že deveto leto. *»Vsak dan se jaz ne družim z nobenim, ker ne morem veliko biti odsotna zaradi moža (SC1 T3 I1). ... vendar sem zdaj nekako bolj vezana (SC1 T3 I30).«* Zaradi skrbi za moža je opustila tudi udeležbo na izletih, ki se jih je v preteklosti rada udeleževala. Omenila je, da je v tem času, ko je mož bolan, bila dlje časa odsotna zgolj enkrat, ko je občina organizirala pobiranje smeti. *»Mislim, da je bilo to edino, da sem bila tako dolgo odsotna (SC1 T3 I10).«* V povezavi z dogodkom je navedla pozitivna čustva, kar pove, da si občasno želi zunanje družbe, čeprav ima moža neizmerno rada. *»To je bilo zame lepo doživetje (SC1 T3 I5). Zame je trenutno najbolj pomembno, da se mož dobro počuti, da ga 'imam v redu' (SC1 T3 I34, SC1 T3 I35). Jaz nikdar nisem sama, ker imam ob sebi moža (SC1 T3 I53). Tako sem že navajena, da sva v večini samo midva skupaj (SC1 T3 I60). Fajn mi je tako, kot je (SC1 T3 I63).«* Iz teh besed sta razvidna njena navezanost na moža in vlaganje vse njene energije v njegovo korist. Zdi se, da se je gospa s situacijo sprijaznila, tako da svojih potreb ne čuti več oziroma jih na neki način zanemarja. Z možem ima še vedno isti odnos kot pred nastopom bolezni. Nanj gleda kot na običajnega človeka, kar se mi zdi izjemno pomembno, ker se v veliko primerih zgodi, da se do ljudi, ki so zboleli, posamezniki začnejo vesti, kot da so otroci. Ključno je, da človeku kljub bolezni oziroma poškodbi omogočimo, da je to, kar je, ne glede na oviro. Spoštovati je treba njegovo identiteto. *»Nanj probam gledati še vedno kot na 'normalnega, zdravega' človeka, kot je bil nekoč. Nikoli ga ne pomilujem (SC1 T3 I57, SC1 T3 I58, SC1 T3 I59).«* Intervjuvanka ima poleg stika z možem še stike z oskrbovalci, ki so bolj informativne narave. *»Še najbolj so mi v oporo negovalke, ki mi pomagajo pri negi (SC1 T3 I32, SC1 T3 I33). Ko rabim kakšne informacije, mi tudi povejo, vendar se moram sama pozanimati (SC1 T3 I36, SC1 T3 I37).«* Gre za informativne stike, v okviru katerih sogovornica prejema informacije in nasvete glede ustrezne skrbi za moža, na primer kakšne kreme uporabljati za nego, kako se uporabljajo medicinski pripomočki, ki jih gospod potrebuje itd. Vendar obstaja težava, ker se gospa mora sama pozanimati, ne glede na to, s kom ima stik (ali so to oskrbovalke na domu ali

zdravstveno osebje v bolnici). Nihče ji informacij ne posreduje samovoljno, kar je narobe, saj je v zdravstvu osebje na primer zadolženo, da posreduje informacije o tem, kako se zamenjajo urinske vrečke. *»V bolnici mi glede tega ni nihče nič povedal. Samo so mi dali naročilnico za vrečke, povedali, da moram podloge kupiti, in to je to (SC1 T4 I83, SC1 T4 I84, SC1 T4 I85).«* Gospa ima torej urejeno pomoč na domu, ki je namenjena predvsem negi moža. Gospodinjska opravila za enkrat opravlja še sama, vendar se ji zdi, da bo pri tem kmalu potrebovala pomoč. *»Zdaj recimo opravila po hiši v večini še opravljam sama, ko pa to več ne bo šlo, bom tudi pri tem rabila pomoč. Čutim, da bo to kmalu (SC1 T3 I38, SC1 T3 I39, SC1 T3 I40).«*

Dve sogovornici sta poudarili potrebo po stikih s prijateljicama iz mladostnih dni. *»V mladosti sem imela zelo dobro prijateljico, s katero sva si zares vse zaupale. To zdaj zelo pogrešam (SA1 T3 I61, SA1 T3 I62, SA1 T3 I63).«* Gospa torej obžaluje, da so se stiki prekinili, kar povečuje njeno stisko, saj je že v osnovi osamljena. *»Pogosto mi je 'dolgcajt', včasih ne vem, kaj bi sama s sabo počela (SA1 T3 I25).«* V povezavi z osamljenostjo navaja negativna čustva. *»… ko sem pa skoraj cel dan sama, je pa zelo mučno. Prav zavrženo se počutim (SA1 T3 I28, SA1 T3 I29). To me zelo muči, da nimam včasih nikogar ob sebi, ko bi ga najbolj potrebovala (SA1 T3 I54, SA1 T3 I55).«* Problematika osamljenosti se ji zdi hujša težava kot kakršna koli druga pomoč v fizičnem smislu. *»To, da sem sama, me veliko bolj 'ubija', kot pa če ne dobim katere koli druge pomoči, recimo pri oblačenju (SA1 T3 I60).«* V primerjavi z drugima sogovornicama si ta neizmerno želi druženja, osebe, ki bi ji lahko zaupala najzasebnejše težave. *»Bolj bi rabila osebo, dobro prijateljico, s katero bi lahko govorila o čemer koli, osebo, ki bi me razumela in mi na vseh straneh stala ob strani (SA1 T3 I57, SA1 T3 I58, SA1 T3 I59).«* Drugi intervjuvanki se ne počutita osamljeni, saj se vsakodnevno zamotita z delom. Lahko bi rekla, da sta precej dejavni. Prva intervjuvanka opravlja bolj gospodinjska in zunanja opravila. *»Imam pet vrtov, pa vse urejene, kot mora biti. Vso to zelenjavo imam posajeno (SB1 T3 I27, SB1 T3 I28, SB1 T3 I29). Skuham, pospravim, kaj počistim (SB1 T3 I32, SB1 T3 I33, SB1 T3 I34) … Ko je sneg, ga še moram kidati, tako da je to tudi dodatno delo (SB1 T3 I36).«* Druga sogovornica je angažirana za delo na računalniku, kar razbija stereotipe o neznanju ljudi glede upravljanja s sodobno tehnologijo. *»Zdaj bom recimo za občni zbor začela pripravljati sezname po vaseh in sem se domislila, da bom dodala še rojstne datume posameznikov. Potem bom predsedniku napisala poročilo. Moram še napisati zapisnik za nadzorni odbor (SC1 T3 I42, SC1 T3 I43, SC1 T3 I44, SC1 T3 I45).«* Sama še tudi opravlja gospodinjska opravila. *»Za enkrat še tudi sama perem perilo in likam. To, kar je od moža, vse prekuhavam, in vse zlikam (SC1 T3 I49, SC1 T3 I50, SC1 T3 I51, SC1 T3 I52).«* Za sprostitev pa občasno pogleda kakšno mehiško nadaljevanko.

– *Zdravstvo*

Čeprav imajo vse tri sogovornice zdravstvene težave, so kljub temu še kar zadovoljne z lastnim zdravjem. »*Poleg tega imam revmatoidni artritis in ogromne težave s sklepi (SA1 T1 I15) … Tako srednje se počutim, ne čisto slabo, pa ne zelo dobro (SA1 T4 I1). Ja na nogah ravno ne morem biti cel dan, ker mi otekajo (SB1 T4 I1). Na splošno pa lahko rečem, da sem zdaj kar v redu z zdravjem. Razen teh prehladov me zdaj ponovno ni doletelo nič hujšega (SB1 T4 I7, SB1 T4 I8).* Ena izmed njih je prebolela raka na maternici, zato ji je zdravje pomembna vrednota v življenju. *»Naj mi samo zdravje kolikor toliko služi, ostalo pa potem že nekako bo (SB1 T4 I12).«* Ena intervjuvanka pri sebi opaža preobremenjenost, ob tem pa poslabšanje zdravja. *»Kaj moreš, tako. Saj če meni ne bi bilo nič, bi bilo vse v redu (SC1 T4 I1, SC1 T4 I2).«* Čeprav so ji blaginja moža in njegove potrebe na prvem mestu, se zaveda, da ne more prek svojih zmožnosti. *»Jaz sem rekla, bom, dokler ne bom imela bolečin, ko bodo pa te nastopile, potem pa konec, potem bo pa mogel iti v en dom (SC1 T4 I7, SC1 T4 I8, SC1 T4 I9).«* Sogovornice skrbijo za lastno zdravje z jemanjem zdravil, obiskovanjem zdravnika, ena izmed njih je poudarila bolj zdravo prehranjevanje in gibanje na svežem zraku.

»Zdaj je boljše, ker prejemam nova biološka zdravila, ki mi bolj pomagajo, da tako zelo ne čutim bolečin (SA1 T4 I2, SA1 T4 I3). … pa ne samo te za bolečine, ampak še za srce, pritisk in tablete za spanje (SA1 T4 I6, SA1 T4 I7, SA1 T4 I8). Saj zdaj se probam čim bolj paziti in zdravo jesti. Takrat, ko mož zaspi, zadnje čase pogosto 'skočim' na svež zrak, kar mi dobro dene (SC1 T4 I10, SC1 T4 I11, SC1 T4 I12, SC1 T4 I13).« Sogovornica poudarja zdrav življenjski slog (uravnotežena prehrana, gibanje, dovolj počitka itd.) kot ugoden vpliv na duševno in telesno zdravje.

V povezavi z dostopom do zdravstva intervjuvanke navajajo naslednje težave: gibalne težave ob uporabi prevoza, težek dostop do zdravstvenega osebja prek telefona, nestabilno finančno stanje za samoplačniške preglede, dolge čakalne dobe naročanja na pregled in pomanjkljivost v povezavi z naročanjem pacientov na pregled na isto uro, kar vpliva na dolge čakalne vrste na dan pregleda. Dve intervjuvanki sta glede prevoza do zdravnika zadovoljni. *»Ja to glede prevoza imam dobro urejeno, ker imam vedno nekoga, ki me lahko pelje (SB1 T4 I13).«* Druga sogovornica ima osebnega zdravnika v neposredni bližini, tako da gre običajno peš. *»Jaz imam osebnega zdravnika tu pri Gradu, tako da je to en plus, ker drugače bi ponovno bila vezana na prevoz (SC1 T4 I15, SC1 T4 I16).«* Gospa, ki ima težave z gibanjem, ima težave z dostopom tako fizično kot prek telefonskega klica. *»Največji problem je to, da zelo težko pridem v avto (SA1 T4 I11). To traja en čas, da se jaz spravim v avto (SA1 T4 I14)*

... Na živce mi tudi gre, da mi osebna zdravnica skoraj nikdar takoj ne dvigne telefona. Po navadi moram klicati šestkrat, da jo sploh dobim (SA1 T4 I20, SA1 T4 I21).« Večkrat jo k zdravniku odpeljejo reševalci, vendar z njimi nima dobrih izkušenj. Poudarjena težava so tudi samoplačniški pregledi, saj si jih večina ne more privoščiti. Glede tega je poskrbljeno zgolj za finančno stabilne osebe, na kar je opozorila sogovornica. »*Če imaš, si plačaš in greš, če nimaš, pa na žalost čakaš, če potem že ni prepozno (SB1 T4 I26, SB1 T4 I27).«* Finančno nestabilne osebe na tem področju čutijo torej prikrajšanost in »vdanost v usodo«.

Dve intervjuvanki sta zadovoljni z odnosom zdravstvenega osebja do pacientov, medtem ko ima ena precej negativnih izkušenj, predvsem v povezavi z moževim zdravljenjem. Pri sebi še ni naletela na strokoven odnos. *»Zdravnica je po navadi prijazna (SA1 T4 I27) ... Tam so sestre bile vedno prijazne, ne spomnim se, da bi imela kakšne zelo negativne izkušnje (SA1 T4 I30, SA1 T4 I31). Pri sebi še nisem naletela na ne vem kako negativne izkušnje (SC1 T4 I24) ...«* Ena izmed intervjuvank se zaveda, da za bolezen oziroma poslabšanje zdravja ne more kriviti zdravstvenega osebja oziroma njihovega nestrokovnega odnosa. Zaveda se, da ti lahko pomagajo v okviru svojega znanja in po svojih močeh. *»Saj jaz svojega zdravnika ne morem 'šimfati', ker ni nič kriv glede mojega zdravstvenega stanja. Zdaj recimo, če ima nekdo raka, ki je že napredoval, ne moreš od njega pričakovati, da te popolnoma ozdravi (SB1 T4 I36, SB1 T4 I37, SB1 T4 I38).«* Kot sem omenila prej, ima ena gospa izrazito negativne izkušnje z reševalnim osebjem zaradi dolgotrajnega čakanja na prevoz in pomanjkanja čuta za sočloveka. *»...vendar z njim nimam 'lih' dobrih izkušenj, saj traja zelo dolgo, da pride sploh pome. Pa tudi precej grobi so, ko me 'spravljajo' v vozilo, in vozijo tudi bolj 'tako, tako'. Nič se ne ozirajo na paciente odzadaj (SA1 T4 I16, SA1 T4 I17, SA1 T4 I18, SA1 T4 I19).«* Druga sogovornica v ospredje postavlja nestrokoven odnos zdravnikov pri obravnavi njenega moža. *»Najhujše je bilo glede tistega urina. En zdravnik je trdil tako, drugi drugače (SC1 T4 I26, SC1 T4 I27). Zdelo se mi je, kot da se sploh niso poglobili v težavo (SC1 T4 I29).«* Neugodne izkušnje ima prav tako z medicinskimi sestrami zaradi nezavzemanja za pacienta in njegove potrebe. Po sogovorničinih besedah se zdi, da so nekateri zaposleni v zdravstvu samo zato, ker s tem prejemajo dohodke, in ne zato, ker bi jih delo z ljudmi zares veselilo.

Dostop do drugih pomembnih ustanov

Dve intervjuvanki samostojno opravljata obveznosti, kot so odhod v trgovino, opravki na banki in pošti, pri čemer uporabljata javni prevoz ali prevoz domačih oziroma prevoz sosedov. Ena izmed njiju ima dober dostop do trgovine in pošte, saj sta ustanovi v njeni neposredni bližini. *»Trgovino imam nedaleč stran, tako da to grem peš (SC1 T5 I1) ...«* Težava je, ker je to zgolj trgovina z živili, zato je gospa za druge stvari, kot je na primer nakup tekstilnih stvari, vezana na prevoz. *»Če želim kupiti kakšen tekstil, moram v Mursko Soboto (SC1 T5 I3).«* Pri tem večkrat uporablja javni prevoz, ker sin pogosto nima časa, vendar je vožnja z avtobusom zanjo zadnje čase postala fizično naporna. *»... čeprav sem zadnjič, ko sem šla, opazila, da ni to več to. Prenaporno je to postalo zame (SC1 T5 I5, SC1 T5 I6).«* Občasno za nabavo prosi sina. Glede opravkov na banki je prav tako vezana na prevoz, saj so jo premestili na drugo lokacijo. *»Banko so pa tudi premestili v Rogašovce, tako da sem ravno tako vezana na prevoz (SC1 T5 I8).«* Težava glede dostopa do ustanov je torej povezana s prevozom. Po eni strani domači pogosto nimajo časa, po drugi strani pa je javni prevoz za starega človeka prenaporen in povezan s stroški. Ena intervjuvanka je glede opravkov in dostopa do ustanov v celoti vezana na domače. Prednost je, da je snaha zaposlena v trgovini z živili, tako da ji prehrambne izdelke lahko hitro zagotovi. *»To vse mi urejata snaha in sin. Za trgovino tako ni problem, ker je snaha tam zaposlena, ostale stvari pa tudi urejata onadva, pa tudi v lekarno po zdravila hodi snaha (SA1 T5 I1, SA1 T5 I2, SA1 T5 I3, SA1 T5 I4).«*

– *Pomoč ljudem z vidika socialnega dela*

Intervjuvanke so od socialnih transferjev navedle prejemanje dodatka za pomoč in postrežbo, prejemanje denarne socialne pomoči, enkratne denarne pomoči in enkrat letni prejem občinske denarne pomoči, ki sta jo omenili dve sogovornici. Občinska pomoč se poleg denarne oblike lahko zagotovi v obliki bona. »*Lahko dobiš bon za trgovino ali ti teh 50 evrov nakažejo na račun (SB1 T6 I7, SB1 T6 I8).«* Dve sogovornici v povezavi s prejemom denarnih pomoči omenjata preveliko obveznost s »papirologijo«. »*Dobivam dodatek za pomoč in postrežbo, zaprosila sem tudi za enkratno denarno pomoč za drva, ki sem jo tudi dobila, vendar to nekako ni dobro urejeno, ker preden kar koli dobiš, je treba urediti sto papirjev. Velika obveznost je s tem (SA1 T6 I1, SA1 T6 I2, SA1 T6 I3, SA1 T6 I4).«* Ena gospa je pri urejanju papirjev deležna snahine pomoči . Menim, da bi to vrsto pomoči morali imeti zagotovljeno vsi, saj se ljudje pogosto ne znajdejo, niso seznanjeni s postopki in pravicami, ki

jim pripadajo. Običajno so obrazci, ki jih je treba izpolniti, dolgi in napisani na nerazumljiv način, tako da se star človek sam težko znajde.

Med navedenimi pomočmi je bila tudi pomoč Rdečega križa, ki jo prejemata dve intervjuvanki. *»Dvakrat na leto pride ena ženska, da mi prinese kakšne testenine, konzerve in mleko (SA1 T6 I8, SA1 T6 I9, SA1 T6 I10, SA1 T6 I11).«*

»Dobivam dvakrat letno, ampak to dobim kakšne makarone, špagete in riž, to kar najbolj ne jem. No, dobim še olje, moko in paradižnikove pelate. Mleko sem pa že odpovedala, ker res ne pijeva tega. Pa tudi za te pelate sem ji omenila, da naj mi namesto tega dajo raje fižol v konzervi, bom raje jedla, kot pa to. No dobim še dve pašteti in ribe v konzervi (SB1 T2 I71, SB1 T2 I72, SB1 T2 I73, SB1 T2 I74, SB1 T2 I75, SB1 T2 I76, SB1 T2 I77, SB1 T2 I78, SB1 T2 I79, SB1 T2 I80, SB1 T2 I81, SB1 T2 I82).«

Omenjena pomoč sogovornici ni ravno v oporo, saj prehrambni paket vsebuje veliko stvari, ki jih gospa ne je. Vsi paketi običajno vsebujejo enake sestavine, ne da bi bile upoštevane posameznikove želje in potrebe. To ni prav, saj bi ravno posameznik moral biti na prvem mestu, ne da se ga na tak način zanemarja.

Nobena izmed sogovornic ni deležna pomoči Karitasa. Ena izmed njih je v povezavi s tem omenila svojo negativno izkušnjo:

»Jaz imam eno tako negativno izkušnjo s Karitasom. Njihovo pomoč sem čisto zavrnila, ker so ženske goljufale. Za tisti denar, ki je bil namenjen meni, so si one v trgovini jemale svoje stvari, češ da bodo potem obračunale. Zdaj pa vprašanje, kaj je bilo s tem. Noben mi kasneje ni nič objasnil (SB1 T6 I43, SB1 T6 I44, SB1 T6 I45, SB1 T6 I46, SB1 T6 I47, SB1 T6 I48).«

Tudi v tem primeru gre za nedopustno dejanje, ki si ga ženske ne bi smele privoščiti glede na to, da gre za humanitarno organizacijo. Sporno je, da je gospa na koncu ostala sama in v dvomih glede tega, kaj se je zgodilo z denarjem, ki je bil v celoti namenjen njej.

Ena izmed sogovornic je bila deležna pomoči v povezavi s stanovanjsko stisko, ki sicer ni še v celoti rešena, vendar gospa upa na najboljše. *»Drugače mi je pa občina pomagala s tem kontejnerjem, ko je plaz začel rušiti hišo. Zdaj upam, da se bodo tudi uresničile obljube glede drugega kontejnerja (SB1 T6 I15, SB1 T6 I16).«*

Ena intervjuvanka je poudarila, da je deležna največ pomoči v povezavi s skrbjo za moža. Dobi naročilnico za prejem treh plenic dnevno. V primeru, da jih porabi več ali če želi kakovostnejše, mora doplačati šestnajst evrov pri eni naročilnici. Pri plenicah brez doplačila je težava ta, ker prepuščajo vodo, kar se ji je zgodilo že večkrat, zato raje doplača in je potem brez skrbi. *»No jaz dobim še naročilnico za tri plenice dnevno, če rabiš več, potem tiste*

doplačaš, če želiš boljše, tudi moraš doplačati. Te, ki dobim na naročilnico, se pravi, da mi ni treba nič plačati, so nekako 'najenostavnejše', ker vodo prepuščajo (SC1 T6 I15, SC1 T6 I16, SC1 T6 I17, SC1 T6 I18).« Sogovorničin mož ima še pravico do brezplačnega rešilca, bolnišnične obravnave brez kakršnega koli doplačila, prav tako do sofinanciranja nege na domu, ki ga poravna občina. *»Ja poleg vsega tega imava še brezplačen rešilec in tudi v bolnici mi ni treba nič plačati oziroma doplačati. Ja pa tudi to nego na domu precej sofinancira občina (SC1 T6 I54, SC1 T6 I55, SC1 T6 I56).«* Prednost je, da si ima možnost izposoditi potrebne medicinske pripomočke. *»Ima bolniško posteljo, ki je izposojena (SC1 T6 I2). Izposodijo se lahko tudi vozički, vendar midva tega ne potrebujeva (SC1 T6 I4, SC1 T6 I5).«* Potrebne pripomočke si je mogoče izposoditi tudi pri Evangeličanski humanitarni organizaciji. *»Dajejo pa vse, postelje, dvigala, vozičke pa tudi druge razne pripomočke (SC1 T6 I11, SC1 T6 I12, SC1 T6 I13, SC1 T6 I14).«* Stvari si je mogoče izposoditi ne glede na versko prepričanje. Gospa samostojno kupuje predvsem stvari, ki so namenjene negi. *»Sama nabavljam tudi vsa ta razna mazila, ki jih rabim za nego kože, od hladilne kreme, razkužila, pene za umivanje, vlažilnih robčkov, podlog, Lasepton kreme, Bionect kreme (SC1 T6 I26, SC1 T6 I27, SC1 T6 I28, SC1 T6 I29, SC1 T6 I30, SC1 T6 I31, SC1 T6 I32, SC1 T6 I33) ...«* Glede na to, da stvari za nego vsakodnevno uporablja, predstavljajo precejšen finančni strošek, čeprav se na prvi pogled ne zdi tako.

Pomoč na domu dojema kot ključni vir pomoči in podpore glede na to, da z domačimi nima veliko stikov (razen z možem). *»Zelo dobro pa se mi recimo zdi ta pomoč na domu. To vem iz izkušenj, saj ne vem, kako bi se drugače znašla, če ne bi imela možnosti za pomoč iz te strani (SC1 T6 I84, SC1 T6 I85).«* Gospa ima urejeno, da oskrbovalke prihajajo zjutraj in opravijo osebno nego, medtem ko popoldan in zvečer za moža poskrbi sama, ga umije, previje in nahrani. Ob četrtkih mu oskrbovalke preoblečejo tudi posteljnino, saj je za gospo opravilo preveč fizično naporno. Pogostost dnevnih obiskov in številčnost nalog, ki jih opravi osebje, je v glavnem odvisno od posameznikovega zdravstvenega stanja. Na primer ljudje, pri katerih je nastopila demenca in imajo slabše razvito socialno mrežo, potrebujejo več pomoči. *»Zdaj recimo tu pri Gradu imajo en primer, ko morajo priti tudi zvečer zaradi zdravil, ker je ženska dementna in ni v stanju, da bi si zdravila lahko sama jemala (SC1 T6 I96).«* Več pomoči običajno potrebujejo tudi ljudje, ki so telesno ovirani. *»Tu v vasi pa hodijo k enemu moškemu, ki je po kapi in je ostal delno hrom, tako da on rabi več pomoči. Negovalke mu nanosijo drva, ga stuširajo, mu preoblečejo posteljnino, perilo mu dajo v stroj, da se opere (SC1 T6 I103, SC1 T6 I104, SC1 T6 I105, SC1 T6 I106, SC1 T6 I107).«* Pri ljudeh, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, običajno prevladuje želja po čim daljšem bivanju v domačem okolju, kar

je razumljivo, saj se človek na svoje okolje navadi in zgradi varen prostor. *»On pravi, da bi bil še rad doma, da ne bi rad šel v dom (SC1 T6 I108). Dokler bom lahko, bom ga rajši imela doma (SC1 T6 I146).«* Ravno želja sogovornice po moževem bivanju v domačem okolju je vplivala na sprejem odločitve glede pomoči na domu. Sama vseh opravil (nega, gospodinjstvo) ni več mogla v celoti opravljati, ker jih je bilo preveč. Sicer je na začetku oklevala, vendar je pomoč kasneje sprejela, na kar je vplivala patronažna sestra. *»Ja potreba, ko si že tako daleč, da vidiš, da rabiš pomoč (SC1 T6 I132). Patronažna mi je nekako pomagala uvideti, da v mojem primeru obstaja nujna potreba, da mi nekdo pomaga, če moža še ne želim dati v dom (SC1 T6 I144, SC1 T6 I145).«* Ravnanje patronažne sestre se mi v tem primeru zdi primerno, saj je gospe želela olajšati vsakodnevne obveznosti. S tem se je delo razdelilo, da gospa ni bila več tako obremenjena. Najpomembnejše se mi zdi, da je sogovornica še vedno ohranila del samostojnosti (popoldan in zvečer sama poskrbi za moža, sama še opravlja gospodinjska opravila). Kar je dodatno spodbudilo sprejem odločitve za pomoč, je bilo poslabšanje njenega zdravstvenega stanja. *»Poleg tega sem se v tem obdobju tudi sama slabo počutila, ker so mi našli karcinom na prsih in bi bilo enostavno zame prenaporno (SC1 T6 I139, SC1 T6 I140, SC1 T6 I141).«*

V nadaljevanju bom spregovorila o financiranju omenjene pomoči. Iz sogovorničinih besed je mogoče razbrati, da se je stanje na tem področju nekoliko izboljšalo. V primerjavi z visokimi cenami v domovih se ji zdi strošek storitve zmeren.

»Zdaj glede plačila je dobro, ker je bilo po občinah včasih zelo različno glede plačila, zdaj tu v pomurskem območju plačujemo vsi enako, razen Sobote, ki plačuje nekaj manj, ker občina da več zraven. Jaz imam recimo po 130–135 evrov, odvisno koliko dni je, nekako tako mi pa mesečno nanese (SC1 T6 I118, SC1 T6 I119, SC1 T6 I120, SC1 T6 I121, SC1 T6 I122, SC1 T6 I123).«

Za ljudi, ki so skoraj povsem odvisni od pomoči drugih in jo potrebujejo v večjem obsegu, se mi zdi najbolj smiselna osebna asistenca, ki zares ustreza konkretnim potrebam posameznika in ni omejena s številom ur na teden, tako kot pomoč na domu. V primeru uporabe pomoči na domu so ljudje, ki potrebujejo več pomoči, še vedno odvisni od nekoga drugega (običajno od pomoči domačih). Prednost osebne asistence je tudi v tem, da si posameznik lahko sam izbira, kdo mu bo pomagal. Celotno odločanje je v njegovih rokah, medtem ko pri pomoči na domu zakonodaja posameznikovega sodelovanja pri izbiri ne poudarja posebej. Ključno je, da se v primeru osebne asistence celotna moč, vodenje in nadzor od organizacije oziroma izvajalca pomoči prenese na uporabnika (Smolej in Nagode, 2012, str. 145–146).

V nadaljevanju se bom osredotočila na naslednji vprašanji, ki sta me zanimali v intervjujih, in sicer kakšno obliko dodatne pomoči bi potrebovale sogovornice in kako bi ta vrsta pomoči vplivala na njihovo nadaljnje življenje. Dve intervjuvanki sta poudarili potrebo po pomoči v finančnem smislu. *»Ja malo več v finančnem smislu (SB1 T6 I20). S katere koli strani pogledaš, rabim denar (SB1 T2 I70). Zagotovo pa so taki, ki bi rabili dodatno finančno pomoč (SC1 T6 I59) ...«* Dodatna finančna pomoč bi prav prišla tudi ljudem v domovih. Kot razlog za potrebo po finančni pomoči sogovornica navaja težko shajanje iz meseca v mesec. *»Jaz iz meseca v mesec komaj preživim, pogosto mi tudi zmanjka (SB1 T6 I21, SB1 T6 I22).«* Želi si, da bi občasno lahko kaj privarčevala, kar bi vplivalo na boljšo kakovost življenja. *»Ja boljše bi mi bilo (SB1 T6 I31).«* Izrazila je tudi željo po dodatnem bivaku, ki bi začasno rešil njene neprimerne stanovanjske razmere. *»Če bi dobila še en kontejner, bi vsaj imela dva ločena prostora (SB1 T6 I34) ...«*

Druga sogovornica si želi več družbe. *»Najbolj bi rabila nekoga za družbo, da mi ne bi bilo tako 'dolgcajt', pa tudi bi bila zelo vesela, če bi me hčerke več obiskovale ali vsaj poklicale (SA1 T6 I13, SA1 T6 I14, SA1 T6 I15) ...«* Kakovostni stiki z drugimi ljudmi ji predstavljajo nekakšen smisel. *»Ne bi se počutila tako osamljeno, vse skupaj bi imelo več smisla (SA1 T6 I17, SA1 T6 I18).«* Glede na to, da ima gospa težave s premikanjem, potrebuje pri vsakodnevnih opravilih pomoč, ki ji jo zagotavljajo domači. Z namenom, da bi se jih razbremenilo (glede na to, da imajo poleg tega še službene in svoje družinske obveznosti), sem jo povprašala, kakšen je njen odnos do pomoči na domu. Do te storitve je izrazila izrazito negativna čustva, kar je posledica nezaupanja nepoznanim ljudem. *»Ne, tega pa ne bi imela. Moralo bi biti res že zelo hudo, da bi se odločila za kaj takega. Rajši bi prej šla v dom, ker nočem neke tuje pomoči na domu. Nisem ravno zaupljiva do teh oseb (SA1 T3 I34, SA1 T3 I35, SA1 T3 I36, SA1 T3 I37, SA1 T3 I38).«* Do omenjene storitve ima odklonilen odnos do te mere, da pri opravljanju že manjših, manj napornih opravil raje potrpi, kot da bi se odločila za sprejem pomoči od nekoga drugega, ki mu ne zaupa.

Tretja intervjuvanka v ospredje postavlja potrebo po večjem informiranju glede kakovostne nege in skrbi za moža. *»Rabila bi edino več informiranja, usmerjanja, več napotkov glede stvari, ki se tičejo celotnega moževega zdravljenja (SC1 T6 I71, SC1 T6 I72, SC1 T6 I73) ... nisem vedela, kaj mu naj oblečem. Prej je seveda nosil pižame, vendar ko je dobil kateter, se je stvar zakomplicirala (SC1 T4 I93, SC1 T4 I94).«* Podpore in pomoči je deležna zgolj, če se sama pozanima, pa še takrat to ni povsem kakovostno. Zdi se, kot da bi ljudi želeli odpraviti po liniji najmanjšega odpora (predvsem v zdravstvu). *»Prej pa res nobenih informacij od nikogar, čisto tako te postavijo pred dejstvo in se moraš znajti sam,*

kolikor se pač znaš (SC1 T4 I89, SC1 T4 I90, SC1 T4 I91).« Intervjuvanka navaja, da se je ob razvoju moževe bolezni počutila nelagodno zaradi pomanjkanja podpore. Podobni občutki so občasno prisotni tudi v sedanjosti. Iz spodnjega izseka je mogoče zaznati, da je gospa bila v času, ko bi pomoč najbolj potrebovala, za vse sama. Poudarila je, da življenje s človekom, ki je bolan, za sabo prinaša številne odgovornosti, napetosti in dvome. *»V takšni situaciji, ko imaš doma bolnega človeka, ni nič enostavno. Vedno se porajajo neki dvomi … 'če sem zdaj to prav naredila, če sem ono prav naredila' (SC1 T4 I66, SC1 T4 I67).«*

»Pa tisti začetki mi tudi niso bili všeč, ko mi nihče ni nič svetoval (SC1 T4 I30). Na začetku sem se počutila za vse sama (SC1 T6 I74) … Jaz sem jo samo na 'debelo gledala'. Kako naj jaz to sploh zamenjujem? Nisem vedela absolutno nič. V bolnici mi glede tega ni nihče nič povedal (SC1 T4 I80, SC1 T4 I81, SC1 T4 I82, SC1 T4 I83). Spraševala sem po bolnici, kaj bi bilo najbolje narediti glede tega in so mi rekli, da se vsak znajde po svoje (SC1 T4 I98, SC1 T4 I99). Ta začetek je bil zame res naporen in stresen, ker nisem točno vedela, kje dobiti kaj primernega, pa četudi sem koga vprašala, mi nihče ni znal nič pametnega povedati (SC1 T4 I117, SC1 T4 I118).«

Če bi dobila več koristnih napotkov in informacij od strokovnjakov, bi imelo to pozitiven vpliv tako na moža (kakovostnejša skrb in nega, boljše počutje) kot na sogovornico (stabilno duševno zdravje, preventiva pred pojavom fizičnih bolezni). *»Ne bi bila več toliko v dvomih, če sem prav naredila ali nisem. Bila bi bolj pomirjena, če bi se vedno imela možnost ravnati po navodilih strokovno usposobljenih oseb (SC1 T6 I76, SC1 T6 I77).«*

Dve sogovornici sta dokaj zadovoljni s skrbjo za stare ljudi v občini Grad, medtem ko ena navaja, da so tako prednosti kot pomanjkljivosti. *»Lahko rečem, da ni tako slabo (SA1 T6 I20). Veš, jaz jih ne morem več prositi, kot mi oni dajo. Če z malim nisi zadovoljen, večjega niti ne dobiš (SB1 T6 I38). Glede tega se je težko opredeliti. So pozitivne stvari in so negativne stvari (SC1 T6 I78, SC1 T6 I79).«* Kot prednosti glede skrbi za stare ena izmed intervjuvank navaja možnost druženja in prejem denarne občinske pomoči. *»Dobimo to enkratno pomoč, potem organizirano je tudi enkrat letno srečanje upokojencev (SA1 T6 I21, SA1 T6 I22).«* Druga sogovornica gleda nekoliko širše. Zaveda se, da mora občina poskrbeti za blaginjo vseh občanov, ne samo za določenega posameznika. *»Občina mora gledati na vsakega posameznika, ne samo na mene (SB1 T6 I39).«* Tretja intervjuvanka kot slabost navaja preselitev banke na drugo lokacijo, težavo dostopa starih ljudi do pomembnejših ustanov in finančne težave ljudi kljub možnemu dostopu.

»Zdaj glede te banke, to je ena velika slabost. Pa na splošno mislim, da so ljudje tu na podeželju bolj prikrajšani zaradi težave, kako sploh priti do teh pomembnih ustanov. Ljudje v

mestu imajo vsaj to 'pri roki'. Drug problem so pa tudi finance, saj jih veliko ne more kupiti določenih stvari, četudi bi imeli dostop (SC1 T6 I80, SC1 T6 I81, SC1 T6 I82, SC1 T6 I83).«

5. Sklepi in predlogi

- V občini Grad delujejo štiri ustanove oziroma službe, ki spadajo v državni sektor.
- Tržni sektor je v občini slabo razvit, zato ga je treba bolj okrepiti.
- Socialna dejavnost za stare ljudi je v občini precej razvita, saj v okviru tega delujejo tri društva in dve organizaciji.
- Organizacije in društva se srečujejo s pomanjkljivostmi, kar vpliva na kakovost izvajanja podpore.
- Ustanove in društva ljudem pomagajo tako finančno in materialno kot tudi z zagotavljanjem obiskov in druženja. Sodelujejo tudi z ljudmi, ki so v domovih.
- Druženje in medsebojno povezovanje sta dejavnosti, ki jima sogovornice pripisujejo velik pomen zaradi pozitivnega vpliva na duševno zdravje starih ljudi. O varovalnem dejavniku socialnih mrež na zdravje ljudi pišeta tudi Robert in House (1996). Ljudje se medsebojno največ povezujejo skozi organizirane dejavnosti, kot so različne delavnice, pohodi, pikniki, srečanja itd. V času medsebojnega povezovanja je pomemben element možnost pogovora, ki prav tako vpliva na dobro počutje ljudi. Stari ljudje potrebujejo nekoga, ki mu lahko zaupajo, ki jim zagotavlja občutek varnosti.
- Potreba po pogostejših obiskih na domovih je ena izmed osrednjih potreb starih ljudi v občini, saj so ljudje osamljeni in v povezavi s tem običajno doživljajo stisko. Več terenskih obiskov, obiskov prostovoljcev, prejemnikov denarne socialne pomoči bi tudi pripomoglo k razbremenitvi svojcev.
- Društvo upokojencev prireja malo dejavnosti zaradi pomanjkanja članov, ki bi prevzeli obveznosti v povezavi z organizacijo dejavnosti oziroma srečanj. To posledično vpliva na pomanjkanje druženja med ljudmi, saj se ljudje (razen v okviru organiziranih druženj) redko medsebojno povezujejo (npr. da bi hodili drug drugemu na kavo).
- Prostovoljstvo bi bilo treba zaradi pomanjkanja prostovoljcev bolj poudarjati in spodbujati. Čeprav imajo ljudje v starosti drugačne potrebe in sposobnosti v primerjavi z drugima življenjskima obdobjema, se je treba zavedati, da je starost enakovredno obdobje (Lipar in Ramovš, 2013, str. 63). Tega bi se morali zavedati predvsem mladi, ki se za prostovoljstvo običajno ne odločijo ravno zaradi te »različnosti«.
- Sogovornice menijo, da starost v družbi velja za »tabu« temo. Stari ljudje so posledično družbeno nekoristni in jih je po mnenju družbe treba odriniti na rob. Gre za stereotipe, o katerih sem pisala v teoretičnem uvodu (Hvalič Touzery, 2003).

- V praksi ni prisotno zgolj izključevanje starih s strani mladih, temveč je tudi prisotno ločevanje med samimi starimi ljudmi (na primer med ljudmi, starimi 65 in 80 let), na primer že na podlagi same starosti in nekdanje zaposlitve, saj je veliko ljudi iz zgodnje starosti (ljudje do 75. leta) bilo zaposlenih v tujini.
- Pomoč pri osebni negi (pomoč pri oblačenju, umivanju, hranjenju …), pri zunanjih (urejanje okolice hiše) in notranjih gospodinjskih opravilih (pospravljanje, čiščenje, pomivanje posode, priprava obroka, odnašanje smeti itd.), pri potrebnih prevozih (npr. do zdravnika, trgovine, banke, pošte …), bi morala biti dostopna zastonj, saj si jih številni zaradi nizkih pokojnin ne morejo privoščiti, če gre za »prodajanje pomoči«.
- Nekateri stari ljudje so odklonilni do odločitve glede sprejetja pomoči na domu in odhoda v dom. Vztrajanje z življenjem v njihovem domačem okolju kaže na navezanost na lasten dom. Ljudi bi bilo treba spodbujati, da bi se bolj odločali za ponujeno pomoč v primeru, ko vsakodnevnih obveznosti ne bi več mogli samostojno izpolnjevati. Za posameznike, ki potrebujejo dolgotrajno oskrbo, bi bilo treba uvesti osebno asistenco, ki v ospredje postavlja zgolj posameznika in njegove potrebe.
- Medsebojna sosedska pomoč je na vasi bolj prisotna v primerjavi z urbanim okoljem.
- Spremembe na občinski ravni v povezavi s skrbjo za stare so težke, če ni državne finančne podpore.
- Neusklajenost med socialnimi organizacijami pomembno vpliva na njihove prejemnike pomoči, npr. nesodelovanje med Rdečim križem in Karitasom vpliva na nepravično razdeljevanje paketov pomoči potrebnim ljudem. Zaradi pomanjkanja medsebojne komunikacije se pogosto zgodi, da en posameznik dobi dva paketa (tako od Rdečega križa kot od Karitasa) v kratkem časovnem obdobju, medtem ko drug posameznik v tem času ne dobi nič. Za spoprijemanje s problematiko izključenosti je zato ključno povezovanje med organizacijami in službami s socialno-varstvenega področja.
- Intervjuvanke so prejemnice različnih socialnih transferjev. Največ denarja porabijo za plačevanje položnic, hrano, za nakup stvari za osebno higieno in za kurjavo, tako da mesečno ne morejo nič privarčevati. V večini skrbno načrtujejo porabo denarja. V primeru možnosti varčevanja bi denar porabile za lastne potrebe, zgolj ena pri tem postavlja potrebe drugih na prvo mesto. Domači in sosed so glavni vir finančne opore.
- Intervjuvanke imajo v večini urejene bivalne razmere, razen ene, ki se spopada z neugodnimi stanovanjskimi razmerami. Sogovornice navajajo v povezavi s svojim bivanjskim prostorom slabosti, ki vplivajo na njihovo kakovost življenja. Sodelujoče v

intervjujih so precej navezane na dom in na svoje stanovanje, zato jim je treba zagotoviti, da čim dlje ostanejo v domačem okolju. Socialna mreža sogovornic je omejena na odnose z domačimi in sosedstvom, s katerimi imajo različne vrste stikov. Pomembni so tudi stiki z drugimi ljudmi, ki so za nekatere ključni vir informacij (npr. stiki z oskrbovalci v času pomoči na domu). Intervjuvanke v večini osnovna gospodinjska opravila še opravljajo samostojno, razen ene gospe, ki potrebuje stalno pomoč na vseh življenjskih področjih.

- Potrebe drugih, za stare ljudi pomembnih posameznikov (najpogosteje so to domači), lahko zasenčijo njihove lastne (Flaker idr., 2008, str. 265–266).
- Vse sogovornice se spopadajo z zdravstvenimi težavami, zato zdravju posvečajo dokajšnjo skrb. V povezavi z zdravstvom se spopadajo s številnimi neprijetnostmi.
- Sodelujoče v intervjujih so v povezavi z dostopom do pomembnih ustanov vezane na prevoz domačih. Občasno uporabljajo javni prevoz. Ena izmed njih je zaradi zdravstvenega stanja popolnoma vezana na domače.
- Uveljavljanje socialnih transferjev je povezano z veliko »papirologije«, v okviru katere se človek sam težko znajde. Sogovornice so razen finančne pomoči deležne pomoči v povezavi s stanovanjskimi težavami in v povezavi s skrbjo za družinskega člana, ki je bolan. Potrebe po dodatnih oblikah pomoči se pri intervjuvankah razlikujejo, od finančne pomoči do večje pomoči na stanovanjskem področju. Izstopa tudi potreba po druženju, informiranju in dajanju koristnih napotkov.

6. Uporabljena literatura

Barker, J. C. (2002). Neighbors, friends, and other nonkin caregivers of community-living dependent elders. *Journal of Gerontology*, 57(3), S158–S167.

Cauce, A. M., Reid, M., Landesman, S., & Gonzales, N. (1990). Social Support in Young Children: Measurement, Structure, and Behavioral Impact. V B. R. Sarason, I. G. Sarason, & G. R. Pierce (ur.), *Social Support: An Interactional View* (str. 64–94). New York: Wiley.

Cijan, V., & Cijan, R. (2003). *Zdravstveni, socialni in pravni vidiki starostnikov*. Maribor: Visoka zdravstvena šola.

Dragoš, S. (2000). Socialne mreže in starost. *Socialno delo*, 39(4/5), 293–314.

Dragoš, S. (2004). Socialna omrežja: izvor socialnega kapitala. V M. Novak (ur.), *Omrežja socialne opore prebivalstva Slovenije* (str. 143–159). Ljubljana: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo.

Drenik, I. (2006). Pristopi k starejšim. V D. Cibic, I. Drenik, M. Kožuh-Novak, A. Ostrman, M. Pavliha, & A. Žiberna (ur.), *Starejši za starejše: za boljše zdravje in višjo kakovost življenja doma* (str. 38–50). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, Zveza društev upokojencev Slovenije.

Filipovič Hrast, M. (2011). Socialna izključenost starejših: Slovenija v primerjalni perspektivi. V S. Mandič, & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 61–84). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Filipovič Hrast, M., & Hlebec, V. (2015). *Staranje prebivalstva: oskrba, blaginja in solidarnost.* Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Založba FDV.

Filipović, M., Kogovšek, T., & Hlebec, V. (2005). Starostniki in njihova vpetost v sosedska omrežja. *Družboslovne razprave*, 21(49/50), 205–221.

Flaker, V., Mali, J., Kodele, T., Grebenc, V., Škerjanc, J., & Urek, M. (2008). *Dolgotrajna oskrba: očrt potreb in odgovorov nanje*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Gottlieb, B. H. (ur.). (1981). *Social Networks and Social Support*. Beverly Hills, Sage.

Grün, A. (2012). *Živimo zdaj!: o sreči staranja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Grundy, E. (2006). Ageing and vulnerable elderly people: European perspectives. *Ageing & Society*, 26(1), 105–134.

Hlebec, V., & Kogovšek, T. (2003). Konceptualizacija socialne opore. *Družboslovne razprave*, 19(43), 103–125.

Hlebec, V., Kavčič, M., Filipovič Hrast, M., Vezovnik, A., & Trbanc, M. (2010). *Samo da bo denar in zdravje: življenje starih revnih ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Hockey, J., & James, A. (1993). *Growing up and growing old: ageing and dependency in the life course*. London, Newbury Park, New Delhi: Sage Publications.

Hrovat, M. (2010). Težave in stiske starih ljudi. V M. Slokar, & E. Brelih (ur.), *Priročnik za vodenje skupin starih ljudi za samopomoč* (str. 137–148). Maribor: Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije.

Hvalič Touzery, S. (2003). Stereotipi in dejstva o staranju in starih ljudeh. *Kakovostna starost: časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko*, 6(3), 52–56.

Intihar, S. (2018). *Stopnja tveganja revščine v 2017 nekoliko nižja (13,3 %), prag tveganja revščine višji kot v 2016.* Pridobljeno 7. 1. 2019 s https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7464

Irgl, V. (1995). Diskriminacija starih ljudi. *Socialno delo*, 34(5), 297–302.

Javornik, J. S. (ur.). (2006). *Socialni razgledi 2006*. Ljubljana: Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.

Kersnič, P. (2003). Prostovoljno delo in strokovne storitve v zdravstvu za zadovoljevanje potreb starejših ljudi na domu. V M. Polajnar (ur.), *Nega starejših in bolnih: zbornik referatov, Škofja Loka, 28.–30. januarja 2003* (str. 38–41). Škofja Loka: Ljudska univerza.

Kladnik, T. (2010). Nematerialne potrebe starih ljudi. V M. Slokar, & E. Brelih (ur.), *Priročnik za vodenje skupin starih ljudi za samopomoč* (str. 67–76). Maribor: Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije.

Kogoj, A. (2004). Psihološke potrebe v starosti. *Zdravniški vestnik: glasilo Slovenskega zdravniškega društva*, 73(10), 749–751.

Koskinen, S. (1997). Aging and Social Work: The Development of Gerontological Social Work. V N. Stropnik (ur.), *Social and Economic Aspects of Ageing Societies: European Inter-University Consortium for International Social Development – European Branch* (str. 1–16). Ljubljana: Institute for Economic Research.

Kožuh-Novak, M. (2007). Starejši v Sloveniji – kje smo, kam gremo. V A. Žiberna, & M. Kožuh-Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 12–24). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Kristančič, A. (2005). *Nova podoba staranja – siva revolucija*. Ljubljana: Združenje svetovalnih delavcev Slovenije, AA Inserco, svetovalna družba.

Kristančič, A. (2007). Nova samopodoba in javna podoba staranja. V A. Žiberna, & M. Kožuh-Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 80–85). Ljubljana: Zveza

društev upokojencev Slovenije, Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Lipar, T., & Ramovš, J. (2013). Gerontološko izrazje. *Kakovostna starost: časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko*, 16(2), 61–63.

Madanipour, A., Cars, G., & Allen, J. (ur.). (2000). *Social exclusion in European cities*. London: The Stationery Office.

Mali, J. (2008). *Od hiralnic do domov za stare ljudi*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mali, J. (2013). Socialno delo s starimi ljudmi kot specializacija stroke. *Socialno delo*, 52(1), 57–96.

Malnar, T. (2002). Sociološki vidiki zdravja. V N. Toš, & B. Malnar (ur.), *Družbeni vidiki zdravja: sociološka raziskovanja odnosa do zdravja in zdravstva* (str. 3–32). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij.

Mandič, S. (ur.). (1999). *Kakovost življenja: stanja in spremembe*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Mandič, S. (2005). Kakovost življenja: med novimi blaginjskimi koncepti in družbenimi izzivi. *Družboslovne razprave*, 21(48), 111–131.

McGoran, J. (1995). Facts about ageing: myth and reality. *Social alternatives*, 14(2), 40.

Mednarodno leto starejših 1999. (2007). Principi Združenih narodov za starejše ljudi. V A. Žiberna, & M. Kožuh-Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 179-182). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija, Društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Mencej, M. (2008). Pravice in stanje glede pomoči starejšim na domu v Sloveniji. *Kakovostna starost: časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko*, 11(4), 14–19.

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 1: Načrtovanje raziskave (študijsko gradivo za interno uporabo)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Mesec, B. (2014). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu 2: Kvalitativne raziskave (študijsko gradivo za interno uporabo)*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Milavec Kapun, M. (2011). *Starost in staranje: gradivo za 2. letnik.* Pridobljeno 5. 1. 2019 s http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Starost_in_staranje-Milavec.pdf

Miloševič Arnold, V. (1999). Razvoj socialnega dela s starimi ljudmi. *Kaljenje: bilten Skupnosti centrov za socialno delo Slovenije*, 1, 8–24.

Miloševič Arnold, V., & Poštrak, M. (2003). *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.

Pahor, M., Domajnko, B., & Hlebec, V. (2009). Spleti zdravja in bolezni: socialna omrežja starejših kot dejavniki zdravja. V V. Hlebec (ur.), *Starejši ljudje v družbi sprememb* (str. 221–236). Maribor: Aristej.

Pavliha, M. (2006). Varstvo človekovih pravic starejših: marginalizacija in diskriminacija starejših. V D. Cibic, I. Drenik, M. Kožuh-Novak, A. Ostrman, M. Pavliha, & A. Žiberna (ur.), *Starejši za starejše: za boljše zdravje in višjo kakovost življenja doma* (str. 56–66). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje, Zveza društev upokojencev Slovenije.

Predstavitev občine. (b.d.). Pridobljeno 5. 3. 2019 s https://www.obcina-grad.si/objave/175

Ramovš, J. (2000). Medgeneracijska povezanost, samopomoč in kakovostna starost. *Socialno delo*, 39(4/5), 315–329.

Rant, M. (2012). Samostojnost in pomoč starim ljudem pri vsakodnevnih opravilih. *Kakovostna starost: časopis za socialno gerontologijo in gerontagogiko*, 15(3), 33–42.

Robert, S., & House, J. S. (1996). SES differentials in health by age and alternative indicators of SES. *Journal of Aging and Health*, 8(3), str. 359–388.

Room, G., Berghman, J., Bouget, D., Cabrero, G. R., Hansen, F., Hartmann-Hirsch, C., Karantinos, D., Kortmann, K., O Cinneide, S., Pereirinha, J., Robbins, D., Saraceno, C., & Vranken, J. (1992). *Observatory on national policies to combat social exclusion. Second annual report*. Luxembourg: Commission of the European Communities.

Room, G. (1995). Poverty and social exclusion: the new European agenda for policy and research. V G. Room (ur.), *Beyond the threshold: the measurement and analysis of social exclusion* (str. 1–9). Bristol: The Policy Press.

Sen, A. (2000). Active and passive exclusion. V A. Sen (ur.), *Social exclusion: concept, application and scrutiny* (str. 14–18). Pridobljeno 7. 1. 2019 s https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29778/social-exclusion.pdf

Smolej, S., & Nagode, M. (2012). Osebna asistenca – možnost za samostojno življenje v domačem okolju. *Časopis za kritiko znanosti*, 40(250), 144–152.

Socialna mreža. (b.d.). Pridobljeno 5. 1. 2019 s http://www.inst-antonatrstenjaka.si/gerontologija/slovar/1433.html

Šadl, Z., & Hlebec, V. (2011). Stiki med mladimi in starimi ljudmi ter neformalna skrb za stare ljudi v Evropi. V S. Mandič, & M. Filipovič Hrast (ur.), *Blaginja pod pritiski demografskih sprememb* (str. 107–137). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Šiplič, V., & Kadiš, D. (2002). Psihosocialni vidik staranja. *Socialno delo*, 41(5), 295–300.

Šonc, R. (2007). Odnos družbe, države in politikov do starejših. V A. Žiberna, & M. Kožuh-Novak (ur.), *Odnos do starejših v slovenski javnosti* (str. 37–39). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije: Slovenska filantropija, društvo za promocijo prostovoljnega dela.

Trbanc, M. (1996). Socialna izključenost: koncept, obseg in značilnosti. V I. Svetlik (ur.), *Kakovost življenja v Sloveniji* (str. 287–310). Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Tsakloglou, P., & Papadopoulos, F. (2002). Aggregate level and determining factors of social exclusion in twelve European countries. *Journal of European Social Policy*, 12(3), 211-225.

Ule, M. (2009). *Socialna psihologija: analitični pristop k življenju v družbi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Vaux, A. (1988). Social Support: Theory, Research, and Intervention. New York: Praeger.

Vlemenickx, K., & Berghman, J. (2001). Social exclusion and the welfare state: an overview of conceptual issues and implications. V D. G. Mayes, J. Berghman, & R. Salais (ur.), *Social exclusion and European policy* (str. 27–46). Cheltenham, Northampton, Edward Elgar: Globalisation and Welfare.

Walker, M. E., Wasserman, S., & Wellman, B. (1994). Statistical Models for Social Support Networks. V S. Wasserman, & J. Galaskiewicz (ur.), *Advances in Social Network Analysis* (str. 53–78). Thousand Oaks: Sage.

Wan, C. K., Jaccard, J., & Ramey, S. L. (1996). The Relationship between Social Support and Life Satisfaction as a Function of Family Structure. *Journal of Marriage and the Family*, 58(2), 502–513.

Wenger, C. (1994). *Support networks of older people: a guide for practitioners*. Centre for social policy research and development, University college of Wales.

Zajec, I. (2017). Program Starejši za starejše. V N. Dobljekar (ur.), *Položaj starejših v Sloveniji skozi program Starejši za starejše* (str. 17–35). Ljubljana: Zveza društev upokojencev Slovenije.

Zaviršek, D., Zorn, J., & Videmšek, P. (2002). *Inovativne metode v socialnem delu: opolnomočenje ljudi, ki potrebujejo podporo za samostojno življenje*. Ljubljana: Študentska založba.

Ziherl, S. (1998). Spolnost in staranje. V J. Turk (ur.), *V mladosti misli na starost: da bodo tudi poznejša leta zdrava in prijetna* (str. 48). Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.

7. Priloge

7.1. Priloga A: Smernice za intervju

INTERVJU ZA USTANOVE, DRUŠTVA, ORGANIZACIJE NAMENJENE STARIM LJUDEM

- Katere službe, ustanove oz. vire poznate za zadovoljevanje potreb starih ljudi v občini z vidika socialnega varstva?
- Kakšne pomanjkljivosti zaznavate pri skrbi za stare ljudi v občini?
- Kaj vidite kot prednosti na področju pomoči starim ljudem?
- Kakšne potrebe zaznavate v skupnosti za dobrobit starih ljudi?
- Bi si želeli morebitnih sprememb na področju skrbi za stare ljudi? Kakšnih?
- Kako s svojim delovanjem pripomorete h kakovostnejšemu staranju in starosti?

INTERVJU ZA STARE LJUDI

OSNOVNI PODATKI: spol, starost, kraj bivanja

A. MATERIALNO STANJE

- Kakšne vrste dohodkov prejemate in za kakšne potrebe denar največkrat porabite?
- Približno koliko na mesec lahko privarčujete in kaj si s tem denarjem ponavadi privoščite?
- Kako se znajdete ob pomanjkanju denarja?

B. STANOVANJSKE RAZMERE

- Kaj bi lahko povedali glede velikosti vašega bivanjskega prostora?
- Kako skrbite za kurjavo?
- Kakšne prednosti oz. pomanjkljivosti zaznate v zvezi s svojim bivališčem, ki vplivajo na kakovost vašega življenja?

C. SOCIALNA MREŽA

- Kdo so ljudje, s katerimi se najpogosteje družite in kako pogosto ste z njimi v stiku?
- Na kakšen način so vam v oporo/kako vam pomagajo?
- Kaj ponavadi počnete, ko ste sami in kako samota vpliva na vaše počutje?

D. ZDRAVSTVO

- Kako se počutite in kako skrbite za lastno zdravje?
- S kakšnimi težavami se soočate, ko želite priti do zdravstva?
- Kaj bi lahko rekli glede odnosa zdravstvenega osebja do vas?

E. DOSTOP DO DRUGIH POMEMBNIH USTANOV

- Kako se znajdete v primeru, ko želite priti do ustanov, kot so trgovina, pošta, banka itd.?

F. POMOČ LJUDEM Z VIDIKA SOCIALNEGA DELA

- Katere oblike socialnih pomoči koristite?
- Kakšno obliko dodatne pomoči bi rabili?

- Kaj bi bilo za vas takrat drugače oz. kako bi ta vrsta pomoči vplivala na vaše življenje?
- Vaše splošno mnenje in izkušnje o tem, kako je v občini poskrbljeno za dobrobit starih ljudi?
- Kaj si želite, da bi se v občini spremenilo na področju skrbi za stare ljudi?

7.2. Priloga B: Odprto kodiranje (intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi)

OZNAKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	PODKATEGORIJA	KATEGORIJA
SA T1 I1	Občina ima to pristojnost, da plačuje domove naših starejših, ki so nastanjeni v domovih.	Plačevanje domov nastanjenih starejših	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I2	Plačamo jih na osnovi odločbe centra za socialno delo.	Plačilo na osnovi odločbe CSD	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I3	Potem tudi doplačujemo pomoč na domu,	Doplačevanje pomoči na domu	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I4	torej ko si prek centra uredijo,	Ureditev prek CSD	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I5	da se jim nosi hrana	Nošenje hrane	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I6	ali se jim vršijo kakšne druge usluge.	Vršitev drugih uslug	Pomoč na domu	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I7	To sta ti dve zadevi, ki sta v pristojnosti občine.	Plačevanje domov in doplačevanje pomoči na domu v pristojnosti občine	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I8	To je Dom starejših Rakičan.	Dom starejših Rakičan	Izvajalec pomoči na domu	Dom starejših Rakičan
SA T1 I9	Sicer smo vodili razgovore tudi z Domanio,	Razgovori z Domanio	Izvajalec pomoči na domu	Dom starejših Rakičan

SA T1 I10	vendar mi imamo zaenkrat Dom Rakičan.	Izvajanje pomoči na domu v okviru Doma Rakičan	Izvajalec pomoči na domu	Dom starejših Rakičan
SA T1 I11	Za zadnja tri leta se številka giblje nekje med 15 do 17 uporabnikov, ki imajo organizirano pomoč na domu.	Organizirana pomoč na domu med 15-i in 17-i uporabniki v zadnjih treh letih	Pomoč na domu	Dom starejših Rakičan
SA T1 I12	Je Karitas,	Karitas	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I13	tam ima pisarne v bližini cerkve,	Pisarne v bližini cerkve	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I14	potem na terenu deluje tudi naše Društvo upokojencev.	Delovanje Društva na terenu	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I15	Mi kot občina, socialno najbolj ogroženim starejšim družinam oz. tudi posameznikom nudimo enkratno denarno pomoč v mesecu decembru.	Dodeljevanje enkratne socialne pomoči starejšim družinam oz. posameznikom v mesecu decembru	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T1 I16	Društvo pri nas je zelo aktivno.	Aktivnost društva upokojencev	Skrb za dobrobit starih ljudi	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I17	V okviru društva ljudi obiskujejo tudi na domovih,	Obiskovanje ljudi na domovih	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I18	organizirajo piknik,	Organiziranje piknika	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I19	kakšna izobraževanja,	Organiziranje izobraževanj	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I20	izlete.	Organiziranje izletov	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad

SA T1 I21	Tudi v mesecu decembru hodijo vse te ljudi, ki so v domovih obiskat.	Obiskovanje ljudi v domovih v mesecu decembru	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I22	Navadno gremo občane, ki so v Domu Kuzma in Rakičan skupaj obiskat s člani društva.	Skupno obiskovanje ljudi v Domovih Kuzma in Rakičan	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SA T1 I23	Za starostnike se mi zdi vredno izpostaviti Društvo kmečkih žena in deklet v Kruplivniku,	Društvo kmečkih žena in deklet v Kruplivniku	Spodbujanje aktivne starosti	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I24	ki deluje malo drugače oz.	Drugačno delovanje	Spodbujanje aktivne starosti	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I25	se ženske bolj povezujejo,	Povezovanje žensk	Spodbujanje aktivne starosti	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I26	imajo razstave ročnih del,	Razstave ročnih del	Dejavnost društva	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I27	kaj spečejo,	Peka	Dejavnost društva	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I28	pomagajo pri ostalih prireditvah, ki jih imajo športna in gasilska društva.	Pomoč pri prireditvah v okviru športnih in gasilskih društev	Dejavnost društva	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I29	V društvo je vključenih veliko starejših,	Starejša populacija žensk	Članice društva glede na starost	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I30	sicer so aktivne tudi mlajše osebe,	Manjša prisotnost mlajših oseb	Članice društva glede na starost	Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik
SA T1 I31	ampak več ali manj je pa starejših.	Prevlada starejše populacije žensk	Članice društva glede na starost	Društvo kmečkih žena in deklet

				Kruplivnik
SB T1 I1	V občini je aktivna patronaža,	Aktivnost patronaže	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I2	ki opravlja zdravstveno oskrbo,	Opravljanje zdravstvene oskrbe	Pristojnost patronažne službe	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I3	potem naša organizacija – Rdeči križ,	Aktivnost Rdečega križa	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I4	ki ljudem največkrat zagotavlja materialno pomoč	Zagotavljanje materialne pomoči	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I5	sicer se zdi pomembno omeniti tudi možnost pogovora,	Bistvena možnost pogovora	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I6	saj zadnje čase na terenu opažam velik problem osamljenosti starih ljudi.	Problem osamljenosti starih ljudi na terenu	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I7	Naši obiski na domu ljudi se mi zdijo kot priložnost za druženje	Obiski na terenu kot priložnost za druženje	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I8	in tudi kot možnost za lajšanje osamljenosti.	Obiski kot možnost za lajšanje problema osamljenosti	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I9	Ljudem največ pomeni, če se nekdo spomni na njih.	Spomin na starega človeka	Pomembne potrebe starih ljudi	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I10	Sicer so materialnih stvari tudi veseli,	Veselje ob prejemu materialnih stvari	Pomembne potrebe starih ljudi	Ustanove, društva, službe, organizacije

				za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I11	vendar se mi zdi, da je topla beseda vseeno na prvem mestu.	Topla beseda v ospredju	Pomembne potrebe starih ljudi	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I12	Pri tem moram omeniti še občino,	Občina	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I13	ki ljudem pomaga predvsem finančno,	Finančna pomoč	Pristojnost občine	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I14	potem Karitas,	Karitas	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I15	šolo	Šola	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I16	in pomoč na domu.	Pomoč na domu	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SB T1 I17	Karitas zagotavlja materialno,	Materialna pomoč	Pristojnost Karitasa	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I18	finančno pomoč,	Finančna pomoč	Pristojnost Karitasa	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I19	s tem da smo mi bolj na državni ravni za razliko od Karitasa,	Državna raven	Raven delovanja Rdečega križa	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I20	ki ima krščansko ozadje.	Krščansko ozadje	Raven delovanja Karitasa	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I21	Pogrešam več sodelovanja med	Pomanjkanje sodelovanja med	Neusklajenost med organizacijama	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega

	nami in Karitasom.	Karitasom in Rdečim križem		križa in šole
SB T1 I22	Dostikrat se pri razdeljevanju paketov zgodi, da en posameznik dobi dva paketa v zelo kratkem časovnem razmaku,	Dva paketa v kratkem časovnem obdobju	Nepravično razdeljevanje paketov	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I23	recimo v obdobju dveh tednov,	Obdobje dveh tednov	Nepravično razdeljevanje paketov	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I24	medtem ko drug posameznik ne dobi nobenega.	Posameznik brez paketa	Nepravično razdeljevanje paketov	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I25	To se mi zdi zares nepravično.	Nepravično ravnanje	Nepravično razdeljevanje paketov	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I26	Menim, da bi zaradi tega morali biti bolj povezani,	Potreba po večji povezanost med organizacijama	Odnos med Rdečim križem in Karitasom	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I27	saj se mi trenutno zdi, da smo en drugemu bolj konkurenca.	Konkurenca med organizacijama	Odnos med Rdečim križem in Karitasom	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega Križa in šole
SB T1 I28	Sicer sem na to pomanjkljivost jaz že opozarjala,	Opozarjanje na pomanjkljivost	Odnos med Rdečim križem in Karitasom	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I29	vendar zadeva nekako ne gre na bolje.	Nespremenjen odnos	Odnos med Rdečim križem in Karitasom	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I30	Žal mi je za to.	Obžalovanje zaradi nespremenjenega odnosa	Odnos med Rdečim križem in Karitasom	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I31	Omenila sem tudi šolo. Kolikor vem, so otroci pred novoletnimi prazniki v okviru Simbioze na šoli pekli piškote	Peka piškotov na šoli v okviru Simbioze	Pomoč starim ljudem v okviru šole	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole

SB T1 I32	in izdelovali voščilnice.	Izdelovanje voščilnic na šoli v okviru Simbioze	Pomoč starim ljudem v okviru šole	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I33	Nato so iz tega naredili »paketke«	Izdelovanje »paketkov« v okviru Simbioze	Pomoč starim ljudem v okviru šole	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SB T1 I34	in jih razdelili med stare ljudi v občini.	Razdeljevanje »paketkov« med stare ljudi v občini	Pomoč starim ljudem v okviru šole	Pomoč s strani Karitasa, Rdečega križa in šole
SC T1 I1	Naši začetki segajo več kot deset let nazaj,	Začetki več kot deset let nazaj	Okviren čas ustanovitve društva	Društvo Mozaik
SC T1 I2	v bistvu smo neprofitno,	Neprofitnost	Raven delovanja društva	Društvo Mozaik
SC T1 I3	humanitarno društvo,	Humanitarnost	Raven delovanja društva	Društvo Mozaik
SC T1 I4	ki izvaja različne socialnovarstvene programe	Izvajanje različnih socialnovarstvenih programov	Aktivnost društva	Društvo Mozaik
SC T1 I5	in tudi druge programe,	Izvajanje drugih programov	Aktivnost društva	Društvo Mozaik
SC T1 I6	ki so financirani iz Ministrstva za delo , družino in socialne zadeve.	Financiranje s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve	Financiranje društva	Društvo Mozaik
SC T1 I7	Nekateri programi so financirani tudi iz evropskega socialnega sklada.	Financiranje s strani evropskega socialnega sklada	Financiranje društva	Društvo Mozaik
SC T1 I8	Naš prvi program je bil Zavetišče za brezdomne osebe,	Prvi program Zavetišče za brezdomne osebe	Dejavnost društva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I9	ki je bil na začetku razvojni program.	Na začetku razvojni program	Oblika programa v preteklosti	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I10	Vsako leto smo se prijavljali vedno znova za razpis,	Vsakoletno prijavljanje na razpis	Oblika programa v preteklosti	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva

				Mozaik
SC T1 I11	danes je to že javni socialnovarstveni program,	Javni socialnovarstveni program	Oblika programa danes	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I12	kar pomeni, da traja več let skupaj.	Večletno trajanje	Čas trajanja programa	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I13	Sedež tega zavetišča za brezdomne osebe je v Murski Soboti,	Sedež zavetišča v Murski Soboti	Lokacija Zavetišča za brezdomne osebe	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I14	ima pa tudi eno dislocirano enoto,	Ena dislocirana enota	Možnost namestitve	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I15	bivalno enoto,	Bivalna enota	Možnost namestitve	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I16	ki pa je v Lemerju.	Lemerje	Možnost namestitve	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I17	Človeka se v okviru tega programa ves čas spremlja preko individualnega načrta,	Spremljanje preko individualnega načrta v okviru programa	Potek dela v okviru programa	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I18	ki se naredi skupaj z uporabnikom,	Sodelovanje z uporabnikom	Soustvarjanje	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I19	in če se ga oceni zmožnega poskrbeti do neke mere zase,	Ocenitev uporabnikovih zmožnosti v povezavi s skrbjo zase	Spoznavanje uporabnika skozi individualni načrt	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I20	za svoj bivalni	Ocenitev	Spoznavanje uporabnika	Zavetišče za

	prostor	uporabnikovih zmožnosti v povezavi s skrbjo za svoj bivalni prostor	skozi individualni načrt	brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I21	oz. če doseže neko stopnjo stabilnosti,	Doseganje stabilnosti	Spoznavanje uporabnika skozi individualni načrt	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I22	se ima potem tudi možnost nastaniti v bivalni enoti v Lemerju.	Bivalna enota v Lemerju	Možnost namestitve	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I23	Ti uporabniki pa potem rabijo samo občasno pomoč	Občasna pomoč	Spremljanje uporabnikov	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I24	in podporo.	Podpora	Spremljanje uporabnikov	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I25	Drugače so to uporabniki iz samega dna družbe.	Uporabniki iz družbenega dna	Kategorija uporabnikov	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I26	Mislim, da ni hujšega, kot ostati brez strehe nad glavo,	Pomanjkanje strehe nad glavo	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I27	tak da gre za hude stiske ljudi,	Hude stiske ljudi	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I28	ki jih spremljajo poleg tega še finančne stiske,	Finančne stiske	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I29	porušena socialna mreža,	Porušena socialna mreža	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik

SC T1 I30	velike težave z zdravstvenim stanjem	Težave z zdravstvenim stanjem	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I31	od alkoholizma,	Alkoholizem	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I32	narkomanije	Narkomanija	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I33	do psihičnih bolezni.	Psihične bolezni	Kompleksnost problema brezdomstva	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I34	V povprečju srednja generacija,	Srednja generacija	Starost ob vključitvi v program	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I35	so tudi mlajši,	Mlajša generacija	Starost ob vključitvi v program	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I36	so pa tudi starejši,	Tudi starejša generacija	Starost ob vključitvi v program	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I37	pri katerih se pojavi spet ta težava, da še niso dosegli tiste starosti, da bi se jih lahko namestilo v dom za ostarele,	Težava glede dosega starosti za namestitev v dom za stare	Bivanjska problematika pri starejših ljudeh	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I38	potem imamo težave, ker uporabniki v zavetišču rabijo tudi zdravstveno pomoč,	Potreba po zdravstveni pomoči v zavetišču	Zdravstvena problematika	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I39	in podporo,	Potreba po podpori v	Zdravstvena	Zavetišče za

		zavetišču	problematika	brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I40	ki ju v okviru zavetišča ne moremo nuditi,	Nezmožnost zagotavljanja zdravstvene pomoči in podpore v okviru zavetišča	Zdravstvena problematika	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I41	lahko pa jo nudi dom za ostarele,	Zmožnost zagotavljanja zdravstvene pomoči in podpore v okviru doma za stare	Zdravstvena problematika	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I42	tja pa uporabnik ne more, ker še ni toliko star.	Omejitve pri sprejemu v dom za stare zaradi starosti	Zdravstvena problematika	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I43	Tu je polno enih težav,	Kompleksnost težav v povezavi z bivanjsko in zdravstveno problematiko	Zdravstvena problematika	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I44	na katere opozarjamo na vseh teh sestankih,	Sestanki	Načini opozarjanja na težave	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I45	kongresih,	Kongresi	Načini opozarjanja na težave	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I46	okroglih mizah,	Okrogle mize	Načini opozarjanja na težave	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I47	sekcijah.	Sekcije	Načini opozarjanja na težave	Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik
SC T1 I48	Ampak to so ti zakonski okviri, ki	Zadovoljevanje zakonskih okvirov	Omejitve zaradi zakonodaje	Zavetišče za brezdomne osebe v

	jih moraš zadovoljevati.			okviru društva Mozaik
SC T1 I49	No poleg Zavetišča za brezdomne osebe izvajamo Pomoč na vratih – terensko delo s potencialnimi brezdomnimi osebami.	Izvajanje programa Pomoč na vratih	Aktivnost društva	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I50	Ta program vodi strokovna delavka z opravljenim strokovnim izpitom s področja socialnega varstva.	Vodenje programa s strani strokovno usposobljene delavke	Profesionalna naravnanost	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I51	Njena ciljna skupina ljudi so potencialno brezdomne osebe,	Potencialno brezdomne osebe	Kategorija uporabnikov	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I52	ki so se znašle v različnih stiskah,	Soočanje s stiskami	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I53	bodisi finančnih,	Finančne stiske	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I54	v velikih dolgovih,	Veliki dolgovi	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I55	bodisi so to porušeni medosebni odnosi znotraj družine,	Porušeni medosebni odosi znotraj družine	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I56	težave z alkoholizmom,	Alkoholizem	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I57	in druge zasvojenosti.	Druge zasvojenosti	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I58	Recimo en tak primer: »Izgubiš službo,	Izguba službe	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I59	razvijejo se duševne	Razvoj duševnih	Okoliščine za vključitev	Program Pomoč na

	težave,	težav	v program	vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I60	potem ne moreš več plačevati stroškov bivanja	Nezmožnost plačevanja stroškov bivanja	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I61	in postaneš dejansko potencialno brezdomen	Tveganje za potencialno brezdomstvo	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I62	oz. potem brezdomen.	Dejanska brezdomnost	Okoliščine za vključitev v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I63	Potem nameščamo te ljudi v zavetišče,	Namestitev ljudi v zavetišče	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I64	seveda pa gre za preventivni program,	Preventivni program	Oblika programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I65	kar pomeni, da preprečujemo brezdomstvo na ta način,	Preprečevanje brezdomstva	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I66	da pomagamo ljudem pri odplačevanju teh dolgov,	Pomoč pri odplačevanju dolgov	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I67	pomagamo pri urejanju pravic,	Pomoč pri urejanju pravic	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I68	iščemo različne možnosti pomoči,	Iskanje različnih možnosti pomoči	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I69	bodisi materialno pomoč v obleki,	Materialna pomoč v obleki	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I70	v hrani,	Zagotavljanje hrane	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I71	jim svetujemo,	Svetovanje	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik

SC T1 I72	jih informiramo,	Informiranje	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I73	jim nudimo zagovorništvo,	Zagovorništvo	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I74	gremo skupaj z njimi pa »zrihtamo« kakšne stvari,	Sodelovanje z uporabniki pri ureditvi drugih stvari	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I75	skratka okrepimo to eno povezovanje teh vseh različnih deležnikov,	Okrepitev povezovanja vseh deležnikov	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I76	različnih institucij,	Okrepitev povezovanja različnih institucij	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I77	služb, s katerimi se ta oseba srečuje,	Okrepitev povezovanja različnih služb	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I78	recimo Zavod za zaposlovanje,	Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I79	zdravstvena služba,	Sodelovanje zdravstvene službe	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I80	center za socialno delo.	Sodelovanje centra za socialno delo	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I81	Pri tem je ena velika težava predvsem za ljudi, ki nimajo nobene lastne nepremičnine	Težava za ljudi brez lastne nepremičnine	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I82	ali nekega nepremičnega imetja,	Težava za ljudi brez nepremičnega imetja	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I83	nimajo službe,	Težava za ljudi brez službe	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik

SC T1 I84	so prejemniki denarne socialne pomoči	Težava za prejemnike denarne socialne pomoči	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I85	in so samske osebe.	Težava za samske osebe	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I86	Ti ljudje praktično po teh pravilih, ki veljajo, recimo »Pravilnik o dodeljevanju socialnih stanovanj«,	Uveljavitev pravil s strani pravilnika o dodeljevanju socialnih stanovanj	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I87	po katerem se ravna stanovanjski sklad,	Upoštevanje pravilnika s strani stanovanjskega sklada	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I88	ne morejo priti do stanovanja, ker so pogoji tako nastavljeni, teh pogojev pa te osebe ne dosegajo.	Nemogoč dostop do stanovanja zaradi nedoseganja pogojev s strani zakonodaje	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I89	Tako da naša pomoč	Zagotavljanje pomoči	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I90	in podpora	Zagotavljanje podpore	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I91	tem ljudem praktično ogromno, ogromno pomeni.	Velik pomen podpore in pomoči za ljudi v okviru programa	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I92	Moram pa omeniti, da pri tem vidimo tudi stiske	Občutljivost na stiske drugih	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I93	in težave drugih,	Občutljivost na težave drugih	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I94	tu so starejši,	Občutljivost na	Namen programa	Program Pomoč na

		stiske in težave starih ljudi		vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I95	tu so otroci	Občutljivost za stiske in težave otrok	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I96	in potem pomagamo tudi njim,	Pomoč starim ljudem in otrokom	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I97	tako da gre za res celostno obravnavo posameznika	Celostna obravnava posameznika v okviru programa	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I98	in cele družine.	Celostna obravnava celotne družine v okviru programa	Namen programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I99	Povezujemo se tudi s šolami,	Povezovanje s šolami	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I100	vzgojno-izobraževalnimi zavodi.	Povezovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I101	Tu so potem tudi starejši, veliko starejših je vključenih v program terenskega dela.	Velika vključenost starejših v program	Kategorija uporabnikov	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I102	Na Goričkem so stiske starejših ljudi zelo velike,	Velika prisotnost stisk starih ljudi na Goričkem	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I103	mladi se zelo izseljujejo iz podeželja, gredo v mestna središča,	Izseljevanje mladih s podeželja v mestna središča	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I104	starejši ostajajo sami, osamljeni	Osamljenost starih ljudi na podeželju	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I105	zaradi bolezni ne zmorejo prihajati v mestna središča,	Nezmožnost prihajanja v mestna središča	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik

SC T1 I106	kjer si je treba urejati določene stvari,	Nezmožnost urejanja določenih stvari	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I107	nimajo socialne mreže	Pomanjkanje socialne mreže	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I108	ali je ta šibka.	Šibkost socialne mreže	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I109	Četudi mladi živijo doma, so zaposleni	Zaposlenost mladih	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I110	ali imajo svoje težave	Lastne težave mladih	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I111	ali pa živijo daleč vstran,	Življenje mladih »na svojem«	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I112	žal tudi vidijo finančni vidik,	Pozornost mladih na finančni vidik	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I113	recimo prej, ko sta bila varstveni dodatek in socialna pomoč vračljiva.	Vračljivost varstvenega dodatka in socialne pomoči v preteklosti	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I114	Se pravi, če so stari starši prejemali varstveni dodatek in denarno socialno pomoč,	Prejemanje varstvenega dodatka in socialne pomoči starih ljudi v preteklosti	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I115	ste se ti zadevi prenesli na mlajšo generacijo	Prenos bremena varstvenega dodatka in socialne pomoči na mlade v preteklosti	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I116	in se recimo stari niso odločali,	Neodločanje starih ljudi za varstveni dodatek in socialno pomoč v preteklosti	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I117	so jim mladi	Preprečevanje	Socialna problematika	Program Pomoč na

	preprečevali, da bi bili prejemniki varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči,	mladih za prejemanje varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči starim ljudem v preteklosti	starih ljudi na Goričkem	vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I118	zato ker bi potem to breme prešlo na njih	Prenos varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči na mlade	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I119	(čeprav so starejši ljudje zelo težko živeli na podeželju,	Težko življenje starih ljudi na podeželju	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I120	z »mizernimi penzijami«)	Življenje starih ljudi na podeželju s siromašnimi pokojninami	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I121	ali pa bi se vrednosti nepremičnine polastila država.	Polastitev vrednosti nepremičnine starega človeka v rokah države v primeru nevračljivosti	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I122	Zdaj recimo več nista vračljiva	Sedanja nevračljivost varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči	Preoblikovanje zakonodaje	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I123	in so se zgodile spremembe,	Pojav sprememb v povezavi z varstvenim dodatkom in denarno socialno pomočjo	Preoblikovanje zakonodaje	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik
SC T1 I124	tako da smo dejansko mi zdaj preko terenskega dela ljudem pomagali pri urejanju teh stvari.	Pomoč pri urejanju sprememb v povezavi z varstvenim dodatkom in denarno socialno	Dejavnost v okviru programa	Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik

		pomočjo		
SC T1 I125	Potem je naš program tudi preventivni program Za boljši jutri z demenco,	Preventivni program	Oblika programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I126	program pomoči starejšim ljudem	Program za pomoč starim ljudem z demenco	Kategorija uporabnikov	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I127	in svojcem ljudi z demenco.	Program za pomoč svojcem ljudi z demenco	Kategorija uporabnikov	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I128	V okviru tega programa se izvajajo delavnice preventivne narave,	Izvajanje preventivnih delavnic v okviru programa	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I129	od kulinaričnih delavnic	Izvajanje kulinaričnih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I130	do glasbenih delavnic,	Izvajanje glasbenih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I131	saj vemo, da ima glasba zelo terapevtski učinek na vse ljudi.	Terapevtski učinek glasbe na ljudi	Vpliv glasbe na ljudi	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I132	Izvajamo tudi delavnice za izboljšanje telesnega,	Izvajanje delavnic za izboljšanje telesnega zdravja	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I133	duševnega zdravja,	Izvajanje delavnic za izboljšanje duševnega zdravja	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I134	to so različna predavanja, ki jih	Izvedba predavanj s strani	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v

	izvajajo strokovnjaki, zdravniki, patronažna sestra,	strokovnjakov: zdravniki, patronažne sestre		okviru društva Mozaik
SC T1 I135	gre tudi za delavnice ohranjanja ročnih spretnosti,	Izvajanje delavnic za ohranjanje ročnih spretnosti	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I136	delavnice vzdrževanja socialne mreže, razširjanje socialne mreže,	Izvajanje delavnic za vzdrževanje in razširjanje socialne mreže	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I137	delavnice psihosocialne podpore.	Izvajanje delavnic psihosocialne podpore	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I138	Pomembne so tudi skupine za samopomoč,	Pomembnost skupin za samopomoč	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I139	preko katerih svojci bolje razumejo vedenjske vzorce starejših, pri katerih se kažejo znaki demence.	Razumevanje vedenjskih vzorcev starih ljudi z demenco s strani svojcev	Namen skupine za samopomoč	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I140	Preko teh skupin dobijo neko moč preko izmenjav izkušenj,	Pridobitev moči preko izmenjave izkušenj vseh članov skupine	Namen skupine za samopomoč	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I141	zgodb vseh članov skupine.	Pridobitev moči preko posameznikovih zgodb	Namen skupine za samopomoč	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I142	Skratka, delavnica aktivnosti, ki opolnomočujejo svojce.	Izvajanje aktivnosti za opolnomočenje svojcev	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I143	Za stare ljudi, ki kažejo znake	Izvajanje delavnic za izboljšanje	Dejavnost v okviru programa	Program Za boljši jutri z demenco v

	demence, so pa še posebej pomembne delavnice, ki izboljšujejo njihovo kvaliteto življenja v tem smislu,	kvalitete življenja oseb z demenco		okviru društva Mozaik
SC T1 I144	da držijo nek nivo zdravja, tako telesnega kot duševnega,	Ohranjanje nivoja telesnega in duševnega zdravja oseb z demenco	Namen programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I145	da čim dlje živijo v domačem okolju,	Zagotovitev čim daljšega življenja oseb z demenco v domačem okolju	Namen programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I146	v okolju, ki je njim znano,	Zagotovitev čim daljšega življenja oseb z demenco v poznanem okolju	Namen programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I147	tam kjer se dobro počutijo,	Zagotovitev čim daljšega življenja oseb z demenco v za njih varnem okolju	Namen programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I148	tam kjer so čustveno navezani na stvari, ki so jih gradili celo življenje.	Ohranjanje čustvene navezanosti oseb z demenco na domače okolje	Namen programa	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I149	To je huda stiska pri marsikateremu, ko se moraš preseliti iz domačega okolja v institucijo,	Obstoj hude stiske v primeru preselitve iz domačega okolja v institucijo	Bivanje v instituciji	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I150	kjer si na žalost tudi podrejen pravilom,	Podrejenost pravilom	Bivanje v instituciji	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I151	npr. imaš točno določen zajtrk,	Zagotovitev zajtrka ob točno določeni uri	Bivanje v instituciji	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I152	ob točno določeni	Izvajanje aktivnosti	Bivanje v instituciji	Program Za boljši

	uri imaš aktivnosti,	ob točno določeni uri		jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I153	če pa ostaneš v domačem okolju in imaš podporo vseh služb, ki jih mi izvajamo,	Podpora služb v okviru društva	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I154	pa še mogoče kakšnih drugih služb,	Podpora drugih služb	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I155	kot recimo pomoč na domu,	Podpora službe »pomoč na domu«	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I156	preko katerih starejšim ljudem prinašajo hrano,	Prinašanje hrane ljudem v okviru pomoči na domu	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I157	urejajo bivalni prostor itd.,	Urejanje bivalnega prostora ljudem v okviru pomoči na domu	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I158	je dosti lažje.	Lažja situacija za stare ljudi v primeru bivanja doma, in v primeru podpore različnih služb	Življenje doma	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I159	V ta program Za boljši jutri z demenco je vključena predvsem srednja generacija	Vključenost srednje generacije v program	Kategorija uporabnikov	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I160	in starejša populacija ljudi.	Vključenost starejše populacije ljudi v program	Kategorija uporabnikov	Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik
SC T1 I161	Potem imamo še program	Izvajanje različnih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega

	večgeneracijskega centra, kjer se izvajajo različne delavnice medgeneracijskega povezovanja.	medgeneracijskega povezovanja		centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I162	Ta progam je namenjen vsem trem starostnim generacijam,	Namenjenost programa vsem trem generacijam	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I163	najmlajši,	Namenjenost programa najmlajši generaciji	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I164	srednji	Namenjenost programa srednji generaciji	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I165	in starejši.	Namenjenost programa starejši generaciji	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I166	Cilj tega programa je, da bi se ljudje bolj povezovali med seboj,	Zavzemanje za večje povezovanje med generacijami	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I167	da bi bili socialno aktivni,	Zavzemanje za večjo socialno aktivnost ljudi	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I168	kajti če se družimo,	Spodbujanje druženja	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I169	če smo aktivni,	Spodbujanje aktivnosti	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I170	je to najboljše zdravilo za telesno	Druženje in aktivnost kot	Namen programa	Program Večgeneracijskega

	in duševno zdravje.	»zdravilo« za ohranjanje telesnega in duševnega zdravja		centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I171	Tako da mi v okviru tega programa organiziramo različne delavnice:	Organiziranje različnih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I172	delavnice za najmlajše,	Organiziranje delavnic za najmlajše	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I173	kreativne delavnice	Organiziranje kreativnih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I174	in delavnice z živalmi.	Organiziranje delavnic z živalmi	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I175	Aktivnosti večgeneracijskega centra se odvijajo v Šalovcih, na eko socialni kmetiji Korenika.	Izvajanje aktivnosti večgeneracijskega centra v Šalovcih na eko socialni kmetiji Korenika	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I176	Mi uporabljamo njihove prostore,	Uporaba prostorov v okviru eko socialne kmetije Korenika	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I177	tam imamo zelo dobre pogoje, ker imamo zeliščni vrt,	Ustreznost pogojev za izvajanje aktivnosti zaradi ureditve zeliščnega vrta	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I178	kamor se lahko vključujejo praktično vse generacije.	Vključevanje vseh generacij	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I179	Tam se lahko	Izvajanje vrtnarskih	Dejavnost v okviru	Program

	izvajajo različne delavnice (vrtnarske,	delavnic	programa	Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I180	zeliščarske,	Izvajanje zeliščarskih delavnic	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I181	delavnice sproščanja v naravi,	Izvajanje delavnic sproščanja v naravi	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I182	delavnice z živalmi,	Izvajanje delavnic z živalmi	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I183	družabne delavnice, kot so pohodi,	Organiziranje pohodov	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I184	pikniki,	Organiziranje piknikov	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I185	družabne igre).	Organiziranje družabnih iger	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I186	Potem razna strokovna,	Organiziranje strokovnih predavanj	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I187	potopisna predavanja.	Organiziranje potopisnih predavanj	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I188	V okviru večgeneracijskega centra je ustanovljen tudi pevski zbor,	Delovanje pevskega zbora	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I189	ki trenutno šteje 11	Aktivnost enajstih	Pevski zbor v okviru	Program

	članic, ki so zelo aktivne.	članic	programa	Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I190	S tem zborom nastopamo tako lokalno kot tudi širše.	Nastopanje tako na lokalni kot tudi na širši ravni	Pevski zbor v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I191	Skupina je med seboj zelo povezana,	Velika medsebojna povezanost posameznikov	Pevski zbor v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I192	jim veliko pomeni,	Velik pomen za posameznike	Pevski zbor v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I193	med seboj si pomagajo,	Medsebojna pomoč	Pevski zbor v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I194	se družijo znotraj programa	Spodbujanje druženja v okviru programa	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I195	in tudi izven.	Spodbujanje druženja posameznikov tudi izven programa	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I196	Posamezniki so v okviru tega osebnostno zelo zrasli,	Osebnostna rast posameznikov	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I197	se opolnomočili.	Opolnomočenje posameznikov	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I198	Na začetku jih je bilo zelo strah,	Začetni strah pred vključitvijo v program	Opažanje socialne delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I199	zdaj so pogumnejši,	Kasnejša pridobitev	Opažanje socialne	Program

		poguma	delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I200	sami sebi dokazujejo, da še vedno nekaj znajo,	Dokazovanje lastne vrednosti uporabnikov tekom sodelovanja v programu	Opažanje socialne delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I201	zmorejo,	Dokazovanje lastnih zmožnosti	Opažanje socialne delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I202	in hkrati prepoznavajo v teh programih dosti dobrega.	Pozitiven pogled na obstoječe programe s strani uporabnikov	Opažanje socialne delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I203	Prej so bili recimo dosti bolj osamljeni,	Večja osamljenost uporabnikov pred vključitvijo v program	Opažanje socialne delavke tekom sodelovanja z uporabniki	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I204	zdaj so si »stkali« socialno mrežo	Izgradnja socialne mreže	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I205	in jo okrepili.	Okrepitev socialne mreže	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I206	Skratka, ves čas spoznavajo nove ljudi,	Spoznavanje novih ljudi	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I207	se učijo novih vsebin itd.	Učenje novih vsebin	Namen programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I208	V večgeneracijski center prihaja več starejših kot mlajših.	Večja vključenost starejše populacije kot mlajše	Kategorija uporabnikov	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik

SC T1 I209	Program imamo zastavljen tako, da imamo v času počitnic organiziranih več aktivnosti za mlajše,	Organiziranje večih aktivnosti za mlajše v času počitnic	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I210	medtem ko imamo v času šole več aktivnosti, ki so namenjene starejšim.	Organiziranje večih aktivnosti za starejše v času šole	Dejavnost v okviru programa	Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik
SC T1 I211	V program socialne aktivacije so vključene brezposelne osebe s kompleksnejšo zdravstveno problematiko,	Vključenost brezposelnih oseb s kompleksnejšo zdravstveno problematiko	Kategorija uporabnikov	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I212	takšne osebe, ki so že dalj časa odrinjene na rob družbe,	Vključenost na dno družbe odrinjenih oseb	Kategorija uporabnikov	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I213	ki so že dalj časa prijavljene na Zavodu za zaposlovanje.	Vključenost na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih oseb	Kategorija uporabnikov	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I214	Gre za osebe, ki so precej nazadovale na vseh nivojih človekovega delovanja.	Vključenost oseb, ki so nazadovale na vseh področjih človekovega delovanja	Kategorija uporabnikov	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I215	Ta program je nastavljen na način, da se z vključenimi osebami dela tako na individualni ravni	Delovanje na individualni ravni posameznikov	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I216	kot tudi na skupinski ravni.	Delovanje na skupinski ravni posameznikov	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I217	Če delamo torej z	Delovanje na	Namen programa	Program socialne

	uporabnikom individualno, nekako dobimo boljši vpogled v samo problemsko situacijo človeka.	individualni ravni zagotavlja boljši vpogled v problemsko situacijo		aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I218	Z vsakim uporabnikom naredimo tudi inidividualni načrt,	Izdelava individualnega načrta	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I219	zastavimo cilje, ki jih želimo doseči,	Opredelitev želenih ciljev	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I220	seveda ti cilji morajo biti realni.	Upoštevanje realnosti ciljev	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I221	Dostikrat pa končni cilj »razdrobimo« na več vmesnih,	Razdrobljenost končnega cilja na več vmesnih	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I222	manjših ciljev,	Razdrobljenost končnega cilja na več manjših	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I223	katerim tekom dela skupaj z uporabnikom sledimo.	Sledenje ciljem tekom dela z uporabnikom	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I224	Ta program je trajal tri mesece in pol.	Tri in pol mesečno trajanje programa	Trajanje programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I225	Prvi mesec je bilo individualno delo z uporabnikom,	Osredotočenost na individualno delo z uporabnikom	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I226	preko katerega smo človeka celostno spoznali	Celostno spoznavanje človeka	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I227	in nastavili cilje.	Postavitev ciljev	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I228	Individualni načrt je praktično zemljevid	Zemljevid v socialnem varstvu	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru

	pri socialnem varstvu.			društva Mozaik
SC T1 I229	To je načrt, preko katerega življenjsko zgodbo uporabnika preslikamo na papir.	Preslikava življenjske zgodbe uporabnika na papir	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I230	Spoznamo človeka,	Spoznavanje človeka	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I231	njegovo trenutno situacijo.	Spoznavanje njegove trenutne situacije	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I232	To je dejansko smerokaz,	Smerokaz	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I233	ki nam kaže, kje trenutno smo	Opredelitev uporabnikove trenutne situacije	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I234	in kam želimo priti.	Opredelitev uporabnikovih ciljev	Individualni načrt	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I235	Preko individualnega dela se je potem prešlo na skupinsko obliko dela.	Skupinska oblika dela	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I236	To so bile različne delavnice opolnomočenja,	Delavnice opolnomočenja	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I237	od kuharskih delavnic,	Kuharske delavnice	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I238	delavnic telesne vadbe	Delavnice telesne vadbe	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I239	do delavnic za izboljšanje duševnega	Delavnice za izboljšanje duševnega zdravja	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I240	in telesnega zdravja.	Delavnice za izboljšanje telesnega	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru

		zdravja		društva Mozaik
SC T1 I241	Vključevali smo tudi druge službe, recimo zdravstveno službo,	Vključevanje drugih služb, npr. zdravstvena služba	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I242	ki je ljudem prišla izmerit pritisk.	Meritev krvnega pritiska v okviru zdravstvene službe	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I243	Bili so recimo primeri, kjer niti niso imeli urejenega dodatnega zavarovanja	Neurejenost dodatnega zavarovanja	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I244	ali že dolgo niso bili pri osebnemu zdravniku.	Neobiskovanje osebnega zdravnika	Najpomembnejša problematika ljudi, vključenih v program	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I245	Skratka en tak »scan« človeka tako na socialnem	Oblikovanje socialne slike posameznika	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I246	kot tudi na zdravstvenem področju.	Oblikovanje zdravstvene slike posameznika	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I247	Potem so bili tudi obiski podjetij,	Obiski s strani podjetij	Dejavnost v okviru programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I248	kjer so ljudje spoznavali delodajalce v okolju, ki nudijo delo tako osebam s statusom invalida, kakor tudi druge delodajalce.	Zagotovitev dela osebam s statusom invalida v okviru spoznavanja delodajalcev	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I249	Skratka ta program je namenjen temu, da se oseba skozi vse aktivnosti tega programa opolnomoči,	Opolnomočenje posameznikov skozi vse aktivnosti	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SC T1 I250	in da se skozi proces dela oz. tekom tega programa nekako	Približevanje posameznikov proti trgu dela	Namen programa	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik

	približuje trgu dela.			
SC T1 I251	Tudi v ta program so bili vključeni starejši ljudje.	Vključenost starejših ljudi	Kategorija uporabnikov	Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik
SD T1 I1	To sta Karitas	Karitas	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SD T1 I2	in Rdeči križ.	Rdeči križ	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SD T1 I3	Šola organizira le proslavo za starejše s programom,	Organiziranje proslave s strani šole	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SD T1 I4	mi v društvu upokojencev pa bolj skrbimo za razvedrilo ljudi, kolikor imamo možnosti.	Skrb za razvedrilo starih ljudi v okviru zmožnosti Društva upokojencev	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SD T1 I5	Težava je to, da smo v društvo vključeni ljudje od 60 do 85 let.	Vključenost ljudi med 60 in 85 let	Starost članov društva	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I6	Gre za zelo velik starostni razpon,	Velik starostni razpon	Starost članov društva	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I7	in tisti starejši, se pravi, ki so čez 80, so »svoje dali skoz«,	Zmanjšana aktivnost ljudi zaradi visoke starosti	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I8	ti mlajši so pa večinoma bili zaposleni v tujini	Vezanost mlajših starih ljudi na tujino	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I9	in so nanjo še vezani.	Obveznosti ljudi v tujini	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z

				delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I10	Tako da kakšne obveznosti v društvu nimajo volje sprejeti, ker so »malo tu, malo tam«.	Brezvoljnost v povezavi s sprejetjem obveznosti mlajše generacije v društvu zaradi nestalnega bivanja v domačem okolju	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I11	Tako da se težko organiziramo glede vključevanja v te razne aktivnosti.	Težavno dogovarjanje glede vključevanja v aktivnosti	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I12	Nekaj malo smo se udeleževali kegljanja,	Redko udeleževanje kegljanja	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I13	vendar je vse propadlo.	Opustitev kegljanja	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I14	Starejši več niso mogli,	Nezmožnost starejših	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I15	mlajši pa več enostavno niso bili zainteresirani za to.	Nezanimanje mlajših za aktivnosti	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I16	V preteklosti smo imeli tudi pevski zbor, ampak je tudi to propadlo, ker je ena ženska, ki je to »gor držala« umrla,	Opustitev delovanja pevskega zbora zaradi smrti ene izmed pristojnih članic	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T1 I17	druga je pa šla v dom.	Opustitev delovanja pevskega zbora zaradi odhoda v dom ene izmed pristojnih	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev

		članic		
SD T1 I18	Aktivnosti ni veliko, ker enostavno ni ljudi, ki bi to »držali gor«.	Malo aktivnosti zaradi pomanjkanja ljudi za izvajanje aktivnosti	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SE T1 I1	Jaz poznam Karitas	Karitas	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I2	in Rdeči križ.	Rdeči križ	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I3	Zdi se mi, da ti dve organizaciji nekako najbolj poskrbita za stare ljudi, preko zagotavljanja za življenje potrebnih dobrin, kot sta hrana	Zagotavljanje življenjsko potrebnih dobrin kot je hrana	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I4	in obleka.	Zagotavljanje življenjsko potrebnih dobrin kot je obleka	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I5	Mi se zavzemamo recimo tudi za človekovo dobro duševno zdravje preko obiskov	Zavzemanje za človekovo dobro duševno zdravje v okviru obiskov	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I6	in pogovorov.	Zavzemanje za človekovo dobro duševno zdravje v okviru pogovorov	Pristojnost Karitasa in Rdečega križa	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SE T1 I7	Vem tudi še za Društvo upokojencev, ki ga imamo v občini.	Seznanjenost z Društvom upokojencev v občini	Storitev za pomoč starim ljudem v občini	Ustanove, društva, službe, organizacije za zadovoljevanje potreb starih ljudi
SA T2 I1	Tisti starejši, ki nekako imajo svojce	Obstoj šibke socialne mreže starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad

SA T2 I2	pa tudi če ne živijo skupaj,	Ločeno bivanje starih ljudi in njihovih svojcev	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I3	jih hodijo obiskovat pač toliko koliko uspejo.	Obiskovanje starih ljudi s strani bližnjih po njihovih zmožnostih	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I4	Ljudje so sami,	Osamljenost starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I5	če lahko povem v narekovajih, jih »ubija samota«.	Stiska, povezana s samoto	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I6	Druga stvar je ta, da se stari ljudje težko odločijo za pomoč na domu	Težki sprejem odločitve za pomoč na domu	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I7	ali pa tudi samo nastanitev v domu,	Težki sprejem odločitve za odhod v dom	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I8	ker češ, da bodo potem tisti, ki bodo dedovali, mogli vračati ta sredstva.	Vračanje sredstev s strani svojcev v primeru dedovanja	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I9	Mi bi pričakovali glede na populacijo, da bi se ljudje, ki rabijo omenjeno pomoč malo bolj tega posluževali.	Pomanjkanje zanimanja starih ljudi za pomoč na domu ali nastanitev v domu	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I10	Naši starejši bi rabili več tega, da bi se jih hodilo obiskovat na dom.	Pomanjkanje obiskov na domovih starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I11	Mene skrbi to, da so predolgo sami.	Predolga samota starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SA T2 I12	Zdaj z društvom Mozaik iz Murske Sobote peljemo en	Vodenje projekta s strani občine Grad in društva Mozaik	Medsebojno sodelovanje društva Mozaik in občine Grad	Pomoč starim ljudem v okviru prostovoljstva

	tak projekt,			
SA T2 I13	ki je usmerjen k temu, da bi stare ljudi šli na dom obiskat,	Usmerjenost projekta k obiskom starih ljudi na njihovih domovih	Namen projekta	Pomoč starim ljudem v okviru prostovoljstva
SA T2 I14	vsekakor je prostovoljsto tisto, ki se mi zdi smiselno.	Smiselnost prostovoljstva pri pomoči starim ljudem	Pozitiven vpliv prostovoljstva na staro populacijo	Pomoč starim ljudem v okviru prostovoljstva
SB T2 I1	Predvsem preobremenjenost mladih, da bi lahko zagotavljali več pomoči starejšim.	Omejena pomoč mladih starejšim zaradi preobremenjenosti mlade generacije	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I2	S tem mislim predvsem preveč zapolnjen urnik,	Prenatrpan urnik	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I3	torej služba,	Službene obveznosti	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I4	skrb za otroke,	Družinske obveznosti	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I5	in pa tudi gospodinjske obveznosti.	Gospodinjske obveznosti	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I6	Veliko pomanjkljivost zaznam tudi na državni ravni,	Zaznava pomanjkljivosti na državni ravni	Izhodiščna problematika na državni ravni	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I7	saj se mi zdi, da je država prva, kjer bi bilo potrebno ukrepati	Prvotnost ukrepanja na državni ravni	Izhodiščna problematika na državni ravni	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I8	in narediti spremembe.	Prvotnost načrtovanja sprememb na državni ravni	Izhodiščna problematika na državni ravni	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SB T2 I9	Na občinski ravni se mi zdi to precej	Težje ukrepanje in načrtovanje	Izhodiščna problematika na državni ravni	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini

	težko, če za to ni financ.	sprememb na občinski ravni zaradi pomanjkanja financ		Grad
SC T2 I1	Slabost je v tem, da gre za razvojne programe, recimo program »Za boljši jutri z demenco«,	Prisotnost razvojnih programov	Oblika programov v okviru delovanja društva Mozaik	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I2	kar pomeni, da traja eno leto.	Enoletno trajanje razvojnega programa	Čas trajanja razvojnega programa	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I3	V tem enem letu moramo ogromno	Vloženih veliko delovnih naporov v enem letu	Zahtevnost razvojnih programov	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I4	in zelo dobro delati,	Nujna potreba po kvalitetnem delu v obdobju enega leta	Zahtevnost razvojnih programov	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I5	imeti je treba tudi rezultate.	Potreba po dobrih rezultatih	Zahtevnost razvojnih programov	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I6	Potem se to leto izteče in se ponovno moramo prijaviti,	Po enoletnem izteku potreba po ponovni prijavi	Zahtevnost razvojnih programov	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SC T2 I7	zato si vedno v neki negotovosti, saj čakaš na odgovor ministrstva ali boš ta program dobil ali ne.	Stalna prisotnost negotovosti glede tega ali bo program uspel ali ne	Zahtevnost razvojnih programov	Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik
SD T2 I1	Prvo to, da so nam ukinili banko.	Ukinitev banke v občini	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I2	Saj je bankomat sicer ostal, a to se mi nekako ne zdi praktično za starejše.	Nepraktična uporaba bankomata za stare ljudi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I3	Zdaj recimo moramo iti v Rogašovce.	Prva najbližja banka v Rogašovcih	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I4	Sami ne moremo iti,	Nezmožnost starih ljudi za samostojen	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini

		odhod na banko		Grad
SD T2 I5	ampak si nas večina mora urediti prevoz.	Potreba po ureditvi prevoza za odhod na banko	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I6	Pri nas pri Gradu je bil »iti zadnjega po penzijo« kot obred.	»Iti zadnjega po penzijo« kot obred za stare ljudi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I7	Ljudje smo se tam srečevali, šli na kavo	Prikrajšanost za medsebojno druženje v sklopu opravkov na banki	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I8	in si kljub skromni »penziji« 1-krat mesečno privoščili malico v bližnji gostilni.	Odhod starih ljudi na 1-krat mesečno malico v času obstoja banke	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I9	Zdaj smo »oropani« tudi tega.	Prikrajšanost za medsebojno druženje	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I10	Veliko ljudi je zaradi premestitve banke vezanih na avtobus,	Odvisnost starih ljudi od javnega prevoza zaradi premestitve banke	Problematika javnega prevoza za stare ljudi	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I11	ki pa stane,	Stroški z javnim pravozom	Problematika javnega prevoza za stare ljudi	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I12	pa še stopnice ima, kar je za starega človeka še posebej neugodno.	Nepraktičnost javnega prevoza zaradi ovir (npr. stopnice)	Problematika javnega prevoza za stare ljudi	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I13	Ti mladi tega ne opazijo, »skočijo gor, skočijo dol«.	Nezaznavanje problemov starih s strani mlajših (npr. težave pri odhodu na javni prevoz)	Problematika javnega prevoza za stare ljudi	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I14	Saj nekateri avtobusni šoferi pomagajo po tistih strmih stopnicah, vendar redko naletiš	Redkost pomoči avtobusnih šoferov starim ljudem pri vstopu/izstopu na/iz avtobus/a	Problematika javnega prevoza za stare ljudi	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad

	na take.			
SD T2 I15	Potem tudi pošto so premaknili iz samega centra v trgovino,	Premestitev pošte iz centra v trgovino	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I16	tako da je spet težje priti do nje.	Težji dostop do pošte za stare ljudi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I17	Ta banka se mi zdi ena velika pomanjkljivost,	Velika slabost ukinitve banke v občini za stare ljudi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I18	recimo mladi se vsede v avto in se pelje,	Lažji dostop mladih do pomembnih ustanov	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I19	za starega pa to predstavlja problem.	Težji dostop starih do pomembnih ustanov	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I20	Recimo pri Gradu nimaš kaj drugega za kupiti, razen prehrambene izdelke.	Nakup samo prehrambenih izdelkov pri Gradu	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I21	Rabiš recimo čevelj, moraš iti v Nuskovo ali v Mursko Soboto.	Potreba po prevozu za nakup obutve	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I22	Isti problem je za oblačila.	Potreba po prevozu za nakup oblačil	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I23	Pri nas ni nikjer nič glede tega.	Pomanjkanje trgovin s tekstilom in obutvijo v občini	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I24	Ti mladi pa pogosto nimajo časa,	Pomanjkanje časa mladih	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I25	ker imajo svoje stvari.	Lastno življenje madih	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I26	To je recimo precej opazno v domovih,	Pomanjkanje časa mladih za stare ljudi	Natrpan vsakdan mladih	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini

		v domovih		Grad
SD T2 I27	saj imajo nekateri zelo malo obiskov,	Pomanjkanje obiskov v domovih za stare	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I28	praktično razen nas,	Obiski v domovih za stare samo s strani članov Društva upokojencev	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I29	Rdečega križa	Obiski v domovih za stare samo s strani Rdečega križa	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I30	in Karitasa, nimajo nobenega.	Obiski v domovih za stare samo s strani Karitasa	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I31	Majico, ki so jo dobili lani, imajo še letos,	Prikrajšanost starih ljudi glede tekstilnih izdelkov v domovih	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I32	zato jim mi probamo kupiti stvari, ki so res uporabne, recimo kakšno spalno srajco, spodnje hlače.	Primanjkovanje uporabnih, vsakdanjih stvari ljudem v domovih	Problematika v domovih za stare	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I33	Ko smo imeli še trgovino Tuš, si lahko kupil vsaj spodnje hlače, zdaj pa ko je »Špar«, niti tega več ne moreš.	Nemogoč nakup spodnjega perila v zdajšnji trgovini v občini	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I34	Edino, kar imamo, je cerkev, pa še pri tem so bile lani neke komplikacije,	Težave z duhovnega področja v občini	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I35	ker so župnika želeli premestiti drugam.	Premestitev župnika na drugo lokacijo	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I36	Sem bi naj hodil le, ko bi imel maše.	Prihod župnika le v primeru maš	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I37	To banko bi	Zahteva po vrnitvi	Omejene možnosti	Skrbi/slabosti za

	absolutno morali vrniti na staro mesto,	banke v občino	starih ljudi v občini	stare ljudi v občini Grad
SD T2 I38	saj ljudje niso zgubili samo tega, ampak posledično tudi stike med sabo,	Zaradi ukinitve banke posledična izguba stikov med ljudmi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SD T2 I39	saj če se niso srečali prej, so se vsaj »zadnjega« na banki.	Obisk banke kot priložnost za ohranjanje medsebojnih stikov	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I1	Največji problem je osamljenost starih ljudi.	Problem osamljenosti starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I2	Ne bi rekla, da je za vse ljudi poskrbljeno,	Delna poskrbljenost za stare ljudi v občini	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I3	saj obstajajo tudi taki, ki praktično nimajo nikogar, razen občasnih obiskov.	Stari ljudje zgolj z občasnimi obiski	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I4	Sicer obstajajo v občini ta nekatera organizirana druženja, vendar je to vse premalo.	Premalo organiziranih druženj za stare ljudi v občini	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I5	Tudi obiskov v domačem okolju ljudi je na splošno premalo.	Pomanjkanje obiskov v domačem okolju starih ljudi	Socialna problematika starih ljudi na Goričkem	Skrbi/slabosti za stare ljudi v občini Grad
SE T2 I6	Eni se popolnoma zaprejo vase.	Zaprtost vase	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi
SE T2 I7	Praktično živijo v popolnoma svojem svetu.	Svojeglavo življenje starih ljudi	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi
SE T2 I8	Dnevne rutine jim zagotavljajo neko varnost	Zagotavljanje varnosti skozi dnevno rutino	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi

SE T2 I9	in obiskov niso posebej veseli.	Zadržanost do obiskov	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi
SE T2 I10	So pa tudi taki ljudje, ki so sicer veseli, če kdo pride, vendar ne za dolgo.	Veselje zgolj ob občasnih obiskih	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi
SE T2 I11	Radi imajo to neko razmerje med družbo in časom, ki ga porabijo zase.	Priljubljeno razmerje med družabništvom in časom zase pri starih ljudeh	Stari ljudje in osamljenost	Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi
SA T3 I1	Prednost vidim predvsem v teh prostovoljnih obiskih,	Koristnost prostovoljnih obiskov za stare ljudi	Družabništvo	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I2	ko človek zares ni cel dan sam.	Lajšanje samote v okviru obiskov	Družabništvo	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I3	Menim, da imajo ti obiski na človeka zelo blagodejen vpliv,	Blagodejen vpliv obiskov na starega človeka	Družabništvo	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I4	dajejo mu občutek pomembnosti	Dajanje občutka pomembnosti v okviru obiskov za popolnoma same ljudi	Družabništvo	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I5	in spoštovanja sploh za tiste, ki nimajo zares nikogar.	Dajanje občutka spoštovanja v okviru obiskov za popolnoma same ljudi	Družabništvo	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I6	Dobro se mi zdi tudi, da naši starejši ljudje tako dolgo vztrajajo z življenjem v domačem okolju, kljub temu, da bi	Vztrajanje ljudi z življenjem v domačem okolju kljub možnemu boljšemu življenju v domu (manjši občutek	Domače okolje kot pomembna vrednota starega človeka	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini

	bilo morda za njih v domovih bolje poskrbljeno.	osamljenosti)		
SA T3 I7	Pri tem se vidi ta navezanost na lasten dom.	Opazna navezanost na lasten dom starih ljudi	Domače okolje kot pomembna vrednota starega človeka	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I8	Ljudje se običajno odločijo za odhod v dom takrat, ko zares več ne vidijo drugega izhoda.	Odločitev za odhod v dom kot zadnja možnost	Domače okolje kot pomembna vrednota starega človeka	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I9	V kolikor pa še le čutijo moč, da lahko sami poskrbijo zase	Vztrajanje z življenjem doma zaradi lastne moči za skrb zase	Domače okolje kot pomembna vrednota starega človeka	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T3 I10	oz. imajo svojce, do takrat pa te odločitve ne sprejmejo.	Vztrajanje z življenjem doma zaradi pomoči svojcev	Domače okolje kot pomembna vrednota starega človeka	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SB T3 I1	Velika prednost se mi zdijo dnevni centri za starejše, ki pa jih na žalost v naši občini ni.	Koristnost dnevnega centra za starejše po mnenju sogovornice	Zamisel o ustanovitvi dnevnega centra za stare v občini Grad	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SB T3 I2	Če bi bil človek vsaj nekaj ur v centru, doma ne bi rabil več toliko pozornosti od domačih,	Nekaj urni obisk dnevnega centra kot razbremenitev svojcev	Zamisel o ustanovitvi dnevnega centra za stare v občini Grad	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SB T3 I3	vendar je to vse spet povezano s finančnimi sredstvi.	Povezanost ustanovitve dnevnega centra z dobrimi finančnimi sredstvi	Zamisel o ustanovitvi dnevnega centra za stare v občini Grad	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I1	Prednost našega dela je v tem, da mi vse te aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru programov približujemo ljudem.	Približevanje vsebin v starim ljudem znano okolje	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini

SC T3 I2	»Pripeljemo« jim te vsebine v okolje v katerem oni živijo,	Približevanje aktivnosti ljudem v okviru programov	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I3	kjer se varno počutijo,	Približevanje vsebin v starim ljudem varno okolje	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I4	tam kjer so doma.	Približevanje vsebin v starim ljudem domače okolje	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I5	Do teh vsebin potem tudi oni lažje dostopajo.	Omogočanje lažjega dostopa do vsebin zaradi njihovega izvajanja v domačem okolju ljudi	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I6	Takšnega programa, kot je recimo »Pomoč na vratih – terensko delo s potencialnimi brezdomnimi osebami in zagovorništvo« v Pomurju nikjer ne izvajajo, razen pri nas.	Izvajanje programa »Pomoč na vratih« v Pomurju le v okviru društva Mozaik	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I7	Programa kot je »Za boljši jutri z demenco«, ki nudi aktivnosti ljudem kontinuirano, na Goričkem tudi ni.	Izvajanje kontinuiranih aktivnosti	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I8	Zdaj recimo terensko delo se letos izvaja že četrto leto	Večletno izvajanje programa	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I9	in z naslednjim letom se bomo imeli možnost prijaviti kot program, ki bo trajal	Možnost prijave kot dalj časa trajajočega programa	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini

	dlje časa,			
SC T3 I10	kar potem zagotavlja tudi eno varnost tako zaposlenemu	Prijava dalj časa trajajočega programa kot zagotovitev varnosti zaposlenemu	Program Pomoč na vratih	Prednosti na Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I11	kot tudi samemu uporabniku,	Prijava dalj časa trajajočega programa kot zagotovitev varnosti uporabniku	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I12	ki to naše sodelovanje sprejme za svojega,	Sprejem sodelovanja za svojega s strani uporabnika	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I13	se na to navadi,	Navajenost na program s strani uporabnika	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I14	vidi prednosti v tem.	Zaznavanje prednosti s strani uporabnika v povezavi s programom	Program Pomoč na vratih	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I15	Stremimo namreč k temu, da bi se ta »občutja« pri uporabniku ohranila	Stremenje k ohranjanju pozitivnih občutkov uporabnika	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I16	in hkrati bogatila z dodajanjem novih vsebin,	Bogatenje uporabnikovih pozitivnih občutij z dodajanjem novih vsebin	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I17	s povezovanjem z vsemi deležniki,	Bogatenje uporabnikovih pozitivnih občutij s povezovanjem z vsemi deležniki	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I18	med njimi je tudi občina,	Spodbujanje sodelovanja med uporabniki in občinami	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini

SC T3 I19	kajti sama občina je tudi dolžna poskrbeti za svoje občane.	Spodbujanje občin za zagotavljanje dobrobiti občanov	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I20	Ti naši programi pomenijo ljudem ogromno,	Ogromen pomen za uporabnike	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I21	ker so nastavljeni tako, da smo dosegljivi na telefonu,	Dosegljivost strokovnega osebja na telefon	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I22	aktivnosti se dogajajo kontinuirano.	Kontinuirano izvajanje aktivnosti	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I23	Vsaj dve do tri delavnice na teden se odvijajo na eko socialni kmetiji Korenika v Šalovcih, tako da se ljudje imajo možnost vključevati.	Možnost vključevanja ljudi v dejavnosti v okviru eko socialne kmetije Korenika	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I24	Imamo tudi terensko delavko, ki prihaja na domove ljudi.	Prihod terenske delavke na domove ljudi	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I25	Se z njimi pogovori,	Pogovarjanje	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I26	se z njimi podruži,	Druženje	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I27	oni z njo podelijo določene zgodbe, stiske,	Podeljevanje zgodb in stisk uporabnikov s terensko delavko	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I28	ona pa skuša pomagati na vseh nivojih človekovega delovanja.	Pomoč terenske delavke ljudem na vseh nivojih njihovega delovanja	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I29	Ljudi tudi spodbuja k vključevanju v	Spodbujanje ljudi k vključevanju v	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za

	skupinske aktivnosti, ki jih mi izvajamo,	skupinske aktivnosti		stare ljudi v občini
SC T3 I30	ampak v to moramo vložiti ogromno truda,	Vlaganje v trud pri delu z ljudmi	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I31	dela,	Vztrajnost pri delu z ljudmi	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I32	komunikacije.	Poudarek na komunikaciji	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I33	Gre za strašno ranljive ljudi, pri katerih je v prvi vrsti treba doseči odnos zaupanja.	Vzpostavitev odnosa zaupanja z ljudmi	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I34	To ne pride čez noč, to zahteva svoj čas,	Vzpostavitev odnosa zaupanja kot dalj časa trajajoči proces	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I35	saj si človek svoj tempo narekuje sam, pri tem nič ne gre na silo,	Upoštevanje posameznikovega tempa	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I36	še posebej pa ne pri tako ranljivi populaciji, zato smo mi »tukaj in zdaj«.	Nenehna skrb za ranljivo populacijo s strani strokovnih delavcev	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I37	Tudi mogoče če nas danes ne rabijo,	Zagotovitev pomoči ljudem ne glede na časovne okoliščine	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I38	ljudem pustimo malo »dihati«,	Poudrek na nevsiljivem odnosu	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I39	jim damo čas za razmislek,	Dajanje ljudem časa za razmislek	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I40	damo jim zloženke, jim povemo, kakšne možnosti jim	Obveščanje ljudi o programih v okviru dajanja zloženk	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini

	ponujamo,			
SC T3 I41	in se potem tudi oni sami odzovejo.	Odziv ljudi na informacije o obstoječih pomočeh	Prisotnost »občutka za skrb zase«	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I42	Sami nas pokličejo,	Lastna skrb ljudi za pomoč v okviru telefonskih klicev	Prisotnost »občutka za skrb zase«	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I43	bodisi nas informirajo tudi zdravstvene ustanove, patronažne službe.	Občutljivost na socialne stiske ljudi s strani patronažne službe	Pomoč ranljivi populaciji ljudi s strani zdravstva	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I44	S temi ljudmi se sestre na terenu namreč srečujejo vsak dan,	Vsakodnevno srečevanje patronažne službe z ranljivo populacijo ljudi	Pomoč ranljivi populaciji ljudi s strani zdravstva	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I45	opazijo pa tudi določene socialne stiske	Skrb za pomoč ljudem s strani patronaže	Pomoč ranljivi populaciji s strani zdravstva	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I46	in nas o tem informirajo.	Informiranje zaposlenih pri društvu Mozaik o socialnih stiskah ljudi s strani patronažne službe	Pomoč ranljivi populaciji s strani zdravstva	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I47	Pravzaprav že one obvestijo ljudi o naših programih	Obveščanje ljudi o obstoječih programih društva Mozaik s strani patronaže	Pomoč ranljivi populaciji s strani zdravstva	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I48	in če se ljudje strinjajo,	Upoštevanje odločitve ljudi glede vključitve v določen program	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I49	če želijo takšno obliko pomoči,	Upoštevanje želja ljudi glede izvajanja posamezne oblike pomoči	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I50	se potem priključi	Pridružitev terenske	Koristnost programov	Prednosti na

	naša terenska delavka,	delavke v primeru posameznikove želje po določeni obliki pomoči	društva Mozaik za ljudi	področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I51	ki pride na dom	Prihod terenske delavke na dom posameznika v primeru njegove želje po določeni obliki pomoči	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I52	in predstavi program.	Predstavitev programa s strani terenske delavke v primeru želje posameznika po določeni obliki pomoči	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I53	Če oseba želi pomoč na »dolgi rok«, potem gremo postopoma.	Postopno delo z uporabnikom v primeru želje posameznika za pomoč na »dolgi rok«	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I54	Pomembno je zgraditi odnos zaupanja,	Poudarek na odnosu zaupanja	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I55	delati s človekom,	Spodbujanje posameznika za skupno izdelavo individualnega načrta	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SC T3 I56	ga pripeljati do točke, da je mogoče čas, da se naredi individualni načrt skupaj z njim.	Spodbujanje aktivnega sodelovanja s posameznikom	Koristnost programov društva Mozaik za ljudi	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I1	Nega na domu za bolnike.	Izvajanje pomoči na domu v občini	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I2	To se je zdaj »fajn«	Razširitev pomoči	Več priložnosti za	Prednosti na

	razširilo,	na domu na območju Goričkega	koriščenje storitve pomoči na domu	področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I3	saj si do tega prej težko prišel,	Težek dostop do pomoči na domu v preteklosti	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I4	ker je najprej hodila le ena oskrbovalka,	Obiskovanje le ene oskrbovalke v okviru pomoči na domu v preteklosti	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I5	potem dve,	Obiskovanje dveh oskrbovalk v okviru pomoči na domu v preteklosti	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I6	zdaj pa četudi je kakšen izpad, recimo bolniška, imajo organizirano tako, da se med seboj pokrijejo.	Organiziranje medsebojnega pokrivanja v primeru izpada delavca	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I7	To je dobro, ker v tem primeru nisi prepuščen samemu sebi.	Organizirano pokrivanje delavcev kot zagotovitev varnosti	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I8	Dostavljajo hrano, četudi nimaš nege.	Dostavljanje hrane v okviru storitve kljub odsotnosti nege	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I9	Dobro je to, da so to ljudje večinoma z medicinske šole,	Opravljanje nege na domu s strani posameznikov s končano medicinsko šolo	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I10	no nekaj jih je bilo tudi prek javnih del.	Opravljanje nege na domu s strani javnih delavcev	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I11	To so bile tiste, ki niso imele več v Muri zaposlitve,	Javni/e delavci/ke kot bivši/e zaposleni/e v podjetju Mura	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I12	ampak tem nekako več pogodbe ne	Največ zaposlovanja ljudi s končano	Izvajalec pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za

	podaljšajo, ker raje vzamejo mlade s končano medicinsko šolo.	medicinsko izobrazbo		stare ljudi v občini
SD T3 I13	Samo na splošno so v Pomurju precej razširili nego na domu,	Precejšnja razširitev nege na domu v Pomurju	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I14	ker je premalo prostora v domovih.	Pomanjkanje prostora za ljudi v domovih za stare v Pomurju	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I15	Tu okrog so vsi polni.	Okoliška zasedenost domov za stare ljudi	Več priložnosti za koriščenje storitve pomoči na domu	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SD T3 I16	Na programu imamo, da se vključujemo v pohode,	Vključevanje v pohode	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I17	ki jih drugi organizirajo, recimo vaška športna društva.	Organiziranje pohodov s strani vaških športnih društev	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I18	Prej, ko sem jaz še lahko, sem imela pri Gradu organizirano tudi eno pohodno skupino,	Obstoj pohodne skupine pri Gradu v preteklosti	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I19	vendar zdaj, ko imam tako dolgo že moža v postelji, ne morem biti več tako dolgo odsotna	Nezmožnost dolge odsotnosti sogovornice zaradi bolnega moža	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I20	in potem je ponavadi tako, »če ti ne greš, jaz tudi ne grem«.	Skupinsko dogovarjanje glede udeleževanja aktivnosti	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I21	S tem je naša »gračka« skupina razpadla.	Razpad pohodne skupine zaradi oziranja na druge	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva

				upokojencev
SD T3 I22	Vsako leto imamo tudi eno srečanje,	Organiziranje vsakoletnega srečanja	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I23	lansko leto je bilo v Banovcih,	Organiziranje lanskoletnega medobčinskega srečanja v Banovcih	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I24	pred tem v Moravskih Toplicah, to so ta mala medobčinska srečanja.	Organiziranje predlanskega medobčinskega srečanja v Moravskih Toplicah	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I25	Še prej smo pa imeli vseslovenska srečanja.	Organiziranje vseslovenskih srečanj v preteklosti	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I26	Pri tem je bila vključena množica upokojencev,	Sodelovanje množice upokojencev na vseslovenskih srečanjih	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I27	zelo radi smo se tega udeleževali,	Volja do udeleževanja na vseslovenskih srečanjih	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I28	ker smo šli tudi malo dlje.	Organiziranje daljših izletov v okviru vseslovenskih srečanj	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I29	Imel si istočasno izlet, ki ga je plačalo društvo,	Financiranje izleta s strani društva	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I30	tako da so lahko šli tudi tisti z manjšimi »penzijami«.	Možnost udeležbe izleta tudi tistih z nizkimi pokojninami	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I31	To je razpadlo,	Razpad udeleževanja vseslovenskih srečanj	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I32	tako da zdaj imamo	Zdajšnje	Dejavnost društva	Društvo

	samo ta manjša srečanja po pokrajinah.	organiziranje samo manjših, pokrajinskih srečanj		upokojencev Grad
SD T3 I33	Imamo tudi dva izleta, enega daljšega	Izvedba enega daljšega izleta	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I34	in enega krajšega.	Izvedba enega krajšega izleta	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I35	Meni je žal, da ne morem več iti,	Obžalovanje sogovornice zaradi nezmožnosti udeleževanja izletov	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I36	vendar nič ne morem pri tem.	Sprijaznjenje sogovornice z obstoječo situacijo	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I37	Pred desetimi leti sem pa bila še zelo aktivna.	Nezmožnost večje, pretekle aktivnosti sogovornice v društvu	Nezmožnost ljudi za angažiranost v društvu	Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev
SD T3 I38	No poleg tega imamo tudi Martinovanja po različnih lokacijah,	Organiziranje Martinovanj na različnih lokacijah	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SD T3 I39	odvisno kako se dogovorimo.	Organiziranje Martinovanj odvisno od medsebojnega dogovora	Dejavnost društva	Društvo upokojencev Grad
SE T3 I1	Prednost vidim predvsem v tem, da so ljudje med sabo še precej povezani	Precejšnja medsebojna povezanost ljudi	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I2	in so si pripravljeni priskočiti na pomoč.	Pripravljenost pomagati drug drugemu	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I3	Prednost je torej v tem, da sosedska pomoč na vasi še zmeraj živi.	Obstoj sosedske pomoči na podeželju	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I4	Dobra so tudi ta	Organiziranje	Ohranjanje in krepitev	Prednosti na

	organizirana druženja, ki jih največkrat organizira Društvo upokojencev.	druženj s strani Društva upokojencev	medsebojnega sodelovanja	področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I5	Vem, da v tednu starejših organizirajo druženje z vnuki, ki jih obiščejo v vrtcu,	Obisk vnukov v vrtcu s strani starih staršev v tednu starejših	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I6	potem organizira se tudi proslava, ki je namenjena starejšim.	Izvedba proslave, namenjene starejšim	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I7	V okviru tega tedna se izpeljejo še razna druga druženja, v okviru Karitasa recimo verska srečanja,	Izpeljava verskih srečanj v okviru Karitasa v tednu starejših	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SE T3 I8	kjer na koncu sledi še pogostitev.	Pogostitev na verskih srečanjih v okviru Karitasa	Ohranjanje in krepitev medsebojnega sodelovanja	Prednosti na področju skrbi za stare ljudi v občini
SA T4 I1	Da bi bilo malo več obiska za njih na terenu.	Več obiskov na domovih ljudi	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SA T4 I2	Zdaj ti dnevni varstveni centri, ki se ustanavljajo, to je vse lepo in prav,	Koristnost ustanavljajočih dnevnih centrov za starejše v mestnem okolju	Možnost ustanovitve dnevnega centra za stare ljudi na podeželju	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SA T4 I3	ampak po mojem mnenju glede na našo razseljenost oz. razpršenost, ne bi ravno uspeli.	Morebiten neuspeh ustanovitve dnevnega centra na podeželju zaradi prevelike razseljenosti ljudi	Možnost ustanovitve dnevnega centra za stare ljudi na podeželju	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SA T4 I4	No sicer bi pa praksa pokazala rezultate,	Prikaz rezultatov ustanovitve dnevnega centra skozi prakso	Možnost ustanovitve dnevnega centra za stare ljudi na podeželju	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti

SA T4 I5	ampak zaenkrat vidim kot najpomembnejše to, da bi se jim v domačem okolju nudila neke vrste pomoč.	Potreba po pomoči v domačem okolju ljudi	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SA T4 I6	V večjih strnjenih skupnostih pa dnevni centri vsekakor predstavljajo en način druženja.	Dnevni centri kot pomemben način druženja v večjih strnjenih skupnostih	Možnost ustanovitve dnevnega centra za stare ljudi na podeželju	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SA T4 I7	Kot sem že rekla, se mi zdi najbolj smiselno, da se jih obišče doma.	Obiski na domovih ljudi kot najbolj smiselna možnost	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SB T4 I1	Potrebno bi bilo predvsem več pomoči pri vsakodnevnih opravilih,	Potreba po večji pomoči pri vsakodnevnih opravilih	Vsakodnevna pomoč kot možnost do kakovostnejšega življenja starih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SB T4 I2	ki bi jih lahko izvajali prejemniki denarnih socialnih pomoči.	Izvajanje pomoči pri vsakodnevnih opravilih s strani prejemnikov denarnih socialnih pomoči	Vsakodnevna pomoč kot možnost do kakovostnejšega življenja starih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I1	Ljudje na podeželju rabijo pomoč,	Potreba po pomoči ljudi na podeželju	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I2	podporo na vseh nivojih,	Potreba po podpori ljudi na podeželju	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I3	recimo pri urejanju pravic,	Pomoč pri urejanju pravic	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I4	vzpostavljanju,	Pomoč pri vzpostavljanju socialne mreže	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I5	krepitvi in širjenju socialne mreže.	Pomoč pri krepitvi in širjenju socialne mreže	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti

SC T4 I6	Dostikrat rabijo tudi materialno pomoč,	Potreba po materialni pomoči ljudi na podeželju	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I7	saj so penzije nizke,	Težava nizkih pokojnin starih ljudi	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I8	mi jih tudi dostikrat oskrbimo s prehrambenimi paketi Rdečega križa,	Oskrba starih ljudi s prehrambenimi paketi s strani Rdečega križa v okviru društva Mozaik	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I9	oblačili, obutvijo,	Oskrba starih ljudi z oblačili in obutvijo s strani Rdečega Križa v okviru društva Mozaik	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I10	viški hrane, ki pridejo iz trgovine, recimo ta pripravljena hrana, ki se dnevno ne proda in mora ven iz trgovine.	Oskrba starih ljudi z viški hrane iz trgovin	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I11	Ljudje so za to zelo hvaležni	Hvaležnost starih ljudi za raznovrstne oblike pomoči s strani društva Mozaik	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I12	in jim ta pomoč ogromno pomeni.	Pripisovanje velikega pomena pomoči društva Mozaik s strani starih ljudi	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SC T4 I13	Zavzemamo se praktično za boljši jutri vseh ranljivih ciljnih skupin.	Zavzemanje za boljši jutri ranljivih skupin ljudi s strani društva Mozaik	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I1	Moja soseda bi rekla, »jaz s svojimi 240 evri kmečke	Mesečno preživetje starih ljudi kljub nizki pokojnini	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti

	penzije in 100 evri avstrijske penzije preživim«.			
SD T4 I2	Je vedno zadovoljna	Zadovoljstvo starih ljudi kljub nizki pokojnini	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I3	in vesela.	Občutki veselja starih ljudi kljub nizki pokojnini	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I4	Naši ljudje so vajeni skromnega življenja	Navajenost podeželskih ljudi na skromno življenje	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I5	in ne čutijo, da jim kaj manjka. Tako kot so, tako so zadovoljni.	Zadovoljstvo starih ljudi z dosedanjim življenjem	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I6	Vsak še rad pomaga doma, če je to na vrtu	Pripravljenost starih ljudi za pomoč na vrtu	Potreba starih ljudi do dela	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I7	ali če je to pomoč otrokom.	Pripravljenost starih ljudi pomagati svojim otrokom	Potreba starih ljudi do dela	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I8	Mislim, da se vsak potrudi,	Vlaganje starih ljudi v trud v povezavi z delom	Potreba starih ljudi do dela	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I9	gre na njivo dokler lahko.	Opravljanje zunanjih opravil v okviru zmožnosti starih ljudi	Potreba starih ljudi do dela	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I10	Jaz mislim, da ti naši ljudje ne čutijo, da bi jim kaj manjkalo,	Dojemanje udobnega življenja s strani starih ljudi kljub skromnosti	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I11	ker so celo življenje v »siromaštvu« živeli. Te starejše mislim, mojo generacijo, letnik '37.	Revno življenje večine podeželskih, starih ljudi	Skromnost starih, podeželskih ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I12	Tem mladim, kaj pa	Nezadovoljstvo	Zahtevnost mlajše	Zaznava potreb ljudi

	tem manjka, polno vsega. Takim med 60 do 75 let.	mlajše generacije z življenjem nasploh	generacije – ljudje med 60 in 75 let	v lokalni skupnosti
SD T4 I13	Recimo, to če gremo na izlet, se hvalijo, jaz imam 1.200 eurov »penzije«, jaz imam 1.600,	Vzvišen odnos mlajše generacije	Zahtevnost mlajše generacije – ljudje med 60 in 75 let	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I14	tako da se moja generacija čuti manjvredna.	Občutek manjvrednosti starejše generacije	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I15	To ko gremo na izlet, se prav vidi na avtobusu, ko ti mlajši določajo, kje naj sedimo, da bomo lažje prišli ven, češ da smo že stari.	Pomilovalen odnos mlajših starih ljudi do starejše generacije	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I16	To delajo tako bolj na prikrit način,	Prikrit diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I17	samo to mi opazimo, nismo neumni.	Zaznava nehumanega odnosa mlajše generacije do starejših	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I18	Takšen občutek nam dajejo, kot da so oni »nekaj več«, zato ker so mlajši,	Izključevalen odnos mlajše generacije do starejših na podlagi starosti	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I19	in poleg tega še, ker so delali v tujini, v Nemčiji, v Avstriji.	Izključevalen odnos mlajše generacije do starejših na podlagi zaposlitve	Diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših ljudi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I20	No glede teh potreb, kaj si me vprašala, mislim, da bi ljudem najbolj ugodili, če bi banko ponovno	Ponovna premestitev banke h Gradu	Ukrep za lažjo dostopnost starih ljudi do pomembne ustanove	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti

	premestili h Gradu.			
SD T4 I21	Ljudem je recimo že to težko, ko morajo 1-krat letno iti na krajevni urad po tistih visokih stopnicah.	Težki dostop starih ljudi do krajevnega urada	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I22	No to recimo tudi ni prilagojeno za nas starejše.	Neprimerna lokacija krajevnega urada za stare ljudi	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SD T4 I23	Je, skoraj vse ti je problem že na stara leta.	Večplastnost težav v starosti	Omejene možnosti starih ljudi v občini	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I1	Veliko starih ljudi rabi družbo,	Potreba starih ljudi po družabništvu	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I2	poleg tega oblačila	Potreba starih ljudi po oblačilih	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I3	in obutev.	Potreba starih ljudi po obutvi	Potreba po raznih oblikah pomoči	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I4	Opazila sem, da nekako najbolj iz pogovora zaznaš, da je oseba v stiski. Sicer ne takoj, ampak po korakih.	Zaznavanje stiske osebe skozi pogovor po korakih	Pogovor kot glavno sredstvo tekom sodelovanju z ljudmi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I5	Moraš ohranjati to neko distanco, da ne zaideš preveč v človekovo zasebnost.	Pomembnost ohranjanja distance do posameznikove zasebnosti	Pogovor kot glavno sredstvo tekom sodelovanju z ljudmi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I6	Iz lastnih izkušenj vem, da če osebi znaš zagotoviti občutek zaupanja,	Pogovor o zasebnejših temah ob zagotovitvi občutka zaupanja	Pogovor kot glavno sredstvo tekom sodelovanju z ljudmi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I7	varnosti, sama začne govoriti o mogoče malo zasebnejših temah,	Pogovor o zasebnejših temah ob zagotovitvi občutka varnosti	Pogovor kot glavno sredstvo tekom sodelovanju z ljudmi	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti
SE T4 I8	recimo o svojem materialnem stanju.	Pogovor s človekom o njegovem	Pogovor kot glavno sredstvo tekom	Zaznava potreb ljudi v lokalni skupnosti

		materialnem stanju ob zagotovitvi občutka zaupanja in varnosti	sodelovanju z ljudmi	
SA T5 I1	Več pomoči na domu,	Več zagotovljene pomoči na domu	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I2	recimo v obliki prostovoljstva	Zagotavljanje pomoči ljudem v njihovem domačem okolju v obliki prostovoljstva	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I3	ali kakorkoli,	Zagotavljanje pomoči ljudem v njihovem domačem okolju v okviru drugih oblik pomoči	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I4	ker če bi začeli s tem, bi se pokazala ena slika.	Prikaz realne slike skozi realiziranje pogostejše pomoči na domu v okviru prostovoljstvo ali drugih oblik pomoči	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I5	Zdaj sicer ta en prostor za druženje sicer lahko zagotoviš, vendar jaz nekako vidim v tem postopne korake,	Postopni koraki v povezavi z načrtovanjem in ustanovitvijo prostora za druženje za stare ljudi	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I6	ker tisti, ki so še doma in »fit« pravijo: »Eh, saj pa jaz še lahko«, ker nočejo obremenjevati nekoga drugega.	Vztrajanje starih ljudi v domačem okolju v okviru lastnih zmožnosti zaradi želje po neobremenjevanju drugih	Trdoživost starih, podeželskih ljudi	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I7	Ampak vseeno neki obiski na domu,	Dobrodejnost obiskov na domu za	Več pomoči na domu kot ključni faktor za	Želene spremembe na področju skrbi za

		stare ljudi	kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	stare ljudi v občini Grad
SA T5 I8	pa vprašaš kako si,	Skrb za posameznikovo počutje	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I9	pa se prinese kakšen obrok	Pomoč posameznikom v okviru zagotavljanja obrokov	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I10	ali pa čist samo neki pogovor.	Dobrodejen vpliv pogovora na starega človeka	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T5 I11	To so vse geste, ki staremu človeku dajo vedeti, da ni sam, čeprav še lahko poskrbi zase.	Potreba po zagotovitvi občutka skrbi in pomembnosti s strani drugih do starega človeka	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I1	Vsi starejši bi mogli dobiti tako pokojnino, da bi si določeno pomoč lahko plačevali, če bi jo potrebovali.	Potreba po zagotovitvi primerne pokojnine za plačevanje potrebne pomoči	Potreba po pravičnejši delitvi finančnih virov	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I2	S tem mislim predvsem, da bi si lahko plačevali pomoč, ki bi jim jo zagotavljali prejemniki denarnih socialnih pomoči.	Zmožnost starih ljudi za plačevanje izvedene pomoči s strani prejemnikov denarnih socialnih pomoči	Potreba po pravičnejši delitvi finančnih virov	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I3	Zelo »ne fer« se mi zdi, da socialna pomoč znaša okrog 400 eurov,	Prevelik znesek denarnih socialnih pomoči	Potreba po pravičnejši delitvi finančnih virov	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I4	pokojnina pa med 200-250 eurov.	Prenizek znesek za pokojnine starih ljudi	Potreba po pravičnejši delitvi finančnih virov	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini

				Grad
SB T5 I5	S tem denarjem človek težko živi.	Težko življenje starih ljudi z nizko pokojnino	Potreba po pravičnejši delitvi finančnih virov	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I6	Rada bi torej izpostavila, da bi bilo precej dobro, če bi bolj zaposlili prejemnike denarnih socialnih pomoči, seveda tiste, ki delo lahko opravljajo, da bi pomagali starim ljudem.	Večja zaposljivost za delo zmožnih prejemnikov denarne socialne pomoči	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I7	S tem mislim predvsem opravila, ki jih starostniki že težje opravljajo,	Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri za stare ljudi težjih opravilih	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I8	recimo čiščenje okolice in notranjosti hiše,	Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri čiščenju okolice in notranjnosti hiše	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I9	košnja trave,	Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri košnji trave	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I10	odhod v trgovino.	Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri zunanjih opravkih (npr. odhod v trgovino)	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SB T5 I11	No vglavnem, sprememba bi se mogla zgoditi tudi na področju prostovoljstva, in sicer bi se ga moralo bolj poudarjati	Večji poudarek na prostovoljstvu	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad

SB T5 I12	in aktivirati.	Zavzemanje za večjo aktivacijo prostovoljstva	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SC T5 I1	Zelo pomembno pri tem je krepiti sodelovanje vseh organizacij in služb, ki delujejo na socialno-varstvenem področju,	Krepitev sodelovanja med organizacijami in službami s socialno-varstvenega področja	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I2	recimo institucije,	Spodbujanje povezovanja z institucijami	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I3	organizacije,	Krepitev povezovanja z organizacijami	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I4	društva,	Krepitev povezovanja z društvi	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I5	centri za socialno delo,	Spodbujanje sodelovanja s centri za socialno delo	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I6	domovi za starejše,	Krepitev sodelovanja z domovi za starejše	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I7	ponudniki pomoči na domu.	Spodbujanje sodelovanja s ponudniki pomoči na domu	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I8	Sem spadajo tudi cerkvene, humanitarne organizacije, kot so EHO podpornica,	Povezovanje z EHO podpornico	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije

SC T5 I9	Rdeči križ,	Sodelovanje z Rdečim križem	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I10	Karitas.	Sodelovanje s Karitasom	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I11	Povezovanje vseh teh organizacij je ključno, saj lahko največ naredimo le, če delujemo povezano.	Povezovanje med organizacijami s socialnega področja ključ do možnih ugodnih sprememb	Možnosti zmanjšanja socialne izključenosti med posamezniki	Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije
SC T5 I12	Z njimi delamo v okviru projekta LAS Goričko - Krepitev medgeneracijskega sodelovanja na območju LAS Goričko, ki pomeni lokalna akcijska skupina Goričko.	Delovanje društva Mozaik v okviru projekta LAS Goričko na območju Goričkega	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I13	Seveda pa izvajamo tudi na tem območju že prej omenjene programe,	Izvajanje programov v okviru društva Mozaik na območju Goričkega	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I14	ki so namenjeni krepitvi medgeneracijskega sodelovanja,	Izvajanje aktivnosti v okviru društva Mozaik kot spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I15	povezovanja,	Namenjenost dejavnosti medgeneracijskemu povezovanju	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I16	dvigu solidarnosti,	Namenjenost aktivnosti dvigu solidarnosti	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko

SC T5 I17	medsebojne pomoči.	Krepitev medsebojne pomoči v okviru izvajanja aktivnosti	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I18	Praktično se te medgeneracijske vsebine dotikajo programov Večgeneracijskega centra,	Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa Večgeneracijskega centra	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I19	programa Za boljši jutri z demenco	Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa Za boljši jutri z demenco	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SC T5 I20	in pa programa LAS Goričko.	Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa LAS Goričko	Poskusi »oživljanja« območja Goričkega	Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko
SE T5 I1	V občini bi se morali za stare ljudi, ki so sami,	Organiziranje enkrat dnevnih obiskov za osamljene stare ljudi	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SE T5 I2	ki so jim pojenjale zmožnosti, organizirati vsakodnevni obiski, enkrat na dan.	Organiziranje enkrat dnevnih obiskov v občini za slabotnejše stare ljudi	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SE T5 I3	Tistim, ki si ne zmorejo skuhati, bi se v okviru tega prinesla hrana.	Zagotovitev toplega obroka v okviru obiskov slabotnejšim starim ljudem	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SE T5 I4	S tem bi se razbremenilo svojce.	Enkrat dnevni obiski kot priložnost za razbremenitev svojcev	Več pomoči na domu kot ključni faktor za razbremenitev domačih	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SE T5 I5	Saj nekateri imajo to že urejeno v okviru	Urejenost pomoči na domu pri nekaterih	Več pomoči na domu kot ključni faktor za	Želene spremembe na področju skrbi za

	pomoči na domu,	ljudeh	kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	stare ljudi v občini Grad
SE T5 I6	vendar so še taki, ki bi tako pomoč rabili, pa je niso pripravljeni sprejeti	Spodbujanje pomoči potrebnih ljudi za sprejem pomoči na domu	Več pomoči na domu kot ključni faktor za kakovostnejše življenje starih ljudi na domu	Želene spremembe na področju skrbi za stare ljudi v občini Grad
SA T6 I1	Najbolj ogroženim pomagamo finančno,	Finančna pomoč starim ljudem s strani občine	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SA T6 I2	potem imamo vsako leto srečanje starejših, tistih, ki se ga lahko udeležijo.	Organiziranje srečanja starejših v občini	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SA T6 I3	Imamo gasilska društva, v okviru katerih stare ljudi pol z gasilskimi avtoji pripeljejo na dogodek in je tam eno srečanje.	Organiziran prevoz s strani gasilskih društev na srečanje starih ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SA T6 I4	Potem kot sem že povedala tudi obiski na domu.	Prakticiranje občasnih obiskov v domačem okolju starih ljudi s strani županje	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I1	Preko Rdečega križa 3-krat do 4-krat na leto razdeljujemo pakete,	Trikrat do štirikrat letno razdeljevanje paketov preko Rdečega križa	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I2	ki so približno v vrednosti od 20 do 30 eurov.	Vrednost paketov v višini med 20 do 30 eurov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I3	Ti paketi običajno vsebujejo prehrambene artikle,	Vsebovanje prehrambenih artiklov v okviru paketov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I4	kot so mleko,	Mleko kot prehrambeni artikel v paketih	Dodeljevanje paketov s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I5	moka,	Moka kot	Dodeljevanje paketov s	Zavzemanje za

		prehrambeni artikel	strani Rdečega križa	kakovostno starost in staranje
SB T6 I6	olje,	Olje kot sestavni del paketov	Dodeljevanje paketov s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I7	makaroni,	Makaroni kot prehrambeni artikel	Dodeljevanje paketov s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I8	razne konzerve,	Konzerve kot sestavni del paketov	Dodeljevanje paketov s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I9	pa tudi pralni prašek.	Pralni prašek v okviru paketa	Dodeljevanje paketov s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I10	Vse to se financira iz nacionalnih rezerv,	Financiranje paketov s strani nacionalnih rezerv	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I11	poleg tega je treba omeniti tudi FIHO pakete,	FIHO paketi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I12	no skratka celotna zadeva poteka na državni ravni.	Zagotavljanje paketov na državni ravni	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I13	Velika prednost je v tem, da lahko ljudje dobijo pakete tudi izven terminov predvidenega razdeljevanja takrat, ko se pojavi trenutna potreba, recimo, ko nekdo umre, npr. partner.	Možnost prejema paketov izven predvidenih terminov razdeljevanja v primeru trenutne potrebe, recimo smrti bližnjega	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I14	Dobro je to, da imamo v vsaki vasi odbor,	Delovanje odbora v vsaki vasi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I15	to pomeni, da nas je 11 ljudi, ki pakete razdeljujejo.	Razdeljevanje paketov v občini s strani enajstih ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I16	Sicer je problem, ker	Sodelovanje pri	Skrb za dobrobit starih	Zavzemanje za

	pri tem sodelujemo večinoma starejši	razdeljevanju paketov s strani večine starejših ljudi	ljudi v občini Grad	kakovostno starost in staranje
SB T6 I17	in je dokaj fizično naporno te pakete dvigati.	Problem fizično napornega dvigovanja paketov za starejše	Opažena problematika zaposlenih na terenu s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I18	Zaradi tega bi potrebovali več mladih.	Potreba po večjem vključevanju mladih v Rdeči križ	Opažena problematika zaposlenih na terenu s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I19	V okviru razdeljevanja paketov pa z ljudmi probam čim bolj navezati stik	Čim več navezovanja stikov z ljudmi v okviru razdeljevanja paketov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I20	in se z njimi pogovarjati,	Pogovor kot pomemben člen v okviru razdeljevanja paketov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I21	saj kot sem že rekla, na terenu opažam, da so stari ljudje v naši občini osamljeni.	Opažanje problema osamljenosti starih ljudi v občini	Opažena problematika zaposlenih na terenu s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I22	Saj dejansko se to ne dogaja samo pri nas, ampak gre za širši problem.	Težava osamljenosti starih ljudi kot širši, globalen problem	Opažena problematika zaposlenih na terenu s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SB T6 I23	Na splošno sem pa opazila, da tisti, ki bi pomoč najbolj potrebovali, se nekako tega najbolj sramujejo.	Doživljanje občutka sramu pomoči potrebnih ljudi ob prejemu pomoči	Opažena problematika zaposlenih na terenu s strani Rdečega križa	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I1	Ljudem zagotavljamo pomoč celostno,	Zagotavljanje celostne oblike pomoči	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I2	preko terenskega dela,	Zagotavljanje pomoči preko terenskega dela	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje

SC T6 I3	skozi vključitev v skupinsko obliko dela,	Zagotavljanje pomoči skozi vključevanje posameznikov v skupinske oblike dela	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I4	recimo v program »Za boljši jutri z demenco«,	Zagotavljanje pomoči skozi vključevanje v programe v okviru društva	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I5	kjer človek izstopi iz svojega okolja v neko mrežo,	Izstop posameznika iz svojega okolja v mrežo v okviru programov društva	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I6	kjer mu pomagamo, da se ta mreža gradi,	Pomoč pri grajenju mreže	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I7	da se izgradi	Pomoč pri izgradnji mreže	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I8	in širi,	Pomoč pri širjenju mreže	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I9	da skozi mrežo,	Pridobitev novih znanj skozi mrežo	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I10	aktivnosti pridobiva neka nova znanja,	Pridobitev novih znanj skozi aktivnosti	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I11	da ohranja stabilnost duševnega	Ohranjanje stabilnosti duševnega zdravja skozi mrežo in dejavnosti	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I12	in telesnega zdravja,	Krepitev telesnega zdravja	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I13	kar je pa še zelo pomembno, da se	Izboljšanje duševnega zdravja	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost

	duševno	tekom vključenosti v program		in staranje
SC T6 I14	in telesno zdravje tekom teh programov izboljša.	Izboljšanje telesnega zdravja tekom sodelovanja pri aktivnostih v okviru društva	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I15	Naši programi so vsi usmerjeni k nekim ciljem,	Usmerjenost programov k realnim ciljem	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I16	k nekim rešitvam.	Naravnanost programov k nekim rešitvam	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I17	Recimo zastaviš si nek cilj, npr. hočeš pripomočti k izboljšanju kvalitete življenja, s tem da so pred ciljem metode dela,	Pred začetkom uresničevanja želenega cilja poudarek na metodah dela	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I18	aktivnosti, ki te pripeljejo do tega, da se lahko cilj doseže.	Poudarek na aktivnostih pred začetkom uresničevanja in dosego cilja	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I19	Te metode dela so individualno delo z uporabnikom,	Prakticiranje individualnega dela z uporabnikom kot metode dela	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I20	pogovor,	Poudarek na pogovoru	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I21	svetovanje,	Poudarek na svetovanju	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I22	informiranje,	Informiranje kot metoda dela	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I23	obiski na domu,	Poudarek na obiskih v domačem okolju	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost

		ljudi		in staranje
SC T6 I24	druženje,	Spodbujanje druženja	Pomoč s strani društva Mozaik	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I25	potem so tu skupinske oblike dela,	Prakticiranje skupinskih oblik dela	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SC T6 I26	delavnice.	Spodbujanje organiziranja delavnic	Metode dela tekom sodelovanja z ljudmi	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I1	Nujni	Nujnost obiskov v domovih za stare ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I2	in koristni se mi zdijo obiski v domovih.	Koristnost obiskov v domovih za stare ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I3	Zdaj kmalu bom vložila prošnjo na občino, ker nam oni dajo 15 eurov po osebi kot donacijo.	Finančni prispevek občine za nakup nujnih potrebščin ljudem v domovih	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I4	Za ta denar mi kupimo kak tekstil.	Nakup tekstila v okviru občinske, finančne pomoči	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I5	Klicala sem v take trgovine, da mi je za 15 eurov to »šlo skoz«.	Skrbno preračunana poraba podarjenega zneska za »domske« stare ljudi s strani občine	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I6	Zdaj pred prazniki smo kupili tudi en tak »sladki del«, kot so čokoladice in mandarine.	Predpraznično obdarovanje ljudi v domovih s strani Društva upokojencev	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I7	Sedanja županja nam je lepo pomagala, saj je rekla, da bodo oni finančno prevzeli tudi ta »sladki del«,	Finančna pomoč občine pri nakupu predpraznič nih darov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje

SD T6 I8	kar nam veliko pomeni.	Velik pomen denarne podpore občine za člane Društva upokojencev	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I9	No imamo pa tudi ta občni zbor, ki se ga radi udeležujemo, čeprav nas je mnogo od nas »že v letih«.	Udeleževanje občnega zbora starih ljudi kljub višji starosti	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I10	Običaj je, da po formalnem delu zbora med sabo poklepetamo,	Medsebojno klepetanje po formalnem delu zbora	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I11	si izmenjamo novice,	Izmenjava novic po formalnem delu zbora	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I12	ter pogosto potožimo o zdravstvenih težavah,	Medsebojna izmenjava izkušenj glede zdravstvenega stanja	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I13	starosti,	Izmenjava izkušenj glede drugih težav, povezanih s starostjo	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I14	ki je mladim tako nezanimiva.	Nezanimanje mladih za tretje življenjsko obdobje	Pogled mladih na staranje in starost	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I15	Prav zaradi negativnega razmišljanja mladih do starosti se upravičeno počutimo odmaknjene od vsakdanjega življenja.	Pojav občutkov manjvrednosti pri starih ljudeh zaradi negativnega pogleda mladih na starost	Pogled mladih na staranje in starost	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I16	To se mi zdi resen	Zaničevalen pogled mladih na starost kot resen problem	Pogled mladih na staranje in starost	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I17	in velikokrat	Zanemarjanje	Pogled mladih na	Zavzemanje za

	zanemarljiv problem.	problema »manjvrednosti starih« s strani okolice	staranje in starost	kakovostno starost in staranje
SD T6 I18	Vsi člani društva si želimo, da bomo starost lepo preživeli.	Želja po lepo preživeti starosti s strani članov Društva upokojencev	Starost kot cenjeno življenjsko obdobje	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SD T6 I19	Da ne pozabim še to, se trudimo opozarjati na neprijetnosti, s katerimi se srečujemo v starosti.	Opozarjanje na neprijetnosti, ovire v starosti s strani društva	Starost kot cenjeno življenjsko obdobje	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I1	Najbolj preko obiskov po domovih.	Poudarek na obiskih po domovih	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I2	Ljudem veliko pomeni, ko jih obiščemo pred prazniki	Velik pripis pomena obiskom pred prazniki s strani starih ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I3	ali pa ko imajo rojstni dan.	Velik pripis pomena obiskom v času posameznikovega osebnega praznika	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I4	Veseli so, ko se ob osebnem prazniku spomnimo na njih in jih pokličemo po telefonu.	Veselje ljudi ob spominu na njih (klic po telefonu)	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I5	Ta gesta jim veliko pomeni, ker dobijo občutek, da jih ljudje še vedno cenijo kljub starosti.	Krepitev občutka koristnosti, pomembnosti kljub starosti ob spominu na njih	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I6	Nekako so pa najbolj veseli obiskov (ne morem sicer reči da vsi)	Veselje večine ljudi v primeru obiskov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje

SE T6 I7	in da se jih posluša.	»Vzeti si čas za starega človeka« kot ugoden vpliv na ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I8	Na začetku pogovora so pogosto zadržani,	Zadržanost ljudi na začetku pogovora	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I9	vendar se čez čas odprejo.	Postopen razvoj odprtega pogovora	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I10	Mi kot organizacija dvakrat letno obiščemo 25 oseb.	Dvakrat leten obisk 25 oseb s strani Karitasa	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I11	Če se v družini pojavi bolezen, se tudi gre vprašat, če rabijo pomoč.	V primeru pojava bolezni v družini možnost pomoči s strani Karitasa	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I12	Ta se običajno zagotavlja v materialnih stvareh,	Zagotavljanje pomoči v obliki materialnih stvari	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I13	v obliki darilnih bonov	Pomoč v obliki darilnih bonov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I14	ali se opravijo kakšni prevozi, če jih ljudje rabijo, npr. prevoz do zdravnika.	Pomoč v obliki potrebnih prevozov, npr. prevoz do zdravnika	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I15	Imamo tudi pogovorno, medgeneracijsko skupino, ki se zbere za kakšno uro po sveti maši.	Organiziranje pogovorne, medgeneracijske skupine po sveti maši s strani Karitasa	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I16	V okviru tega imajo ljudje možnost povedati, kaj jih bremeni,	Možnost zaupanja težav, bremen ljudi v okviru skupine	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I17	kako se počutijo.	Priložnost govora o lastnih občutkih v okviru skupine	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje

SE T6 I18	Skratka, imajo si priložnost izmenjati izkušnje.	Priložnost izmenjave izkušenj posameznikov v skupini	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I19	Vsako leto gremo tudi dvakrat letno na obisk v domove.	Dvakrat leten obisk v domovih za stare s strani Karitasa	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I20	Pred prazniki organiziramo tudi kakšne delavnice.	Organiziranje delavnic pred prazniki	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I21	Lani smo pred božičem organizirali izdelovanje adventnih venčkov.	Organiziranje lanskoletnega predbožičnega izdelovanja adventnih venčkov	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje
SE T6 I22	To je bil prihodek, ki smo ga porabili za plačevanje položnic ljudi, ki to potrebujejo.	Prihodek v povezavi s prodajo adventnih venčkov namenjen plačevanju položnic pomoči potrebnih ljudi	Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	Zavzemanje za kakovostno starost in staranje

7.3. Priloga C: Osno kodiranje (intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi)

USTANOVE, DRUŠTVA, SLUŽBE, ORGANIZACIJE ZA ZADOVOLJEVANJE POTREB STARIH LJUDI

PRISTOJNOST OBČINE	• Plačevanje domov nastanjenih starejših (SA T1 I1, SA T1 I7) • Plačilo na osnovi odločbe CSD (SA T1 I2) • Doplačevanje pomoči na domu (SA T1 I3) • Dodeljevanje enkratne socialne pomoči starejšim družinam oz. posameznikom v mesecu decembru (SA T1 I15, SB T1 I13)
POMOČ NA DOMU	• Ureditev prek CSD (SA T1 I4) • Nošenje hrane (SA T1 I5) • Vršitev drugih uslug (SA T1 I6)
STORITEV ZA POMOČ STARIM LJUDEM V OBČINI	• Karitas (SA T1 I12, SB T1 I14, SD T1 I1, SE T1 I1) • Pisarne v bližini cerkve (SA T1 I13) • Aktivnost patronaže (SB T1 I1) • Aktivnost Rdečega križa (SB T1 I3, SD T1 I2, SE T1 I2) • Občina (SB T1 I12) • Šola (SB T1 I15, SD T1 I3) • Pomoč na domu (SB T1 I16) • Skrb za razvedrilo starih ljudi v okviru zmožnosti Društva upokojencev (SA T1 I14, SD T1 I4, SE T1 I7)
PRISTOJNOST PATRONAŽNE SLUŽBE	• Opravljanje zdravstvene oskrbe (SB T1 I2)
SOCIALNA PROBLEMATIKA STARIH LJUDI NA GORIČKEM	• Problem osamljenosti starih ljudi na terenu (SB T1 I6)
POMEMBNE POTREBE STARIH LJUDI	• Spomin na starega človeka (SB T1 I9) • Veselje ob prejemu materialnih stvari (SB T1 I10) • Topla beseda v ospredju (SB T1 I11)
PRISTOJNOST KARITASA IN RDEČEGA KRIŽA	• Obiski na terenu kot priložnost za druženje (SB T1 I7) • Obiski kot možnost za lajšanje problema osamljenosti (SB T1 I8) • Zagotavljanje življenjsko potrebnih dobrin kot je

	hrana (SE T1 I3) • Zagotavljanje življenjsko potrebnih dobrin kot je obleka (SB T1 I4, SE T1 I4) • Zavzemanje za človekovo dobro duševno zdravje v okviru obiskov (SE T1 I5) • Zavzemanje za človekovo dobro duševno zdravje v okviru pogovorov (SB T1 I5, SE T1 I6)

Dom starejših Rakičan

IZVAJALEC POMOČI NA DOMU	• Dom starejših Rakičan (SA T1 I8, SA T1 I10) • Razgovori z Domanio (SA T1 I9)
POMOČ NA DOMU	• Organizirana pomoč na domu med 15-i in 17-i uporabniki v zadnjih treh letih (SA T1 I11)

Društvo upokojencev Grad

SKRB ZA DOBROBIT STARIH LJUDI	• Aktivnost društva upokojencev (SA T1 I16)
DEJAVNOST DRUŠTVA	• Obiskovanje ljudi na domovih (SA T1 I17) • Organiziranje piknika (SA T1 I18) • Organiziranje izobraževanj (SA T1 I19) • Organiziranje izletov (SA T1 I20, SD T3 I28, SD T3 I33, SD T3 I34) • Obiskovanje ljudi v domovih v mesecu decembru (SA T1 I21, SA T1 I22) • Vključevanje v pohode (SD T3 I16) • Organiziranje pohodov s strani vaških športnih društev (SD T3 I17) • Obstoj pohodne skupine pri Gradu v preteklosti (SD T3 I18) • Organiziranje vsakoletnega srečanja (SD T3 I22) • Organiziranje lanskoletnega medobčinskega srečanja v Banovcih (SD T3 I23) • Organiziranje predlanskega medobčinskega srečanja v Moravskih Toplicah (SD T3 I24) • Organiziranje vseslovenskih srečanj v preteklosti (SD T3 I25) • Sodelovanje množice upokojencev na vseslovenskih srečanjih (SD T3 I26) • Volja do udeleževanja na vseslovenskih srečanjih (SD T3 I27)

	• Financiranje izleta s strani društva (SD T3 I29) • Možnost udeležbe izleta tudi tistih z nizkimi pokojninami (SD T3 I30) • Zdajšnje organiziranje samo manjših, pokrajinskih srečanj (SD T3 I32) • Organiziranje Martinovanj na različnih lokacijah (SD T3 I38) • Organiziranje Martinovanj odvisno od medsebojnega dogovora (SD T3 I39)

Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik

SPODBUJANJE AKTIVNE STAROSTI	• Društvo kmečkih žena in deklet v Kruplivniku (SA T1 I23) • Drugačno delovanje (SA T1 I24) • Povezovanje žensk (SA T1 I25)
DEJAVNOST DRUŠTVA	• Razstave ročnih del (SA T1 I26) • Peka (SA T1 I27) • Pomoč pri prireditvah v okviru športnih in gasilskih društev (SA T1 I28)
ČLANICE DRUŠTVA GLEDE NA STAROST	• Starejša populacija žensk (SA T1 I29, SA T1 I31) • Manjša prisotnost mlajših oseb (SA T1 I30)

Pomoč s strani Karitasa, Rdečega Križa in šole

PRISTOJNOST KARITASA	• Materialna pomoč (SB T1 I17) • Finančna pomoč (SB T1 I18)
RAVEN DELOVANJA RDEČEGA KRIŽA	• Državna raven (SB T1 I19)
RAVEN DELOVANJA KARITASA	• Krščansko ozadje (SB T1 I20)
NEUSKLAJENOST MED ORGANIZACIJAMA	• Pomanjkanje sodelovanja med Karitasom in Rdečim križem (SB T1 I21)
NEPRAVIČNO RAZDELJEVANJE PAKETOV	• Dva paketa v kratkem časovnem obdobju (SB T1 I22, SB T1 I23) • Posameznik brez paketa (SB T1 I24) • Nepravično ravnanje (SB T1 I25)
ODNOS MED RDEČIM KRIŽEM IN KARITASOM	• Potreba po večji povezanost med organizacijama (SB T1 I26) • Konkurenca med organizacijama (SB T1 I27) • Opozarjanje na pomanjkljivost (SB T1 I28) • Nespremenjen odnos (SB T1 I29) • Obžalovanje zaradi nespremenjenega odnosa (SB

	T1 I30)
POMOČ STARIM LJUDEM V OKVIRU ŠOLE	• Peka piškotov na šoli v okviru Simbioze (SB T1 I31) • Izdelovanje voščilnic na šoli v okviru Simbioze (SB T1 I32) • Izdelovanje »paketkov« v okviru Simbioze (SB T1 I33) • Razdeljevanje »paketkov« med stare ljudi v občini (SB T1 I34)

Društvo Mozaik

OKVIREN ČAS USTANOVITVE DRUŠTVA	• Začetki več kot deset let nazaj (SC T1 I1)
RAVEN DELOVANJA DRUŠTVA	• Neprofitnost (SC T1 I2) • Humanitarnost (SC T1 I3)
AKTIVNOST DRUŠTVA	• Izvajanje različnih socialnovarstvenih programov (SC T1 I4) • Izvajanje drugih programov (SC T1 I5)
FINANCIRANJE DRUŠTVA	• Financiranje s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (SC T1 I6) • Financiranje s strani evropskega socialnega sklada (SC T1 I7)

Slabosti v okviru delovanja društva Mozaik

OBLIKA PROGRAMOV V OKVIRU DELOVANJA DRUŠTVA MOZAIK	• Prisotnost razvojnih programov (SC T2 I1)
ČAS TRAJANJA RAZVOJNEGA PROGRAMA	• Enoletno trajanje razvojnega programa (SC T2 I2)
ZAHTEVNOST RAZVOJNIH PROGRAMOV	• Vloženih veliko delovnih naporov v enem letu (SC T2 I3) • Nujna potreba po kvalitetnem delu v obdobju enega leta (SC T2 I4) • Potreba po dobrih rezultatih (SC T2 I5) • Po enoletnem izteku potreba po ponovni prijavi (SC T2 I6) • Stalna prisotnost negotovosti glede tega ali bo program uspel ali ne (SC T2 I7)

Zavetišče za brezdomne osebe v okviru društva Mozaik

DEJAVNOST DRUŠTVA	• Prvi program Zavetišče za brezdomne osebe (SC T1 I8)

OBLIKA PROGRAMA V PRETEKLOSTI	• Na začetku razvojni program (SC T1 I9) • Vsakoletno prijavljanje na razpis (SC T1 I10)
OBLIKA PROGRAMA DANES	• Javni socialnovarstveni program (SC T1 I11)
ČAS TRAJANJA PROGRAMA	• Večletno trajanje (SC T1 I12)
LOKACIJA ZAVETIŠČA ZA BREZDOMNE OSEBE	• Sedež zavetišča v Murski Soboti (SC T1 I13)
MOŽNOST NAMESTITVE	• Ena dislocirana enota (SC T1 I14) • Bivalna enota (SC T1 I15) • Lemerje (SC T1 I16, SC T1 I22)
POTEK DELA V OKVIRU PROGRAMA	• Spremljanje preko individualnega načrta v okviru programa (SC T1 I17)
SOUSTVARJANJE	• Sodelovanje z uporabnikom (SC T1 I18)
SPOZNAVANJE UPORABNIKA SKOZI INDIVIDUALNI NAČRT	• Ocenitev uporabnikovih zmožnosti v povezavi s skrbjo zase (SC T1 I19) • Ocenitev uporabnikovih zmožnosti v povezavi s skrbjo za svoj bivalni prostor (SC T1 I20) • Doseganje stabilnosti (SC T1 I21)
SPREMLJANJE UPORABNIKOV	• Občasna pomoč (SC T1 I23) • Podpora (SC T1 I24)
KATEGORIJA UPORABNIKOV	• Uporabniki iz družbenega dna (SC T1 I25)
KOMPLEKSNOST PROBLEMA BREZDOMSTVA	• Pomanjkanje strehe nad glavo (SC T1 I26) • Hude stiske ljudi (SC T1 I27) • Finančne stiske (SC T1 I28) • Porušena socialna mreža (SC T1 I29) • Težave z zdravstvenim stanjem (SC T1 I30) • Alkoholizem (SC T1 I31) • Narkomanija (SC T1 I32) • Psihične bolezni (SC T1 I33)
STAROST OB VKLJUČITVI V PROGRAM	• Srednja generacija (SC T1 I34) • Mlajša generacija (SC T1 I35) • Tudi starejša generacija (SC T1 I36)
BIVANJSKA PROBLEMATIKA PRI STAREJŠIH LJUDEH	• Težava glede dosega starosti za namestitev v dom za stare (SC T1 I37, SC T1 I42)
ZDRAVSTVENA PROBLEMATIKA	• Potreba po zdravstveni pomoči v zavetišču (SC T1 I38) • Potreba po podpori v zavetišču (SC T1 I39) • Nezmožnost zagotavljanja zdravstvene pomoči in podpore v okviru zavetišča (SC T1 I40)

	• Zmožnost zagotavljanja zdravstvene pomoči in podpore v okviru doma za stare (SC T1 I41) • Kompleksnost težav v povezavi z bivanjsko in zdravstveno problematiko (SC T1 I43)
NAČINI OPOZARJANJA NA TEŽAVE	• Sestanki (SC T1 I44) • Kongresi (SC T1 I45) • Okrogle mize (SC T1 I46) • Sekcije (SC T1 I47)
OMEJITVE ZARADI ZAKONODAJE	• Zadovoljevanje zakonskih okvirov (SC T1 I48)

Program Pomoč na vratih v okviru društva Mozaik

AKTIVNOST DRUŠTVA	• Izvajanje programa Pomoč na vratih (SC T1 I49)
PROFESIONALNA NARAVNANOST	• Vodenje programa s strani strokovno usposobljene delavke (SC T1 I50)
KATEGORIJA UPORABNIKOV	• Potencialno brezdomne osebe (SC T1 I51) • Velika vključenost starejših v program (SC T1 I101)
OKOLIŠČINE ZA VKLJUČITEV V PROGRAM	• Soočanje s stiskami (SC T1 I52) • Finančne stiske (SC T1 I53, SC T1 I54) • Porušeni medosebni odosi znotraj družine (SC T1 I55) • Alkoholizem (SC T1 I56) • Druge zasvojenosti (SC T1 I57) • Izguba službe (SC T1 I58) • Razvoj duševnih težav (SC T1 I59) • Nezmožnost plačevanja stroškov bivanja (SC T1 I60) • Tveganje za potencialno brezdomstvo (SC T1 I61) • Dejanska brezdomnost (SC T1 I62)
DEJAVNOST V OKVIRU PROGRAMA	• Namestitev ljudi v zavetišče (SC T1 I63) • Pomoč pri odplačevanju dolgov (SC T1 I66) • Pomoč pri urejanju pravic (SC T1 I67 • Iskanje različnih možnosti pomoči (SC T1 I68, SC T1 I74) • Materialna pomoč v obleki (SC T1 I69) • Zagotavljanje hrane (SC T1 I70) • Svetovanje (SC T1 I71) • Informiranje (SC T1 I72) • Zagovorništvo (SC T1 I73)

	• Pomoč starim ljudem in otrokom (SC T1 I96) • Povezovanje s šolami (SC T1 I99) • Povezovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi (SC T1 I100) • Pomoč pri urejanju sprememb v povezavi z varstvenim dodatkom in denarno socialno pomočjo (SC T1 I124)
OBLIKA PROGRAMA	• Preventivni program (SC T1 I64)
NAMEN PROGRAMA	• Preprečevanje brezdomstva (SC T1 I65) • Okrepitev povezovanja vseh deležnikov (SC T1 I75) • Okrepitev povezovanja različnih institucij (SC T1 I76) • Okrepitev povezovanja različnih služb (SC T1 I77) • Sodelovanje Zavoda za zaposlovanje (SC T1 I78) • Sodelovanje zdravstvene službe (SC T1 I79) • Sodelovanje centra za socialno delo (SC T1 I80) • Zagotavljanje pomoči (SC T1 I89) • Zagotavljanje podpore (SC T1 I90) • Velik pomen podpore in pomoči za ljudi v okviru programa (SC T1 I91) • Občutljivost na stiske drugih (SC T1 I92, SC T1 I93) • Občutljivost na stiske in težave starih ljudi (SC T1 I94) • Občutljivost za stiske in težave otrok (SC T1 I95) • Celostna obravnava posameznika v okviru programa (SC T1 I97) • Celostna obravnava celotne družine v okviru programa (SC T1 I98)
NAJPOMEMBNEJŠA PROBLEMATIKA LJUDI, VKLJUČENIH V PROGRAM	• Težava za ljudi brez lastne nepremičnine (SC T1 I81, SC T1 I82) • Težava za ljudi brez službe (SC T1 I83) • Težava za prejemnike denarne socialne pomoči (SC T1 I84) • Težava za samske osebe (SC T1 I85) • Uveljavitev pravil s strani pravilnika o dodeljevanju socialnih stanovanj (SC T1 I86) • Upoštevanje pravilnika s strani stanovanjskega

	sklada (SC T1 I87) • Nemogoč dostop do stanovanja zaradi nedoseganja pogojev s strani zakonodaje (SC T1 I88)
SOCIALNA PROBLEMATIKA STARIH LJUDI NA GORIČKEM	• Velika prisotnost stisk starih ljudi na Goričkem (SC T1 I102, SC T1 I119, SC T1 I120) • Izseljevanje mladih s podeželja v mestna središča (SC T1 I103) • Osamljenost starih ljudi na podeželju (SC T1 I104) • Nezmožnost prihajanja v mestna središča (SC T1 I105) • Nezmožnost urejanja določenih stvari (SC T1 I106) • Pomanjkanje socialne mreže (SC T1 I107) • Šibkost socialne mreže (SC T1 I108) • Zaposlenost mladih (SC T1 I109) • Lastne težave mladih (SC T1 I110) • Življenje mladih »na svojem« (SC T1 I111) • Pozornost mladih na finančni vidik (SC T1 I112) • Vračljivost varstvenega dodatka in socialne pomoči v preteklosti (SC T1 I113, SC T1 I114) • Prenos bremena varstvenega dodatka in socialne pomoči na mlade v preteklosti (SC T1 I115, SC T1 I118) • Neodločanje starih ljudi za varstveni dodatek in socialno pomoč v preteklosti (SC T1 I116) • Preprečevanje mladih za prejemanje varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči starim ljudem v preteklosti (SC T1 I117) • Polastitev vrednosti nepremičnine starega človeka v rokah države v primeru nevračljivosti (SC T1 I121)
PREOBLIKOVANJE ZAKONODAJE	• Sedanja nevračljivost varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči (SC T1 I122, SC T1 I123)

Program Za boljši jutri z demenco v okviru društva Mozaik

OBLIKA PROGRAMA	• Preventivni program (SC T1 I125)
KATEGORIJA UPORABNIKOV	• Program za pomoč starim ljudem z demenco (SC

	T1 I126, SC T1 I160) • Program za pomoč svojcem ljudi z demenco (SC T1 I127, SC T1 I159)
DEJAVNOST V OKVIRU PROGRAMA	• Izvajanje preventivnih delavnic v okviru programa (SC T1 I128) • Izvajanje kulinaričnih delavnic (SC T1 I129) • Izvajanje glasbenih delavnic (SC T1 I130) • Izvajanje delavnic za izboljšanje telesnega zdravja (SC T1 I132) • Izvajanje delavnic za izboljšanje duševnega zdravja (SC T1 I133) • Izvedba predavanj s strani strokovnjakov: zdravnikov, patronažnih sester (SC T1 I134) • Izvajanje delavnic za ohranjanje ročnih spretnosti (SC T1 I135) • Izvajanje delavnic za vzdrževanje in razširjanje socialne mreže (SC T1 I136) • Izvajanje delavnic psihosocialne podpore (SC T1 I137) • Pomembnost skupin za samopomoč (SC T1 I138) • Izvajanje aktivnosti za opolnomočenje svojcev (SC T1 I142) • Izvajanje delavnic za izboljšanje kvalitete življenja oseb z demenco (SC T1 I143)
VPLIV GLASBE NA LJUDI	• Terapevtski učinek glasbe na ljudi (SC T1 I131)
NAMEN SKUPINE ZA SAMOPOMOČ	• Razumevanje vedenjskih vzorcev starih ljudi z demenco s strani svojcev (SC T1 I139) • Pridobitev moči preko izmenjave izkušenj vseh članov skupine (SC T1 I140) • Pridobitev moči preko posameznikovih zgodb (SC T1 I141)
NAMEN PROGRAMA	• Ohranjanje nivoja telesnega in duševnega zdravja oseb z demenco (SC T1 I144) • Zagotovitev čim daljšega življenja oseb z demenco v domačem okolju (SC T1 I145, SC T1 I146) • Zagotovitev čim daljšega življenja oseb z demenco v za njih varnem okolju (SC T1 I147) • Ohranjanje čustvene navezanosti oseb z demenco na domače okolje (SC T1 I148)

BIVANJE V INSTITUCIJI	• Obstoj hude stiske v primeru preselitve iz domačega okolja v institucijo (SC T1 I149) • Podrejenost pravilom (SC T1 I150, SC T1 I151, SC T1 I152)
ŽIVLJENJE DOMA	• Podpora služb v okviru društva (SC T1 I153) • Podpora drugih služb (SC T1 I154) • Podpora službe »pomoč na domu« (SC T1 I155) • Prinašanje hrane ljudem v okviru pomoči na domu (SC T1 I156) • Urejanje bivalnega prostora ljudem v okviru pomoči na domu (SC T1 I157) • Lažja situacija za stare ljudi v primeru bivanja doma, in v primeru podpore različnih služb (SC T1 I158)

Program Večgeneracijskega centra v okviru društva Mozaik

KATEGORIJA UPORABNIKOV	• Namenjenost programa vsem trem generacijam (SC T1 I162, SC T1 I163, SC T1 I164, SC T1 I165, SC T1 I178) • Večja vključenost starejše populacije kot mlajše (SC T1 I208)
NAMEN PROGRAMA	• Zavzemanje za večje povezovanje med generacijami (SC T1 I166) • Zavzemanje za večjo socialno aktivnost ljudi (SC T1 I167, SC T1 I168, SC T1 I169, SC T1 I194) • Druženje in aktivnost kot »zdravilo« za ohranjanje telesnega in duševnega zdravja (SC T1 I170) • Uporaba prostorov v okviru eko socialne kmetije Korenika (SC T1 I176) • Ustreznost pogojev za izvajanje aktivnosti zaradi ureditve zeliščnega vrta (SC T1 I177 • Spodbujanje druženja posameznikov tudi izven programa (SC T1 I195) • Osebnostna rast posameznikov (SC T1 I196) • Opolnomočenje posameznikov (SC T1 I197) • Izgradnja socialne mreže (SC T1 I204) • Okrepitev socialne mreže (SC T1 I205, SC T1 I206) • Učenje novih vsebin (SC T1 I207)

DEJAVNOST V OKVIRU PROGRAMA	• Izvajanje različnih delavnic medgeneracijskega povezovanja (SC T1 I161, SC T1 I171) • Organiziranje delavnic za najmlajše (SC T1 I172) • Organiziranje kreativnih delavnic (SC T1 I173) • Organiziranje delavnic z živalmi (SC T1 I174, SC T1 I182) • Izvajanje aktivnosti večgeneracijskega centra v Šalovcih na eko socialni kmetiji Korenika (SC T1 I175) • Izvajanje vrtnarskih delavnic (SC T1 I179) • Izvajanje zeliščarskih delavnic (SC T1 I180) • Izvajanje delavnic sproščanja v naravi (SC T1 I181) • Organiziranje pohodov (SC T1 I183) • Organiziranje piknikov (SC T1 I184) • Organiziranje družabnih iger (SC T1 I185) • Organiziranje strokovnih predavanj (SC T1 I186) • Organiziranje potopisnih predavanj (SC T1 I187) • Delovanje pevskega zbora (SC T1 I188) Organiziranje večih aktivnosti za mlajše v času počitnic (SC T1 I209) • Organiziranje večih aktivnosti za starejše v času šole (SC T1 I210)
PEVSKI ZBOR V OKVIRU PROGRAMA	• Aktivnost enajstih članic (SC T1 I189) • Nastopanje tako na lokalni kot tudi na širši ravni (SC T1 I190) • Velika medsebojna povezanost posameznikov (SC T1 I191) • Velik pomen za posameznike (SC T1 I192) • Medsebojna pomoč (SC T1 I193)
OPAŽANJE SOCIALNE DELAVKE TEKOM SODELOVANJA Z UPORABNIKI	• Začetni strah pred vključitvijo v program (SC T1 I198) • Kasnejša pridobitev poguma (SC T1 I199) • Dokazovanje lastne vrednosti uporabnikov tekom sodelovanja v programu (SC T1 I200) • Dokazovanje lastnih zmožnosti (SC T1 I201) • Pozitiven pogled na obstoječe programe s strani uporabnikov (SC T1 I202) • Večja osamljenost uporabnikov pred vključitvijo v

	program (SC T1 I203)

Program socialne aktivacije v okviru društva Mozaik

AKTIVNOST DRUŠTVA	
KATEGORIJA UPORABNIKOV	• Vključenost brezposelnih oseb s kompleksnejšo zdravstveno problematiko (SC T1 I211) • Vključenost na dno družbe odrinjenih oseb (SC T1 I212) • Vključenost na Zavodu za zaposlovanje prijavljenih oseb (SC T1 I213) • Vključenost oseb, ki so nazadovale na vseh področjih človekovega delovanja (SC T1 I214) • Vključenost starejših ljudi (SC T1 I251)
NAMEN PROGRAMA	• Delovanje na individualni ravni posameznikov (SC T1 I215) • Delovanje na skupinski ravni posameznikov (SC T1 I216) • Delovanje na individualni ravni zagotavlja boljši vpogled v problemsko situacijo (SC T1 I217) • Celostno spoznavanje človeka (SC T1 I226) • Oblikovanje socialne slike posameznika (SC T1 I245) • Oblikovanje zdravstvene slike posameznika (SC T1 I246) • Zagotovitev dela osebam s statusom invalida v okviru spoznavanja delodajalcev (SC T1 I248) • Opolnomočenje posameznikov skozi vse aktivnosti (SC T1 I249) • Približevanje posameznikov proti trgu dela (SC T1 I250)
DEJAVNOST V OKVIRU PROGRAMA	• Izdelava individualnega načrta (SC T1 I218, SC T1 I225) • Skupinska oblika dela (SC T1 I235) • Delavnice opolnomočenja (SC T1 I236) • Kuharske delavnice (SC T1 I237) • Delavnice telesne vadbe (SC T1 I238) • Delavnice za izboljšanje duševnega zdravja (SC T1 I239) • Delavnice za izboljšanje telesnega zdravja (SC T1

	I240) • Vključevanje drugih služb, npr. zdravstvena služba (SC T1 I241) • Meritev krvnega pritiska v okviru zdravstvene službe (SC T1 I242) • Obiski s strani podjetij (SC T1 I247)
INDIVIDUALNI NAČRT	• Opredelitev želenih ciljev (SC T1 I219, SC T1 I227, SC T1 I234) • Upoštevanje realnosti ciljev (SC T1 I220) • Razdrobljenost končnega cilja na več vmesnih (SC T1 I221, SC T1 I222) • Sledenje ciljem tekom dela z uporabnikom (SC T1 I223) • Zemljevid v socialnem varstvu (SC T1 I228, SC T1 I232) • Preslikava življenjske zgodbe uporabnika na papir (SC T1 I229) • Spoznavanje človeka (SC T1 I230) • Spoznavanje njegove trenutne situacije (SC T1 I231, SC T1 I233)
TRAJANJE PROGRAMA	• Tri in pol mesečno trajanje programa (SC T1 I224)
NAJPOMEMBNEJŠA PROBLEMATIKA LJUDI, VKLJUČENIH V PROGRAM	• Neurejenost dodatnega zavarovanja (SC T1 I243) • Neobiskovanje osebnega zdravnika (SC T1 I244)

SKRBI/SLABOSTI ZA STARE LJUDI V OBČINI GRAD

SOCIALNA PROBLEMATIKA STARIH LJUDI NA GORIČKEM	• Obstoj šibke socialne mreže starih ljudi (SA T2 I1) • Ločeno bivanje starih ljudi in njihovih svojcev (SA T2 I2) • Obiskovanje starih ljudi s strani bližnjih po njihovih zmožnostih (SA T2 I3) • Osamljenost starih ljudi (SA T2 I4, SA T2 I11, SE T2 I1, SE T2 I3) • Stiska, povezana s samoto (SA T2 I5) • Težki sprejem odločitve za pomoč na domu (SA T2 I6) • Težki sprejem odločitve za odhod v dom (SA T2 I7) • Vračanje sredstev s strani svojcev v primeru dedovanja (SA T2 I8)

	• Pomanjkanje zanimanja starih ljudi za pomoč na domu ali nastanitev v domu (SA T2 I9) • Pomanjkanje obiskov na domovih starih ljudi (SA T2 I10, SE T2 I5) • Delna poskrbljenost za stare ljudi v občini (SE T2 I2) • Premalo organiziranih druženj za stare ljudi v občini (SE T2 I4)
NATRPAN VSAKDAN MLADIH	• Omejena pomoč mladih starejšim zaradi preobremenjenosti mlade generacije (SB T2 I1, SD T2 I25) • Prenatrpan urnik (SB T2 I2, SD T2 I24) • Službene obveznosti (SB T2 I3) • Družinske obveznosti (SB T2 I4) • Gospodinjske obveznosti (SB T2 I5) • Pomanjkanje časa mladih za stare ljudi v domovih (SD T2 I26)
IZHODIŠČNA PROBLEMATIKA NA DRŽAVNI RAVNI	• Zaznava pomanjkljivosti na državni ravni (SB T2 I6) • Prvotnost ukrepanja na državni ravni (SB T2 I7, SB T2 I8) • Težje ukrepanje in načrtovanje sprememb na občinski ravni zaradi pomanjkanja financ (SB T2 I9)
OMEJENE MOŽNOSTI STARIH LJUDI V OBČINI	• Ukinitev banke v občini (SD T2 I1, SD T2 I17) • Nepraktična uporaba bankomata za stare ljudi (SD T2 I2) • Prva najbližja banka v Rogašovcih (SD T2 I3) • Nezmožnost starih ljudi za samostojen odhod na banko (SD T2 I4) • Potreba po ureditvi prevoza za odhod na banko (SD T2 I5) • »Iti zadnjega po penzijo« kot obred za stare ljudi (SD T2 I6) • Prikrajšanost za medsebojno druženje v sklopu opravkov na banki (SD T2 I7, SD T2 I9, SD T2 I38,) • Odhod starih ljudi na 1-krat mesečno malico v času obstoja banke (SD T2 I8, SD T2 I39)

	• Premestitev pošte iz centra v trgovino (SD T2 I15) • Težji dostop do pošte za stare ljudi (SD T2 I16, SD T2 I19) • Lažji dostop mladih do pomembnih ustanov (SD T2 I18) • Nakup samo prehrambenih izdelkov pri Gradu (SD T2 I20) • Potreba po prevozu za nakup obutve (SD T2 I21) • Potreba po prevozu za nakup oblačil (SD T2 I22) • Pomanjkanje trgovin s tekstilom in obutvijo v občini (SD T2 I23, SD T2 I33) • Težave z duhovnega področja v občini (SD T2 I34) • Premestitev župnika na drugo lokacijo (SD T2 I35) • Prihod župnika le v primeru maš (SD T2 I36) • Zahteva po vrnitvi banke v občino (SD T2 I37)
PROBLEMATIKA JAVNEGA PREVOZA ZA STARE LJUDI	• Odvisnost starih ljudi od javnega prevoza zaradi premestitve banke (SD T2 I10) • Stroški z javnim pravozom (SD T2 I11) • Nepraktičnost javnega prevoza zaradi ovir (npr. stopnice) (SD T2 I12) • Nezaznavanje problemov starih s strani mlajših (npr. težave pri odhodu na javni prevoz) (SD T2 I13) • Redkost pomoči avtobusnih šoferov starim ljudem pri vstopu/izstopu na/iz avtobus/a (SD T2 I14)
PROBLEMATIKA V DOMOVIH ZA STARE	• Pomanjkanje obiskov v domovih za stare (SD T2 I27) • Obiski v domovih za stare samo s strani članov Društva upokojencev (SD T2 I28) • Obiski v domovih za stare samo s strani Rdečega križa (SD T2 I29) • Obiski v domovih za stare samo s strani Karitasa (SD T2 I30) • Prikrajšanost starih ljudi glede tekstilnih izdelkov v domovih (SD T2 I31) • Primanjkovanje uporabnih, vsakdanjih stvari ljudem v domovih (SD T2 I32)

Nevšečnosti v povezavi z delovanjem Društva upokojencev

STAROST ČLANOV DRUŠTVA	• Vključenost ljudi med 60 in 85 let (SD T1 I5) • Velik starostni razpon (SD T1 I6)
NEZMOŽNOST LJUDI ZA ANGAŽIRANOST V DRUŠTVU	• Zmanjšana aktivnost ljudi zaradi visoke starosti (SD T1 I7, SD T1 I14) • Vezanost mlajših starih ljudi na tujino (SD T1 I8) • Obveznosti ljudi v tujini (SD T1 I9) • Brezvoljnost v povezavi s sprejetjem obveznosti mlajše generacije v društvu zaradi nestalnega bivanja v domačem okolju (SD T1 I10, SD T1 I15) • Težavno dogovarjanje glede vključevanja v aktivnosti (SD T1 I11, SD T3 I20) • Redko udeleževanje kegljanja (SD T1 I12) • Opustitev kegljanja (SD T1 I13) • Opustitev delovanja pevskega zbora zaradi smrti ene izmed pristojnih članic (SD T1 I16) • Opustitev delovanja pevskega zbora zaradi odhoda v dom ene izmed pristojnih članic (SD T1 I17) • Malo aktivnosti zaradi pomanjkanja ljudi za izvajanje aktivnosti (SD T1 I18) • Nezmožnost dolge odsotnosti sogovornice zaradi bolnega moža (SD T3 I19) • Razpad pohodne skupine zaradi oziranja na druge (SD T3 I21) • Razpad udeleževanja vseslovenskih srečanj (SD T3 I31) • Obžalovanje sogovornice zaradi nezmožnosti udeleževanja izletov (SD T3 I35) • Sprijaznjenje sogovornice z obstoječo situacijo (SD T3 I36) • Nezmožnost večje aktivnosti sogovornice v društvu v preteklosti (SD T3 I37)

Vpliv osamljenosti na počutje starih ljudi

OSAMLJENOST IN STARI LJUDJE	• Zaprtost vase (SE T2 I6) • Svojeglavo življenje starih ljudi (SE T2 I7) • Zagotavljanje varnosti skozi dnevno rutino (SE T2 I8) • Zadržanost do obiskov (SE T2 I9)

	• Veselje zgolj ob občasnih obiskih (SE T2 I10) • Priljubljeno razmerje med družabništvom in časom zase pri starih ljudeh (SE T2 I11)

Potrebne spremembe za omilitev socialne marginalizacije

MOŽNOSTI ZMANJŠANJA SOCIALNE IZKLJUČENOSTI MED POSAMEZNIKI	• Krepitev sodelovanja med organizacijami in službami s socialno-varstvenega področja (SC T5 I1, SC T5 I2, SC T5 I3) • Krepitev povezovanja z društvi (SC T5 I4) • Spodbujanje sodelovanja s centri za socialno delo (SC T5 I5) • Krepitev sodelovanja z domovi za starejše (SC T5 I6) • Spodbujanje sodelovanja s ponudniki pomoči na domu (SC T5 I7) • Povezovanje z EHO podpornico (SC T5 I8) • Sodelovanje z Rdečim križem (SC T5 I9) • Sodelovanje s Karitasom (SC T5 I10) • Povezovanje med organizacijami s socialnega področja ključ do možnih ugodnih sprememb (SC T5 I11)

<u>PREDNOSTI NA PODROČJU SKRBI ZA STARE LJUDI V OBČINI</u>

DRUŽABNIŠTVO	• Koristnost prostovoljnih obiskov za stare ljudi (SA T3 I1) • Lajšanje samote v okviru obiskov (SA T3 I2, SA T3 I3) • Dajanje občutka pomembnosti v okviru obiskov za popolnoma same ljudi (SA T3 I4) • Dajanje občutka spoštovanja v okviru obiskov za popolnoma same ljudi (SA T3 I5)
DOMAČE OKOLJE KOT POMEMBNA VREDNOTA STAREGA ČLOVEKA	• Vztrajanje ljudi z življenjem v domačem okolju kljub možnemu boljšemu življenju v domu (manjši občutek osamljenosti) (SA T3 I6) • Opazna navezanost na lasten dom starih ljudi (SA T3 I7) • Odločitev za odhod v dom kot zadnja možnost (SA T3 I8) • Vztrajanje z življenjem doma zaradi lastne moči za

	skrb zase (SA T3 I9) • Vztrajanje z življenjem doma zaradi pomoči svojcev (SA T3 I10)
ZAMISEL O USTANOVITVI DNEVNEGA CENTRA ZA STARE V OBČINI GRAD	• Koristnost dnevnega centra za starejše po mnenju sogovornice (SB T3 I1) • Nekaj urni obisk dnevnega centra kot razbremenitev svojcev (SB T3 I2) • Povezanost ustanovitve dnevnega centra z dobrimi finančnimi sredstvi (SB T3 I3)
PROGRAM POMOČ NA VRATIH	• Večletno izvajanje programa (SC T3 I8) • Možnost prijave programa kot dalj časa trajajočega programa (SC T3 I9) • Prijava dalj časa trajajočega programa kot zagotovitev varnosti zaposlenemu (SC T3 I10) • Prijava dalj časa trajajočega programa kot zagotovitev varnosti uporabniku (SC T3 I11) • Sprejem sodelovanja za svojega s strani uporabnika (SC T3 I12) • Navajenost na program s strani uporabnika (SC T3 I13) • Zaznavanje prednosti s strani uporabnika v povezavi s programom (SC T3 I14)
KORISTNOST PROGRAMOV DRUŠTVA MOZAIK ZA LJUDI	• Približevanje vsebin v starim ljudem znano okolje (SC T3 I1, SC T3 I2, SC T3 I3, SC T3 I4, SC T3 I5) • Izvajanje programa »Pomoč na vratih« v Pomurju le v okviru društva Mozaik (SC T3 I6) • Stremenje k ohranjanju pozitivnih občutkov uporabnika (SC T3 I15) • Bogatenje uporabnikovih pozitivnih občutij z dodajanjem novih vsebin (SC T3 I16) • Bogatenje uporabnikovih pozitivnih občutij s povezovanjem z vsemi deležniki (SC T3 I17) • Spodbujanje sodelovanja med uporabniki in občinami (SC T3 I18) • Spodbujanje občin za zagotavljanje dobrobiti občanov (SC T3 I19) • Izvajanje kontinuiranih aktivnosti (SC T3 I7, SC T3 I22)

	• Ogromen pomen za uporabnike (SC T3 I20) • Dosegljivost strokovnega osebja na telefon (SC T3 I21) • Možnost vključevanja ljudi v dejavnosti v okviru eko socialne kmetije Korenika (SC T3 I23) • Prihod terenske delavke na domove ljudi (SC T3 I24) • Pogovarjanje (SC T3 I25) • Druženje (SC T3 I26) • Podeljevanje zgodb in stisk uporabnikov s terensko delavko (SC T3 I27) • Pomoč terenske delavke ljudem na vseh nivojih njihovega delovanja (SC T3 I28) • Spodbujanje ljudi k vključevanju v skupinske aktivnosti (SC T3 I29) • Vlaganje v trud pri delu z ljudmi (SC T3 I30) • Vztrajnost pri delu z ljudmi (SC T3 I31) • Poudarek na komunikaciji (SC T3 I32) • Vzpostavitev odnosa zaupanja z ljudmi (SC T3 I33, SC T3 I54) • Vzpostavitev odnosa zaupanja kot dalj časa trajajoči proces (SC T3 I34) • Upoštevanje posameznikovega tempa (SC T3 I35) • Nenehna skrb za ranljivo populacijo s strani strokovnih delavcev (SC T3 I36) • Zagotovitev pomoči ljudem ne glede na časovne okoliščine (SC T3 I37) • Poudrek na nevsiljivem odnosu (SC T3 I38) • Dajanje ljudem časa za razmislek (SC T3 I39) • Obveščanje ljudi o programih v okviru dajanja zloženk (SC T3 I40) • Upoštevanje odločitve ljudi glede vključitve v določen program (SC T3 I48) • Upoštevanje želja ljudi glede izvajanja posamezne oblike pomoči (SC T3 I49) • Pridružitev terenske delavke v primeru posameznikove želje po določeni obliki pomoči (SC T3 I50) • Prihod terenske delavke na dom posameznika v

	primeru njegove želje po določeni obliki pomoči (SC T3 I51) • Predstavitev programa s strani terenske delavke v primeru želje posameznika po določeni obliki pomoči (SC T3 I52) • Postopno delo z uporabnikom v primeru želje posameznika za pomoč na »dolgi rok« (SC T3 I53) • Spodbujanje posameznika za skupno izdelavo individualnega načrta (SC T3 I55, SC T3 I56)
PRISOTNOST »OBČUTKA ZA SKRB ZASE«	• Odziv ljudi na informacije o obstoječih pomočeh (SC T3 I41) • Lastna skrb ljudi za pomoč v okviru telefonskih klicev (SC T3 I42)
POMOČ RANLJIVI POPULACIJI LJUDI S STRANI ZDRAVSTVA	• Občutljivost na socialne stiske ljudi s strani patronažne službe (SC T3 I43, SC T3 I45) • Vsakodnevno srečevanje patronažne službe z ranljivo populacijo ljudi (SC T3 I44) • Informiranje zaposlenih pri društvu Mozaik o socialnih stiskah ljudi s strani patronažne službe (SC T3 I46) • Obveščanje ljudi o obstoječih programih društva Mozaik s strani patronaže (SC T3 I47)
VEČ PRILOŽNOSTI ZA KORIŠČENJE STORITVE POMOČI NA DOMU	• Izvajanje pomoči na domu v občini (SD T3 I1) • Razširitev pomoči na domu na območju Goričkega (SD T3 I2, SD T3 I13) • Težek dostop do pomoči na domu v preteklosti (SD T3 I3) • Organiziranje medsebojnega pokrivanja v primeru izpada delavca (SD T3 I6) • Organizirano pokrivanje delavcev kot zagotovitev varnosti (SD T3 I7) • Dostavljanje hrane v okviru storitve kljub odsotnosti nege (SD T3 I8) • Pomanjkanje prostora za ljudi v domovih za stare v Pomurju (SD T3 I14, SD T3 I15)
IZVAJALEC POMOČI NA DOMU	• Obiskovanje le ene oskrbovalke v okviru pomoči na domu v preteklosti (SD T3 I4) • Obiskovanje dveh oskrbovalk v okviru pomoči na domu v preteklosti (SD T3 I5)

	• Opravljanje nege na domu s strani posameznikov s končano medicinsko šolo (SD T3 I9, SD T3 I12) • Opravljanje nege na domu s strani javnih delavcev (SD T3 I10) • Javni/e delavci/ke kot bivši/e zaposleni/e v podjetju Mura (SD T3 I11)
OHRANJANJE IN KREPITEV MEDSEBOJNEGA SODELOVANJA	• Precejšnja medsebojna povezanost ljudi (SE T3 I1) • Pripravljenost pomagati drug drugemu (SE T3 I2, SE T3 I3) • Organiziranje druženj s strani Društva upokojencev (SE T3 I4) • Obisk vnukov v vrtcu s strani starih staršev v tednu starejših (SE T3 I5) • Izvedba proslave, namenjene starejšim (SE T3 I6) • Izpeljava verskih srečanj v okviru Karitasa v tednu starejših (SE T3 I7) • Pogostitev na verskih srečanjih v okviru Karitasa (SE T3 I8)

Pomoč starim ljudem v okviru prostovoljstva

MEDSEBOJNO SODELOVANJE DRUŠTVA MOZAIK IN OBČINE GRAD	• Vodenje projekta s strani občine Grad in društva Mozaik (SA T2 I12)
NAMEN PROJEKTA	• Usmerjenost projekta k obiskom starih ljudi na njihovih domovih (SA T2 I13)
POZITIVEN VPLIV PROSTOVOLJSTVA NA STARO POPULACIJO	• Smiselnost prostovoljstva pri pomoči starim ljudem (SA T2 I14)

Sodelovanje občine Grad v projektu LAS Goričko

POSKUSI »OŽIVLJANJA« OBMOČJA GORIČKEGA	• Delovanje društva Mozaik v okviru projekta LAS Goričko na območju Goričkega (SC T5 I12) • Izvajanje programov v okviru društva Mozaik na območju Goričkega (SC T5 I13) • Izvajanje aktivnosti v okviru društva Mozaik kot spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja (SC T5 I14) • Namenjenost dejavnosti medgeneracijskemu povezovanju (SC T5 I15) • Namenjenost aktivnosti dvigu solidarnosti (SC T5 I16)

	• Krepitev medsebojne pomoči v okviru izvajanja aktivnosti (SC T5 I17) • Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa Večgeneracijskega centra (SC T5 I18) • Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa Za boljši jutri z demenco (SC T5 I19) • Uresničevanje medgeneracijskih vsebin v okviru programa LAS Goričko (SC T5 I20)

ZAZNAVA POTREB LJUDI V LOKALNI SKUPNOSTI

POTREBA PO RAZNIH OBLIKAH POMOČI	• Več obiskov na domovih ljudi (SA T4 I1, SA T4 I7, SE T4 I1) • Potreba po pomoči v domačem okolju ljudi (SA T4 I5, SC T4 I1) • Potreba po podpori ljudi na podeželju (SC T4 I2) • Pomoč pri urejanju pravic (SC T4 I3) • Pomoč pri vzpostavljanju socialne mreže (SC T4 I4) • Pomoč pri krepitvi in širjenju socialne mreže (SC T4 I5) • Potreba po materialni pomoči ljudi na podeželju (SC T4 I6) • Težava nizkih pokojnin starih ljudi (SC T4 I7) • Oskrba starih ljudi s prehrambenimi paketi s strani Rdečega križa v okviru društva Mozaik (SC T4 I8) • Oskrba starih ljudi z oblačili in obutvijo s strani Rdečega križa v okviru društva Mozaik (SC T4 I9, SE T4 I2, SE T4 I3) • Oskrba starih ljudi z viški hrane iz trgovin (SC T4 I10) • Hvaležnost starih ljudi za raznovrstne oblike pomoči s strani društva Mozaik (SC T4 I11) • Pripisovanje velikega pomena pomoči društva Mozaik s strani starih ljudi (SC T4 I12) • Zavzemanje za boljši jutri ranljivih skupin ljudi s strani društva Mozaik (SC T4 I13)
MOŽNOST USTANOVITVE DNEVNEGA CENTRA ZA STARE LJUDI NA PODEŽELJU	• Koristnost ustanavljajočih dnevnih centrov za starejše v mestnem okolju (SA T4 I2) • Morebiten neuspeh ustanovitve dnevnega centra na

	podeželju zaradi prevelike razseljenosti ljudi (SA T4 I3) • Prikaz rezultatov ustanovitve dnevnega centra skozi prakso (SA T4 I4) • Dnevni centri kot pomemben način druženja v večjih strnjenih skupnostih (SA T4 I6)
VSAKODNEVNA POMOČ KOT MOŽNOST DO KAKOVOSTNEJŠEGA ŽIVLJENJA STARIH LJUDI	• Vsakodnevna pomoč kot možnost do kakovostnejšega življenja starih ljudi (SB T4 I1) • Izvajanje pomoči pri vsakodnevnih opravilih s strani prejemnikov denarnih socialnih pomoči (SB T4 I2)
SKROMNOST STARIH, PODEŽELSKIH LJUDI	• Mesečno preživetje starih ljudi kljub nizki pokojnini (SD T4 I1) • Zadovoljstvo starih ljudi kljub nizki pokojnini (SD T4 I2, SD T4 I3, SD T4 I10) • Navajenost podeželskih ljudi na skromno življenje (SD T4 I4, SD T4 I11) • Zadovoljstvo starih ljudi z dosedanjim življenjem (SD T4 I5)
POTREBA STARIH LJUDI DO DELA	• Pripravljenost starih ljudi za pomoč na vrtu (SD T4 I6) • Pripravljenost starih ljudi pomagati svojim otrokom (SD T4 I7) • Vlaganje starih ljudi v trud v povezavi z delom (SD T4 I8) • Opravljanje zunanjih opravil v okviru zmožnosti starih ljudi (SD T4 I9)
ZAHTEVNOST MLAJŠE GENERACIJE –LJUDJE MED 60 IN 75 LET	• Nezadovoljstvo mlajše generacije z življenjem nasploh (SD T4 I12) • Vzvišen odnos mlajše generacije (SD T4 I13)
DISKRIMINIRAJOČ ODNOS MLAJŠE GENERACIJE DO STAREJŠIH LJUDI	• Občutek manjvrednosti starejše generacije (SD T4 I14) • Pomilovalen odnos mlajših starih ljudi do starejše generacije (SD T4 I15) • Prikrit diskriminirajoč odnos mlajše generacije do starejših (SD T4 I16, SD T4 I17) • Izključevalen odnos mlajše generacije do starejših na podlagi starosti (SD T4 I18) • Izključevalen odnos mlajše generacije do starejših

	na podlagi zaposlitve (SD T4 I19)
UKREP ZA LAŽJO DOSTOPNOST STARIH LJUDI DO POMEMBNE USTANOVE	• Ponovna premestitev banke h Gradu (SD T4 I20)
OMEJENE MOŽNOSTI STARIH LJUDI V OBČINI	• Težki dostop starih ljudi do krajevnega urada (SD T4 I21) • Neprimerna lokacija krajevnega urada za stare ljudi (SD T4 I22) • Večplastnost težav v starosti (SD T4 I23)
POGOVOR KOT GLAVNO SREDSTVO TEKOM SODELOVANJA Z LJUDMI	• Zaznavanje stiske osebe skozi pogovor po korakih (SE T4 I4) • Pomembnost ohranjanja distance do posameznikove zasebnosti (SE T4 I5) • Pogovor o zasebnejših temah ob zagotovitvi občutka zaupanja (SE T4 I6) • Pogovor o zasebnejših temah ob zagotovitvi občutka varnosti (SE T4 I7) • Pogovor s človekom o njegovem materialnem stanju ob zagotovitvi občutka zaupanja in varnosti (SE T4 I8)

ŽELENE SPREMEMBE NA PODROČJU SKRBI ZA STARE LJUDI V OBČINI GRAD

VEČ POMOČI NA DOMU KOT KLJUČNI FAKTOR ZA KAKOVOSTNEJŠE ŽIVLJENJE STARIH LJUDI NA DOMU	• Več zagotovljene pomoči na domu (SA T5 I1, SE T5 I5) • Zagotavljanje pomoči ljudem domačem okolju v obliki prostovoljstva (SA T5 I2, SB T5 I11) • Zagotavljanje pomoči ljudem v njihovem domačem okolju v okviru drugih oblik pomoči (SA T5 I3) • Prikaz realne slike skozi realiziranje pogostejše pomoči na domu v okviru prostovoljstvo ali drugih oblik pomoči (SA T5 I4) • Postopni koraki v povezavi z načrtovanjem in ustanovitvijo prostora za druženje za stare ljudi (SA T5 I5) • Dobrodejnost obiskov na domu za stare ljudi (SA T5 I7) • Skrb za posameznikovo počutje (SA T5 I8) • Pomoč posameznikom v okviru zagotavljanja obrokov (SA T5 I9, SE T5 I3)

	• Dobrodejen vpliv pogovora na starega človeka (SA T5 I10) • Potreba po zagotovitvi občutka skrbi in pomembnosti s strani drugih do starega človeka (SA T5 I11) • Večja zaposljivost za delo zmožnih prejemnikov denarne socialne pomoči (SB T5 I6) • Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri za stare ljudi težjih opravilih (SB T5 I7) • Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri čiščenju okolice in notranjosti hiše (SB T5 I8) • Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri košnji trave (SB T5 I9) • Pomoč prejemnikov denarne socialne pomoči pri zunanjih opravkih (npr. odhod v trgovino) (SB T5 I10) • Zavzemanje za večjo aktivacijo prostovoljstva (SB T5 I12) • Organiziranje enkrat dnevnih obiskov za osamljene stare ljudi (SE T5 I1) • Organiziranje enkrat dnevnih obiskov v občini za slabotnejše stare ljudi (SE T5 I2) • Spodbujanje pomoči potrebnih ljudi za sprejem pomoči na domu (SE T5 I6)
TRDOŽIVOST STARIH, PODEŽELSKIH LJUDI	• Vztrajanje starih ljudi v domačem okolju v okviru lastnih zmožnosti zaradi želje po neobremenjevanju drugih (SA T5 I6)
POTREBA PO PRAVIČNEJŠI DELITVI FINANČNIH VIROV	• Potreba po zagotovitvi primerne pokojnine za plačevanje potrebne pomoči (SB T5 I1) • Zmožnost starih ljudi za plačevanje izvedene pomoči s strani prejemnikov denarnih socialnih pomoči (SB T5 I2) • Prevelik znesek denarnih socialnih pomoči (SB T5 I3) • Prenizek znesek za pokojnine starih ljudi (SB T5 I4, SB T5 I5)
VEČ POMOČI NA DOMU KOT KLJUČNI FAKTOR ZA RAZBREMENITEV DOMAČIH	• Enkrat dnevni obiski kot priložnost za razbremenitev svojcev (SE T5 I4)

ZAVZEMANJE ZA KAKOVOSTNO STAROST IN STARANJE

SKRB ZA DOBROBIT STARIH LJUDI V OBČINI GRAD	• Finančna pomoč starim ljudem s strani občine (SA T6 I1) • Organiziranje srečanja starejših v občini (SA T6 I2) • Organiziran prevoz s strani gasilskih društev na srečanje starih ljudi (SA T6 I3) • Prakticiranje občasnih obiskov v domačem okolju starih ljudi s strani županje (SA T6 I4) • Trikrat do štirikrat letno razdeljevanje paketov preko Rdečega križa (SB T6 I1) • Vrednost paketov v višini med 20 do 30 eurov (SB T6 I2) • Vsebovanje prehrambenih artiklov v okviru paketov (SB T6 I3) • Financiranje paketov s strani nacionalnih rezerv (SB T6 I10) • FIHO paketi (SB T6 I11) • Zagotavljanje paketov na državni ravni (SB T6 I12) • Možnost prejema paketov izven predvidenih terminov razdeljevanja v primeru trenutne potrebe, recimo smrti bližnjega (SB T6 I13) • Delovanje odbora v vsaki vasi (SB T6 I14) • Razdeljevanje paketov v občini s strani enajstih ljudi (SB T6 I15) • Sodelovanje pri razdeljevanju paketov s strani večine starejših ljudi (SB T6 I16) • Čim več navezovanja stikov z ljudmi v okviru razdeljevanja paketov (SB T6 I19) • Pogovor kot pomemben člen v okviru razdeljevanja paketov (SB T6 I20) • Nujnost obiskov v domovih za stare ljudi (SD T6 I1, SD T6 I2) • Finančni prispevek občine za nakup nujnih potrebščin ljudem v domovih (SD T6 I3) • Nakup tekstila v okviru občinske, finančne pomoči (SD T6 I4) • Skrbno preračunana poraba podarjenega zneska za

	»domske« stare ljudi s strani občine (SD T6 I5) • Predpraznično obdarovanje ljudi v domovih s strani Društva upokojencev (SD T6 I6) • Finančna pomoč občine pri nakupu predpraznicnih darov (SD T6 I7) • Velik pomen denarne podpore občine za člane Društva upokojencev • Udeleževanje občnega zbora starih ljudi kljub višji starosti (SD T6 I9) • Medsebojno klepetanje po formalnem delu zbora (SD T6 I10, SD T6 I11) • Medsebojna izmenjava izkušenj glede zdravstvenega stanja (SD T6 I12) • Izmenjava izkušenj glede drugih težav, povezanih s starostjo (SD T6 I13) • Velik pripis pomena obiskom pred prazniki s strani starih ljudi (SE T6 I2) • Velik pripis pomena obiskom v času posameznikovega osebnega praznika (SE T6 I3, SE T6 I6) • Veselje ljudi ob spominu na njih (klic po telefonu) (SE T6 I4) • Krepitev občutka koristnosti, pomembnosti kljub starosti ob spominu na njih (SE T6 I5) • »Vzeti si čas za starega človeka« kot ugoden vpliv na ljudi (SE T6 I7) • Zadržanost ljudi na začetku pogovora (SE T6 I8) • Postopen razvoj odprtega pogovora (SE T6 I9) • Dvakrat leten obisk 25 oseb s strani Karitasa (SE T6 I10) • V primeru pojava bolezni v družini možnost pomoči s strani Karitasa (SE T6 I11) • Zagotavljanje pomoči v obliki materialnih stvari (SE T6 I12) • Pomoč v obliki darilnih bonov (SE T6 I13) • Pomoč v obliki potrebnih prevozov, npr. prevoz do zdravnika (SE T6 I14) • Organiziranje pogovorne, medgeneracijske skupine po sveti maši s strani Karitasa (SE T6 I15)

	• Možnost zaupanja težav, bremen ljudi v okviru skupine (SE T6 I16) • Priložnost govora o lastnih občutkih v okviru skupine (SE T6 I17) • Priložnost izmenjave izkušenj posameznikov v skupini (SE T6 I18) • Dvakrat leten obisk v domovih za stare s strani Karitasa (SE T6 I19) • Organiziranje delavnic pred prazniki (SE T6 I20) • Organiziranje lanskoletnega predbožičnega izdelovanja adventnih venčkov (SE T6 I21) • Prihodek v povezavi s prodajo adventnih venčkov namenjen plačevanju položnic pomoči potrebnih ljudi (SE T6 I22)
DODELJEVANJE PAKETOV S STRANI RDEČEGA KRIŽA	• Mleko kot prehrambeni artikel v paketih (SB T6 I4) • Moka kot prehrambeni artikel (SB T6 I5) • Olje kot sestavni del paketov (SB T6 I6) • Makaroni kot prehrambeni artikel (SB T6 I7) • Konzerve kot sestavni del paketov (SB T6 I8) • Pralni prašek v okviru paketa (SB T6 I9)
OPAŽENA PROBLEMATIKA ZAPOSLENIH NA TERENU S STRANI RDEČEGA KRIŽA	• Problem fizično napornega dvigovanja paketov za starejše (SB T6 I17) • Potreba po večjem vključevanju mladih v Rdeči križ (SB T6 I18) • Opažanje problema osamljenosti starih ljudi v občini (SB T6 I21) • Težava osamljenosti starih ljudi kot širši, globalen problem (SB T6 I22) • Doživljanje občutka sramu pomoči potrebnih ljudi ob prejemu pomoči (SB T6 I23)
POMOČ S STRANI DRUŠTVA MOZAIK	• Zagotavljanje celostne oblike pomoči (SC T6 I1) • Zagotavljanje pomoči preko terenskega dela (SC T6 I2, SC T6 I23) • Zagotavljanje pomoči skozi vključevanje posameznikov v skupinske oblike dela (SC T6 I3, SC T6 I4) • Izstop posameznika iz svojega okolja v mrežo v okviru programov društva (SC T6 I5)

	• Pomoč pri grajenju mreže (SC T6 I6) • Pomoč pri izgradnji mreže (SC T6 I7) • Pomoč pri širjenju mreže (SC T6 I8, SC T6 I24) • Pridobitev novih znanj skozi mrežo (SC T6 I9) • Pridobitev novih znanj skozi aktivnosti (SC T6 I10) • Ohranjanje stabilnosti duševnega zdravja skozi mrežo in dejavnosti (SC T6 I11) • Krepitev telesnega zdravja (SC T6 I12) • Izboljšanje duševnega zdravja tekom vključenosti v program (SC T6 I13) • Izboljšanje telesnega zdravja tekom sodelovanja pri aktivnostih v okviru društva (SC T6 I14) • Usmerjenost programov k realnim ciljem (SC T6 I15) • Naravnanost programov k nekim rešitvam (SC T6 I16) • Pred začetkom uresničevanja želenega cilja poudarek na metodah dela (SC T6 I17) • Poudarek na aktivnostih pred začetkom uresničevanja in dosego cilja (SC T6 I18)
METODE DELA TEKOM SODELOVANJA Z LJUDMI	• Prakticiranje individualnega dela z uporabnikom kot metode dela (SC T6 I19) • Poudarek na pogovoru (SC T6 I20) • Poudarek na svetovanju (SC T6 I21) • Informiranje kot metoda dela (SC T6 I22) • Prakticiranje skupinskih oblik dela (SC T6 I25) • Spodbujanje organiziranja delavnic (SC T6 I26)
POGLED MLADIH NA STARANJE IN STAROST	• Nezanimanje mladih za tretje življenjsko obdobje (SD T6 I14, SD T6 I16) • Pojav občutkov manjvrednosti pri starih ljudeh zaradi negativnega pogleda mladih na starost (SD T6 I15) • Zanemarjanje problema »manjvrednosti starih« s strani okolice (SD T6 I17)
STAROST KOT CENJENO ŽIVLJENJSKO OBDOBJE	• Želja po lepo preživeti starosti s strani članov Društva upokojencev (SD T6 I18) • Opozarjanje na neprijetnosti, ovire v starosti s strani društva (SD T6 I19)

7.4. Priloga D: Socialne dejavnosti za stare ljudi v občini Grad

LEGENDA:
Občina – A
Pomoč na domu – B
Patronažna služba – C
Društvo upokojencev Grad – D
Društvo kmečkih žena in deklet Kruplivnik – E
Trgovina z živili - F

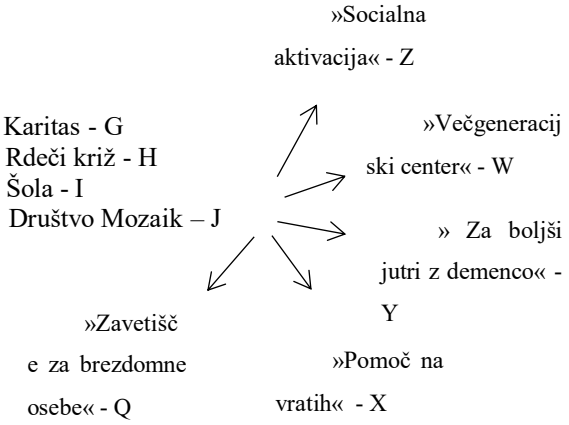

SEKTORJI			
	DRŽAVA	*TRG*	*CIVILNA DRUŽBA*
DEJAVNOSTI ORGANIZACIJ/POTREBE LJUDI	A: - Plačevanje domov starim ljudem (SA T1 I1, SA T1 I7) - Doplačevanje pomoči na domu (SA T1 I3) - Dodeljevanje enkratne socialne pomoči starejšim družinam oz. posameznikom v mesecu decembru (SA T1 I15, SA T6 I1, SB T1 I13) - Prakticiranje občasnih obiskov v domačem okolju ljudi s strani župnje (SA T6 I4) - Potreba po večjem številu obiskov v domačem okolju ljudi (SA T4 I1, SA T4 I7, SE T4 I1) B: - Nošenje hrane (SA T1 I5) - Vršitev drugih uslug (SA T1 I6) - Organizirana pomoč na domu med 15-i in 17-i uporabniki v zadnjih treh letih (SA T1 I11) C: - Opravljanje zdravstvene oskrbe (SB T1 I2)	F: - Nakup samo prehrambenih izdelkov pri Gradu (SD T2 I20)	D: - Obiskovanje ljudi na domovih (SA T1 I17) - Organiziranje piknika (SA T1 I18) - Organiziranje izletov (SA T1 I20, SD T3 I28, SD T3 I33, SD T3 I34) - Vključevanje v pohode (SD T3 I16) - Organiziranje pohodov s strani vaških športnih društev (SD T3 I17) - Organiziranje vsakoletnega srečanja (SD T3 I22) - Organiziranje vseslovenskih srečanj v preteklosti (SD T3 I25) - Zdajšnje organiziranje samo manjših, pokrajinskih srečanj (SD T3 I32) - Organiziranje Martinovanj na različnih lokacijah (SD T3 I38) - Organiziranje izobraževanj (SA T1 I19) - Obiskovanje ljudi v domovih v mesecu decembru (SA T1 I21, SA T1 I22, SD T6 I1, SD T6 I2, SE T6 I19)
	I: - Peka piškotov na šoli v okviru Simbioze (SB T1 I31) - Izdelovanje voščilnic		- Finančni prispevek občine za nakup potrebščin ljudem (SD T6 I3)

	(SB T1 I32) - Izdelovanje »paketkov« v okviru Simbioze (SB T1 I33) - Razdeljevanje »paketkov« med stare ljudi v občini (SB T1 I34)		- Predpraznično obdarovanje ljudi v domovih (SD T6 I6) - Organiziranje občnega zbora (SD T6 I9) - Opozarjanje na težave, ovire v starosti (SD T6 I19) - Mesečno preživetje starih ljudi kljub nizki pokojnini (SD T4 I1) - Navajenost podeželskih ljudi na skromno življenje (SD T4 I4, SD T4 I11) - Pripravljenost pomagati (SD T4 I6, SD T4 I7) - Nezadovoljstvo mlajše generacije starejših z življenjem nasploh (SD T4 I12) - Vzvišen in pomilovalen odnos na prikrit način (SD T4 I13, SD T4 I15, SD T4 I16, SD T4 I17) - Občutek manjvrednosti (SD T4 I14) - Izključevalen odnos na podlagi zaposlitve in starosti (SD T4 I18, SD T4 I19) - Potreba po premestitvi banke na staro mesto (SD T4 I20, SD T2 I37) E: - Razstave ročnih del (SA T1 I26) - Peka (SA T1 I27) - Pomoč pri prireditvah v okviru športnih in

			gasilskih društev (SA T1 I28) G, H: - Obiskovanje ljudi na domovih (SB T1 I7, SB T1 I8, SB T6 I19, SE T1 I5, SE T6 I1) - Pogovori (SB T1 I5, SB T6 I20, SE T1 I6) - Zagotavljanje življenjsko potrebnih dobrin kot je hrana (SE T1 I3, SB T6 I1) - Vsebina paketa (SB T6 I3, SB T6 I4, SB T6 I5, SB T6 I6, SB T6 I7, SB T6 I8, SB T6 I9) - Zagotavljanje materialnih dobrin (SB T1 I4, SB T1 I17, SE T1 I4, SE T4 I2, SE T4 I3, SE T6 I12) - Obiski pred prazniki in ob rojstnih dnevih (SE T6 I2, SE T6 I3) - Pomoč v obliki darilnega bona (SE T6 I13) - Opravljanje prevozov (SE T6 I14) - Obstoj pogovorne, medgeneracijske skupine (SE T6 I15) - Organiziranje delavnic pred prazniki (SE T6 I20) - Izpeljava verskih srečanj v okviru tedna starejših (SE T3 I7) - Organiziranje druženja s strani Društva upokojencev (SE T3 I4, SE T3 I5) - Organiziranje proslave za starejše (SE T3 I6)

			- Potreba po večji vsakodnevni pomoči ljudem s strani prejemnikov denarne socialne pomoči (SB T4 I1, SB T4 I2, SB T5 I6) - Potreba po zagotovitvi občutka zaupanja in varnosti (SE T4 I6, SE T4 I7, SC T3 I33, SC T3 I54) J: - Celostna pomoč (SC T6 I1) - Usmerjenost programov k realnim ciljem (SC T6 I15, SC T6 I16) - Poudarek na metodah dela, aktivnostih pred dosego cilja (SC T6 I17, SC T6 I18) - Delovanje društva Mozaik v okviru projekta LAS Goričko na območju Goričkega (SC T5 I12) Q: - Sedež v Murski Soboti (SC T1 I13) - Ena dislocirana enota (SC T1 I14) - Bivalna enota v Lemerju (SC T1 I15, (SC T1 I16, SC T1 I22) - Ocenitev uporabnikovih zmožnosti v povezavi s skrbjo zase in za svoj bivalni prostor (SC T1 I19, SC T1 I20) - Doseganje stabilnosti (SC T1 I21)

			- Občasna pomoč in podpora (SC T1 I23, SC T1 I24) X: - Namestitev ljudi v zavetišče (SC T1 I63) - Pomoč pri odplačevanju dolgov (SC T1 I66) - Pomoč pri urejanju pravic (SC T1 I67, SC T4 I3) - Materialna pomoč v obleki (SC T1 I69, SC T4 I6, SC T4 I9) - Zagotavljanje hrane (SC T1 I70, SC T4 I8, SC T4 I10) - Svetovanje (SC T1 I71) - Informiranje (SC T1 I72) - Zagovorništvo (SC T1 I73) - Pomoč starim ljudem in otrokom (SC T1 I96) - Povezovanje s šolami (SC T1 I99) - Povezovanje z vzgojno-izobraževalnimi zavodi (SC T1 I100) - Pomoč pri urejanju sprememb v povezavi z varstvenim dodatkom in denarno socialno pomočjo (SC T1 I124) Y: - Izvajanje kulinaričnih in glasbenih delavnic (SC T1 I129, SC T1 I130) - Izvajanje delavnic za izboljšanje telesnega in

			duševnega zdravja (SC T1 I132, SC T1 I133) - Izvedba predavanj s strani strokovnjakov: zdravnikov, patronažnih sester (SC T1 I134) - Izvajanje delavnic za ohranjanje ročnih spretnosti (SC T1 I135) - Izvajanje delavnic za vzdrževanje in razširjanje socialne mreže (SC T1 I136, SC T4 I4, SC T4 I5) - Izvajanje delavnic psihosocialne podpore (SC T1 I137) - Pomembnost skupin za samopomoč (SC T1 I138) - Izvajanje aktivnosti za opolnomočenje svojcev (SC T1 I142) W: - Izvajanje različnih delavnic medgeneracijskega povezovanja (SC T1 I161, SC T1 I171) - Organiziranje delavnic za najmlajše (SC T1 I172) - Organiziranje kreativnih delavnic (SC T1 I173) - Organiziranje delavnic z živalmi (SC T1 I174, SC T1 I182) - Izvajanje aktivnosti večgeneracijskega centra

			v Šalovcih na eko socialni kmetiji Korenika (SC T1 I175) - Izvajanje vrtnarskih in zeliščarskih delavnic (SC T1 I179, SC T1 I180) - Izvajanje delavnic sproščanja v naravi (SC T1 I181) - Organiziranje pohodov, piknikov in družabnih iger (SC T1 I183, SC T1 I184, SC T1 I185) - Organiziranje strokovnih in potopisnih predavanj (SC T1 I186, SC T1 I187) - Delovanje pevskega zbora (SC T1 I188) Organiziranje večih aktivnosti za mlajše v času počitnic (SC T1 I209) - Organiziranje večih aktivnosti za starejše v času šole (SC T1 I210) Z: - Izdelava individualnega načrta (SC T1 I218, SC T1 I225) - Skupinska oblika dela (SC T1 I235) - Delavnice opolnomočenja (SC T1 I236) - Kuharske delavnice (SC T1 I237) - Delavnice telesne vadbe (SC T1 I238) - Delavnice za izboljšanje

<table>
<tr><td></td><td></td><td></td><td>duševnega in fizičnega zdravja (SC T1 I239, SC T1 I240)
- Vključevanje drugih služb, npr. zdravstvena služba (SC T1 I241)
- Obiski s strani podjetij (SC T1 I247)</td></tr>
<tr><td>SLABOSTI/SKRBI/ŽELENE SPREMEMBE</td><td colspan="3"><table>
<tr><th>Slabosti/skrbi v povezavi s skrbjo za stare ljudi</th><th>Slabosti/skrbi v povezavi z delovanjem organizacije</th></tr>
<tr><td>A:
- Osamljenost (SA T2 I4, SA T2 I11, SB T6 I21, SE T2 I1, SE T2 I3)
- Stiska, povezana s samoto (SA T2 I5)
- Težki sprejem odločitve za pomoč na domu in za odhod v dom (SA T2 I6, SA T2 I7)
H:
- Preobremenjenost mladih (SB T2 I1, SD T2 I25)
- Izhodišče na državni ravni (SB T2 I6, SB T2 I7)
- Sramovanje pomoči potrebnih ljudi (SB T6 I23)
D:
- Ukinitev banke (SD T2 I1, SD T2 I17)
- Nepraktična uporaba bankomata (SD T2 I2)
- Ureditev prevoza za odhod na banko (SD T2 I5, SD T2 I10)
- Stroški s prevozom (SD T2 I11)
- Nepraktičnost zaradi ovir (SD T2 I12)
- Redkost pomoči šoferjev pri vstopu/izstopu na/iz avtobus/a (SD T2</td><td>H:
- Pomanjkanje sodelovanja med Rdečim križem in Karitasom (SB T1 I21)
- Nepravična delitev paketov (SB T1 I22, SB T1 I23, SB T1 I24)
- Razdeljevanje paketov s strani večine starejših (SB T6 I16, SB T6 I17)
J:
- Zahtevnost razvojnih programov (SC T2 I1, SC T2 I3, SC T2 I4, SC T2 I5)
- Prisotnost negotovosti (SC T2 I7)
D:
- Velik starostni razpon (SD T1 I5, SD T1 I6)
- Zmanjšana aktivnost ljudi zaradi visoke starosti (SD T1 I7, SD T1 I14)
- Vezanost mlajših starih ljudi na tujino zaradi tamkajšnjih obveznosti (SD T1 I8, SD T1 I9)
- Brezvoljnost v povezavi s sprejetjem obveznosti v društvu zaradi nestalnega bivanja v domačem okolju (SD T1 I10, SD T1 I15)
- Malo aktivnosti zaradi pomanjkanja</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

	I14) - Prikrajšanost za druženje v sklopu opravkov na banki (SD T2 I7, SD T2 I9, SD T2 I38) - Premestitev pošte in posledično težji dostop (SD T2 I15, SD T2 I16, SD T2 I19) - Pomanjkanje trgovin s tekstilom in obutvijo (SD T2 I23, SD T2 I33) - Težave z duhovnega področja zaradi premestitve župnika (SD T2 I34, SD T2 I35) - Pomanjkanje obiskov (SD T2 I27) - Obiski samo s strani članov Društva upokojencev, Rdečega Križa in Karitasa (SD T2 I28, SD T2 I29, SD T2 I30) - Primanjkovanje uporabnih stvari ljudem v domovih (SD T2 I32) - Negativna naravnanost mladih do starosti (SD T6 I15) G: - Premalo organiziranih druženj (SE T2 I4) - Zaprtost vase zaradi osamljenosti (SE T2 I6) - Zadržanost do obiskov (SE T2 I9)	ljudi (SD T2 I18)
	Spremembe v povezavi s skrbjo za stare ljudi	**Spremembe v povezavi z delovanjem organizacije**
	A: - Več pomoči na domu v obliki prostovoljstva (SA T5 I1, SA T5 I2, SA T2 I14, SB T5 I11, SB T5 I12) H: - Zagotovitev primerne pokojnine za plačevanje potrebne pomoči (SB T5 I1) G: - Vsakodnevni obiski (SE T5 I1, SE T5 I2)	J: - Krepitev sodelovanja med organizacijami in službami s socialno-varstvenega področja (SC T5 I1, SC T5 I5, SC T5 I6, SC T5 I7, SC T5 I8, SC T5 I9, SC T5 I10)

	- Zagotavljanje toplega obroka v okviru obiska (SE T5 I3, SA T5 I9) - Razbremenitev svojcev (SE T5 I4) - Spodbujanje pomoči potrebnih ljudi za sprejem pomoči na domu (SE T5 I6)		
PREDNOSTI	**Prednosti v povezavi s skrbjo za stare ljudi**	**Prednosti v povezavi z delovanjem organizacije**	
	A: - Koristnost prostovoljnih obiskov (SA T3 I1) - Lajšanje samote (SA T3 I2, SA T3 I3) - Dajanje občutka pomembnosti in spoštovanja (SA T3 I4, SA T3 I5) - Vztrajanje ljudi z življenjem v domačem okolju (SA T3 I6) - Navezanost na dom (SA T3 I7) - Odločitev za odhod v dom kot zadnja možnost (SA T3 I8) H: - Koristnost dnevnih centrov (SB T3 I1) - Dnevni center kot možnost za razbremenitev svojcev (SB T3 I2) - Možnost prejema paketa izven predvidenih terminov razdeljevanja v primeru trenutne potrebe (SB T6 I13, SE T6 I11) - Razdeljevanje paketov v občini s strani enajstih ljudi (SB T6 I15) J: - Spodbujanje k vključevanju v skupinske aktivnosti (SC T3 I29) - Poudarek na nevsiljivem odnosu (SC T3 I38, SC T3 I39) - Ozaveščanje ljudi o obstoječih programih (SC T3 I40, SC T3 I47) - Vsakodnevno srečevanje patronaže z ranljivo populacijo ljudi (SC T3 I44,	J: - Približevanje vsebin v starim ljudem znano okolje (SC T3 I1, SC T3 I2, SC T3 I3, SC T3 I4) - Lažji dostop ljudi do vsebin (SC T3 I5) - Možnost prijave programa »Pomoč na vratih« kot dalj časa trajajočega programa (SC T3 I9) - Dalj časa trajajoči program kot zagotovitev varnosti zaposlenemu in uporabniku (SC T3 I10, SC T3 I11) - Ogromen pomen programov za ljudi (SC T3 I20) - Kontinuirano izvajanje aktivnosti (SC T3 I22) - Pomoč in podpora terenske delavke na domovih ljudi (SC T3 I24, SC T3 I25, SC T3 I26, SC T3 I27, SC T3 I28, SC T3 I50)	

	SC T3 I45) - Informiranje o stiskah (SC T3 I46) - Postopni koraki tekom sodelovanja z uporabnikom (SC T3 I53) - Nega na domu za bolnike (SD T3 I1) - Razširitev pomoči na območju Goričkega (SD T3 I2, SD T3 I3, SD T3 I13) - Organizirano medsebojno pokrivanje v primeru izpada delavca (SD T3 I6) - Pokrivanje delavcev kot zagotovitev varnosti ljudem (SD T3 I7) - Dostavljanje hrane kljub odsotnosti nege (SD T3 I8) - Opravljanje nege s strani strokovno usposobljenih oseb (SD T3 I9, SD T3 I12) - Medsebojna povezanost in pomoč med ljudmi (SE T3 I1, SE T3 I2, SE T3 I3) - Prihodek v povezavi s prodajo izdelkov namenjen pomoči potrebnim ljudem (SE T6 I22)	

7.5. Priloga E: Opravljeni intervjuji z ustanovami, društvi in organizacijami, ki sodelujejo s starimi ljudmi

INTERVJU A

Sogovornica v intervjuju: gospa Cvetka Ficko, županja občine Grad
Datum in čas intervjuja: 15. 1. 2019 v dopoldanskem času (ob 08.30)
Kraj intervjuja: pisarna gospe županje
Trajanje intervjuja: približno 35 minut

S: Prvotno bi se vam rada zahvalila, da ste se sploh odzvali na mojo prošnjo za intervju, in da ste si vzeli čas. Naprej me zanima, katere službe, ustanove oz. vire poznate za zadovoljevanje potreb starih ljudi v občini?

A: Ja, mi kot občina, lokalna skupnost ima to pristojnost, da plačuje domove naših starejših občanov, ki so nastanjeni v domovih (SA T1 I1). Plačamo jih pa potem na osnovi odločbe centra za socialno delo (SA T1 I2). Potem tudi doplačujemo pomoč na domu (SA T1 I3), torej ko si prek centra uredijo (SA T1 I4), da se jim nosi hrana (SA T1 I5) ali se jim vršijo kakšne druge usluge (SA T1 I6). To sta ti dve zadevi, ki sta v pristojnosti občine (SA T1 I7).

S: Kdo pa v občini izvaja pomoč na domu?

A: To je pa Dom starejših Rakičan (SA T1 I8). Sicer smo vodili razgovore tudi z Domanio (SA T1 I9), vendar mi imamo zaenkrat dom Rakičan (SA T1 I10). Za zadnja tri leta, torej za leto 2016, 2017 in 2018 se številka giblje nekje med 15 do 17 uporabnikov, ki imajo organizirano pomoč na domu (SA T1 I11).

S: Mogoče v občini obstajajo še katerekoli druge ustanove, ki se zavzemajo za stare ljudi?

A: Ja, je Karitas (SA T1 I12), tam ima pisarne v bližini cerkve (SA T1 I13), potem na terenu deluje tudi naše Društvo upokojencev (SA T1 I14). S tem, da mi kot občina, socialno najbolj ogroženim starejšim družinam oz. tudi posameznikom nudimo enkratno denarno pomoč v mesecu decembru (SA T1 I15).

S: Omenili ste Društvo upokojencev. Je v občini drugače zelo aktivno?

A: Društvo pri nas je zelo aktivno (SA T1 I16). V okviru društva ljudi obiskujejo tudi na domovih (SA T1 I17), organizirajo piknik (SA T1 I18), kakšna izobraževanja (SA T1 I19), izlete (SA T1 I20). Tudi v mesecu decembru hodijo vse te ljudi, ki so v domovih obiskat (SA T1 I21). Navadno gremo občane, ki so v Domu Kuzma in Rakičan skupaj obiskat s člani društva (SA T1 I22).

S: Seznanjena sem, da v občini deluje tudi Društvo kmečkih žena in deklet v Kruplivniku. Mi lahko kaj več poveste o tem?

A: Za starostnike se mi zdi vredno izpostaviti Društvo kmečnih žena in deklet v Kruplivniku (SA T1 I23), ki deluje malo drugače (SA T1 I24) oz. se ženske malo bolj povezujejo (SA T1 I25), imajo kakšne razstave ročnih del (SA T1 I26), kaj spečejo (SA T1 I27), pomagajo pri ostalih prireditvah, ki jih imajo športna in gasilska društva (SA T1 I28). Tako da ja, v društvo je vključeno tudi veliko starejših (SA T1 I29), sicer so aktivne tudi mlajše osebe (SA T1 I30), ampak več ali manj je pa starejših (SA T1 I31).

S: Kakšne pomanjkljivosti zaznavate pri skrbi za stare ljudi v občini?

A: Tisti starejši, ki nekako imajo svojce (SA T2 I1) pa tudi če ne živijo skupaj (SA T2 I2), jih hodijo obiskovat pač toliko koliko uspejo (SA T2 I3). Am, ljudje so sami (SA T2 I4), če lahko povem v narekovajih, jih »ubija samota« (SA T2 I5). Potem druga stvar je pa ta, da se stari ljudje težko odločijo za pomoč na domu (SA T2 I6) ali pa tudi samo nastanitev v domu (SA T2 I7), ker češ, da bodo potem tisti, ki bodo dedovali, mogli vračati ta sredstva (SA T2 I8). Mi bi pričakovali glede na populacijo, da bi se vseeno ljudje, ki rabijo omenjeno pomoč malo bolj tega posluževali (SA T2 I9). Naši starejši bi rabili več tega, da bi se jih hodilo obiskovat na dom (SA T2 I10). Mene skrbi to, da so predolgo sami (SA T2 I11).

S: Tu bi mogoče bilo treba bolj aktivirati tudi prostovoljce, ali kako vi gledate na to?

A: Tako, tako, saj zdaj z društvom Mozaik iz Murske Sobote peljemo en tak projekt (SA T2 I12), ki je usmerjen k temu, da bi stare ljudi šli na dom obiskat (SA T2 I13), vsekakor je prostovoljstvo tisto, ki se mi zdi smiselno (SA T2 I14).

S: Kaj vidite kot prednosti na področju pomoči starim ljudem?

A: Prednost vidim predvsem v teh prostovoljnih obiskih (SA T3 I1), ko človek zares ni cel dan sam (SA T3 I2). Menim, da imajo ti obiski na človeka zelo blagodejen vpliv (SA T3 I3), dajejo mu občutek pomembnosti (SA T3 I4) in spoštovanja sploh za tiste, ki nimajo zares nikogar (SA T3 I5). Dobro se mi tudi zdi, da naši starejši ljudje tako dolgo vztrajajo z življenjem v domačem okolju kljub temu, da bi bilo morda za njih v domovih bolje poskrbljeno (SA T3 I6). Pri tem se vidi ta navezanost na lasten dom (SA T3 I7). Ljudje se običajno odločijo za odhod v dom takrat, ko zares več ne vidijo drugega izhoda (SA T3 I8). V kolikor pa še le čutijo moč, da lahko sami poskrbijo zase (SA T3 I9) oz. imajo svojce, do takrat pa te odločitve ne sprejmejo (SA T3 I10).

S: Kakšne potrebe ljudi zaznavate v skupnosti za njihovo dobrobit?

A: Ja tako kot sva povedali, da bi bilo malo več obiska za njih na terenu (SA T4 I1). Zdaj ti dnevni varstveni centri, ki se ustanavljajo, to je vse lepo in prav (SA T4 I2), ampak po pojem mnenju glede na našo razseljenost oz. razpršenost gradnje, ne bi ravno uspeli (SA T4 I3). No sicer bi pa praksa pokazala rezultate (SA T4 I4), ampak zaenkrat vidim kot najpomembnejše to, da bi se jim v domačem okolju nudila neke vrste pomoč (SA T4 I5). V večjih strnjenih skupnostih pa dnevni centri vsekakor predstavljajo en način druženja (SA T4 I6). Kot sem že rekla, se mi zdi, da bi bilo najbolj smiselno, da se jih obišče doma (SA T4 I7).

S: Bi si želeli morebitnih sprememb na področju skrbi za stare ljudi? Kakšnih?

A: Tako kot sem že omenila več pomoči na domu (SA T5 I1), recimo v obliki prostovoljstva (SA T5 I2) ali kakorkoli (SA T5 I3), ker če bi začeli s tem, bi se pokazala ena slika (SA T5 I4). Zdaj sicer ta en prostor za druženje sicer lahko zagotoviš, vendar jaz nekako vidim v tem postopne korake (SA T5 I5), ker tisti, ki so še doma in »fit« pravijo: »Eh, saj pa jaz še lahko«, ker nočejo obremenjevati nekoga drugega (SA T5 I6). Ampak vseeno neki obisk na domu (SA T5 I7), pa vprašaš kako si (SA T5 I8), pa se prinese kakšen obrok (SA T5 I9) ali pa čist samo neki pogovor (SA T5 I10). To so vse geste, ki staremu človeku dajo vedeti, da ni sam, čeprav še lahko poskrbi zase (SA T5 I11).

S: Zanima me še, kako s svojim delovanjem pripomorete h kakovostnejšemu staranju in starosti?

A: Najbolj ogroženim pomagamo finančno (SA T6 I1), potem imamo vsako leto srečanje starejših, tistih, ki se ga lahko udeležijo (SA T6 I2). Imamo gasilska društva, v okviru katerih stare ljudi pol z gasilskimi avtoji pripeljejo na dogodek in je tam eno srečanje (SA T6 I3). Potem tudi občasni obiski ljudi po domovih (SA T6 I4).

S: Še enkrat bi se vam rada zahvalila za sodelovanje in lep preostanek dneva!

INTERVJU B

Sogovornica v intervjuju: gospa Darinka Bauer, predsednica krajevne organizacije Rdečega križa Grad
Datum in čas intervjuja: 15. 1. 2019 v dopoldanskem času (ob 10.00)
Kraj intervjuja: na domu sogovornice
Trajanje intervjuja: približno 40 minut

S: Najprej vi se vam rada zahvalila, da ste si vzeli čas zame in, da ste se odzvali na mojo prošnjo. Najprej me zanima, katere službe, ustanove oz. vire poznate za zadovoljevanje potreb starih ljudi v občini?

B: V občini je aktivna patronaža (SB T1 I1), ki opravlja zdravstveno oskrbo (SB T1 I2), potem seveda naša ogranizacija – Rdeči križ (SB T1 I3), ki ljudem največkrat zagotavlja materialno pomoč (SB T1 I4), sicer se mi zdi pomembo omeniti tudi možnost pogovora (SB T1 I5), saj zadnje čase na terenu opažam velik problem osamljenosti starih ljudi (SB T1 I6). Naši obiski na domu ljudi se mi zdijo kot priložnost za druženje (SB T1 I7) in tudi kot možnost za lajšanje osamljenosti (SB T1 I8). Ljudem največ pomeni, če se nekdo spomni na njih (SB T1 I9). Sicer so materialnih stvari tudi veseli (SB T1 I10), vendar se mi zdi, da je topla beseda vseeno nekako na prvem mestu (SB T1 I11). Pri tem moram omeniti še občino (SB T1 I12), ki ljudem pomaga predvsem finančno (SB T1 I13), potem Karitas (SB T1 I14), šolo (SB T1 I15) in pa pomoč na domu (SB T1 I16).

S: Omenili ste, da so v okviru pomoči starim ljudem aktivni tudi Karitas, Rdeči križ in šola. Zanima me, če ste mogoče podrobneje seznanjeni s tem, na kakšne načine te tri ustanove pomagajo starim ljudem?

B: Ja, Karitas je podobna zadeva kot naša ogranizacija, torej zagotavlja materialno (SB T1 I17), finančno pomoč (SB T1 I18), s tem da smo mi bolj na državni ravni za razliko od Karitasa (SB T1 I19), ki ima krščansko ozadje (SB T1 I20). Pri tem bi rada dodala, da pogrešam več sodelovanja med nami in Karitasom (SB T1 I21). Dosti krat se namreč pri razdeljevanju prehrambenih paketov zgodi, da en posameznik dobi dva paketa (torej od Karitasa in Rdečega križa) v zelo kratkem časovnem razmaku (SB T1 I22), recimo v obdobju dveh tednov (SB T1 I23), medtem ko drug posameznik ne dobi nobenega (SB T1 I24). To se mi zares ne zdi pravično (SB T1 I25). Menim, da bi mi zaradi tega morali biti bolj povezani (SB T1 I26), saj se mi trenutno zdi, da smo en drugemu bolj konkurenca (SB T1 I27). Sicer sem na to pomanjkljivost jaz že opozarjala (SB T1 I28), vendar zadeva nekako ne gre na bolje (SB T1 I29). Žal mi je za to (SB T1 I30). No ja, omenila sem tudi šolo, ja. Kolikor vem, so otroci pred novoletnimi prazniki v okviru Simbioze na šoli pekli piškote (SB T1 I31) in izdelovali voščilnice (SB T1 I32). Nato so iz tega naredili »paketke« (SB T1 I33) in jih razdelili med stare ljudi v občini (SB T1 I34).

S: Kakšne pomanjkljivosti zaznavate pri skrbi za stare ljudi v občini?

B: Predvsem preobremenjenost mladih, da bi lahko zagotavljali več pomoči starejšim (SB T2 I1). S tem mislim predvsem preveč zapolnjen urnik (SB T2 I2), torej služba (SB T2 I3), skrb za otroke (SB T2 I4) in pa tudi gospodinjske obveznosti (SB T2 I5). Veliko pomanjkljivost pa zaznavam tudi na državni ravni (SB T2 I6), saj se mi zdi, da je država prva, kjer bi bilo potrebno ukrepati (SB T2 I7) in narediti spremembe (SB T2 I8). Na občinski ravni se mi zdi to precej težko, če za to ni financ (SB T2 I9).

S: Kaj vidite kot prednost na področju pomoči starim ljudem?

B: Velika prednost se mi zdijo dnevni centri za starejše, ki pa jih na žalost v naši občini ni (SB T3 I1). Če bi bil človek vsaj nekaj ur v centru, doma ne bi rabil več toliko pozornosti od domačih (SB T3 I2), vendar je to vse spet povezano s finančnimi sredstvi (SB T3 I3).

S: Kakšne potrebe ljudi zaznavate v skupnosti za njihovo dobrobit?

B: Potrebno bi bilo predvsem več pomoči pri vsakodnevnih opravilih (SB T4 I1), ki bi jih lahko izvajali prejemniki denarnih socialnih pomoči (SB T4 I2).

S: Bi si želeli morebitnih sprememb na področju skrbi za stare ljudi? Kakšnih?

B: Vsi starejši bi mogli dobiti tako pokojnino, da bi si določeno pomoč lahko plačali, če bi jo potrebovali (SB T5 I1). S tem mislim predvem, da bi si lahko plačali pomoč, ki bi jim jo zagotavljali prejemniki denarnih socialnih pomoči (SB T5 I2). Zelo »ne fer« se mi zdi, da socialna pomoč znaša okrog 400 eurov (SB T5 I3), pokojnina pa med 200-250 eurov (SB T5 I4). S tem denarjem človek težko živi (SB T5 I5). Rada bi torej izpostavila, da bi bilo precej dobro, če bi bolj zaposlili prejemnike denarnih socialnih pomoči, seveda tiste, ki delo lahko opravljajo, da bi pomagali starim ljudem (SB T5 I6). S tem mislim predvsem opravila, ki jih starostniki že težje opravljajo (SB T5 I7), recimo čiščenje okolice in notranjosti hiše (SB T5 I8), košnja trave (SB T5 I9), odhod v trgovino (SB T5 I10). No vglavnem, sprememba bi se mogla zgoditi tudi na področju prostovoljstva, in sicer bi se ga moralo bolj poudarjati (SB T5 I11) in aktivirati (SB T5 I12).

S: Kako s svojim delovanjem pripomorete h kakovostnejšemu staranju in starosti?

B: Preko Rdečega križa 3-krat do 4-krat na leto razdeljujemo pakete (SB T6 I1), ki so približno v vrednosti od 20 do 30 eurov (SB T6 I2). Ti paketi običajno vsebujejo prehrambene aktikle (SB T6 I3), kot so mleko (SB T6 I4), moka (SB T6 I5), olje (SB T6 I6), makaroni (SB T6 I7), razne konzerve (SB T6 I8), pa tudi pralni prašek (SB T6 I9). Vse to se financira iz nacionalnih rezerv (SB T6 I10), poleg tega je treba omeniti tudi FIHO pakete (SB T6 I11), no skratka celotna zadeva poteka na državni ravni (SB T6 I12). Velika prednost je v tem, da lahko ljudje dobijo pakete tudi izven terminov predvidenega razdeljevanja takrat, ko se pojavi trenutna potreba, recimo, ko nekdo umre, npr. partner (SB T6 I13). Dobro je to, da imamo v vsaki vasi odbor (SB T6 I14), to pomeni, da nas je 11 ljudi, ki pakete razdeljujejo (SB T6 I15). Sicer je problem, ker pri tem sodelujemo večinoma starejši (SB T6 I16) in je dokaj fizično naporno te pakete dvigati (SB T6 I17). Zaradi tega bi potrebovali več mladih (SB T6 I18). No, v okviru razdeljevanja paketov pa z ljudmi probam čim bolj navezati stik (SB T6 I19) in se z njimi pogovarjati (SB T6 I20), saj kot sem že rekla, na terenu opažam, da so stari ljudje v naši občini osamljeni (SB T6 I21). Saj dejansko se to ne dogaja samo pri nas, ampak gre za širši problem (SB T6 I22). Na splošno sem pa opazila, da tisti, ki bi pomoč najbolj potrebovali, se nekako tega najbolj sramujejo (SB T6 I23).

S: Še enkrat se vam zahvaljujem za sodelovanje in lep dan še naprej!

INTERVJU C

Sogovornica v intervjuju: socialna delavka Sandra Pintarič, zaposlena pri društvu Mozaik – društvo za socialno vključenost

Datum in čas intervjuja: 18. 1. 2019 v popoldanskem času (ob 15.00)

Kraj intervjuja: medgeneracijski center Mensana v Murski Soboti

Trajanje intervjuja: približno 60 minut

S: Najprej bi se vam rada zahvalila, da ste si vzeli čas za pogovor z mano. Sprva bi vas prosila, da mi na kratko predstavite društvo Mozaik (za kaj se zavzema, kakšne programe izvaja, kdo so njegovi uporabniki …), skratka čemu služi?

C: No naši začetki segajo več kot deset let nazaj (SC T1 I1), v bistvu smo neprofitno (SC T1 I2), humanitarno društvo (SC T1 I3), ki izvaja različne socialnovarstvene programe (SC T1 I4) in tudi druge programe (SC T1 I5), ki so financirani iz Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (SC T1 I6). Nekateri programi so financirani tudi iz evropskega socialnega sklada (SC T1 I7).

S: Ali mi morda lahko kakšen program podrobneje predstavite?

C: Pa če mogoče začneva na začetku, naš prvi program je bil zavetišče za brezdomne osebe (SC T1 I8), ki je bil na začetku razvojni program (SC T1 I9). Vsako leto smo se prijavljali vedno znova za razpis (SC T1 I10), danes je to že javni socialnovarstveni program (SC T1 I11), kar pomeni, da traja več let skupaj (SC T1 I12). Sedež tega zavetišča za brezdomne osebe je v Murski Soboti (SC T1 I13), ima pa tudi eno dislocirano enoto (SC T1 I14), bivalno enoto (SC T1 I15), ki pa je v Lemerju (SC T1 I16). Človeka se v okviru tega programa ves čas spremlja preko individualnega načrta (SC T1 I17), ki se naredi skupaj z uporabnikom (SC T1 I18), in če se ga oceni zmožnega poskrbeti do neke mere zase (SC T1 I19), za svoj bivalni prostor (SC T1 I20) oz. če doseže neko stopnjo stabilnosti (SC T1 I21), se ima potem tudi možnost nastaniti v bivalni enoti v Lemerju (SC T1 I22). Ti uporabniki pa potem rabijo samo občasno pomoč (SC T1 I23) in podporo (SC T1 I24). Drugače so to uporabniki praktično iz samega dna družbe (SC T1 I25). Mislim da ni hujšega, kot ostati brez strehe nad glavo (SC T1 I26), tak da gre za hude stiske ljudi (SC T1 I27), ki jih spremljajo poleg tega še finančne stiske (SC T1 I28), porušena socialna mreža (SC T1 I29), velike težave z zdravstvenim stanjem (SC T1 I30) od alkoholizma (SC T1 I31), narkomanije (SC T1 I32) do psihičnih bolezni (SC T1 I33).

S: Kako pa je glede starosti? Koliko so ljudje, ko se vključijo v ta program najpogosteje stari?

C: V povprečju srednja generacija (SC T1 I34), so tudi mlajši (SC T1 I35), so pa tudi starejši (SC T1 I36), pri katerih se pojavi spet ta težava, da še mogoče niso dosegli tiste starosti, da bi se jih recimo lahko namestilo v dom za ostarele (SC T1 I37), potem dostikrat imamo težave, ker uporabniki v zavetišču rabijo tudi zdravstveno pomoč (SC T1 I38) in podporo (SC T1 I39), ki jo pa v okviru zavetišča ne moremo nuditi (SC T1 I40), lahko pa jo nudi dom za ostarele (SC T1 I41), tja pa uporabnik ne more, ker ni še toliko star (SC T1 I42). Tu je polno enih težav (SC T1 I43), na katere ves čas opozarjamo na vseh teh sestankih (SC T1 I44), kongresih (SC T1 I45), okroglih mizah (SC T1 I46), sekcijah (SC T1 I47). Ampak to so pač ti zakonski okviri, ki jih moraš zadovoljevati (SC T1 I48). No poleg zavetišča za brezdomne osebe izvajamo Pomoč na vratih – terensko delo s potencialnimi brezdomnimi osebami (SC T1 I49).

S: Na kaj se osredotoča ta pogram?

C: Ta program vodi strokovna delavka z opravljenim strokovnim izpitom s področja socialnega varstva (SC T1 I50). Njena ciljna skupina so potencialno brezdomne osebe (SC T1 I51), ki so se znašle v različnih stiskah (SC T1 I52), bodisi finančnih (SC T1 I53), v velikih dolgovih (SC T1 I54), bodisi so to kakšni porušeni medosebni odnosi znotraj družine (SC T1 I55), težave z alkoholizmom (SC T1 I56) in druge zasvojenosti (SC T1 I57). Če navedem recimo en primer: »Izgubiš službo (SC T1 I58), razvijejo se duševne težave (SC T1 I59), potem ne moreš več plačevati stroškov bivanja (SC T1 I60) in postaneš dejansko potencialno brezdomen (SC T1 I61) oz. potem brezdomen (SC T1 I62). Potem nameščamo te ljudi v zavetišče (SC T1 I63), seveda pa gre za preventivni program (SC T1 I64), kar pomeni, da preprečujemo brezdomstvo na ta način (SC T1 I65), da pomagamo ljudem pri odplačevanju teh dolgov (SC T1 I66), pomagamo pri urejanju pravic (SC T1 I67), iščemo različne možnosti pomoči (SC T1 I68), bodisi materialno pomoč v obleki (SC T1 I69), v hrani (SC T1 I70), jim svetujemo (SC T1 I71), jih informiramo (SC T1 I72), jim nudimo zagovorništvo (SC T1 I73), gremo skupaj z njimi pa »zrihtamo« kakšne stvari (SC T1 I74), skratka okrepimo to eno povezovanje teh vseh različnih deležnikov (SC T1 I75), različnih institucij (SC T1 I76), služb, s katerimi se ta oseba srečuje (SC T1 I77), recimo Zavod za zaposlovanje (SC T1 I78), zdravstvena služba (SC T1 I79), center za socialno delo (SC T1 I80). Pri tem je ena velika težava predvsem za ljudi, ki nimajo nobene lastne nepremičnine (SC T1 I81) ali nekega nepremičnega imetja (SC T1 I82), nimajo službe (SC T1 I83), so prejemniki denarne socialne pomoči (SC T1 I84) in so samske osebe (SC T1 I85). Ti ljudje praktično po teh pravilih, ki veljajo, recimo »Pravilnik o dodeljevanju socialnih stanovanj« (SC T1 I86), po katerem se ravna stanovanjski sklad (SC T1 I87), ne morejo priti do stanovanja, ker so pogoji tako nastavljeni, teh pogojev pa te osebe ne dosegajo (SC T1 I88). Tako da naša pomoč (SC T1 I89) in podpora (SC T1 I90) tem ljudem praktično ogromno, ogromno pomeni (SC T1 I91). Moram pa omeniti, da pri tem vidimo tudi stiske (SC T1 I92) in težave drugih (SC T1 I93), tu so starejši (SC T1 I94), tu so otroci (SC T1 I95) in potem pomagamo tudi njim (SC T1 I96), tako da gre za res celostno obravnavo posameznika (SC T1 I97) in cele družine (SC T1 I98). Povezujemo se tudi s šolami (SC T1 I99), vzgojno-izobraževalnimi zavodi (SC T1 I100). Tu so potem tudi starejši, veliko starejših je vključenih v program terenskega dela (SC T1 I101). Na Goričkem so stiske starejših ljudi zelo velike (SC T1 I102), mladi se zelo izseljujejo iz podeželja, gredo v mestna središča (SC T1 I103), starejši ostajajo sami, osamljeni (SC T1 I104), zaradi bolezni ne zmorejo prihajati v mestna središča (SC T1 I105), kjer si je treba urejati določene stvari (SC T1 I106), nimajo socialne mreže (SC T1 I107) ali je ta šibka (SC T1 I108). Četudi mladi živijo doma, so zaposleni (SC T1 I109) ali imajo svoje težave (SC T1 I110) ali pa živijo daleč vstran (SC T1 I111), žal tudi vidijo finančni vidik (SC T1 I112), recimo prej, ko sta bila varstveni dodatek in socialna pomoč vračljiva (SC T1 I113). Se pravi, če so stari starši prejemali varstveni dodatek in denarno socialno pomoč (SC T1 I114), sta se ti zadevi prenesli na mlajšo generacijo (SC T1 I115) in se recimo stari niso odločali (SC T1 I116), so jim mladi preprečevali, da bi bili prejemniki varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči (SC T1 I117), zato ker bi potem to breme prešlo na njih (SC T1 I118) (čeprav so starejši ljudje zelo težko živeli na podeželju (SC T1 I119), z »mizernimi penzijami«) (SC T1 I120) ali pa bi se vrednosti nepremičnine polastila država (SC T1 I121). Zdaj recimo več nista vračljiva (SC T1 I122) in so se zgodile spremembe (SC T1 I123), tako da smo dejansko mi zdaj preko terenskega dela ljudem pomagali pri urejanju teh stvari (SC T1 I124). Potem je naš program tudi preventivni program Za boljši jutri z demenco (SC T1 I125), program pomoči starejšim ljudem (SC T1 I126) in svojcem ljudi z demenco (SC T1 I127).

S: Predvidevam, da se v okviru tega programa zavzemate za kvalitetnejše življenje oseb z demenco …

C: V okviru tega programa se izvajajo delavnice preventivne narave (SC T1 I128), od kulinaričnih delavnic (SC T1 I129) do glasbenih delavnic (SC T1 I130), saj vemo, da ima glasba zelo terapevtski učinek na vse ljudi (SC T1 I131). Izvajamo tudi delavnice za izboljšanje telesnega (SC T1 I132), duševnega zdravja (SC T1 I133), to so različna predavanja, ki jih izvajajo strokovnjaki, zdravniki, patronažna sestra (SC T1 I134), gre tudi za delavnice ohranjanja ročnih spretnosti (SC T1 I135), delavnice vzdrževanja socialne mreže, razširjanje socialne mreže (SC T1 I136), delavnice psihosocialne podpore (SC T1 I137). Pomembne so tudi skupine za samopomoč (SC T1 I138), preko katerih svojci bolje razumejo vedenjske vzorce starejših pri katerih se kažejo znaki demence (SC T1 I139). Preko teh skupin dobijo neko moč preko izmenjav izkušenj (SC T1 I140), zgodb vseh članov skupine (SC T1 I141). Skratka, delavnica aktivnosti, ki opolnomočujejo svojce (SC T1 I142). Za stare ljudi, ki kažejo znake demence, so pa te še posebej pomembne delavnice, ki izboljšujejo njihovo kvaliteto življenja v tem smislu (SC T1 I143), da držijo nek nivo zdravja, tako telesnega kot duševnega (SC T1 I144), da čim dlje živijo v domačem okolju (SC T1 I145), v okolju, ki je njim znano (SC T1 I146), tam kjer se dobro počutijo (SC T1 I147), tam, kjer so čustveno navezani na stvari, ki so jih gradili celo življenje (SC T1 I148). To je huda stiska pri marsikateremu, ko se moraš preseliti iz domačega okolja v institucijo (SC T1 I149), kjer si na žalost tudi podrejem pravilom (SC T1 I150), npr. imaš točno določen zajtrk (SC T1 I151), ob točni določeni uri imaš aktivnosti (SC T1 I152), če pa ostaneš v domačem okolju in imaš podporo vseh služb, ki jih mi izvajamo (SC T1 I153), pa še mogoče kakšnih drugih služb (SC T1 I154), kot recimo pomoč na domu (SC T1 I155), preko katerih starejšim ljudem prinašajo hrano (SC T1 I156), urejajo bivalni prostor itd. (SC T1 I157), je dosti lažje (SC T1 I158). V ta program »Za boljši jutri z demenco« je vključena predvsem srednja generacija (SC T1 I159) in starejša populacija ljudi (SC T1 I160).

S: Imate kakšen program namenjen povezovanju različnih generacij?

C: Da, imamo še program večgeneracijskega centra, kjer se izvajajo različne delavnice medgeneracijskega povezovanja (SC T1 I161). Ta program je za razliko od programa »Za boljši jutri z demenco« namenjen vsem trem starostnim generacijam (SC T1 I162), najmlajši (SC T1 I163), srednji (SC T1 I164) in starejši (SC T1 I165). Cilj tega programa je, da bi se ljudje bolj povezovali med seboj (SC T1 I166), da bi bili socialno aktivni (SC T1 I167), kajti če se družimo (SC T1 I168), če smo aktivni (SC T1 I169), je to najboljše zdravilo za telesno in duševno zdravje (SC T1 I170). Tako da mi v okviru tega programa organiziramo različne delavnice (SC T1 I171): delavnice za najmlajše (SC T1 I172), kreativne delavnice (SC T1 I173) in delavnice z živalmi (SC T1 I174). Aktivnosti večgeneracijskega centra se odvijajo v Šalovcih, na eko socialni kmetiji Korenika (SC T1 I175). Mi uporabljamo njihove prostore (SC T1 I176), tam imamo zelo dobre pogoje, ker imamo zeliščni vrt (SC T1 I177), kamor se lahko tudi vključujejo praktično vse generacije (SC T1 I178). Tam se lahko izvajajo različne delavnice (vrtnarske (SC T1 I179), zeliščarske (SC T1 I180), delavnice sproščanja v naravi (SC T1 I181), delavnice z živalmi (SC T1 I182), družabne delavnice, kot so pohodi (SC T1 I183), pikniki (SC T1 I184), družabne igre (SC T1 I185)). Potem so tu tudi razna strokovna (SC T1 I186), potopisna predavanja (SC T1 I187). V okviru večgeneracijskega centra je ustanovljen tudi pevski zbor (SC T1 I188), ki trenutno šteje 11 članic, ki so zelo aktivne (SC T1 I189). S tem zborom nastopamo tako lokalno kot tudi širše (SC T1 I190). Skupina je med seboj zelo povezana (SC T1 I191), jim veliko pomeni (SC T1 I192), med seboj si pomagajo (SC T1 I193), se družijo znotraj programa (SC T1 I194) in tudi izven (SC T1 I195). Posamezniki so v okviru tega

osebnostno zelo zrasli (SC T1 I196), se opolnomočili (SC T1 I197). Na začetku jih je bilo zelo strah (SC T1 I198), zdaj so pogumnejši (SC T1 I199), sami sebi dokazujejo, da še vedno nekaj znajo (SC T1 I200), zmorejo (SC T1 I201), in hkrati prepoznavajo v teh programih dosti dobrega (SC T1 I202). Prej so bili recimo dosti bolj osamljeni (SC T1 I203), zdaj so si »stkali« socialno mrežo (SC T1 I204) in jo okrepili (SC T1 I205). Skratka, ves čas spoznavajo nove ljudi (SC T1 I206), se učijo novih vsebin itd (SC T1 I207). Moram povedati, da v večgeneracijski center prihaja več starejših kot mlajših (SC T1 I208). Program imamo zastavljen tako, da imamo v času počitnic organiziranih več aktivnosti za mlajše (SC T1 I209), medtem ko imamo v času šole več aktivnosti, ki so namenjene starejšim (SC T1 I210).

S: Bi si želeli predstaviti še kakšen program?

C: V program socialne aktivacije so vključene brezposelne osebe s kompleksnejšo zdravstveno problematiko (SC T1 I211), takšne osebe, ki so že dalj časa odrinjene na rob družbe (SC T1 I212), ki so že dalj časa prijavljene na Zavodu za zaposlovanje (SC T1 I213). Lahko rečem, da gre za osebe, ki so precej nazadovale na vseh nivojih človekovega delovanja (SC T1 I214). Ta program je nastavljen na način, da se z vključenimi osebami dela tako na individualni ravni (SC T1 I215) kot tudi na skupinski ravni (SC T1 I216). Če delamo torej z uporabnikom individualno, nekako dobimo boljši vpogled v samo problemsko situacijo človeka (SC T1 I217). Z vsakim uporabnikom naredimo tudi individualni načrt (SC T1 I218), zastavimo cilje, ki jih želimo doseči (SC T1 I219), seveda ti cilji morajo biti realni (SC T1 I220). Dostikrat pa končni cilj »razdrobimo« na več vmesnih (SC T1 I221), manjših ciljev (SC T1 I222), katerim tekom dela skupaj z uporabnikom sledimo (SC T1 I223). Ta program je trajal tri mesece in pol (SC T1 I224). Prvi mesec je bilo individualno delo z uporabnikom (SC T1 I225), preko katerega smo človeka celostno spoznali (SC T1 I226) in nastavili cilje (SC T1 I227). Individualni načrt je praktično zemljevid pri socialnem varstvu (SC T1 I228). To je načrt, preko katerega življenjsko zgodbo uporabnika preslikamo na papir (SC T1 I229). Spoznamo človeka (SC T1 I230), njegovo trenutno situacijo (SC T1 I231). To je dejansko smerokaz (SC T1 I232), ki nam kaže, kje trenutno smo (SC T1 I233) in kam želimo priti (SC T1 I234). Preko individualnega dela se je potem prešlo na skupinsko obliko dela (SC T1 I235). To so bile različne delavnice opolnomočenja (SC T1 I236), od kuharskih delavnic (SC T1 I237), delavnic telesne vadbe (SC T1 I238) do delavnic za izboljšanje duševnega (SC T1 I239) in telesnega zdravja (SC T1 I240). Vključevali smo tudi druge službe, recimo zdravstveno službo (SC T1 I241), ki je ljudem prišla izmerit pritisk (SC T1 I242). Bili so recimo primeri, kjer niti niso imeli urejenega dodatnega zavarovanja (SC T1 I243) ali že zelo dolgo niso bili pri osebnemu zdravniku (SC T1 I244). Skratka en tak »scan« človeka tako na socialnem (SC T1 I245) kot tudi na zdravstvenem področju (SC T1 I246). Potem so bili tudi obiski podjetij (SC T1 I247), kjer so ljudje spoznavali delodajalce v okolju, ki nudijo delo tako osebam s statusom invalida, kakor tudi druge delodajalce (SC T1 I248). Skratka ta program je namenjen temu, da se oseba skozi vse aktivnosti tega programa opolnomoči (SC T1 I249), in da se skozi proces dela oz. tekom tega programa nekako približuje trgu dela (SC T1 I250). Tudi v ta program so bili vključeni starejši ljudje (SC T1 I251).

S: Kaj pa vidite kot prednosti in kaj kot slabosti pri delovanju društva Mozaik?

No slabost je v tem, da gre za razvojne programe, recimo program »Za boljši jutri z demenco« (SC T2 I1), kar pomeni, da traja eno leto (SC T2 I2). V tem enem letu moramo ogromno (SC T2 I3) in zelo dobro delati (SC T2 I4), imeti je treba tudi rezultate (SC T2 I5). Potem se pa to leto izteče in se ponovno moramo prijaviti (SC T2 I6), zato si vedno v neki negotovosti, saj čakaš na odgovor ministrstva ali boš ta program dobil ali ne (SC T2 I7).

C: Prednost našega dela je v tem, da mi vse te aktivnosti, ki jih izvajamo v okviru programov približujemo ljudem (SC T3 I1). »Pripeljemo« jim te vsebine v okolje v katerem oni živijo (SC T3 I2), kjer se počutijo varno (SC T3 I3), tam kjer so doma (SC T3 I4). Do teh vsebin potem tudi oni lažje dostopajo (SC T3 I5). Takšnega programa, kot je recimo »Pomoč na vratih – terensko delo s potencialnimi brezdomnimi osebami in zagovorništvo« v Pomurju nikjer ne izvajajo, razen pri nas (SC T3 I6). Programa kot je »Za boljši jutri z demenco«, ki nudi aktivnosti ljudem kontinuirano, na Goričkem tudi ni (SC T3 I7).

Zdaj recimo terensko delo se letos izvaja že četrto leto (SC T3 I8) in z naslednjim letom se bomo imeli možnost prijaviti kot program, ki bo trajal dlje časa (SC T3 I9), kar potem zagotavlja tudi eno varnost tako zaposlenemu (SC T3 I10) kot tudi samemu uporabniku (SC T3 I11), ki to naše sodelovanje sprejme za svojega (SC T3 I12), se na to navadi (SC T3 I13), vidi prednosti v tem (SC T3 I14). Stremimo namreč k temu, da bi se ta »občutja« pri uporabniku ohranila (SC T3 I15) in hkrati bogatila z dodajanjem novih vsebin (SC T3 I16), s povezovanjem z vsemi deležniki (SC T3 I17), med njimi je tudi občina (SC T3 I18), kajti sama občina je tudi dolžna poskrbeti za svoje občane (SC T3 I19). Ti naši programi pomenijo ljudem ogromno (SC T3 I20), ker so nastavljeni tako, da smo dosegljivi na telefonu (SC T3 I21), aktivnosti se dogajajo kontinuirano (SC T3 I22). Vsaj dve do tri delavnice na teden se odvijajo na eko socialni kmetiji Korenika v Šalovcih, tako da se ljudje imajo možnost vključevati (SC T3 I23). Imamo tudi terensko delavko, ki prihaja na domove ljudi (SC T3 I24). Se z njimi pogovori (SC T3 I25), se z njimi podruži (SC T3 I26), oni z njo podelijo določene zgodbe, stiske (SC T3 I27), ona pa skuša pomagati na vseh nivojih človekovega delovanja (SC T3 I28). Ljudi tudi spodbuja k vključevanju v skupinske aktivnosti, ki jih mi izvajamo (SC T3 I29), ampak v to moramo vložiti ogromno truda (SC T3 I30), dela (SC T3 I31), komunikacije (SC T3 I32).

Gre za strašno ranljive ljudi, pri katerih je v prvi vrsti treba doseči odnos zaupanja (SC T3 I33). To ne pride čez noč, to zahteva svoj čas (SC T3 I34), saj si človek svoj tempo narekuje sam, pri tem nič ne gre na silo (SC T3 I35), še posebej pa ne pri tako ranljivi populaciji, zato smo mi »tukaj in zdaj« (SC T3 I36). Tudi mogoče če nas danes ne rabijo (SC T3 I37), ljudem pustimo malo »dihati« (SC T3 I38), jim damo čas za razmislek (SC T3 I39), damo jim zloženke, jim povemo, kakšne možnosti jim ponujamo (SC T3 I40), in se potem tudi oni sami odzovejo (SC T3 I41). Sami nas pokličejo (SC T3 I42), bodisi nas informirajo tudi zdravstvene ustanove, patronažne službe (SC T3 I43). S temi ljudmi se sestre na terenu namreč srečujejo vsak dan (SC T3 I44), opazijo pa tudi določene socialne stiske, (SC T3 I45) in nas o tem informirajo (SC T3 I46). Pravzaprav že one obvestijo ljudi o naših programih (SC T3 I47) in če se ljudje strinjajo (SC T3 I48), če želijo takšno obliko pomoči (SC T3 I49), se potem priključi naša terenska delavka (SC T3 I50), ki pride na dom (SC T3 I51) in predstavi program (SC T3 I52). Če oseba želi pomoč na »dolgi rok«, potem gremo postopoma (SC T3 I53). Pomembno je zgraditi odnos zaupanja (SC T3 I54), delati s človekom (SC T3 I55), ga pripeljati do točke, da je mogoče čas, da se naredi individualni načrt skupaj z njim (SC T3 I56).

S: Kakšne potrebe najpogosteje zaznavate pri ljudeh, s katerimi sodelujete?

C: Ljudje na podeželju rabijo pomoč (SC T4 I1), podporo na vseh nivojih (SC T4 I2), recimo pri urejanju pravic (SC T4 I3), vzpostavljanju (SC T4 I4), krepitvi, širjenju socialne mreže (SC T4 I5). Dostikrat rabijo tudi materialno pomoč (SC T4 I6), saj so penzije nizke (SC T4 I7), mi jih tudi dostikrat oskrbimo s prehrambenimi paketi Rdečega križa (SC T4 I8), oblačili, obutvijo (SC T4 I9), viški hrane, ki pridejo iz trgovine, recimo ta pripravljena hrana, ki se dnevno ne proda in mora ven iz trgovine (SC T4 I10).

S: Kakšne spremembe bi se morale zgoditi, da bi se marginalizacija ljudi zmanjšala?

C: Zelo pomembno pri tem je krepiti sodelovanje vseh organizacij in služb, ki delujejo na socialno-varstvenem področju (SC T5 I1), recimo institucije (SC T5 I2), organizacije (SC T5 I3), društva (SC T5 I4), centri za socialno delo (SC T5 I5), domovi za starejše (SC T5 I6), ponudniki pomoči na domu (SC T5 I7). Sem spadajo tudi cerkvene, humanitarne organizacije, kot so EHO podpornica (SC T5 I8), Rdeči križ (SC T5 I9), Karitas (SC T5 I10). Povezovanje vseh teh organizacij je ključno, saj lahko največ naredimo le, če delujemo povezano (SC T5 I11).

S: Izvedela sem, da sodelujete tudi pri enem projektu z občino Grad, mi lahko prosim kaj več poveste o tem?

C: Ja, z njimi delamo v okviru projekta LAS Goričko - Krepitev medgeneracijskega sodelovanja na območju LAS Goričko, ki pomeni lokalna akcijska skupina Goričko (SC T5 I12). Seveda pa izvajamo tudi na tem območju že prej omenjene programe (SC T5 I13), ki so namenjeni krepitvi medgeneracijskega sodelovanja (SC T5 I14), povezovanja (SC T5 I15), dvigu solidarnosti (SC T5 I16), medsebojne pomoči (SC T5 I17). Praktično se te medgeneracijske vsebine dotikajo programov večgeneracijskega centra (SC T5 I18), programa Za boljši jutri z demenco (SC T5 I19) in pa programa LAS Goričko (SC T5 I20).

S: Čeprav imam občutek, sem od vas dobila že veliko koristnih in obširnih informacij v povezavi z delovanjem društva in izključenostjo na splošno, me še vseeno zanima, kako torej s svojim delovanjem pripomorete h kakovostnejšemu staranju in starosti?

C: Kot sem omenila že prej, ljudem zagotavljamo pomoč celostno (SC T6 I1), preko terenskega dela (SC T6 I2), skozi vključitev v skupinsko obliko dela (SC T6 I3), recimo v program »Za boljši jutri z demenco« (SC T6 I4), kjer človek izstopi iz svojega okolja v neko mrežo (SC T6 I5), kjer mu pomagamo, da se ta mreža gradi (SC T6 I6), da se izgradi (SC T6 I7) in širi (SC T6 I8), da skozi mrežo (SC T6 I9), aktivnosti pridobiva neka nova znanja (SC T6 I10), da ohranja stabilnost duševnega (SC T6 I11) in telesnega zdravja (SC T6 I12), kar je pa še zelo pomembno, da se duševno (SC T6 I13) in telesno zdravje tekom teh programov izboljša (SC T6 I14).

Naši programi so vsi usmerjeni k nekim ciljem (SC T6 I15), k nekim rešitvam (SC T6 I16). Recimo zastaviš si nek cilj, npr. hočeš pripomočti k izboljšanju kvalitete življenja, s tem da so pred ciljem metode dela (SC T6 I17), aktivnosti, ki te pripeljejo do tega, da se lahko cilj doseže (SC T6 I18). Te metode dela so individualno delo z uporabnikom (SC T6 I19), pogovor (SC T6 I20), svetovanje (SC T6 I21), informiranje (SC T6 I22), obiski na domu (SC T6 I23), druženje (SC T6 I24), potem so tu skupinske oblike dela (SC T6 I25), delavnice (SC T6 I26).

S: Najlepša hvala za tako obsežne odgovore in uspešno delo z uporabniki še naprej!

INTERVJU D

Sogovornica v intervjuju: gospa Kristina Marič, članica Društva upokojencev Grad in hkrati tajnica društva

Datum in čas intervjuja: 26. 1. 2019 v popoldanskem času (ob 15.00)

Kraj intervjuja: podeželje, v manjšem bloku pri gospe doma

Trajanje intervjuja: približno 45 minut

S: Sprva bi se vam rada zahvalila, da ste si vzeli čas zame, in da ste se odzvali na mojo prošnjo za intervju. Najprej me zanima, katere službe, ustanove oz. vire poznate v naši občini, ki se zavzemajo za potrebe starih ljudi?

D: To sta Karitas (SD T1 I1) in Rdeči križ (SD T1 I2). Šola organizira le proslavo za starejše s programom (SD T1 I3), mi v društvu upokojencev pa bolj skrbimo za razvedrilo ljudi, kolikor pač imamo možnosti (SD T1 I4).

S: Se morda v okviru vašega društva srečujete s kakšnimi nevšečnostmi?

Težava je to, da smo v društvo upokojencev vključeni ljudje od 60 do 85 let (SD T1 I5). Gre za zelo velik starostni razpon (SD T1 I6), in tisti starejši, se pravi, ki so čez 80, so »svoje dali skoz« (SD T1 I7), ti mlajši so pa večinoma bili zaposleni v tujini (SD T1 I8) in so nanjo še vezani (SD T1 I9). Tako da kakšne obveznosti v društvu nimajo volje sprejeti, ker so »malo tu, malo tam« (SD T1 I10). Tako da se težko organiziramo glede vključevanja v te razne aktivnosti (SD T1 I11). Nekaj malo smo se udeleževali kegljanja (SD T1 I12), vendar je vse propadlo (SD T1 I13). Starejši več niso mogli (SD T1 I14), mlajši pa več enostavno niso bili zainteresirani za to (SD T1 I15). V preteklosti smo imeli tudi pevski zbor, ampak je tudi to propadlo, ker je ena ženska, ki je to »gor držala« umrla (SD T1 I16), druga je pa šla v dom (SD T1 I17). Aktivnosti ni veliko, ker enostavno ni ljudi, ki bi to »držali gor« (SD T1 I18).

S: Hvala za odgovor. Kakšne pomanjkljivosti pa ste do sedaj opazili v občini pri skrbi za stare ljudi?

D: Prvo to, da so nam ukinili banko (SD T2 I1). Saj je bankomat sicer ostal, a to se mi nekako ne zdi praktično za starejše (SD T2 I2). Zdaj recimo moramo iti v Rogašovce (SD T2 I3). Sami ne moremo iti (SD T2 I4), ampak si nas večina mora urediti prevoz (SD T2 I5). Pri nas pri Gradu je bil »iti zadnjega po penzijo« kot obred (SD T2 I6). Ljudje smo se tam srečevali, šli na kavo (SD T2 I7) in si kljub skromni »penziji« 1-krat mesečno privoščili malico v bližnji gostilni (SD T2 I8). Zdaj smo »oropani« tudi tega (SD T2 I9). Veliko ljudi je zaradi premestitve banke vezanih na avtobus (SD T2 I10), ki pa stane (SD T2 I11), pa še stopnice ima, kar je za starega človeka še posebej neugodno (SD T2 I12). Ti mladi tega ne opazijo, »skočijo gor, skočijo dol« (SD T2 I13). Saj nekateri avtobusni šoferji pomagajo po tistih strmih stopnicah, vendar redko naletiš na take (SD T2 I14).

Potem tudi pošto so premaknili iz samega centra v trgovino (SD T2 I15), tako da je spet težje priti do nje (SD T2 I16). Ta banka se mi zdi ena velika pomanjkljivost (SD T2 I17), recimo mladi se vsede v avto in se pelje (SD T2 I18), za starega pa to predstavlja problem (SD T2 I19). Recimo pri Gradu nimaš kaj drugega za kupiti, razen prehrambene izdelke (SD T2 I20). Rabiš recimo čevelj, moraš iti v Nuskovo ali v Mursko Soboto (SD T2 I21). Isti problem je za oblačila (SD T2 I22). Pri nas ni nikjer nič glede tega (SD T2 I23). Ti mladi pa pogosto nimajo časa (SD T2 I24), ker imajo svoje stvari (SD T2 I25). To je recimo precej opazno v domovih (SD T2

I26), saj imajo nekateri zelo malo obiskov (SD T2 I27), praktično razen nas (SD T2 I28), Rdečega križa (SD T2 I29) in Karitasa, nimajo nobenega (SD T2 I30). Majico, ki so jo dobili lani, imajo še letos (SD T2 I31), zato jim mi probamo kupiti stvari, ki so res uporabne, recimo kakšno spalno srajco, spodnje hlače (SD T2 I32). Ko smo imeli še trgovino Tuš, si lahko kupil vsaj spodnje hlače, zdaj pa ko je »Špar«, niti tega več ne moreš (SD T2 I33). Edino kar imamo, je cerkev, pa še pri tem so bile lani neke komplikacije (SD T2 I34), ker so župnika želeli premestiti drugam (SD T2 I35). Sem bi naj hodil le, ko bi imel maše (SD T2 I36). To banko bi absolutno morali vrniti na staro mesto (SD T2 I37), saj ljudje niso zgubili samo tega, ampak posledično tudi stike med sabo (SD T2 I38), saj če se niso srečali prej, so se vsaj »zadnjega« na banki (SD T2 I39).

S: Kaj je pa recimo dobrega pri skrbi za stare ljudi v občini?

D: Nega na domu za bolnike (SD T3 I1). To se je zdaj »fajn« razširilo (SD T3 I2), saj si do tega prej težko prišel (SD T3 I3), ker je najprej hodila le ena oskrbovalka (SD T3 I4), potem dve (SD T3 I5), zdaj pa četudi je kakšen izpad, recimo bolniška, imajo organizirano tako, da se potem med seboj pokrijejo (SD T3 I6). To je dobro, ker v tem primeru nisi prepuščen samemu sebi (SD T3 I7). Dostavljajo hrano, četudi nimaš nege (SD T3 I8). Dobro je to, da so to ljudje večinoma z medicinske šole (SD T3 I9), no nekaj jih je bilo tudi prek javnih del (SD T3 I10). To so bile tiste, ki niso imele več v Muri zaposlitve (SD T3 I11), ampak tem nekako več pogodbe ne podaljšajo, ker raje vzamejo mlade s končano medicinsko šolo (SD T3 I12). Samo na splošno so v Pomurju precej razširili nego na domu (SD T3 I13), zato ker je premalo prostora v domovih (SD T3 I14). Tu okrog so vsi polni (SD T3 I15).

S: Ja, to je pa res malce nerodno. No pa če se vrneva k društvu, ste sicer že omenili, da se zavzemate bolj za razvedrilo ljudi, pa me zanima, če mi lahko malo natančneje opišete, kaj konkretno ste s tem mislili?

D: Na programu imamo, da se vključujemo v pohode (SD T3 I16), ki jih drugi organizirajo, recimo vaška športna društva (SD T3 I17). Prej, ko sem jaz še lahko, sem imela pri Gradu organizirano tudi eno pohodno skupino (SD T3 I18), vendar zdaj, ko imam tako dolgo že moža v postelji, ne morem biti več tako dolgo odsotna (SD T3 I19) in potem je ponavadi tako, »če ti ne greš, jaz tudi ne grem« (SD T3 I20). S tem je naša »gračka« skupina razpadla (SD T3 I21). No vsako leto imamo tudi eno srečanje (SD T3 I22), lansko leto je bilo v Banovcih (SD T3 I23), pred tem v Moravskih Toplicah, to so ta mala medobčinska srečanja (SD T3 I24). Še prej smo pa imeli vseslovenska srečanja (SD T3 I25). Pri tem je bila vključena množica upokojencev (SD T3 I26), zelo radi smo se tega udeleževali (SD T3 I27), ker smo šli tudi malo dlje (SD T3 I28). Imel si istočasno izlet, ki ga je plačalo društvo (SD T3 I29), tako da so lahko šli tudi tisti z manjšimi »penzijami« (SD T3 I30). To je razpadlo (SD T3 I31), tako da imamo zdaj samo ta majhna srečanja po pokrajinah (SD T3 I32). Imamo tudi dva izleta, enga daljšega (SD T3 I33) in enga krajšega (SD T3 I34). Meni je žal, da ne morem več iti (SD T3 I35), vendar nič ne morem pri tem (SD T3 I36). Pred desetimi leti sem pa bila še zelo aktivna (SD T3 I37). No, poleg tega imamo tudi Martinovanja po različnih lokacijah (SD T3 I38), odvisno kako se dogovorimo (SD T3 I39).

S: Hvala za tole pojasnilo. Kakšne potrebe starejših ljudi pa nekako najbolj zaznavate v našem okolju, kaj se vam zdi, da je tisto, kar ljudje najbolj rabijo?

D: Moja soseda bi rekla, »jaz s svojimi 240 evri kmečke penzije in 100 evri avstrijske penzije preživim« (SD T4 I1). Je vedno zadovoljna (SD T4 I2) in vesela (SD T4 I3). Naši ljudje so vajeni skromnega življenja (SD T4 I4) in ne čutijo, da jim kaj manjka. Tako kot so, tako so zadovoljni (SD T4 I5). Vsak še rad pomaga doma, če

je to na vrtu (SD T4 I6) ali če je to pomoč otrokom (SD T4 I7). Mislim, da se vsak potrudi (SD T4 I8), gre na njivo dokler lahko (SD T4 I9). Jaz mislim, da ti naši ljudje ne čutijo, da bi jim kaj manjkalo (SD T4 I10), ker so celo življenje v »siromaštvu« živeli. Te starejše mislim, mojo generacijo, letnik '37 (SD T4 I11). Tem mladim, kaj pa tem manjka, polno vsega. Takim med 60 do 75 let (SD T4 I12). Recimo to če gremo na izlet, se hvalijo, jaz mam 1.200 eurov »penzije«, jaz imam 1.600 (SD T4 I13), tako da se moja generacija čuti manjvredna (SD T4 I14). To ko gremo na izlet, se prav vidi na avtobusu, ko ti mlajši določajo, kje naj sedimo, da bomo lažje prišli ven, češ da smo že stari (SD T4 I15). To delajo tako bolj na prikrit način (SD T4 I16), samo to mi opazimo, nismo neumni (SD T4 I17). Takšen občutek nam dajejo, kot da so oni »nekaj več« zato ker so mlajši (SD T4 I18), in poleg tega še, ker so delali v tujini, v Nemčiji, v Avstriji (SD T4 I19). No glede teh potreb kaj si me vprašala, mislim, da bi ljudem najbolj ugodili, če bi banko ponovno premestili h Gradu (SD T4 I20). Ljudem je recimo že to težko, ko morajo 1-krat letno iti na krajevni urad po tistih visokih stopnicah (SD T4 I21). No to recimo tudi ni prilagojeno za nas starejše (SD T4 I22). Je, skoraj vse ti je problem že na stara leta (SD T4 I23).

S: Vas popolnoma razumem in si mislim, kako nelagodno se mora starejši človek počutiti ob teh neprilagojenostih. Pa morda vi v okviru društva delate še na čem, kar bi lahko pripomoglo h kakovostnejšemu življenju v starosti?

D: Nujni (SD T6 I1) in koristni se mi zdijo obiski v domovih (SD T6 I2). Zdaj kmalu bom vložila prošnjo na občino, ker nam oni dajo 15 eurov po osebi kot donacijo (SD T6 I3). Za ta denar mi kupimo kak tekstil (SD T6 I4). Klicala sem v take trgovine, da mi je za 15 eurov to »šlo skoz« (SD T6 I5). Zdaj pred prazniki smo kupili tudi en tak »sladki del«, kot so čokoladice in mandarine (SD T6 I6). Sedanja županja nam je lepo pomagala, saj je rekla, da bodo oni finančno prevzeli tudi ta »sladki del« (SD T6 I7), kar nam veliko pomeni (SD T6 I8). Imamo pa še tudi ta občni zbor, ki se ga radi udeležujemo, čeprav nas je mnogo od nas »že v letih« (SD T6 I9). Običaj je, da po formalnem delu zbora med sabo poklepetamo (SD T6 I10), si izmenjamo novice (SD T6 I11), ter pogosto potožimo o zdravstvenih težavah (SD T6 I12), starosti (SD T6 I13), ki je mladim tako nezanimiva (SD T6 I14). No prav zaradi negativnega razmišljanja mladih do starosti se upravičeno počutimo odmaknjene od vsakdanjega življenja (SD T6 I15). To se mi zdi resen (SD T6 I16) in velikokrat zanemarljiv problem (SD T6 I17). Vsi člani društva si želimo, da bomo starost lepo preživeli (SD T6 I18). Da ne pozabim še to, se trudimo opozarjati na neprijetnosti, s katerimi se srečujemo v starosti (SD T6 I19).

S: Najlepša hvala še enkrat za ta pogovor!

INTERVJU E

Sogovornica v intervjuju: gospa Anica Gomboc, članica Karitasa, ki deluje v občini Grad
Datum in čas intervjuja: 11. 2. 2019 v popoldanskem času (ob 14.00)
Kraj intervjuja: podeželje, na domu gospe
Trajanje intervjuja: 30 minut

S: Najlepša hvala, da ste si vzeli čas za pogovor. Sprva bi vas vprašala, katere službe, ustanove oz. vire poznate za zadovoljevanje potreb starih ljudi v naši občini?

E: Jaz poznam Karitas (SE T1 I1) in Rdeči Križ (SE T1 I2). Zdi se mi, da ti dve organizaciji nekako najbolj poskrbita za stare ljudi, preko zagotavljanja za življenje potrebnih dobrin, kot sta hrana (SE T1 I3) in obleka (SE

T1 I4). Mi se zavzemamo recimo tudi za človekovo dobro duševno zdravje preko obiskov (SE T1 I5) in pogovorov (SE T1 I6). Vem sicer še tudi za Društvo upokojencev, ki ga imamo v občini (SE T1 I7).

S: Kakšne pomanjkljivosti zaznavate pri skrbi za stare ljudi v občini?

E: Največji problem je osamljenost starih ljudi (SE T2 I1). Ne bi rekla, da je za vse ljudi poskrbljeno (SE T2 I2), saj obstajajo tudi taki, ki praktično nimajo nikogar, razen občasnih obiskov (SE T2 I3). Sicer v občini obstajajo ta nekatera organizirana druženja, vendar je to vse premalo (SE T2 I4). Tudi obiskov v domačem okolju ljudi je na splošno premalo (SE T2 I5).

S: Omenili ste osamljenost. Kaj mislite, kakšen vpliv ima izoliranost na počutje starih ljudi?

E: Eni se popolnoma zaprejo vase (SE T2 I6). Praktično živijo v popolnoma svojem svetu (SE T2 I7). Dnevne rutine jim zagotavljajo neko varnost (SE T2 I8) in obiskov niso posebej veseli (SE T2 I9). So pa tudi taki ljudje, ki so sicer veseli, če kdo pride, vendar ne za dolgo (SE T2 I10). Radi imajo to neko razmerje med družbo in časom, ki ga porabijo zase (SE T2 I11).

S: Kaj vidite kot prednosti na področju pomoči starim ljudem?

E: Prednost vidim predvsem v tem, da so ljudje med sabo še precej povezani (SE T3 I1) in so si pripravljeni priskočiti na pomoč (SE T3 I2). Prednost je torej v tem, da sosedska pomoč na vasi še zmeraj živi (SE T3 I3). Dobra so tudi ta organizirana druženja, ki jih največkrat organizira Društvo upokojencev (SE T3 I4). Vem, da v tednu starejših organizirajo druženje z vnuki, ki jih obiščejo v vrtcu (SE T3 I5), potem organizira se tudi proslava, ki je namenjena starejšim (SE T3 I6). V okviru tega tedna se izpeljejo še razna druga druženja, v okviru Karitasa recimo verska srečanja (SE T3 I7), kjer na koncu sledi še pogostitev (SE T3 I8).

S: Kakšne potrebe starih ljudi zaznavate v skupnosti, na terenu?

E: Veliko starih ljudi rabi družbo (SE T4 I1), poleg tega oblačila (SE T4 I2) in obutev (SE T4 I3). Opazila sem, da nekako najbolj iz pogovora zaznaš, da je oseba v stiski. Sicer ne takoj, ampak po korakih (SE T4 I4). Moraš ohranjati to neko distanco, da ne zaideš preveč v človekovo zasebnost (SE T4 I5). Iz lastnih izkušenj vem, da če osebi znaš zagotoviti občutek zaupanja (SE T4 I6), varnosti, sama začne govoriti o mogoče malo zasebnejših temah (SE T4 I7), recimo o svojem materialnem stanju (SE T4 I8).

S: Bi si želeli morebitnih sprememb na področju skrbi za stare? Kakšnih?

E: V občini bi se morali za stare ljudi, ki so sami (SE T5 I1), ki so jim pojenjale zmožnosti, organizirati vsakodnevni obiski, enkrat na dan (SE T5 I2). Tistim, ki si ne zmorejo skuhati, bi se v okviru tega prinesla hrana (SE T5 I3). S tem bi se razbremenilo svojce (SE T5 I4). Saj nekateri imajo to že urejeno v okviru pomoči na domu (SE T5 I5), vendar so še taki, ki bi tako pomoč rabili, pa je niso pripravljeni sprejeti (SE T5 I6).

S: Zdaj me pa še zanima, kako z delovanjem preko Karitasa pripomorete h kakovostnejšemu staranju in starosti?

E: Najbolj preko obiskov po domovih (SE T6 I1). Ljudem veliko pomeni, ko jih obiščemo pred prazniki (SE T6 I2) ali pa ko imajo rojstni dan (SE T6 I3). Veseli so, ko se ob osebnem prazniku spomnimo na njih in jih pokličemo po telefonu (SE T6 I4). Ta gesta jim veliko pomeni, ker dobijo občutek, da jih ljudje še vedno cenijo kljub starosti (SE T6 I5). Nekako so pa najbolj veseli obiskov (ne morem reči sicer da vsi) (SE T6 I6) in da se jih posluša (SE T6 I7). Na začetku pogovora so pogosto zadržani (SE T6 I8), vendar se čez čas odprejo (SE T6 I9). Mi kot organizacija dvakrat letno obiščemo 25 oseb (SE T6 I10). Če se v družini pojavi bolezen, se tudi gre

vprašat, če rabijo pomoč (SE T6 I11). Ta se običajno zagotavlja v materialnih stvareh (SE T6 I12), v obliki darilnih bonov (SE T6 I13) ali se opravijo kakšni prevozi, če jih ljudje rabijo, npr. prevoz do zdravnika (SE T6 I14). Imamo tudi pogovorno, medgeneracijsko skupino, ki se zbere za kakšno uro po sveti maši (SE T6 I15). V okviru tega imajo ljudje možnost povedati, kaj jih bremeni (SE T6 I16), kako se počutijo (SE T6 I17). Skratka, imajo si priložnost izmenjati izkušnje (SE T6 I18). Vsako leto gremo tudi dvakrat letno na obisk v domove (SE T6 I19).

E: Pred prazniki ograniziramo tudi kakšne delavnice (SE T6 I20). Lani smo pred božičem organizirali izdelovanje adventnih venčkov. (SE T6 I21) To je bil prihodek, ki smo ga porabili za plačevanje položnic ljudi, ki to potrebujejo (SE T6 I22).

S: Še enkrat se vam zahvaljujem za pogovor in lep preostanek dneva vam želim!

7.6. Priloga F: Predstavitev temeljnih življenjskih področij sogovornic

INTERVJUJI / PODROČJA	A1	B1	C1
Materialno stanje			
Vrsta prihodka, potrošnja denarja	- Pokojnina po možu v višini 199 evrov (SA1 T1 I1, SB1 T1 I9, SB1 T1 I13) - Dodatek za pomoč in postrežbo v višini 146 evrov (SA1 T1 I2) - Poraba denarja za položnice (SA1 T1 I3, SB1 T1 I10, SC1 T1 I6) - Poraba denarja za kurjavo (SA1 T1 I4, SC1 T1 I8) - Poraba denarja za hrano (SA1 T1 I5, SB1 T1 I11, SC1 T1 I5) - Poraba denarja za stvari za higieno (SA1 T1 I6, SC1 T1 I9, SC1 T1 I11)	- Socialna pomoč v višini 150 evrov (SB1 T1 I1) - Nabava osnovnih življenjskih stvari (SB1 T1 I12) - Nakup novih stekel za očala zaradi poslabšanja vida (SB1 T1 I39, SB1 T1 I40, SB1 T1 I41) - Samostojno plačevanje položnic iz mesečnih dohodkov (SB1 T6 I40, SB1 T6 I41) - Zaradi finančne nezmožnosti kupovanje živil v cenejših trgovinah (SB1 T1 I19, SC1 T1 I23)	- Pokojnina v višini 400 evrov (SC1 T1 I1) - Dohodek po možu v višini 280 evrov (SC1 T1 I2) - Moževa pokojnina v višini 400 evrov (SC1 T1 I3) - Plačevanje najemnine (SC1 T1 I7) - Nakup oblačil na moža (SC1 T1 I10) - Doplačilo za kvalitetnejše stvari za obolelega moža (SC1 T1 I13, SC1 T1 I14) - Poraba denarja za popravilo zob (SC1 T1 I15) - Neprestani izdatki (SC1 T1 I16)
Možnost privarčevanja	- Mesečna nezmožnost privarčevanja denarja (SA1 T1 I7)	- Nezmožnost privarčevanja večje vsote (SB1 T1 I31, SB1 T1 I32)	- Nakup malenkosti vnukom v primeru privarčevanja (SC T1 I17, SC1 T1 I18)

	- Minimalno zadostovanje denarja za življenjske potrebe (SA1 T1 I8) - Nepozornost na cene v trgovini (SA1 T1 I9) - Nakup boljših stvari, boljše, dražje hrane (SA1 T1 I10, SA1 T1 I11, SB1 T1 I33, SA1 T1 I12) - Nakup novih oblačil (SA1 T1 I13, SA1 T1 I14) - Koristnost privarčevanega denarja za plačljive terapije (SA1 T1 I16)	- Namen prihrankov za nakup nove obleke (SB1 T6 I24) - Možnost nakupa stvari, ki so v osebno zadovoljstvo (SB1 T6 I32, SB1 T6 I33, SB1 T4 I24)	- Ignoriranje lastnih želja v povezavi z nakupom oblačil zaradi nakupa kakovostnejših stvari za moža (SC1 T1 I19, SC1 T1 I20, SC1 T1 I21, SC1 T1 I22)
Pomoč ob pomanjkanju denarja	- Skrbno načrtovanje porabe denarja za osnovne življenjske stvari (SA1 T1 I20) - Denarna pomoč s strani sina (SA1 T1 I21)	- Denarna socialna pomoč kot dodatek za lažje preživetje (SB1 T1 I14) - Dogovor s pekom glede dostave kruha tudi ob trenutkih »brez denarja« (SB1 T1 I34, SB1 T1 I37) - Dogovor glede plačila ob prvem prihodnjem srečanju (običajno naslednji teden) (SB1 T1 I35) - Pomanjkanje denarja običajno vedno proti	- Finančna pomoč za plačevanje stvari za moža (SC1 T1 I12) - Skupni mesečni dohodek sogovornice in njenega moža dovolj za mesečno preživetje (SC1 T6 I57, SC1 T6 I70) - Znanje sogovornice glede gospodarjenja z denarjem (SC1 T1 I24, SC1 T1 I25, SC1 T6 I58)

		koncu meseca (SB1 T1 I36) - Določene življenjske situacije kot prisila za izposojo denarja (SB1 T1 I45) - Cenjenje sosedove pomoči (SB1 T1 I46) - Finančna in psihična podpora s strani soseda (SB1 T1 I47, SB1 T1 I48, SB1 T1 I53, SB1 T1 I56) - Pristen občutek pred sosedom zaradi empatičnega odnosa (SB1 T1 I57, SB1 T1 I61, SB1 T1 I62) - Zagotovitev hrane in materialnih stvari s hčerkine strani (SB1 T1 I58, SB1 T1 I59) - Pomoč na kmetiji v zameno (SB1 T1 I60) - Izposoja denarja iz meseca v mesec kot nerodna situacija za sogovornico (SB1 T6 I28, SC1 T6 I60) - Občutki ponižanosti ob pogosti izposoji denarja (SB1 T6 I29)	

Stanovanjske razmere			
Velikost bivalnega prostora	- Težavno premikanje z invalidskim vozičkom po hiši zaradi ozkih prostorov (SA1 T2 I1, SA1 T2 I3, SA1 T2 I4) - Pomoč pri premikanju s strani hčerk (SA1 T2 I2)	- Bivalni kontejner kot bivalni prostor (SB1 T2 I1, SB1 T2 I2) - Nabava kontejnerja s strani občine (SB1 T2 I3) - Šest metrska dolžina in tri metrska širina kontejnerja (SB1 T2 I4, SB1 T2 I5)	- Zadovoljstvo z velikostjo stanovanja (SC1 T2 I1)
Skrb za kurjavo	- Kurjenje z lesom (SA1 T2 I5) - Koriščenje enkratne denarne socialne pomoči pri nabavi drv (SA1 T2 I6, SA1 T2 I7) - Težko samostojno kritje stroškov za drva (SA1 T2 I8)	- Kurjenje s klimo (SB1 T2 I23) - Segrevanje kontejnerja tekom kuhanja z električnim štedilnikom (SB1 T2 I25)	- Kurjenje s peleti (SC1 T2 I3) - Dodatno segrevanje z električno pečjo v sobi (SC1 T2 I4 SC1 T2 I5)
Slabosti/prednosti v povezavi z bivanjskim prostorom	- Precejšnja oddaljenost kopalnice od notranjih prostorov (SA1 T2 I9, SA1 T2 I10) - Težava ločenosti kopalnice sploh pozimi zaradi mraza (SA1 T2 I11) - Pogosti odhodi iz »toplega na mrzlo« kot nevarnost za prehlad (SA1 T2 I12, SA1 T2 I13, SA1 T2 I14)	- Neprijetnost zaradi tretiranja kontejnerja kot skupka različnih stanovanjskih prostorov (SB1 T2 I6, SB1 T2 I7, SB1 T2 I8, SB1 T2 I9, SB1 T2 I10, SB1 T6 I35, SB1 T6 I36, SB1 T6 I37) - Brez stranišča (SB1 T2 I11, SB1 T2 I12) - Umivanje v kontejnerju v škafu (SB1 T2 I13, SB1 T2 I14)	- Pomanjkanje dvigala v bloku (SC1 T2 I2) Nabiranje plesni v spalnici (SC1 T2 I8, SC1 T2 I9) - Potreba po prepleskanju sobe zaradi škodljivosti plesni (SC1 T2 I10) - Skrb za moža zaradi bolezni (SC1 T2 I11) - Odsotnost skrbi glede tega, kdo bo urejal okolico (SC1 T2 I12)

		- Plaz kot vzrok za izselitev iz hiše (SB1 T2 I17, SB1 T2 I18, SB1 T2 I19) - V hiši še zamrzovanik in pralni stroj (SB1 T2 I20, SB1 T2 I21) - Previdnost ob vstopu v hišo zaradi zrušitve določenega dela v hiši (SB1 T2 I22) - Zaradi malega prostora nabiranje pare v času kuhanja (SB1 T2 I26) - Pojav vlage v stenah (SB1 T2 I27, SB1 T2 I34, SC1 T2 I7) - Poleti vročina, pozimi mraz v kontejnerju (SB1 T2 I30, SB1 T2 I31) - Preoblačenje posteljnine vsaki drugi dan zaradi vlage (SB1 T2 I32) - Luščenje sten zaradi neprestane vlažnosti (SB1 T2 I35) - Potreba po celotni prestavitvi kontejnerja zaradi sesedanja in odtekanja vode po njega (SB1 T2 I36, SB1 T2 I37, SB1 T2 I38)	- Malo čiščenja zaradi nepretirane velikosti stanovanja (SC1 T2 I15)

		- Težave z veliko blata okrog kontejnerja (SB1 T2 I39, SB1 T2 I40) - Stanovanjska stiska sogovornice predstavljena v medijih (SB1 T2 I41) - Cenjenje lastnega doma kljub stiski in skromnosti (SB1 T2 I51, SB1 T2 I52, SB1 T2 I53) - Navezanost na lasten dom (SB1 T2 I54, SB1 T2 I56) - Domače okolje kot povečanje občutka varnosti (SB1 T2 I57, SB1 T2 I58) - Obljuba županje glede gradnje zaščite pred vodo in postavitve dodatnega kontejnerja (SB1 T2 I59, SB1 T2 I60, SB1 T2 I63) - Dodaten kontejner kot prostor za spanje (SB1 T2 I61) - Zdajšnji kontejner kot prostor za kuhanje (SB1 T2 I62)	

		- Upanje sogovornice na ugodne spremembe s strani občine (SB1 T2 I64)	
Socialna mreža			
Najpomembnejši ljudje, pogostost stikov	- Osamljenost čez dan (SA1 T3 I1, SA1 T3 I24) - Bivanje s sinom z začetkom demence (SA1 T3 I2) - Težavnost medsebojnega usklajevanja s sinom (SA1 T3 I3, SA1 T3 I8) - Pogosta žalost zaradi nerazumevanja s sinom in zaradi lastnih starostnih težav (SA1 T3 I4, SA1 T3 I5, SA1 T3 I6, SA1 T3 I7) - Pogosti občutki napetosti zaradi sinovega vedenja (SA1 T3 I10) - Nerazumevanje njegovega vedenja (SA1 T3 I11) Največ stika s snaho in drugim sinom (SA1 T3 I17, SA1 T3 I18, SA1 T3 I19) - Cenjenje sinove in snahine pomoči (SA1 T3 I20)	- Sosedova pomoč (SB1 T3 I1) - Druženje z vrstnico iz sosednje vasi v preteklosti (SB1 T3 I2) - Izguba stikov zaradi težave s prevozom (SB1 T3 I3, SB T3 I4) - Zgolj obiski pri zdravniku in drugi nujni opravki (SB1 T3 I5, SB1 T3 I6) - Poleg obiskov pri zdravniku še obiski pri hčerki v primeru potrebe po pomoči (SB1 T3 I7, SB1 T3 I8)	- Odsotnost vsakodnevnega druženja zaradi drugih obveznosti (bolni mož) (SC1 T3 I1, SC1 T3 I30) - Občasno druženje s člani društva upokojencev (SC1 T3 I2, SC1 T3 I3, SC1 T3 I10) - Lepo doživetje s strani sogovornice (SC1 T3 I5) - Neudeleževanje izletov (SC1 T3 I11)

	- Občasno povabilo sosede na klepet (SA1 T3 I26, SA1 T3 I27) - Bivanje hčerk daleč vstran od doma (SA1 T3 I30) - Obiski hčerk le 1-krat mesečno (SA1 T3 I31) - Redki klici hčerk (SA1 T3 I32, SA1 T3 I33)		
Vrsta opore	- Pomoč s strani domačih pri oblačenju, umivanju, pri uporabi vozička, pri pripravi dnevnih obrokov (SA1 T3 I42, SA1 T3 I43, SA1 T3 I44, SA1 T3 I45) - Nabava hrane in pijače s strani snahe zaradi zaposlitve v trgovini (SA1 T3 I46) - Večkratna priprava obrokov zvečer (SA1 T3 I48, SA1 T3 I49) - Pomoč sina pri zunanjih opravilih: košnja trave, sprava listja, nabava drv za zimo (SA1 T3 I50, SA1 T3 I51, SA1 T3 I52, SA1 T3 I53)	- Prevoz v trgovino, k zdravniku, na banko, pošto s strani soseda (SB1 T3 I14, SB1 T3 I15, SB1 T3 I16, SB1 T3 I17) - Peka peciva s strani soseda (SB1 T3 I18, SB1 T3 I19) - Cenjenje sosedove pomoči (SB1 T3 I20) - Ponujanje denarja za prevoz (SB1 T3 I24, SB1 T3 I25)	- Pomoč negovalk pri negi, dajanju informacij (SC1 T3 I32, SC1 T3 I33, SC1 T3 I36) - Samostojno zbiranje informacij glede ustrezne nege (SC1 T3 I37) - Najpomembnejše dobro počutje moža (SC1 T3 I34, SC1 T3 I35) - Samostojno opravljanje hišnih opravil (SC1 T3 I38) - Kmalu nastop potrebe po pomoči pri opravljanju opravil po hiši (SC1 T3 I40, SC1 T3 I39)
Samota in star človek, vpliv samote na počutje	- Vsakodnevni dolgčas (SA1 T3 I25) - Mučnost samote (SA1	- Opravljanje raznovrstnega dela (SB1 T3 I26, SB1 T3 I31, SC1 T3 I41)	- Pripravljanje seznamov po vaseh za občni zbor (SC1 T3 I42, SC1 T3 I43)

	T3 I28, SA1 T3 I29, SA1 T3 I54, SA1 T3 I55) - Zagotovljena pomoč pri dnevnih opravilih (SA1 T3 I56) - Potreba po zaupanja vredni osebi (SA1 T3 I57, SA1 T3 I58, SA1 T3 I59) - Občutki obupa veliko bolj v ospredju v primeru samote kot recimo v primeru odsotnosti pomoči pri dnevnih opravilih (SA1 T3 I60, SA1 T6 I16) - Težko sprijaznjenje z občutkom osamljenosti (SA1 T6 I33, SA1 T6 I34) - Potreba po stikih iz mladostnih dni (SA1 T3 I61, SA1 T3 I62, SA1 T3 I63)	- Urejanje petih vrtov (SB1 T3 I27, SB1 T3 I28, SB1 T3 I29) - Opravljanje gospodinjskih opravil (SB1 T3 I32, SB1 T3 I33, SB1 T3 I34) - Kidanje snega pozimi (SB1 T3 I36) - Uživanje v samoti v kontejnerju (SB1 T2 I48, SB1 T2 I49, SB1 T2 I50)	- Pisanje poročila predsedniku Društva upokojencev in zapisnika za nadzorni odbor (SC1 T3 I44, SC1 T3 I45) - Gledanje nadaljevank v prostem času (SC1 T3 I46) - Samostojno pranje, likanje, prekuhavanje perila (SC1 T3 I49, SC1 T3 I50, SC1 T3 I51, SC1 T3 I52) - Nezaznavanje samote zaradi stalnega občutka moževe prisotnosti (SC1 T3 I53, SC1 T3 I60) - Enako tretiranje moža kot v času odsotnosti bolezni (SC1 T3 I57, SC1 T3 I58) - Izogibanje pomilovanju moža (SC1 T3 I59) - Vsako jutro obiski negovalke in občasni s strani sina (SC1 T3 I61, SC1 T3 I62) - Zadovoljstvo sogovornice glede njene ožje socialne mreže (SC1 T3 I63)

Zdravstvo			
Počutje in skrb za zdravje	- Bolehanje za revmatoidnim artritisom (SA1 T1 I15) - Srednje počutje sogovornice (SA1 T4 I1) - Boljše počutje zaradi prejemanja novih bioloških zdravil (SA1 T4 I2, SA1 T4 I5) - Nemogoče prestajanje bolečin v preteklosti zaradi nekoristnosti prejšnjih zdravil (SA1 T4 I4) - Jemanje protibolečinskih tablet (SA1 T1 I18) - Redno jemanje zdravil za srce in pritisk, jemanje uspaval (SA1 T4 I6, SA1 T4 I7, SA1 T4 I8) - Pogosto obiskovanje zdravnika (SA1 T4 I10) - Sramovanje lastnega zdravstvenega stanja (voziček) (SA1 T6 I26) - Neprijetnost ob pogledih drugih (SA1 T6 I27)	- Otekanje nog ob večjih naporih (SB1 T4 I1) - Trenutno stabilno zdravstveno stanje, razen občasnih prehladov (SB1 T4 I8, SB1 T4 I7, SB1 T4 I10) - Prebolenje raka na maternici v preteklosti (SB1 T4 I9, SB1 T4 I11) - Zdravje kot najpomembnejša vrednota (SB1 T4 I12)	- Sprijaznjenje z lastno preobremenjenostjo (SC1 T4 I1) - Poleg preobremenjenosti še slabše zdravje (SC1 T4 I2) - Težave s ščitnico (SC1 T4 I3) - Skrb za moža do pojava lastnih fizičnih bolečin (SC1 T4 I7, SC1 T4 I8) - Odhod moža v dom v primeru nezmožnosti sogovornice za skrb zanj (SC1 T4 I9) - Zadnje čase posvečanje več skrbi lastnemu zdravju (SC1 T4 I10) - Zdravo prehranjevanje (SC1 T4 I11) - Krajši sprehodi sogovornice med moževim počitkom (SC1 T4 I12)
Težave pri dostopu do zdravstva	- Težave pri vstopu/izstopu v/iz avto/a (SA1 T4 I11, SA1 T4	- Stalna razpoložljivost »nekoga« za prevoz (SB1 T4 I13, SC1 T4 I21)	- Sogovorničin osebni zdravnik v lokalnem okolju (SC1 T4 I15)

	I14) - Večkratni prevoz sogovornice s strani rešilca do zdravnika (SA1 T4 I15) - Težki dostop do zdravnice preko telefonskega klica (SA1 T4 I20, SA1 T4 I21) - Občasni klici zdravnice s strani snahe (SA1 T4 I25)	- V primeru zasedenosti soseda oz. hčerke koriščenje avtobusnega prevoza (SB1 T4 I16) - Pomanjkanje denarja za samoplačniške preglede (SB1 T4 I22, SB1 T4 I23) - Možnost samoplačniških pregledov za finančno stabilne osebe (SB1 T4 I26) - Prisiljenost »čakati« v okviru čakalne liste v primeru finančne nestabilnosti (SB1 T4 I27)	- Vezanost na prevoz v primeru krajevne oddaljenosti osebnega zdravnika (SC1 T4 I16) - Dolga čakalna vrsta na dan pregleda (SA1 T4 I28, SB1 T4 I22, SB1 T4 I29, SC1 T4 I17, SC1 T4 I20, SC1 T4 I22) - Pomanjkljivost pri naročanju večih pacientov na isto uro pregleda (SC1 T4 I23)
Odnos zdravstvenega osebja do sogovornic	- Slabe izkušnje z reševalci zaradi dolgotrajnega čakanja na prevoz (SA1 T4 I16) - Grobost reševalcev tekom pomoči pri vstopu/izstopu v/iz reševalno/ega vozilo/a (SA1 T4 I17) - Hitra in neprevidna vožnja reševalcev (SA1 T4 I18, SA1 T4 I19) - Običajno prijazen odnos zdravnice do pacienta (SA1 T4 I27, SB1 T4	- Spoštljiv odnos do osebnega zdravnika s strani sogovornice (SB1 T4 I36, SB1 T4 I37, SB1 T4 I38)	- Negativnejše izkušnje pri obravnavi moža (SC1 T4 I25, SC1 T4 I51) - Težava v neskladnosti zdravnikovih mnenj (SC1 T4 I26, SC1 T4 I27, SC1 T4 I57) - Nepoglabljanje zdravnikov v pacientove zdravstvene težave po sogovorničinem mnenju (SC1 T4 I29, SC1 T4 I52, SC1 T4 I56) - Nerazumevanje sogovorničinih težav s

	I30, SB1 T4 I31, SC1 T4 I24) - Prijaznost medicinskih sester v bolnici (SA1 T4 I30, SA1 T4 I31, SA1 T4 I32, SA1 T4 I33)		strani medicinske sestre (SC1 T4 I40, SC1 T4 I42, SC1 T4 I43, SC1 T4 I44, SC1 T4 I45, SC1 T4 I46, SC1 T4 I47, SC1 T4 I48)
Dostop do drugih pomembnih ustanov			
Dostop do drugih pomembnih ustanov (trgovina, pošta, banka ...)	- Odhod po opravkih s strani snahe in sina (SA1 T5 I1, SA1 T5 I3, SA1 T5 I4) - Prednost glede zaposlenosti snahe v trgovini (SA1 T5 I2)		- Občasen samostojen odhod v trgovino z živili zaradi neposredne bližine (SC1 T5 I1) - Možnost najbližje tekstilne trgovine v Murski Soboti (SC1 T5 I3) - Opažanje čedalje večih starostnih težav ob koriščenju avtobusnega prevoza (SC1 T5 I5, SC1 T5 I6) - Občasna nabava stvari iz Murske Sobote s strani sina (SC1 T5 I7) - Vezanost na prevoz zaradi premestitve banke (SC1 T5 I8) - Prednost pošte in trgovine na enem mestu (SC1 T5 I9)
Pomoč ljudem z vidika socialnega dela			
Oblike socialnih pomoči	- Prejemanje dodatka za pomoč in postrežbo (SA1 T6 I1) - Prejem enkratne	- Prejemanje denarne socialne pomoči (SB1 T6 I1) - Denarna občinska	- Pomoč pri nabavi stvari za nego moža (SC1 T6 I1) - Izposojena bolniška

	denarne pomoči za drva (SA1 T6 I2) - Velika obveznost s »papirologijo« (SA1 T6 I4) - Urejanje »papirologije« s strani snahe (SA1 T6 I5) - Prejem občinske denarne pomoči v višini 50 evrov (SA1 T6 I6, SB1 T6 I2, SB1 T6 I8) - 2-krat letni prihod ženske s strani Rdečega Križa (SA1 T6 I8) - Prejem testenin, konzerv, mleka s strani Rdečega Križa SA1 T6 I9, SA1 T6 I10, SA1 T6 I11) - Neobiskovanje sogovornice s strani Karitasa (SA1 T6 I12)	pomoč kot enkratna pomoč (SB1 T6 I5) - Možnost prejema bona za trgovino v okviru občinske pomoči (SB1 T6 I7) - Pomoč z zagotavljanjem prehrambenih paketov s strani Rdečega Križa (SB1 T6 I14, SB1 T2 I71) - Vsebovanje nepriljubljenih sestavin v paketu (SB1 T2 I72, SB1 T2 I73, SB1 T2 I74, SB1 T2 I75, SB1 T2 I78, SB1 T2 I79, SB1 T2 I80) - Postavitev bivalnega kontejnerja s strani občine (SB1 T6 I15) - Upanje sogovornice glede uresničitve obljub v povezavi s postavitvijo drugega kontejnerja (SB1 T6 I16) - Zadovoljstvo sogovornice s skromnimi bivalnimi razmerami (SB1 T6 I19) - Zavrnitev pomoči s strani Karitasa zaradi goljufanja njegovih članic (SB1 T6 I42, SB1 T6 I43, SB1 T6 I44, SB1	postelja (SC1 T6 I2) - Možnost izposoje vozičkov (SC1 T6 I4, SC1 T6 I5) - Možnost izposoje nemških medicinskih pripomočkov s strani Evangeličanske humanitarne organizacije Podpornica (SC1 T6 I6, SC1 T6 I11, SC1 T6 I12, SC1 T6 I13, SC1 T6 I14) - Možnost izposoje pripomočkov ne glede na versko prepričanje (SC1 T6 I8) - Naročilnica za prejem treh plenic dnevno (SC1 T6 I15) - Doplačilo v primeru večje porabe plenic in v primeru prejema kvalitetnejših planic (SC1 T6 I16, SC1 T6 I17) - Plenice na naročilnico (brez doplačila) kot manj kvalitetne zaradi prepuščanja vode (SC1 T6 I18) - Šestnajst evrov doplačila pri eni naročilnici za plenice (SC1 T6 I22) - Samostojna nabava

		T6 I45) - Opravičevanje početja članic z obračunom (SB1 T6 I46) - Nejasnosti v povezavi za sogovornico namenjenim denarjem (SB1 T6 I47, SB1 T6 I48)	mazil za nego kože (SC1 T6 I26, SC1 T6 I27, SC1 T6 I32, SC1 T6 I33) - Nakup razkužila, pene za umivanje, vlažilnih robčkov, podlog (SC1 T6 I28, SC1 T6 I29, SC1 T6 I30, SC1 T6 I31) - Pravica sogovornice do brezplačnega rešilca (SC1 T6 I54) - Bolnišnična obravnava gospoda brez kakršnega koli doplačila (SC1 T6 I55) - Sofinanciranje nege na domu s strani občine (SC1 T6 I56) **POMOČ NA DOMU** - Pomoč na domu kot ključen vir pomoči in podpore (SC1 T6 I84, SC1 T6 I85) - Enkrat dnevni jutranji obiski negovalk (SC1 T6 I90, SC1 T6 I91) - Popoldansko in večerno opravljanje osebne nege s strani sogovornice (SC1 T6 I92, SC1 T6 I93, SC1 T6 I94) - Možnost obiskov

			negovalk tudi zvečer (npr. pri osebah z demenco s slabše razvito socialno mrežo) (SC1 T6 I96) - Preoblačenje posteljnine (SC1 T6 I99, SC1 T6 I106) - Pogostost dnevnih obiskov negovalk odvisno od posameznikovega zdravstvenega stanja (SC1 T6 I103) - Oskrba z drvmi v okviru pomoči (SC1 T6 I104) - Pomoč pri osebni higieni posameznika (SC1 T6 I105, SC1 T6 I98) - Želja po čim daljšem bivanju v domačem okolju (SC1 T6 I108) - Številčnost opravljenih nalog v okviru pomoči na domu odvisno od posameznikovega zdravstvenega stanja (SC1 T6 I110, SC1 T6 I109) - Različni stroški pomoči na domu po občinah v preteklosti (SC1 T6 I118)

			- Zdajšnje enakovredno plačevanje pomoči v pomurskih občinah (SC1 T6 I119) - Manjši stroški plačevanja pomoči posameznikov iz murskosoboške občine zaradi večjega občinskega sofinanciranja (SC1 T6 I120) - Stroški pomoči na domu med 130 in 135 evri s strani sogovornice (SC1 T6 I121, SC1 T6 I123) - Zmerna cena stroškov v primerjavi z visokimi stroški bivanja v domu (SC1 T6 I124) **<u>RAZLOGI ZA POMOČ NA DOMU</u>** - Lastno spoznanje za potrebo po pomoči na domu (SC1 T6 I132, SC1 T6 I144, SC1 T6 I145) - Sprva oklevanje glede odločitve za pomoč (SC1 T6 I133) - Spodbujanje sogovornice glede pomoči s strani patronaže (SC1 T6 I134, SC1 T6 I137)

			- Zaradi slabšega zdravstvenega stanja naporna samostojna skrb za moža (SC1 T6 I139, SC1 T6 I141) - Poslabšanje zdravstvenega stanja zaradi odkritja karcinoma na prsih (SC1 T6 I140) - Želja sogovornice po čim daljšem bivanju moža v domačem okolju glede na njeno zdravstveno stanje (SC1 T6 I146)
Potreba po dodatnih oblikah pomoči in njihov vpliv na življenje sogovornic	- Oseba za druženje (SA1 T6 I13) - Več obiskov in telefonskih klicev s strani hčerk (SA1 T6 I14, SA1 T6 I15) - Manjši občutek osamljenosti in večja smiselnost življenja (SA1 T6 I17, SA1 T6 I18) - Soočanje s pogostimi občutki odvečnosti (SA1 T6 I19) - Odpor do pomoči na domu (SA1 T3 I34, SA1 T3 I35, SA1 T3 I37) - Raje sprejem odločitve za odhod v dom kot sprejem pomoči na domu	- Želja po večji pomoči v finančnem smislu (SB1 T6 I20, SB1 T2 I70, SC1 T6 I59) - Težko preživetje sogovornice iz meseca v mesec (SB1 T6 I21, SB1 T6 I22) - Želja po občasnih mesečnih prihrankih (SB1 T6 I23) - Na splošno boljša kvaliteta življenja (SB1 T6 I31) - V primeru izboritve dodatnega kontejnerja obstoj dveh ločenih prostorov (SB1 T6 I34)	- Potreba po dodatni finančni pomoči za ljudi v domovih (SC1 T6 I61) - Potreba po večjem dajanju informacij glede kakovostnega zdravljenja in nege (SC1 T6 I71, SC1 T6 I72, SC1 T6 I73) - Začetni neprijetni občutki sogovornice zaradi pomanjkanja informacij o pravilni in kvalitetni skrbi za moža (SC1 T4 I30, SC1 T4 I41, SC1 T6 I74, SC1 T4 I80, SC1 T4 I81, SC1 T4 I82, SC1 T4 I83, SC1 T4 I98, SC1 T4 I99, SC1 T4 I117, SC1 T4 I118) - Pridobitev informacij o

	(SA1 T3 I36) - Nezaupljivost do manj poznanih oseb (SA1 T3 I38) - Samostojno opravljanje nalog raje s težavo kot odločitev za pomoč na domu (SA1 T3 I39, SA1 T3 I40)		uporabi medicinskih pripomočkov zgolj ob samostojnem informiranju (SC1 T4 I89, SC1 T4 I90, SC1 T4 I91) - Pojav občasnih občutkov pomanjkanja podpore v sedanjosti (SC1 T4 I66, SC1 T4 I67, SC1 T6 I75) - Odsotnost dvomov in obremenjenosti glede pravilne skrbi za moža (SC1 T6 I76, SC1 T6 I77) - Dilema glede nošenja posameznih oblačil s strani moža (SC1 T4 I93, SC1 T4 I94, SC1 T4 I95, SC1 T4 I96, SC1 T4 I97)
Skrb za dobrobit starih ljudi v občini Grad	- Dokajšnje zadovoljstvo glede skrbi za stare ljudi (SA1 T6 I20) - Prejem enkratne pomoči v denarni obliki (SA1 T6 I21) - Organiziranje 1-krat letnega srečanja upokojencev (SA1 T6 I22) - Neudeleževanje srečanj zaradi težjega premikanja (SA1 T6 I24)	- Zadovoljstvo že z manjšo obliko pomoči (SB1 T6 I38) - Sogovorničino zavedanje glede skrbi občine za vse občane, ne samo za določenega posameznika (SB1 T6 I39)	- Tako pozitivne kot negativne plati v povezavi s skrbjo občine do starih ljudi (SC1 T6 I79, SC1 T6 I78) - Slabost preselitve banke v oddaljen kraj (SC1 T6 I80) - Problematika dostopa starih podeželskih ljudi do pomembnih ustanov (trgovina, pošta, banka, lekarna …) (SC1 T6 I81)

			- Več možnosti za dostopnost do pomembnih ustanov v mestu (SC1 T6 I82) - Finančne težave kot omejitev pri nakupu dobrin kljub možnemu dostopu do ključnih ustanov (npr. trgovina) (SC1 T6 I83)
Spremembe na področju skrbi za stare ljudi	- Navajenost na skromno življenje zaradi »siromašnosti« že v preteklosti (SA1 T6 I29) - Zadovoljstvo z malenkostmi (SA1 T6 I30) - Privajanje na življenje na vozičku (SA1 T6 I31)		

7.7. Priloga G: Opravljeni intervjuji s starimi ljudmi

INTERVJU A1

Sogovornica v intervjuju: ženska iz Vidoncev, stara 83 let
Datum in čas intervjuja: 25. 1. 2019 v popoldanskem času (ob 14.00)
Kraj intervjuja: na domu gospe
Trajanje intervjuja: približno 40 minut

Materialno stanje

S: Sprva bi se vam zahvalila, da ste se z mano pripravljeni pogovarjati, in da ste me bili pripravljeni sprejeti. Naprej me zanima, kakšne dohodke vse prejemate in za kakšne potrebe denar največkrat porabite?

A1: Dobivam pokojnino po možu, 199 eurov (SA1 T1 I1), in dodatek za pomoč in postrežbo, 146 eurov (SA1 T1 I2). Denar porabim za položnice (SA1 T1 I3), pozimi za kurjavo (SA1 T1 I4) in za življenjske potrebščine, se pravi za hrano (SA1 T1 I5) in stvari za higieno (SA1 T1 I6).

S: Približno koliko na mesec lahko privarčujete in kaj si s tem denarjem ponavadi privoščite?

A1: Na mesec s tem denarjem ne morem nič privarčevati (SA1 T1 I7), denar mi komaj zadostuje za osnovne stvari za življenje (SA1 T1 I8).

S: Omenili ste, da si ne morete privoščiti stvari, ki so vam v osebno zadovoljstvo, vendar me vseeno zanima, za kaj bi porabili denar, če bi ga lahko kaj privarčevali?

A1: Če povem odkrito, ne bi več toliko gledala na ceno v trgovini (SA1 T1 I9), ampak bi si občasno privoščila malo boljše stvari (SA1 T1 I10), malo boljšo (SA1 T1 I11), dražjo hrano (SA1 T1 I12), pa tudi kakšno obleko več bi si kupila. Čeprav nikamor dosti ne grem, ker sem na vozičku (SA1 T1 I13), mi je vseeno pomembno, da lepo izgledam (SA1 T1 I14). Poleg tega imam revmatoidni artritis in ogromne težave s sklepi (SA1 T1 I15), zato bi mi denar »krvavo« prav prišel za kakšne terapije proti tej bolezni, ki so vse plačljive (SA1 T1 I16). Tako da če nimaš denarja, se moraš s situacijo sprijazniti (SA1 T1 I17) in jesti protibolečinske tablete (SA1 T1 I18). To je zelo žalostno (SA1 T1 I19).

S: Kako pa se znajdete ob pomanjkanju denarja?

A1: Vedno gledam in probam načrtovati tako, da mi denar za osnovne stvari nekoliko zadostuje (SA1 T1 I20), če se pa slučajno zgodi, da mi zmanjka, prosim sina, da mi posodi kak euro (SA1 T1 I21).

Stanovanjske razmere

S: Kaj bi lahko povedali glede velikosti vašega bivanjskega prostora?

A1: Najbolj mi je problem, da sem večino časa na vozičku in se je težko premikati s tem po hiši. Celotni prostori so za ta pripomoček zelo ozki (SA1 T2 I1). V redu je, ko so pri meni hčerke in mi pomagajo (SA1 T2 I2), problem se pojavi, ko sem sama (SA1 T2 I3). Takrat se zelo težko obrnem (SA1 T2 I4).

S: Kako skrbite za kurjavo?

A1: Kurim si z lesom (SA1 T2 I5). Pri nabavi drv sem zaprosila za enkratno denarno socialno pomoč, ki sem jo potem tudi dobila (SA1 T2 I6). Pomoč je zelo olajšala celotno zadevo, ker drva niso tako poceni (SA1 T2 I7). Sama bi težko krila stroške (SA1 T2 I8).

S: Kakšne prednosti oz. pomanjkljivosti zaznate v zvezi s svojim bivališčem, ki vplivajo na kakovost vašega življenja?

A1: Slabost je, da je kopalnica zelo daleč za moje razmere (SA1 T2 I9). Nimam je v hiši, ampak moram ven, da lahko pridem do nje (SA1 T2 I10). To zame predstavlja ogromen problem sploh zdaj pozimi, ko grem iz tople hiše ven na mrzlo (SA1 T2 I11), ali pa umita iz kopalnice nazaj v hišo (SA1 T2 I12). Mislim, da sem se zaradi tega zdaj spet prehladila (SA1 T2 I13). To ni prvič (SA1 T2 I14).

<u>Socialna mreža</u>

S: Kdo so ljudje, s katerimi se najpogosteje družite in kako pogosto ste z njimi v stiku?

A1: Jaz sem večino časa sama (SA1 T3 I1). Živim s sinom, ki pa ima začetek demence (SA1 T3 I2), zato je zelo težko (SA1 T3 I3). Pogosto sem zelo žalostna (SA1 T3 I4), ker imam že sama s sabo zadosti težav, saj veš kako je to, ko si že star (SA1 T3 I5) in te različne bolezni (SA1 T3 I6) in starostne težave (SA1 T3 I7). Potem pa imam še probleme s sinom (SA1 T3 I8), ki zadnje čase dela »nenormalne« stvari (SA1 T3 I9). Zaradi tega se veliko »živciram« (SA1 T3 I10). Ni mi jasno, zakaj to počne (SA1 T3 I11). Z njim se ne morem pogovarjati (SA1 T3 I12) in družiti, ker se skoraj vedno obnaša kot da me ni (SA1 T3 I13). Večino časa je tudi v svoji sobi (SA1 T3 I14), zato niti dosti nisva skupaj (SA1 T3 I15), razen ko pride jest (SA1 T3 I16). No precej sem pa v stiku s snaho (SA1 T3 I17) in drugim sinom (SA1 T3 I18), ki živita v bližini (SA1 T3 I19). Če njiju ne bi bilo, ne vem, kako bi živela (SA1 T3 I20). Zdaj je v redu, ker je snaha 3 mesece doma (SA1 T3 I21). Zdaj je veliko pri meni (SA1 T3 I22). Drugače pa oba hodita v službo (SA1 T3 I23), tako da sem pol dneva ponavadi sama (SA1 T3 I24). Pogosto mi je »dolgcajt«, včasih ne vem, kaj bi sama s sabo počela (SA1 T3 I25). Tu pa tam pokličem sosedo, ki je v penziji, da pride na klepet (SA1 T3 I26). Takrat ura precej hitro mine (SA1 T3 I27), ko sem pa skoraj cel dan sama, je pa zelo mučno (SA1 T3 I28). Prav zavrženo se počutim (SA1 T3 I29). Imam še druge hčerke, ki pa živijo daleč vstran (SA1 T3 I30), zato me poredko obiščejo, le 1-krat mesečno (SA1 T3 I31). Pokličejo pa tudi bolj poredko (SA1 T3 I32), kar me boli (SA1 T3 I33).

S: Omenili ste, da ste pogosto sami in vam je ob tem neprijetno. Pa ste morda kdaj razmišljali, da bi se odločili za »pomoč od zunaj«, se pravi, da bi vas obiskovalo za to usposobljeno osebje, vam strokovno pomagalo, in se družilo z vami, kot neke vrste pomoč na domu?

A1: Ne, tega pa ne bi imela (SA1 T3 I34). Moralo bi biti res že zelo hudo, da bi se odločila za kaj takega (SA1 T3 I35). Rajši bi prej šla v dom (SA1 T3 I36), ker nočem neke tuje pomoči na domu (SA1 T3 I37). Nisem ravno zaupljiva do teh oseb (SA1 T3 I38). Čeprav že zdaj skoraj vse malenkostne stvari delam s težavo (SA1 T3 I39), rajši potrpim, kot pa da bi imela pomoč na domu (SA1 T3 I40). Ko prideta snaha in sin s službe, mi je spet lažje (SA1 T3 I41).

S: Na kakšen način so vam ljudje v oporo/kako vam pomagajo?

A1: Domači mi pomagajo praktično pri vsem, pri oblačenju (SA1 T3 I42), pri umivanju (SA1 T3 I43), pomagajo mi priti na voziček (SA1 T3 I44). Snaha mi tudi pripravlja dnevne obroke (SA1 T3 I45). Dobro je tudi

to, da dela v trgovini z živili, kar pomeni, da ji hrano in pijačo kadarkoli lahko naročim (SA1 T3 I46). Ko je ona v službi, za kosilo včasih poskrbi vnukinja, vendar nje pogosto ni doma (SA1 T3 I47). Dostikrat se zgodi, da snaha že zvečer skuha (SA1 T3 I48), da si potem naslednji dan samo pogrejem (SA1 T3 I49). Sin mi ponavadi naredi kaj zunaj hiše (SA1 T3 I50), pokosi travo (SA1 T3 I51), pospravi listje (SA1 T3 I52) in pozimi prinaša drva (SA1 T3 I53).

S: Kaj ponavadi počnete, ko ste sami in kako samota vpliva na vas?

A1: To me zelo muči, da nimam včasih nikogar ob sebi (SA1 T3 I54), ko bi ga najbolj potrebovala (SA1 T3 I55). Pri tem ne mislim na te osnovne stvari, kot so pomoč pri dnevnih opravilih, ker to več ali manj imam (SA1 T3 I56). Bolj bi rabila osebo, dobro prijateljico, s katero bi lahko govorila o čemerkoli (SA1 T3 I57), osebo, ki bi me razumela (SA1 T3 I58) in mi na vseh straneh stala ob strani (SA1 T3 I59). To, da sem sama, me veliko bolj »ubija« kot pa če ne dobim katerekoli druge pomoči, recimo pri oblačenju (SA1 T3 I60). V mladosti sem imela zelo dobro prijateljico (SA1 T3 I61), s katero sva si zares vse zaupale (SA1 T3 I62). To zdaj zelo pogrešam (SA1 T3 I63).

<u>Zdravstvo</u>

S: Kako se počutite in kako skrbite za lastno zdravje

A1: Tako srednje se počutim, ne čisto slabo pa ne zelo dobro (SA1 T4 I1). Zdaj je boljše, ker prejemam nova biološka zdravila (SA1 T4 I2), ki mi bolj pomagajo, da tako zelo ne čutim bolečin (SA1 T4 I3). Prej je bilo to nemogoče prestajati, ker mi zdravila niso nič pomagala (SA1 T4 I4). Zdaj jih redno jemljem (SA1 T4 I5), pa ne samo te za bolečine, ampak še za srce (SA1 T4 I6), pritisk (SA1 T4 I7) in tablete za spanje (SA1 T4 I8). Če teh ne bi jemala, vprašanje, kaj bi bilo (SA1 T4 I9). Pogosto obiščem tudi zdravnika (SA1 T4 I10).

S: S kakšnimi težavami se soočate, ko želite priti do zdravstva?

A1: Največji problem je to, da zelo težko pridem v avto (SA1 T4 I11). Pri tem obvezno rabim pomoč (SA1 T4 I12). Nekdo me mora držati, drugače bi sto procentno padla (SA1 T4 I13). To traja en čas, da se jaz spravim v avto (SA1 T4 I14), zato snaha raje pokliče rešilca, da me pelje (SA1 T4 I15), vendar z njim nimam »lih« dobrih izkušenj, saj traja zelo dolgo, da pride sploh pome (SA1 T4 I16). Pa tudi precej grobi so, ko me »spravljajo« v vozilo (SA1 T4 I17), in vozijo tudi bolj »tako, tako« (SA1 T4 I18). Nič se ne ozirajo na paciente odzadaj (SA1 T4 I19). »Na živce mi tudi gre«, da mi osebna zdavnica skoraj nikdar takoj ne dvigne telefona (SA1 T4 I20). Ponavadi moram klicati 6-krat, da jo sploh dobim (SA1 T4 I21). To se mi zdi res nesramno (SA1 T4 I22). Saj običajno kličem za zdravila, ko mi zmanjkajo (SA1 T4 I23), in če se želim naročiti na pregled (SA1 T4 I24). Včasih to namesto mene naredi snaha (SA1 T4 I25).

S: Kaj bi lahko rekli glede zdravstvenega osebja do vas?

A1: To glede rešilca sem že povedala, oni mi niso ravno pri srcu (SA1 T4 I26). Zdravnica je ponavadi prijazna (SA1 T4 I27), edino dlje časa je treba čakati na pregled, ker je čakalna vrsta običajno dolga (SA1 T4 I28).

S: Kaj pa vaše izkušnje z osebjem takrat, ko ste bili v bolnici?

A1: V bolnici sem bila že tolikokrat, da sploh več ne štejem (SA1 T4 I29). Tam so sestre bile vedno prijazne (SA1 T4 I30), ne spomnim se, da bi imela kakšne zelo negativne izkušnje (SA1 T4 I31). Vedno sem jim tudi dala kakšno malenkost v zahvalo, kakšno kavo in kekse (SA1 T4 I32). Mogoče so bile zaradi tega do mene bolj v redu (SA1 T4 I33).

Dostop do drugih pomembnih ustanov

S: Kako se znajdete v primeru, ko želite priti do ustanov kot so trgovina, pošta, banka itd.?

A1: To vse mi urejata snaha in sin (SA1 T5 I1). Za trgovino tako ni problem, ker je snaha tam zaposlena (SA1 T5 I2), ostale stvari pa tudi urejata onadva (SA1 T5 I3), pa tudi v lekarno po zdravila hodi snaha (SA1 T5 I4).

Pomoč ljudem z vidika socialnega dela

S: Katere oblike socialnih pomoči koristite?

A1: Dobivam dodatek za pomoč in postrežbo (SA1 T6 I1), zaprosila sem tudi za enkratno denarno pomoč za drva, ki sem jo tudi dobila (SA1 T6 I2), vendar to nekako ni dobro urejeno, ker preden karkoli dobiš, je treba urediti sto papirjev (SA1 T6 I3). Velika obveznost je s tem (SA1 T6 I4). Vse to mi ureja snaha. Zdaj decembra sem tudi od občine dobila 50 evrov (SA1 T6 I5). Za ta znesek imajo pogoj, da moraš imeti manj kot 300 evrov penzije (SA1 T6 I6).

S: Vas morda obiščejo tudi kdaj člani Rdečega križa oz. Karitasa?

A1: 2-krat na leto pride ena ženska (SA1 T6 I8), da mi prinese kakšne testenine (SA1 T6 I9), konzerve (SA1 T6 I10) in mleko (SA1 T6 I11). S Karitasa pa ne dobim nič (SA1 T6 I12).

S: Kakšno obliko dodatne pomoči bi rabili?

A1: Najbolj bi rabila nekoga za družbo, da mi ne bi bilo tako »dolgcajt« (SA1 T6 I13), pa tudi bi bila zelo vesela, če bi me hčerke več obiskovale (SA1 T6 I14) ali vsaj poklicale (SA1 T6 I15), saj je zelo žalostno, ko imaš sedem otrok in na koncu se samo eden na stara leta zmeni zate (SA1 T6 I16).

S: Kaj bi bilo za vas takrat drugače oz. kako bi ta vrsa pomoči vplivala na vaše življenje?

A1: Ne bi se počutila tako osamljeno (SA1 T6 I17), vse skupaj bi imelo več smisla (SA1 T6 I18). Zdaj se večkrat počutim odveč (SA1 T6 I19).

S: Vaše splošno mnenje in izkušnje o tem, kako je v občini poskrbljeno za dobrobit starih ljudi?

A1: Lahko rečem, da ni tako slabo (SA1 T6 I20). Dobimo to enkratno pomoč (SA1 T6 I21), potem organizirano je tudi 1-krat letno srečanje upokojencev (SA1 T6 I22). Tudi sama sem v tem društvu (SA1 T6 I23), vendar na srečanja več ne hodim, ker ne morem (SA1 T6 I24). No, ne gre se toliko za to, da zares ne bi mogla, saj če bi se zares potrudila, bi mogoče nekako še šlo (SA1 T6 I25). Bolj me je sram priti tja na vozičku (SA1 T6 I26). Nočem, da me vsi gledajo (SA1 T6 I27) in sprašujejo, če sem bolna (SA1 T6 I28).

S: Kaj želite, da bi se v občini spremenilo na področju skrbi za stare ljudi?

A1: Jaz sem že od nekdaj živela skromno, zato sem se na tako življenje že privadila (SA1 T6 I29). Nikdar ni bilo blesteče, tako da sem z malimi stvarmi zadovoljna (SA1 T6 I30). Poskušam se privaditi tudi na življenje na vozičku (SA1 T6 I31), na to, da si ne morem privoščiti vseh stvari, ki si jih zaželim (SA1 T6 I32). Probam se sprijazniti tudi s tem, da sem veliko sama (SA1 T6 I33), vendar gre to nekoliko težje (SA1 T6 I34).

S: Še enkrat bi se vam rada zahvalila, da ste si zame vzeli čas in lep dan še naprej!

INTERVJU B1

Sogovornica v intervjuju: ženska iz Kovačevcev, stara 66 let

Datum in čas intervjuja: 1. 2. 2019 v dopoldanskem času (ob 09.00)

Kraj intervjuja: pri meni doma

Trajanje intervjuja: približno 45 minut

S: Najprej bi se vam rada lepo zahvalila, da ste si vzeli čas za pogovor. Če se strinjate, bi kar začeli.

B1: Lahko komot začneve.

Materialno stanje

S: Dobro. Naprej bi vas vprašala, katere vrste dohodkov prejemate in za kakšne potrebe denar največkrat porabite?

B1: Ja zdaj dobivam socialne pomoči 150 evrov (SB1 T1 I1). Prej tega nisem imela, ker nisem vložila (SB1 T1 I2). Zdaj ne smem zamuditi datuma, zdaj mi velja do 28. Februarja (SB1 T1 I3), potem jim pa moram spet odnesti dokazila (SB1 T1 I4) in ponovno zaprositi za to pomoč (SB1 T1 I5). To moraš narediti na vsake tri mesece (SB1 T1 I6) in če vse »štima« ti spet za tri mesece podaljšajo (SB1 T1 I7). Kot dokazilo jim moram odnesti bančne odrezke (SB1 T1 I8). Dobivam še tudi »penzijo« po možu (SB1 T1 I9). S tem denarjem plačujem elektriko (SB1 T1 I10), kupujem hrano (SB1 T1 I11), vglavnem te osnovne stvari (SB1 T1 I12). Ker mi pa seveda teh 215 evrov, ki jih dobim po možu, mesečno za vse stroške ne zadostuje (SB1 T1 I13), mi oni pomagajo s temi 150 evri (SB1 T1 I14). Pa dobro ne morem povedati, da živim ne vem kako slabo (SB1 T1 I15), ker hrano kolikor tolikor imam (SB1 T1 I16), pa tudi mir imam (SB1 T1 I17), kar se mi zdi najpomembnejše (SB1 T1 I18). Sicer kupujem v teh cenejših trgovinah, ker drugače ne morem (SB1 T1 I19). Skromno pa živim, to je pa res (SB1 T1 I20).

S: Kaj pa enkratna denarna socialna pomoč? Ste morda kdaj zaprosili za to?

B1: Za enkratno pomoč sem zaprosila lani, vendar tisto moraš točno navesti, za kaj denar rabiš (SB1 T1 I21) in za točno tisto stvar ga moraš porabiti (SB1 T1 I22). Če ti pa slučajno kaj ostane, pa moraš preostanek vrniti (SB1 T1 I23). Glede tega so zelo strogi in se strogo držijo datumov (SB1 T1 I24). Moraš imeti res vsa dokazila in račune (SB1 T1 I25). Pa recimo kakšen alkohol (SB1 T1 I26) ali pa cigarete si ne smeš kupiti s tem denarjem (SB1 T1 I27). Zdaj me je vse strah, ko pride poračun, ker imava s sinom vse na elektriko (SB1 T1 I28), pa še klimo imava (SB1 T1 I29). Zdaj bova sto procentno mogla dosti plačati (SB1 T1 I30).

S: Na mesec drugače lahko kaj privarčujete?

B1: »Prišparati« si ne morem nič (SB1 T1 I31). Mesečno mi ostane 5 evrov, če sploh (SB1 T1 I32). Za to si kupim kruh (SB1 T1 I33). Zdaj z njim imam dogovorjeno, da če slučajno nimam denarja, mi kruh vseeno da (SB1 T1 I34), pa mu ga potem naslednji teden plačam, saj k meni hodi samo 1-krat tedensko (SB1 T1 I35). Problem je vedno proti koncu meseca, saj mi takrat denar ponavadi zmanjka (SB1 T1 I36). Isto je bilo zadnjič, ko tudi nisem imela, pa je bil samo en dan do »penzije« (SB1 T1 I37). To imam srečo, da me razume glede tega (SB1 T1 I38).

B1: Zdaj sem recimo mogla dati za stekla za očala 120 evrov, saj s starimi več nisem nič vidla (SB1 T1 I39). 70 evrov sem dala jaz (SB1 T1 I40), 50 sem si pa izposodila od soseda (SB1 T1 I41). Okvir pa imam s

»kitajske trgovine« za tri evre (SB1 T1 I42). Jaz si tistih dragih ne morem privoščiti (SB1 T1 I43). Saj sem jih vprašala, če bi lahko stekla vzela na obroke, pa so rekli, da to ne gre (SB1 T1 I44). Tako da sem si bila prisiljena denar izposoditi (SB1 T1 I45). Ta sosed je res »zlata vreden« (SB1 T1 I46). Povedal mi je, da naj nič ne skrbim (SB1 T1 I47), in da mi bo on založil (SB1 T1 I48). Kdo bi meni dal kar tako samo 50 evrov, še lastna hči ne (SB1 T1 I49). Sem bila zdaj 3 dni pri njej in sem ji omenila, da bi lepo bilo, če bi šla po stekla, ampak sem tudi rekla, da nimam zadosti denarja (SB1 T1 I50). Samo je rekla, da ona tudi nima (SB1 T1 I51). Tega soseda sem pa samo poklicala in ga vprašala, če bi mi lahko založil (SB1 T1 I52). Rekel je, da ni noben problem (SB1 T1 I53). Ampak moraš pa seveda biti toliko »fer«, da mu potem vrneš (SB1 T1 I54). Jaz vedno gledam, da mu ga dam takoj, ko lahko (SB1 T1 I55). Sicer on pa pravi, da ni nobene »sile« (SB1 T1 I56).

S: Rekli ste, da vam finančno dosti pomaga sosed. Pa se mogoče še kako drugače znajdete, ko vam denar za nakup določenih stvari zmanjka?

B1: Sosed je edini tisti, ki mi ga ni nerodno prositi, ker vem, da razume mojo situacijo (SB1 T1 I57). Saj hčerka mi tudi da kakšno hrano (SB1 T1 I58) pa kakšne druge materialne stvari (SB1 T1 I59), vendar ji jaz v zameno za to hodim pomagat na kmetijo (SB1 T1 I60). Ko prosim soseda za pomoč, se počutim dosti bolj sproščeno (SB1 T1 I61) in nimam bojazni, da bi me obsojal (SB1 T1 I62).

<u>Stanovanjske razmere</u>

S: Kaj pa bi lahko povedali glede velikosti vašega stanovanja?

B1: Temu kar imam jaz, ravno ne morem reči stanovanje (SB1 T2 I1). Živim v bivalnem kontejnerju (SB1 T2 I2), ki mi ga je »zrihtala« občina (SB1 T2 I3). Meri 6 metrov v dolžino (SB1 T2 I4) in 3 v širino (SB1 T2 I5). To imam vse v enem (SB1 T2 I6), tu not spim (SB1 T2 I7), kuham (SB1 T2 I8), se umivam (SB1 T2 I9). To je vse v celoti (SB1 T2 I10).

S: Kako pa imate urejeno s sanitarijami?

B1: Stranišča nimam (SB1 T2 I11). Hodim v gozd (SB1 T2 I12). Umivam se pa v kontejnerju (SB1 T2 I13). Not si prinesem škaf z vodo in se umijem (SB1 T2 I14). Vodo pa črpam po ceveh iz stare hiše (SB1 T2 I15). Vidiš s to vodo je zdaj pozimi tudi problem. »Non stop« moram paziti, da mi ne zmrzne (SB1 T2 I16).

S: Kaj pa je bilo narobe s prejšnjo hišo, da ste mogli v kontejner?

B1: Plaz (SB1 T2 I17). Vsa zemlja je šla dol na hišo (SB1 T2 I18), tako da ni bilo več varno živeti v njej (SB1 T2 I19). Sicer imam tam še zamrzovalnik (SB1 T2 I20) in pralni stroj (SB1 T2 I21). Moram biti precej previdna, ko grem not, da se kaj ne zruši (SB1 T2 I22).

S: S čim si pa kurite?

B1: S klimo (SB1 T2 I23). Saj ponoči in čez dan, ko je kolikor tolikor toplo, je nimam prižgane (SB1 T2 I24). Pa tudi ko kuham z elektičnim štedilnikom, se prostor segreje (SB1 T2 I25).

S: Kakšne prednosti oz. slabosti zaznate v zvezi s svojim bivališčem, ki vplivajo na kakovost vašega življenja?

B1: Najhujše je, da je to zelo mali prostor, in ko kuham se vsa para nabira (SB1 T2 I26), in se vse »cedi dol« po stenah (SB1 T2 I27). Ne morem pa tako kuhati, da bi imela odprta vrata, sploh zdaj pozimi ne (SB1 T2 I28). Zdaj če imam štedilnik narihtan čisto na malo temperaturo, potem pa lahko eno juho kuham »lih« do večera

(SB1 T2 I29). Poleti je not vroče (SB1 T2 I30), pozimi pa mrzlo (SB1 T2 I31). Zaradi te vlage moram posteljnino vsak drugi dan preoblačiti (SB1 T2 I32). Še sama sreča, da imam dosti posteljnine, ki mi jo je nosila ena ženska z Rdečega Križa (SB1 T2 I33). Saj to še ne bi bil takšen problem to preoblačenje, ampak stene so mokre, ker se to ne posuši do konca (SB1 T2 I34), in se začnejo luščiti (SB1 T2 I35). Na splošno celoten kontejner bi se moral prestaviti (SB1 T2 I36), ker se vse seseda (SB1 T2 I37) in tudi voda teče pod njega (SB1 T2 I38). Zaradi tega imam okoli veliko blata, kar je spet slabo (SB1 T2 I39).

B1: Saj glede tega mojega kontejnerja so bile cele komplikacije (SB1 T2 I40). Bila sem na televiziji in vse (SB1 T2 I41). Županja mi ni verjela, da se vse seseda (SB1 T2 I42), dokler ni zadeve videla (SB1 T2 I43). Vedno znova je govorila, da bodo uredili (SB1 T2 I44). Jaz čakam, čakam, in se le ni nič premaknilo (SB1 T2 I45). Potem mi je pa bilo dovolj (SB1 T2 I46) in sem sama šla do nje (SB1 T2 I47).

B1: Jaz sem najraje sama v tem »bunkerju« (SB1 T2 I48), jaz mu ne govorim kontejner, ampak bunker (SB1 T2 I49). Meni je tu dobro (SB1 T2 I50). Ne bi šla drugam, dokler me ne bodo nesli ven (SB1 T2 I51). Veš to je to, kje si se ti učil (SB1 T2 I52), pa veliko dal »skoz«, tam ostaneš (SB1 T2 I53). Jaz ne grem od tu (SB1 T2 I54). Saj zdaj ne dolgo mi je županja ponudila možnost, da bi šla v hišo, ki jo je podedovala (SB1 T2 I55), ampak jaz ne grem (SB1 T2 I56). Ne grem nekam, kjer ne poznam ljudi (SB1 T2 I57). Nikoli ne veš, med kakše ljudi prideš (SB1 T2 I58).

S: Pa je občina kakorkoli začela ukrepati, ko je izvedela za vašo stanovanjsko stisko?

B1: Županja mi je obljubila, da bodo zdaj na spomlad naredili zaščito pred vodo (SB1 T2 I59), in da nama bodo s sinom postavili še en kontejner (SB1 T2 I60), ki bo samo za spati in kot dnevni prostor (SB1 T2 I61). Tega zdajšnjega bi pa imela samo za kuhanje (SB1 T2 I62). Obljubili so mi, da se bodo začeli delat boljši temelji (SB1 T2 I63). Upam, da to niso le prazne besede (SB1 T2 I64). No vglavnem, jaz sem morala sama poskrbeti za celotno zadevo, da se je nekaj vsaj malo premaknilo (SB1 T2 I65).

B1: Vidiš, če mi bodo zdaj to začeli delati ta kontejner, spet moram imati denar. Nekaj jim moram ponuditi za piti (SB1 T2 I66) in jesti (SB1 T2 I67). Nerodno mi je pa rečti, da naj gredo v gostilno na malico (SB1 T2 I68), pa še ceneje mi je, če kupim kakšne klobase in naredim narezek (SB1 T2 I69). S katere koli strani pogledaš, rabim denar (SB1 T2 I70).

S: Omenili ste, da vam je pomagal Rdeči Križ. Pa vas sedaj več ne obiskujejo?

B1: Dobivam 2-krat letno (SB1 T2 I71), ampak to dobim kakšne makarone (SB1 T2 I72), špagete (SB1 T2 I73) in riž (SB1 T2 I74), to kar najbolj ne jem (SB1 T2 I75). No dobim še olje (SB1 T2 I76), moko (SB1 T2 I77) in paradižnikove pelate (SB1 T2 I78). Mleko sem pa že odpovedala, ker res ne pijeva tega (SB1 T2 I79). Pa tudi za te pelate sem ji omenila, da naj mi namesto tega dajo raje fižol v konzervi, bom raje jedla kot pa to (SB1 T2 I80). No dobim še 2 pašteti (SB1 T2 I81) in ribe v konzervi (SB1 T2 I82).

<u>Socialna mreža</u>

S: Kdo pa so ljudje, s katerimi se najpogosteje družite in kako pogosto ste z njimi v stiku?

B1: Zdaj kar imam, imam najbolj tega soseda (SB1 T3 I1), pa k tvoji babici sem tudi rada hodila (SB1 T3 I2), samo zdaj mi je peš že predaleč (SB1 T3 I3). Prej ko sem bila mlajša, mi to ni bil noben problem (SB1 T3

I4). Drugače pa jaz nikamor drugam ne grem, razen v Soboto, ko moram k zdravniku (SB1 T3 I5) ali po kakšnih drugih nujnih opravkih (SB1 T3 I6), in k hčerki (SB1 T3 I7), ko ji grem pomagat (SB1 T3 I8).

S: No omenili ste, da vam ljudje priskočijo na pomoč finančno, seveda najpogosteje sosed. Vam morda pomaga še na kakšen drug način?

B1: Ko ga prosim, me tudi pelje v trgovino (SB1 T3 I14), k zdravniku (SB1 T3 I15), na banko (SB1 T3 I16) ali na pošto (SB1 T3 I17). Ja pa še to ne smem pozabiti, da večkrat speče kakšno pecivo (SB1 T3 I18) in nama prinese na pokušino (SB1 T3 I19). No on je tak, ki pripomore, da je moje življenje boljše (SB1 T3 I20). To imam srečo, da mi ni treba koristiti avtobusa (SB1 T3 I21), ker ni tako poceni (SB1 T3 I22), pa še ni tako praktičen kot avto (SB1 T3 I23). Saj njemu tudi vedno ponujam denar za prevoz (SB1 T3 I24), ampak ga nikdar noče vzeti (SB1 T3 I25).

S: Kaj ponavadi počnete, ko ste sami in kako samota vpliva na vaše počutje?

B1: Jaz imam polno dela (SB1 T3 I26). Imam pet vrtov (SB1 T3 I27), pa vse urejene kot mora biti (SB1 T3 I28). Vso to zelenjavo imam posajeno (SB1 T3 I29). Zdaj pozimi pa se tudi delo najde (SB1 T3 I30), samo videti ga moraš (SB1 T3 I31). Skuham (SB1 T3 I32), pospravim (SB1 T3 I33), kaj počistim (SB1 T3 I34), pa je hitro večer (SB1 T3 I35). Ko je sneg, ga še moram kidati, tako da je to tudi dodatno delo (SB1 T3 I36).

<u>Zdravstvo</u>

S: Kako se pa počutite in kako skrbite za lastno zdravje?

B1: Ja na nogah ravno ne morem biti cel dan, ker mi otekajo (SB1 T4 I1). Vmes zato moram počivati (SB1 T4 I2). Drugače je pa moj sin zelo občutljiv na to (SB1 T4 I3) in me v kakšnem deževnem vremenu ne pusti ven (SB1 T4 I4) oz. me opozarja, da naj se oblečem (SB1 T4 I5). Poleti se pa izogibam soncu, ker takoj dobim reakcijo (SB1 T4 I6). Na splošno pa lahko rečem, da sem zdaj kar v redu z zdravjem (SB1 T4 I7). Razen teh prehladov me zdaj ponovno ni doletelo nič hujšega (SB1 T4 I8). Jaz sem namreč prebolela že raka na maternici (SB1 T4 I9), ampak je zdaj hvala bogu v redu (SB1 T4 I10). Se ni nič ponovilo (SB1 T4 I11). Naj mi samo zdravje kolikor tolikor služi, ostalo pa potem že nekako bo (SB1 T4 I12).

S: Ja, to imate prav. Zdravje je tudi zame ena izmed najpomembnejših vrednot. S kakšnimi težavami se pa najpogosteje soočate, ko želite priti do zdravstva?

B1: Ja to glede prevoza imam dobro urejeno, ker imam vedno nekoga, ki me lahko pelje (SB1 T4 I13). Ali prosim soseda (SB1 T4 I14) ali me pa odpelje hčerka (SB1 T4 I15). No edino včeraj sem po dolgem času šla z avtobusom, ker je ravno tako naneslo, da sta bila oba zasedena (SB1 T4 I16). Zdaj imam nov telefon, pa ga še ne znam uporabljati (SB1 T4 I17). Še dobro da sem v Soboti srečala eno znanko, da mi je uredila (SB1 T4 I18). Nisem si znala vtipkati številke od lekarne (SB1 T4 I19), da bi poklicala za zdravila (SB1 T4 I20). Še dobro da sem jo srečala, da mi je ona to uredila (SB1 T4 I21).

B1: Ena taka največja slabost je, da moram na določene preglede dolgo čakati, tudi po leto dni (SB1 T4 I22). Sama si jih ne morem plačati, ker denarja nimam (SB1 T4 I23). Zdaj »non stop« mi je pa nerodno nekoga prositi (SB1 T4 I24). Zdravstvo se ne ozira na to, če denar imaš ali ne (SB1 T4 I25). Če imaš, si plačaš in greš (SB1 T4 I26), če nimaš, pa na žalost čakaš, če potem že ni prepozno (SB1 T4 I27). Če si samoplačnik prideš na drug dan na vrsto (SB1 T4 I28), če pa si na čakalni listi, pa tako ali tako čakaš v nedogled (SB1 T4 I29).

S: Kaj bi pa lahko povedali glede odnosa zdravstvenega osebja do vas?

B1: Ravno nič ne morem reči slabega tako ne za mojega osebnega zdravnika (SB1 T4 I30) kot tudi ne za tiste v Ljubljani (SB1 T4 I31), ko sem hodila še tja na pregleda zaradi rakastega obolenja (SB1 T4 I32). Tja in nazaj me je vse vozil rešilec (SB1 T4 I33).

S: Kako dolgo pa približno ponavadi čakate na dan pregleda?

B1: Saj veš, da ne moreš prej priti na pregled, preden prideš tja (SB1 T4 I34). Pa tudi moraš imeti malo razumevanja do starejših, da jih vzamejo naprej, da tako dolgo ne čakajo (SB1 T4 I35). Saj jaz svojega zdravnika ne morem »šimfati« (SB1 T4 I36), ker ni nič kriv glede mojega zdravstvenega stanja (SB1 T4 I37). Zdaj recimo, če ima nekdo raka, ki je že napredoval, ne moreš od njega pričakovati, da te popolnoma ozdravi (SB1 T4 I38). Pri meni je bila sreča, da sem hitro ugotovila, da nekaj ni v redu (SB1 T4 I39).

<u>Pomoč ljudem z vidika socialnega dela</u>

S: Omenili ste že, da prejemate denarno socialno pomoč, pa me zanima, če koristite še kakšne druge oblike pomoči?

B1: Ja poleg denarne socialne pomoči (SB1 T6 I1) sem dobila še od občine 50 evrov (SB1 T6 I2), vendar tu tudi moraš imeti vse papirje (SB1 T6 I3). Mogla sem jim prinesti bančne izpiske za zadnje tri mesece (SB1 T6 I4). To je enkratna denarna pomoč (SB1 T6 I5), ki jo dobijo tisti, ki imajo manj kot 300 evrov »penzije« (SB1 T6 I6). Lahko dobiš bon za trgovino (SB1 T6 I7) ali ti teh 50 evrov nakažejo na račun (SB1 T6 I8). Jaz sem imela probleme s temi 50-imi evri (SB1 T6 I9), ker je banka takoj klicala na občino, češ da to meni ne pripada (SB1 T6 I10). In mi prvič sploh niso dali (SB1 T6 I11), potem je šele za teden dni prišla pošta, da sem do denarja upravičena (SB1 T6 I12). Veš od jeze sem jokala (SB1 T6 I13).

B1: No pomagajo mi tudi s temi živili od Rdečega Križa (SB1 T6 I14). Drugače mi je pa občina pomagala s tem kontejnerjem, ko je plaz začel rušiti hišo (SB1 T6 I15). Zdaj upam, da se bodo tudi uresničile obljube glede drugega kontejnerja (SB1 T6 I16). Sicer to ni idealna rešitev (SB1 T6 I17), saj je precej slabosti (SB1 T6 I18), ampak jaz pravim, boljše to kot da bi bila na cesti (SB1 T6 I19).

S: Kakšno obliko dodatne pomoči bi pa rabili?

B1: Ja malo več v finančnem smislu (SB1 T6 I20). Jaz iz meseca v mesec komaj preživim (SB1 T6 I21), pogosto mi tudi zmanjka (SB1 T6 I22). Vesela bi bila, če bi mi mesečno kdaj kaj ostalo (SB1 T6 I23), da bi si vsaj lahko kupila kakšno novo obleko (SB1 T6 I24). Zdaj že dolgo časa nosim vse staro (SB1 T6 I25). Prejšnjič sem si recimo želela kupiti eno bundo, pa enostavno nisem imela (SB1 T6 I26). Sicer so zdaj znižanja, ampak je 40 evrov meni še zmeraj dosti (SB1 T6 I27). Zdaj kot sem že rekla, mi je pa nerodno iz meseca v mesec nekoga prositi (SB1 T6 I28). Ponižano se počutiš (SB1 T6 I29). Pa če mi bodo zdaj dali še ta en kontejner bom zelo vesela (SB1 T6 I30).

S: Kaj bi bilo za vas takrat drugače oz. kako bi ta vrsta pomoči vplivala na vaše življenje?

B1: Ja boljše bi mi bilo (SB1 T6 I31). Če bi mi mesečno kaj ostalo, bi si lahko privoščila kdaj tudi kakšne druge stvari (SB1 T6 I32), ki si jih trenutno ne morem (SB1 T6 I33). Če bi dobila še en kontejner, bi vsaj imela 2 ločena prostora (SB1 T6 I34), zdaj je pa to vse skupaj in je neprijetno (SB1 T6 I35). Recimo, če kaj kuham, moram vedno prezračevati, ker ima vedno vonj po hrani (SB1 T6 I36), in potem še moram v tem spati (SB1 T6 I37).

S: Ja, res neprijetna zadeva. Upam, da vam bodo to čimprej »zrihtali«. Kakšno je pa vaše mnenje o tem, kako je v občini na splošno poskrbljeno za dobrobit ljudi?

B1: Veš, jaz jih ne morem več prositi, kot mi oni dajo. Če z malim nisi zadovoljen, večjega niti ne dobiš (SB1 T6 I38). Občina mora gledati na vsakega posameznika, ne samo na mene (SB1 T6 I39). Recimo jaz si položnice vse moram sama plačevati s tega denarja, ki ga dobim (SB1 T6 I40). Nihče mi nič ne plača (SB1 T6 I41). Opazila pa sem, da se dogajajo nepoštenosti okrog teh pomoči (SB1 T6 I42). Jaz imam eno tako negativno izkušnjo s Karitasom (SB1 T6 I43). Njihovo pomoč sem čisto zavrnila, ker so ženske goljufale (SB1 T6 I44). Za tisti denar, ki je bil namenjen meni, so si one v trgovini jemale svoje stvari (SB1 T6 I45), češ da bodo potem obračunale (SB1 T6 I46). Zdaj pa vprašanje, kaj je bilo s tem (SB1 T6 I47). Noben mi kasneje ni nič objasnil (SB1 T6 I48). Jaz verjetno sploh nisem bila deležna vsega, kar mi je pripadalo (SB1 T6 I49), ampak so one določeni del vzele za svojega (SB1 T6 I50).

S: Še enkrat najlepša hvala za pogovor

INTERVJU C1

Sogovornica v intervjuju: ženska iz Grada, stara 82 let
Datum in čas intervjuja: 26. 1. 2019 v popoldanskem času (ob 16.00)
Kraj intervjuja: podeželje, v manjšem bloku pri gospe doma
Trajanje intervjuja: približno 60 minut

S: Najlepše se vam zahvaljujem, da ste si vzeli čas za pogovor. Predlagam, da kar začneva, če se strinjate?

C1: Ja, seveda lahko

<u>Materialno stanje</u>

S: Najprej bi vas vprašala, kakšne vrste dohodkov prejemate in za kakšne potrebe denar največkrat porabite?

C1: Ja prejemam »penzijo« malo čez 400 eurov (SC1 T1 I1), drugače pa še dobim za moža 280 eurov (SC1 T1 I2), pa tudi mož dobi 400 eurov (SC1 T1 I3), tako da nama finančno gre skozi (SC1 T1 I4). Ja največ gre za hrano (SC1 T1 I5), za položnice (SC1 T1 I6), za najemnino (SC1 T1 I7), zdaj pozimi tudi za kurjavo precej porabiva, ker ni poceni (SC1 T1 I8). Za moža je tudi treba skoz kaj nabaviti, recimo kakšne negovalne kreme (SC1 T1 I9), oblačila (SC1 T1 I10), ostale stvari za osebno nego (SC1 T1 I11). Čeprav dobim glede teh stvari pomoč, da mi jih ni treba v celoti plačati (SC1 T1 I12), moram vseeno doplačevati, če želim imeti kaj kvalitetnejšega (SC1 T1 I13). To se precej »nabere skupaj« (SC1 T1 I14). Zdaj bom recimo spet dala za zobe, ker sem si tri ob padcu poškodovala in jih je potrebno popraviti (SC1 T1 I15), tako da je vedno nekaj (SC1 T1 I16).

S: Približno koliko na mesec pa lahko privarčujete in kaj si s tem denarjem ponavadi privoščite?

C1: Ponavadi je tako, da nič kaj dosti ne ostane (SC T1 I17), če pa že ostane, pa vnukom kupim kakšno malenkost (SC1 T1 I18). Za lastne potrebe si jaz ravno ne kupujem nič novega, recimo kakšne nove obleke (SC1

T1 I19) ali čevlje, ker tako redko kam grem (SC1 T1 I20). Te stvari kupim, ko jih res rabim (SC1 T1 I21). Raje tisti denar namenim možu in mu kupim kaj kvalitetnejšega (SC1 T1 I22).

S: Kako se pa znajdete ob pomanjkanju denarja?

C1: Cenovno kupujem take stvari, da nama z možem mesečno znese (SC1 T1 I23). To imam skrbo načrtovano (SC1 T1 I24). Z najinimi dohodki znam gospodariti (SC1 T1 I25).

Stanovanjske razmere

S: Kaj bi pa lahko povedali glede velikosti vašega stanovanja?

C1: Zdi se mi, da imava primerno veliko stanovanje (SC1 T2 I1), edino slabo je to, da v bloku ni dvigala in moža težko spravimo »dol«, ko je kaj nujnega, da mora iti v bolnico (SC1 T2 I2).

S: Kako imate urejeno kurjavo?

C1: Ja kurimo si s peleti (SC1 T2 I3). V sobi, kjer leži mož, pa dodatno segrevam z električno pečjo, ko je potreba. Včasih se samo s peleti ne uspe segreti do prijetne temperature (SC1 T2 I4), kar je za bolnega človeka še posebej pomembno (SC1 T2 I5). Ponavadi ga jaz vprašam, kako mu je in po tem se potem ravnam (SC1 T2 I6).

S: Kakšne prednosti oz. pomanjkljivosti zaznate v zvezi s svojim bivališčem, ki vplivajo na kakovost vašega življenja?

C1: Ja ena slabost je v tem, da je soba, kjer spiva z možem, precej vlažna (SC1 T2 I7). Začela se je nabirati plesen (SC1 T2 I8). Saj ta Ceresit imava, vendar ne vem, če to kaj dosti pomaga (SC1 T2 I9). Zdaj v kratkem bo sobo treba prepleskati, ker ta plesen ni zdrava (SC1 T2 I10). Bojim se za moža, ker je že tako ali tako bolan (SC1 T2 I11). Po drugi strani se mi pa zdi dobro, da živiva v bloku, in da nimava skrbi še s tem, kdo bo urejal okolico (SC1 T2 I12). To bi potem spet morala nekoga iskati (SC1 T2 I13) in prositi, da bi urejal (SC1 T2 I14). Pa tudi to je dobro, da nimam veliko za čistiti, ker stanovanje ni nevem kako veliko (SC1 T2 I15).

Socialna mreža

S: S katerimi ljudmi se najpogosteje družite in kako pogosto ste z njimi v stiku?

C1: Vsak dan se jaz ne družim z nobenim, ker ne morem veliko biti odsotna zaradi moža (SC1 T3 I1). Tu pa tam se družim s člani društva upokojencev (SC1 T3 I2). Ena takšna velika aktivnost, ki jo je organizirala občina in sem se malo več družila, je bilo pobiranje smeti (SC1 T3 I3). Na koncu smo še dobili zaboj, kjer se lahko sortirajo smeti (SC1 T3 I4). To je bilo zame lepo doživetje (SC1 T3 I5). Upokojenci smo bili takrat najbolj množično zastopani (SC1 T3 I6). Najbolj zanimivo je bilo to, da smo se vsi »tikali« ne glede na starost (SC1 T3 I7), in da so izbrali najstarejšo udeleženko (SC1 T3 I8) in najstarejšega udeleženca tega našega »pohoda« (SC1 T3 I9). Mislim, da je bilo to edino, da sem bila tako dolgo odsotna (SC1 T3 I10). Na izlete pa več ne hodim (SC1 T3 I11). Zdaj to druženje doma pa več nekako niti nimamo v navadi, da bi kakšne ženske hodile druga k drugi na kavo (SC1 T3 I12). Niti tu v bloku ne (SC1 T3 I13). Ko je v bloku bila še Angela, ona je imela vedno odprta vrata (SC1 T3 I14), saj je pri njej bil vsak, vsak dan na kavi (SC1 T3 I15). Zdaj je pa drugače, ker so na njeno mesto prišli mladi (SC1 T3 I16), ki so po službah (SC1 T3 I17), potem pridejo otroci s šole, in ni več tako priložnosti (SC1 T3 I18). Vem pa, da je ena skupina žensk, ki vsakodnevno hodi k maši (SC1 T3 I19) in po tem gredo na kavo (SC1 T3 I20). Nikamor se jim ne mudi (SC1 T3 I21), saj tam ponavadi sedijo zelo dolgo (SC1 T3

I22). To je ena takšna vsakodnevna (SC1 T3 I23), stalna skupina (SC1 T3 I24). So pa tudi takšne občasne skupine (SC1 T3 I25), samo tiste ženske pa potem hodijo v drugo gostilno (SC1 T3 I26). Zdi se mi, da je minilo tisto druženje, kot je to bilo včasih (SC1 T3 I27). To je najverjetneje prinesel čas, da ni več takega druženja po hišah (SC1 T3 I28). Jaz sem včasih rada šla na kakšen klepet (SC1 T3 I29), vendar sem zdaj nekako bolj vezana (SC1 T3 I30). Enostavno sem se odnavadila tega (SC1 T3 I31).

S: Kdo vam pa najbolj stoji ob strani, ko rabite pomoč oz. na kakšen način vam te osebe pomagajo?

C1: Še najbolj so mi v oporo negovalke (SC1 T3 I32), ki mi pomagajo pri negi (SC1 T3 I33). Zame je trenutno najbolj pomembno, da se mož dobro počuti (SC1 T3 I34), da ga »imam v redu« (SC1 T3 I35). Ko rabim kakšne informacije, mi tudi povejo (SC1 T3 I36), vendar se moram sama pozanimati (SC1 T3 I37). Zdaj recimo opravila po hiši v večini še opravljam sama (SC1 T3 I38), ko pa to več ne bo šlo, bom tudi pri tem rabila pomoč (SC1 T3 I39). Čutim, da bo to kmalu (SC1 T3 I40).

S: Kaj pa ponavadi počnete, ko ste sami in kako samota vpliva na vaše počutje?

C1: Jaz si vedno najdem neko delo (SC1 T3 I41). Zdaj bom recimo za občni zbor začela pripravljati sezname po vaseh (SC1 T3 I42) in sem se domislila, da bom dodala še rojstne datume posameznikov (SC1 T3 I43). Potem bom predsedniku napisala poročilo (SC1 T3 I44). Moram še napisati zapisnik za nadzorni odbor (SC1 T3 I45). Ko sem pa zares »fraj«, pa se vsedem in pogledam kakšno turško ali mehiško nadaljevanko (SC1 T3 I46). Ko je bil mož še zdrav, sem imela vrt, ki sem ga obdelovala zgoraj pri Gradu (SC1 T3 I47). Zdaj vsa ta leta pa ga nimam več (SC1 T3 I48). Zaenkrat še tudi sama perem perilo (SC1 T3 I49) in likam (SC1 T3 I50). To, kar je od moža, vse prekuhavam (SC1 T3 I51), in vse zlikam (SC1 T3 I52).

C1: Jaz nikdar nisem sama, ker imam ob sebi moža (SC1 T3 I53). Z njim se probam čim več pogovarjati (SC1 T3 I54), ker vem, da to dobro vpliva tako name (SC1 T3 I55) kot na njega, čeprav težje govori (SC1 T3 I56). Nanj probam gledati še vedno kot na »normalnega, zdravega« človeka (SC1 T3 I57), kot je bil nekoč (SC1 T3 I58). Nikoli ga ne pomilujem (SC1 T3 I59). Tako sem že navajena, da sva v večini samo midva skupaj (SC1 T3 I60). Edino to, ko pride zjutraj vsak dan negovalka (SC1 T3 I61) in »tu in tam« sin (SC1 T3 I62). »Fajn« mi je tako, kot je (SC1 T3 I63).

<u>Zdravstvo</u>

S: Vesela sem, da ste mi bili pripravljeni zaupati vaše izkušnje. Glede na to, da kdaj pride do situacije, ko ste sami za vse, se verjetno ob tem počutite preobremenjeno. Kako gledate na to in posledično na vaše zdravje?

C1: Kaj moreš, tako je (SC1 T4 I1). Saj če meni ne bi bilo nič, bi bilo vse v redu (SC1 T4 I2). Zdaj imam še probleme s ščitnico (SC1 T4 I3), tako da moram hoditi v Ljubljano (SC1 T4 I4), za ta karcinom pa v Maribor (SC1 T4 I5), potem me pa morajo voziti »sem pa tja« (SC1 T4 I6). Jaz sem rekla, bom, dokler ne bom imela bolečin (SC1 T4 I7), ko bodo pa te nastopile, potem pa konec (SC1 T4 I8), potem bo pa mogel iti v en dom (SC1 T4 I9). Saj zdaj se probam čim bolj paziti (SC1 T4 I10) in zdravo jesti (SC1 T4 I11). Takrat, ko mož zaspi, zadnje čase pogosto »skočim« na svež zrak (SC1 T4 I12), kar mi dobro dene (SC1 T4 I13). Jem pa seveda tudi precej tablet, ki jim moram jemati zaradi zdravstvenih težav (SC1 T4 I14).

S: Se morda soočate s kakšnimi težavami, ko vi, sami rabite zdravstveno pomoč?

C1: Jaz imam osebnega zdravnika tu pri Gradu (SC1 T4 I15), tako da je to en plus, ker drugače bi ponovno bila vezana na prevoz (SC1 T4 I16). Edino to mogoče, da je treba dolgo čakati (SC1 T4 I17). Nikdar ne pridem na vrsto ob uri, ko sem naročena, ampak vedno kakšne pol ure kasneje, če ne celo še več (SC1 T4 I18). Čakalna doba pa drugače ni dolga (SC1 T4 I19), samo potem se zavleče, ko si naročen (SC1 T4 I20). Ko hodim na preglede v Ljubljano in v Maribor, pa me sin pelje (SC1 T4 I21). Ravno danes sem bila tudi pri zobozdravniku, kjer sem prav tako mogla dolgo čakati (SC1 T4 I22). To nimajo dobro narejeno, da imajo več pacientov naročenih na isto uro (SC1 T4 I23).

S: Kaj bi lahko rekli glede odnosa zdravstvenega osebja do vas? Vam pomagajo ali ste pogosto sami za vse?

C1: Pri sebi še nisem naletela na ne vem kako negativne izkušnje (SC1 T4 I24), medtem ko sem pri možu že večkrat (SC1 T4 I25). Najhujše je bilo glede tistega urina (SC1 T4 I26). En zdravnik je trdil tako, drugi drugače (SC1 T4 I27). To me je čisto zmedlo (SC1 T4 I28). Zdelo se mi je, kot da se sploh niso poglobili v težavo (SC1 T4 I29). Pa tisti začetki mi tudi niso bili všeč, ko mi nihče ni nič svetoval (SC1 T4 I30).

C1: Mož je imel julija močno krvavitev iz mehurja (SC1 T4 I31) in sem morala 3 dni v laboratorij v Soboto nositi urin (SC1 T4 I32). Ko sem poklicala k zdravniku in sestri rekla za težavo (SC1 T4 I33), mi je povedala, da moram urin v eni uri »spravit« do njih (SC1 T4 I34). Bil je velik problem, kako jim urin v eni uri dostaviti (SC1 T4 I35). Bilo je nemogoče (SC1 T4 I36), ker priti na avtobus (SC1 T4 I37), se pripeljati v Soboto (SC1 T4 I38), in potem iz postaje priti do laboratorija, ki pa ni ravno blizu postaje, je za žensko, staro 82 let velika težava (SC1 T4 I39). Sestra mi je rekla, da tako pač je (SC1 T4 I40). Vprašala sem jo, kako naj možu sploh vzamem urin, če je skoraj nepremičen (SC1 T4 I41). Rekla mi je, da naj pokličem patronažno in bodo oni uredili (SC1 T4 I42). Jaz zares pokličem (SC1 T4 I43) in mi povejo, da več ne smejo na teren, da bi one vzele (SC1 T4 I44). Ni mi preostalo drugega, kot da sem se znašla sama (SC1 T4 I45). Ker je bilo vroče, sem okrog nadevala ledene kocke (SC1 T4 I46), dala v torbo (SC1 T4 I47), in s tistim šla na avtobus (SC1 T4 I48). No tako sem opravila 3 dni (SC1 T4 I49), pa potem še z avtobusom nazaj domov (SC1 T4 I50). Potem pa pridejo izvidi in piše, da v urinu ni bilo krvi (SC1 T4 I51). To pomeni, da so urin pogledali samo tretji dan (SC1 T4 I52), prvi pa sploh ne, saj je bila steklenička rdeča, ko sem nesla »dol« (SC1 T4 I53). Pa ko je mož to imel prvič in je takrat še imel kateter (SC1 T4 I54), sem klicala dežurnega zdravnika, da je videl to vso kri in sluz (SC1 T4 I55). Urolog pa je trdil, da med urinom tega ni bilo, ko je pregledoval (SC1 T4 I56). In zdaj poglej, en trdi da je bila, drugi pa da ne (SC1 T4 I57).

C1: Težave so bile tudi takrat, ko je mož prvič dobil kateter (SC1 T4 I58) in ga je bilo potrebno peljati v bolnico (SC1 T4 I59). Takrat ga je peljal sin (SC1 T4 I60). Imela sva ogromne težave s tem, kako ga sploh v bloku spraviti po stopnicah, ker ni mogel hoditi (SC1 T4 I61), naslednja težava je bila, kako ga spraviti v avto (SC1 T4 I62). Potem sva le nekako to izpeljala (SC1 T4 I63) in se je pojavil že naslednji problem. Kako ga pripeljati v ambulanto? (SC1 T4 I64) Tam so nama potem dali voziček, da sva ga lahko lažje »spravila« do zdravnika (SC1 T4 I65). V takšni situaciji, ko imaš doma bolnega človeka, ni nič enostavno (SC1 T4 I66). Vedno se porajajo neki dvomi … »če sem zdaj to prav naredila, če sem ono prav naredila« (SC1 T4 I67). S tem katetrom smo imeli tudi ogromne težave, sploh pri obračanju (SC1 T4 I68) in na začetku (SC1 T4 I69). Zjutraj ko sem se zbudila je to bilo vse mokro pod posteljo (SC1 T4 I70), vse je teklo ven (SC1 T4 I71). Vedno sem

morala to čistiti (SC1 T4 I72). Zdaj tega nekaj časa več nima (SC1 T4 I73) in normalno urinira (SC1 T4 I74). Sploh ne vem, zakaj so mu to vstavljali (SC1 T4 I75). Noben mi ni nič povedal (SC1 T4 I76).

C1: Recimo še ena taka stvar … šla sem v lekarno in sem vprašala, koliko podlog naj vzamem (SC1 T4 I77). Potem mi je rekla, da rabim še neko blazino (SC1 T4 I78), urinske vrečke (SC1 T4 I79). Jaz sem jo samo na »debelo gledala« (SC1 T4 I80). Kako naj jaz to sploh zamenjujem (SC1 T4 I81)? Nisem vedela absolutno nič (SC1 T4 I82). V bolnici mi glede tega ni nihče nič povedal (SC1 T4 I83). Samo so mi dali naročilnico za vrečke (SC1 T4 I84), povedali da moram podloge kupiti, in to je to (SC1 T4 I85). Mož je bil pa takrat še v bolnici (SC1 T4 I86). Na srečo je tam bila ena sestra, ki mi je potem pokazala, kako se vrečka vzame vstran (SC1 T4 I87), in kako se ponovno namesti (SC1 T4 I88). Prej pa res nobenih informacij od nikogar (SC1 T4 I89), čisto tako te postavijo pred dejstvo (SC1 T4 I90), in se moraš znajti sam, kolikor se pač znaš (SC1 T4 I91).

S: Ste se mogoče soočali še s kakšnimi težavami, ki bi jih radi izpostavili?

C1: Še nekaj je bilo takšnega. Na začetku, ko je mož postal bolan, sem bila čisto zmedena (SC1 T4 I92), nisem vedela, kaj mu naj oblečem (SC1 T4 I93). Prej je seveda nosil pižame, vendar ko je dobil kateter, se je stvar zakomplicirala (SC1 T4 I94). Če bi še naprej nosil pižame, bi bilo to zelo nepraktično (SC1 T4 I95) in otežujoče tako zame (SC1 T4 I96) kot za oskrbovalke (SC1 T4 I97). Spraševala sem po bolnici, kaj bi bilo najbolje narediti glede tega (SC1 T4 I98), in so mi rekli, da se vsak znajde po svoje (SC1 T4 I99). In sem se tudi jaz (SC1 T4 I100). Začela sem iskati malo daljše majice z dolgimi rokavi (SC1 T4 I101), bombažne (SC1 T4 I102), in z ne velikim izrezom (SC1 T4 I103), takšne za bolnega človeka (SC1 T4 I104). To je bila spet velika težava, saj v nobeni trgovini ni bilo nič primernega (SC1 T4 I105). Potem sem končno po dolgem iskanju takšne, kot sem si zamislila, našla v Kiku (SC1 T4 I106). S temi sem res zadovoljna, ker so prožne (SC1 T4 I107), in se dajo najenostavneje obleči (SC1 T4 I108), ker moža je treba vsak dan oblačiti (SC1 T4 I109). Pomembno mi je tudi, da so bombažne, da se pri prekuhavanju ne skrčijo (SC1 T4 I110). Probleme sem imela tudi takrat, ko sem iskala ravno rjuho (SC1 T4 I111), saj vse te današnje so običajno z gumico (SC1 T4 I112). Težava je bila v tudi tem, da na njegovo posteljo ne paše katerakoli dimenzija, ampak samo 120x200cm (SC1 T4 I113), no saj bi bilo 140x200 cm tudi prav, vendar potem mora priti spet nekdo, da to težko posteljo dvigne (SC1 T4 I114). Tega jaz več ne zmorem (SC1 T4 I115). Na srečo sem potem po mukah iskanja našla pravo (SC1 T4 I116). Ta začetek je bil zame res naporen in stresen, ker nisem točno vedela, kje dobiti kaj primernega (SC1 T4 I117), pa četudi sem koga vprašala, mi nihče ni znal nič pametnega povedati (SC1 T4 I118).

<u>Dostop do drugih pomembnih ustanov</u>

S: Kako se znajdete v primeru, ko želite priti do ustanov kot so trgovina, pošta, banka itd.?

C1: Trgovino imam ne daleč stran, tako da to grem peš (SC1 T5 I1), vendar je problem, ker je to trgovina samo z živili (SC1 T5 I2). Če želim kupiti kakšen tekstil, moram v Mursko Soboto (SC1 T5 I3). To grem ponavadi z avtobusom (SC1 T5 I4), čeprav sem zadnjič, ko sem šla, opazila, da ni to več to (SC1 T5 I5). Prenaporno je to postalo zame (SC1 T5 I6). Recimo če vidim kakšno oblačilo v teh reklamah, ki jih poštar prinese, naročim sinu, da vzame (SC1 T5 I7). Banko so pa tudi premestili v Rogašovce, tako da sem ravno tako vezana na prevoz (SC1 T5 I8). Dobro je edino, da sta pošta in trgovina na enem mestu (SC1 T5 I9).

Pomoč ljudem z vidika socialnega dela

S: Katere oblike socialnih pomoči koristite?

C1: To so predvsem stvari, ki jih rabim pri negi (SC1 T6 I1). Ima bolniško posteljo, ki je izposojena (SC1 T6 I2). Ko je več ne bova rabila, jo bova morala vrniti (SC1 T6 I3). Izposodijo se lahko tudi vozički (SC1 T6 I4), vendar midva tega ne potrebujeva (SC1 T6 I5). Imajo pa recimo tudi te evangeličani, kaj so že … EHO podpornica. Oni imajo tudi veliko teh pripomočkov, ki jih dobijo iz Nemčije (SC1 T6 I6). To so stvari, ki so kot nove (SC1 T6 I7). Te pripomočke lahko dobiš ne glede na to, katere vere si (SC1 T6 I8). Njihove postelje jih ima veliko (SC1 T6 I9), pa pravijo negovalci, da so boljše kot te naše (SC1 T6 I10). Dajejo pa vse, postelje (SC1 T6 I11), dvigala (SC1 T6 I12), vozičke (SC1 T6 I13) pa tudi druge razne pripomočke (SC1 T6 I14). No jaz dobim še naročilnico za tri plenice dnevno (SC1 T6 I15), če rabiš več, potem tiste doplačaš (SC1 T6 I16), če želiš boljše, tudi moraš doplačati (SC1 T6 I17). Te, ki dobim na naročilnico, se pravi, da mi ni treba nič plačati, so nekako »najenostavnejše«, ker vodo prepuščajo (SC1 T6 I18). Meni je pri teh šlo vse ven, tako da sem si zdaj nabavila malo boljše (SC1 T6 I19), pa ne zato, ker bi hotela sama imeti boljše, ampak zato, ker ne bi imela toliko dela (SC1 T6 I20). Saj veš kako je … moraš vsakokrat preoblačiti posteljnino, ko pride vse ven (SC1 T6 I21). Pri eni naročilnici zdaj doplačujem 16 evrov (SC1 T6 I22). Če mi pa zmanjka, pa jih tudi kupim (SC1 T6 I23), recimo v primerih, ko so kakšne krvavitve (SC1 T6 I24), ko moraš večkrat previjati (SC1 T6 I25). Sama nabavljam tudi vsa ta razna mazila, ki jih rabim za nego kožo (SC1 T6 I26), od hladilne kreme (SC1 T6 I27), razkužila (SC1 T6 I28), pene za umivanje (SC1 T6 I29), vlažilnih robčkov (SC1 T6 I30), podlog (SC1 T6 I31), Lasepton kreme (SC1 T6 I32), Bionect kreme (SC1 T6 I33), recimo dolgo časa sem kupovala medicinske rokavice za 10 evrov (SC1 T6 I34), ker mi ni nihče omenil, da lahko dobim cenejše (SC1 T6 I35). Potem sem pa eno patronažno vprašala, če obstaja kaj cenejšega (SC1 T6 I36), pa mi je rekla, da seveda obstaja (SC1 T6 I37). Zdaj te stanejo pol manj (SC1 T6 I38). To se zelo pozna, ker tega precej porabim (SC1 T6 I39). Te maže, ki jih imam, so za rane in preležanine (SC1 T6 I40), na katere sem zdaj »fejst« pozorna, ker se mi je lani spomladi zgodilo, da je dobil hudo rano (SC1 T6 I41). Patronažna je rekla, da se to ne bo nikdar zacelilo (SC1 T6 I42), ampak jaz sem verjela, da bo vse dobro (SC1 T6 I43). Kupila sem vse mogoče kreme, ki so mi jih priporočili (SC1 T6 I44), ne glede na ceno (SC1 T6 I45). Rano nam je uspelo po 6 mesecih pozdraviti (SC1 T6 I46) in od takrat sem zelo pazljiva na te zadeve (SC1 T6 I47). Redno ga obračamo (SC1 T6 I48) in mažemo (SC1 T6 I49), sploh tu pri trtici, ki je najbolj občutljivi del, ker on leži (SC1 T6 I50). Njemu kakor daš noge, tako jih ima (SC1 T6 I51). Ne premika nič in se hitro pojavi kakšna kožna težava (SC1 T6 I52) glede na to, da leži že deveto leto (SC1 T6 I53). Ja poleg vsega tega imava še brezplačen rešilec (SC1 T6 I54) in tudi v bolnici mi ni treba nič plačati oz. doplačati (SC1 T6 I55). Ja pa tudi to nego na domu precej sofinancira občina (SC1 T6 I56).

S: Pa bi si morda želeli kakšno dodatno obliko pomoči, ki bi vam celotno situacijo še bolj olajšala?

C1: Nama z možem finančno nekako gre skoz (SC1 T6 I57). Jaz s tem znam upravljati tako, da se prebijeva skozi mesec (SC1 T6 I58). Zagotovo pa so taki, ki bi rabili dodatno finančno pomoč (SC1 T6 I59), samo dosti je takih, ki jih je to sram povedati (SC1 T6 I60). Dodatna finančna pomoč bi vsekakor prišla prav tistim ljudem v domovih (SC1 T6 I61). So taki, za katere mora v celoti plačevati občina (SC1 T6 I62), nekaterim pa občina samo doplačuje dom (SC1 T6 I63). Recimo poznam primer moškega, ki je že 27 let v domu v Lukavcih zaradi shizofrenije (SC1 T6 I64). Njemu mora več kot polovico občina »plačevati zraven« (SC1 T6 I65), ker je imel malo delovne dobe (SC1 T6 I66) in ima malo »penzijo« (SC1 T6 I67), poleg tega varstveni dodatek tudi ni velik (SC1 T6 I68). On ne dobi več kot 600 eurov, dom v Lukavcih pa spada med dražje (SC1 T6 I69). Finančno sva

midva kolikor tolikor zadovoljna (SC1 T6 I70). Rabila bi edino več informiranja (SC1 T6 I71), usmerjanja (SC1 T6 I72), več napotkov glede stvari, ki se tičejo celotnega moževega zdravljenja (SC1 T6 I73). Na začetku sem se počutila za vse sama (SC1 T6 I74), pa včasih še tudi zdaj (SC1 T6 I75).

S: Kaj bi bilo za vas takrat drugače oz. kako bi ta vrsta pomoči vplivala na vaše življenje?

C1: Ja ne bi bila tako več obremenjena s temi stvarmi. Ne bi bila več toliko v dvomih, če sem prav naredila ali nisem (SC1 T6 I76). Bila bi bolj pomirjena, če bi se vedno imela možnost ravnati po navodilih strokovno usposobljenih oseb (SC1 T6 I77).

S: Kakšno je vaše splošno mnenje o tem, kako je v občini poskrbljeno za dobrobit starih ljudi?

C1: Glede tega se je težko opredeliti (SC1 T6 I78). So pozitivne stvari in so negativne stvari (SC1 T6 I79). Zdaj glede te banke, to je ena velika slabost (SC1 T6 I80). Pa na splošno mislim, da so ljudje tu na podeželju bolj prikrajšani zaradi težave, kako sploh priti do teh pomembnih ustanov (SC1 T6 I81). Ljudje v mestu imajo vsaj to »pri roki« (SC1 T6 I82). Drug problem so pa tudi finance, saj jih veliko ne more kupiti določenih stvari, četudi bi imeli dostop (SC1 T6 I83). Zelo dobro pa se mi recimo zdi ta pomoč na domu. To vem iz izkušenj (SC1 T6 I84), saj ne vem, kako bi se drugače znašla, če ne bi imela možnosti za pomoč iz te strani (SC1 T6 I85). Se pa spet pojavi problem, če ti glede tega finančno ne znese (SC1 T6 I86).

S: Omenili ste, da imate za moža urejeno pomoč na domu, mi lahko mogoče kaj več poveste o tej storitvi?

C1: Ja to opravljajo večinoma ljudje, ki imajo končano medicinsko šolo (SC1 T6 I87), tako da se mi zdi, da so strokovno usposobljeni za to delo (SC1 T6 I88). Ne vem, če se lahko kdo pritoži nad njimi (SC1 T6 I89). K nam hodijo samo enkrat na dan in to zjutraj (SC1 T6 I90). To je osebna nega (SC1 T6 I91), popoldan in zvečer pa potem jaz delam te stvari (SC1 T6 I92), ga previjem (SC1 T6 I93) in nahranim (SC1 T6 I94), pa kuham še tudi sama (SC1 T6 I95). Zdaj recimo tu pri Gradu imajo en primer, ko morajo priti tudi zvečer zaradi zdravil, ker je ženska dementna in ni v stanju, da bi si zdravila lahko sama jemala (SC1 T6 I96). So pa primeri, ko vozijo samo hrano (SC1 T6 I97).

Pri nas moža celega umijejo (SC1 T6 I98) in ob četrtkih preoblečejo posteljnino (SC1 T6 I99). Operem (SC1 T6 I100) in zlikam pa potem sama (SC1 T6 I101). Prej, ko sem še lahko, sem delala to vse sama (SC1 T6 I102). Tu v vasi pa hodijo k enemu moškemu, ki je po kapi in je ostal delno hrom, tako da on rabi več pomoči (SC1 T6 I103). Negovalke mu nanosijo drva (SC1 T6 I104), ga stuširajo (SC1 T6 I105), mu preoblečejo posteljnino (SC1 T6 I106), perilo mu dajo v stroj, da se opere (SC1 T6 I107). On pravi, da bi bil še rad doma, da ne bi rad šel v dom (SC1 T6 I108). Vse to, kar morajo postoriti, je odvisno od človeka (SC1 T6 I109) in njegove zdravstvenega stanja (SC1 T6 I110).

S: Kako dolgo pa običajno opravljajo delo in koliko takšna pomoč stane?

C1: Odvisno koliko stvari imaš naročenih (SC1 T6 I111). To se dobi mesečno račun (SC1 T6 I112). Jaz imam ob četrtkih celo uro (SC1 T6 I113), drugače pa samo po pol ure (SC1 T6 I114). Odvisno kaj vse je treba postoriti (SC1 T6 I115), recimo tiste, ki je treba peljati v tgovino ali na pošto, za tiste si je treba vzeti več časa (SC1 T6 I116) in tudi več plačajo (SC1 T6 I117). Zdaj glede plačila je dobro, ker je bilo po občinah včasih zelo različno glede plačila (SC1 T6 I118), zdaj tu v pomurskem območju plačujemo vsi enako (SC1 T6 I119), razen Sobote, ki plačuje nekaj manj, ker občina da več zraven (SC1 T6 I120). Jaz imam recimo po 130-135 evrov (SC1 T6 I121), odvisno koliko dni je (SC1 T6 I122), nekako tako mi pa mesečno nanese (SC1 T6 I123). Meni se

to ne zdi nekaj pretirano glede na to, kako so domovi dragi (SC1 T6 I124). Zdaj recimo če greš v Dom Kuzma je za nepokretnega človeka do 1.200 evrov (SC1 T6 I125). Zdaj pa v primeru, da imaš po 240 evrov »penzije«, pa četudi maš 800 evrov, še mora nekdo 400 evrov dati zraven (SC1 T6 I126). Problem je, da občina naprej vzame tvoje premoženje v oceno (SC1 T6 I127). Zdaj nazadnje je šla v dom ena ženska iz Slaveč, ki je še kar pri moči in ni čisto nepokretna, vendar pa rabi pomoč pri kopanju, tako da plačuje nekje 840 evrov (SC1 T6 I128). Občina je takoj po tem hišo in zemljišče prepisala nase (SC1 T6 I129), tako da ona če gre nazaj domov, potem ne vem kaj bodo naredili (SC1 T6 I130). Potem bo najemnik v svoji hiši (SC1 T6 I131).

S: To je pa čisto neprofesionalno in neodgovorno. Vas lahko mogoče še vprašam, kaj je pa bil nekako glavni razlog, da ste se odločili za pomoč na domu?

C1: Ja potreba, ko si že tako daleč, da vidiš, da rabiš pomoč (SC1 T6 I132). Saj mogoče še ne bi (SC1 T6 I133), ampak je bila pri meni patronažna, s katero se dobro poznave (SC1 T6 I134). Ona mi je pomoč naročila (SC1 T6 I135), ker je videla, da sama ne bom zmogla (SC1 T6 I136). Ona me je k temu nagovorila (SC1 T6 I137) in zdaj sem ji hvaležna (SC1 T6 I138). Poleg tega sem se v tem obdobju tudi sama slabo počutila (SC1 T6 I139), ker so mi našli karcinom na prsih (SC1 T6 I140) in bi bilo enostavno zame prenaporno (SC1 T6 I141), ker pri previjanju ga je treba vedno znova »spraviti nazaj gor«, kar predstavlja problem, ker je precej težek (SC1 T6 I142). Ta pomoč mi je zato v veliko olajšanje (SC1 T6 I143). Patronažna mi je nekako pomagala uvideti, da v mojem primeru obstaja nujna potreba, da mi nekdo pomaga (SC1 T6 I144), če moža še ne želim dati v dom (SC1 T6 I145). Dokler bom lahko, bom ga rajši imela doma (SC1 T6 I146).

S: Hvala še enkrat, da ste si vzeli čas, in lep dan še naprej!